నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

దీఘనికాయో

సీలక్ఖన్ధవగ్గపాళి

౧. బ్రహ్మజాలసుత్తం

పరిబ్బాజకకథా

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అన్తరా చ రాజగహం అన్తరా చ నాళన్దం అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నో హోతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి. సుప్పియోపి ఖో పరిబ్బాజకో అన్తరా చ రాజగహం అన్తరా చ నాళన్దం అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నో హోతి సద్ధిం అన్తేవాసినా బ్రహ్మదత్తేన మాణవేన. తత్ర సుదం సుప్పియో పరిబ్బాజకో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స అవణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స అవణ్ణం భాసతి; సుప్పియస్స పన పరిబ్బాజకస్స అన్తేవాసీ బ్రహ్మదత్తో మాణవో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసతి. ఇతిహ తే ఉభో ఆచరియన్తేవాసీ అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధా [అనుబద్ధా (క. సీ. పీ.)] హోన్తి భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ.

౨. అథ ఖో భగవా అమ్బలట్ఠికాయం రాజాగారకే ఏకరత్తివాసం ఉపగచ్ఛి [ఉపగఞ్ఛి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. సుప్పియోపి ఖో పరిబ్బాజకో అమ్బలట్ఠికాయం రాజాగారకే ఏకరత్తివాసం ఉపగచ్ఛి [ఉపగఞ్ఛి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అన్తేవాసినా బ్రహ్మదత్తేన మాణవేన. తత్రపి సుదం సుప్పియో పరిబ్బాజకో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స అవణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స అవణ్ణం భాసతి; సుప్పియస్స పన పరిబ్బాజకస్స అన్తేవాసీ బ్రహ్మదత్తో మాణవో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసతి. ఇతిహ తే ఉభో ఆచరియన్తేవాసీ అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా విహరన్తి.

౩. అథ ఖో సమ్బహులానం భిక్ఖూనం రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠితానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయం సఙ్ఖియధమ్మో ఉదపాది – "అచ్ఛరియం, ఆవుసో, అబ్భుతం, ఆవుసో, యావఞ్చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సత్తానం నానాధిముత్తికతా సుప్పటివిదితా. అయఞ్హి సుప్పియో పరిబ్బాజకో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స అవణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స అవణ్ణం భాసతి; సుప్పియస్స పన పరిబ్బాజకస్స అన్తేవాసీ బ్రహ్మదత్తో మాణవో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసతి. ఇతిహమే ఉభో ఆచరియన్తేవాసీ అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధా హోన్తి భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చా"తి.

౪. అథ ఖో భగవా తేసం భిక్ఖూనం ఇమం సఙ్ఖియధమ్మం విదిత్వా యేన మణ్డలమాళో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "కాయనుత్థ, భిక్ఖవే, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా"తి? ఏవం వుత్తే తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – "ఇధ, భన్తే, అమ్హాకం రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠితానం మణ్డలమాళే సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయం సఙ్ఖియధమ్మో ఉదపాది – 'అచ్ఛరియం, ఆవుసో, అబ్భుతం, ఆవుసో, యావఞ్చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సత్తానం నానాధిముత్తికతా సుప్పటివిదితా. అయఞ్హి సుప్పియో పరిబ్బాజకో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స అవణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స అవణ్ణం భాసతి; సుప్పియస్స పన పరిబ్బాజకస్స అన్తేవాసీ బ్రహ్మదత్తో మాణవో అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసతి. ఇతిహమే ఉభో ఆచరియన్తేవాసీ అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధా హోన్తి భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చా'తి. అయం ఖో నో, భన్తే, అన్తరాకథా విప్పకతా, అథ భగవా అనుప్పత్తో"తి.

౫. "మమం వా, భిక్ఖవే, పరే అవణ్ణం భాసేయ్యుం, ధమ్మస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, సఙ్ఘస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, తత్ర తుమ్హేహి న ఆఘాతో న అప్పచ్చయో న చేతసో అనభిరద్ధి కరణీయా. మమం వా, భిక్ఖవే , పరే అవణ్ణం భాసేయ్యుం, ధమ్మస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, సఙ్ఘస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, తత్ర చే తుమ్హే అస్సథ కుపితా వా అనత్తమనా వా, తుమ్హం యేవస్స తేన అన్తరాయో. మమం వా, భిక్ఖవే, పరే అవణ్ణం భాసేయ్యుం, ధమ్మస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, సఙ్ఘస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, తత్ర చే తుమ్హే అస్సథ కుపితా వా అనత్తమనా వా, అపి ను తుమ్హే పరేసం సుభాసితం దుబ్భాసితం ఆజానేయ్యాథా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "మమం వా, భిక్ఖవే, పరే అవణ్ణం భాసేయ్యుం, ధమ్మస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, సఙ్ఘస్స వా అవణ్ణం భాసేయ్యుం, తత్ర తుమ్హేహి అభూతం అభూతతో నిబ్బేఠేతబ్బం – 'ఇతిపేతం అభూతం, ఇతిపేతం అతచ్ఛం, నత్థి చేతం అమ్హేసు, న చ పనేతం అమ్హేసు సంవిజ్జతీ'తి.

౬. "మమం వా, భిక్ఖవే, పరే వణ్ణం భాసేయ్యుం, ధమ్మస్స వా వణ్ణం భాసేయ్యుం, సఙ్ఘస్స వా వణ్ణం భాసేయ్యుం, తత్ర తుమ్హేహి న ఆనన్దో న సోమనస్సం న చేతసో ఉప్పిలావితత్తం కరణీయం. మమం వా, భిక్ఖవే, పరే వణ్ణం భాసేయ్యుం, ధమ్మస్స వా వణ్ణం భాసేయ్యుం, సఙ్ఘస్స వా వణ్ణం భాసేయ్యుం, తత్ర చే తుమ్హే అస్సథ ఆనన్దినో సుమనా ఉప్పిలావితా తుమ్హం యేవస్స తేన అన్తరాయో. మమం వా, భిక్ఖవే, పరే వణ్ణం భాసేయ్యుం, ధమ్మస్స వా వణ్ణం భాసేయ్యుం, సఙ్ఘస్స వా వణ్ణం భాసేయ్యుం, తత్ర తుమ్హేహి భూతం భూతతో పటిజానితబ్బం – 'ఇతిపేతం భూతం, ఇతిపేతం తచ్ఛం, అత్థి చేతం అమ్హేసు, సంవిజ్జతి చ పనేతం అమ్హేసూ'తి.

చూళసీలం

౭. "అప్పమత్తకం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, ఓరమత్తకం సీలమత్తకం, యేన పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య. కతమఞ్చ తం, భిక్ఖవే, అప్పమత్తకం ఓరమత్తకం సీలమత్తకం, యేన పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య?

౮. "'పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో సమణో గోతమో నిహితదణ్డో, నిహితసత్థో, లజ్జీ, దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతీ'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

‘‘‘అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో సమణో గోతమో దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ, అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరతీ’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

‘‘‘అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారీ సమణో గోతమో ఆరాచారీ [అనాచారీ (క.)] విరతో [పటివిరతో (కత్థచి)] మేథునా గామధమ్మా’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౯. ‘‘‘ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో సమణో గోతమో సచ్చవాదీ సచ్చసన్ధో థేతో [ఠేతో (స్యా. కం.)] పచ్చయికో అవిసంవాదకో లోకస్సా’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

‘‘‘పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో సమణో గోతమో, ఇతో సుత్వా న అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ, అముత్ర వా సుత్వా న ఇమేసం అక్ఖాతా అమూసం భేదాయ. ఇతి భిన్నానం వా సన్ధాతా, సహితానం వా అనుప్పదాతా సమగ్గారామో సమగ్గరతో సమగ్గనన్దీ సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

‘‘‘ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో సమణో గోతమో, యా సా వాచా నేలా కణ్ణసుఖా పేమనీయా హదయఙ్గమా పోరీ బహుజనకన్తా బహుజనమనాపా తథారూపిం వాచం భాసితా’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

‘‘‘సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో సమణో గోతమో కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ, నిధానవతిం వాచం భాసితా కాలేన సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహిత’న్తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౦. ‘బీజగామభూతగామసమారమ్భా [సమారబ్భా (సీ. క.)] పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే... పే....

‘‘‘ఏకభత్తికో సమణో గోతమో రత్తూపరతో విరతో [పటివిరతో (కత్థచి)] వికాలభోజనా....

నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా [నచ్చగీతవాదితవిసుకదస్సనా (క.)] పటివిరతో సమణో గోతమో....

మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతో సమణో గోతమో....

ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో సమణో గోతమో....

జాతరూపరజతపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

ఆమకమంసపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

దాసిదాసపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

అజేళకపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

హత్థిగవస్సవళవపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా పటివిరతో సమణో గోతమో....

దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో సమణో గోతమో....

కయవిక్కయా పటివిరతో సమణో గోతమో....

తులాకూటకంసకూటమానకూటా పటివిరతో సమణో గోతమో....

ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసాచియోగా [సావియోగా (స్యా॰ కం॰ క॰)] పటివిరతో సమణో గోతమో....

ఛేదనవధబన్ధనవిపరామోసఆలోపసహసాకారా పటివిరతో సమణో గోతమో'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

చూళసీలం నిట్ఠితం.

మజ్ఝిమసీలం

౧౧. '''యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం బీజగామభూతగామసమారమ్భం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం [సేయ్యథీదం (సీ॰ స్యా॰)] – మూలబీజం ఖన్ధబీజం ఫళుబీజం అగ్గబీజం బీజబీజమేవ పఞ్చమం [పఞ్చమం ఇతి వా (సీ॰ స్యా॰ క॰)]; ఇతి ఏవరూపా బీజగామభూతగామసమారమ్భా పటివిరతో సమణో గోతమో'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౨. '''యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం సన్నిధికారపరిభోగం అనుయుత్తా విహరన్తి , సేయ్యథిదం – అన్నసన్నిధిం పానసన్నిధిం వత్థసన్నిధిం యానసన్నిధిం సయనసన్నిధిం గన్ధసన్నిధిం ఆమిససన్నిధిం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా సన్నిధికారపరిభోగా పటివిరతో సమణో గోతమో'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౩. ‘‘‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం విసూకదస్సనం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం – నచ్చం గీతం వాదితం పేక్ఖం అక్ఖానం పాణిస్సరం వేతాళం కుమ్భథూణం [కుమ్భథూనం (స్యా. క.), కుమ్బథూణం (సీ.)] సోభనకం [సోభనఘరకం (సీ.), సోభనగరకం (స్యా. కం. పీ.)] చణ్డాలం వంసం ధోవనం హత్థియుద్ధం అస్సయుద్ధం మహింసయుద్ధం [మహిసయుద్ధం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఉసభయుద్ధం అజయుద్ధం మేణ్డయుద్ధం కుక్కుటయుద్ధం వట్టకయుద్ధం దణ్డయుద్ధం ముట్ఠియుద్ధం నిబ్బుద్ధం ఉయ్యోధికం బలగ్గం సేనాబ్యూహం అనీకదస్సనం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా విసూకదస్సనా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౪. ‘‘‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం జూతప్పమాదట్ఠానానుయోగం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠపదం దసపదం ఆకాసం పరిహారపథం సన్తికం ఖలికం ఘటికం సలాకహత్థం అక్ఖం పఙ్గచీరం వఙ్కకం మోక్ఖచికం చిఙ్గులికం [చిఙ్గులకం (క. సీ.)] పత్తాళ్హకం రథకం ధనుకం అక్ఖరికం మనేసికం యథావజ్జం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా జూతప్పమాదట్ఠానానుయోగా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౫. ‘‘‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం ఉచ్చాసయనమహాసయనం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం – ఆసన్దిం పల్లఙ్కం గోనకం చిత్తకం పటికం పటలికం తూలికం వికతికం ఉద్దలోమిం ఏకన్తలోమిం కట్టిస్సం కోసేయ్యం కుత్తకం హత్థత్థరం అస్సత్థరం రథత్థరం [హత్థత్థరణం అస్సత్థరణం రథత్థరణం (సీ. క. పీ.)] అజినప్పవేణిం కదలిమిగపవరపచ్చత్థరణం సఉత్తరచ్ఛదం ఉభతోలోహితకూపధానం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౬. ‘‘‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం మణ్డనవిభూసనట్ఠానానుయోగం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం – ఉచ్ఛాదనం పరిమద్దనం న్హాపనం సమ్బాహనం ఆదాసం అఞ్జనం మాలాగన్ధవిలేపనం [మాలావిలేపనం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ముఖచుణ్ణం ముఖలేపనం హత్థబన్ధం సిఖాబన్ధం దణ్డం నాళికం అసిం [ఖగ్గం (సీ. పీ.), అసిం ఖగ్గం (స్యా. కం.)] ఛత్తం చిత్రుపాహనం ఉణ్హీసం మణిం వాలబీజనిం ఓదాతాని వత్థాని దీఘదసాని ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా మణ్డనవిభూసనట్ఠానానుయోగా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౭. ‘‘‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం తిరచ్ఛానకథం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం – రాజకథం చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం భయకథం యుద్ధకథం అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం [ఇత్థికథం పురిసకథం (స్యా. కం. క.)] సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానకథాయ పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౮. '''యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం విగ్గాహికకథం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం – న త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానాసి, అహం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానామి, కిం త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానిస్ససి, మిచ్ఛా పటిపన్నో త్వమసి, అహమస్మి సమ్మా పటిపన్నో, సహితం మే, అసహితం తే, పురేవచనీయం పచ్ఛా అవచ, పచ్ఛావచనీయం పురే అవచ, అధిచిణ్ణం తే విపరావత్తం, ఆరోపితో తే వాదో, నిగ్గహితో త్వమసి, చర వాదప్పమోక్ఖాయ, నిబ్బేఠేహి వా సచే పహోసీతి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ విగ్గాహికకథాయ పటివిరతో సమణో గోతమో'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౧౯. '''యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగం అనుయుత్తా విహరన్తి, సేయ్యథిదం – రఞ్ఞం, రాజమహామత్తానం, ఖత్తియానం, బ్రాహ్మణానం, గహపతికానం, కుమారానం "ఇధ గచ్ఛ, అముత్రాగచ్ఛ, ఇదం హర, అముత్ర ఇదం ఆహరా"తి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో సమణో గోతమో'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౨౦. '''యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే కుహకా చ హోన్తి, లపకా చ నేమిత్తికా చ నిప్పేసికా చ, లాభేన లాభం నిజిగీంసితారో చ [లాభేన లాభం నిజిగీం భితారో (సీ॰ స్యా॰), లాభేన చ లాభం నిజిగీసితారో (పీ॰)] ఇతి [ఇతి వా, ఇతి (స్యా॰ కం॰ క॰)] ఏవరూపా కుహనలపనా పటివిరతో సమణో గోతమో'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

మజ్ఝిమసీలం నిట్ఠితం.

మహాసీలం

౨౧. '''యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి , సేయ్యథిదం – అఙ్గం నిమిత్తం ఉప్పాతం సుపినం లక్ఖణం మూసికచ్ఛిన్నం అగ్గిహోమం దబ్బిహోమం థుసహోమం కణహోమం తణ్డులహోమం సప్పిహోమం తేలహోమం ముఖహోమం లోహితహోమం అఙ్గవిజ్జా వత్థువిజ్జా ఖత్తవిజ్జా [ఖేత్తవిజ్జా (బహూసు)] సివవిజ్జా భూతవిజ్జా భూరివిజ్జా అహివిజ్జా విసవిజ్జా విచ్ఛికవిజ్జా మూసికవిజ్జా సకుణవిజ్జా వాయసవిజ్జా పక్కజ్ఝానం సరపరిత్తాణం మిగచక్కం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో సమణో గోతమో'తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౨౨. '''యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి, సేయ్యథిదం – మణిలక్ఖణం వత్థలక్ఖణం దణ్డలక్ఖణం సత్థలక్ఖణం అసిలక్ఖణం ఉసులక్ఖణం ధనులక్ఖణం ఆవుధలక్ఖణం ఇత్థిలక్ఖణం పురిసలక్ఖణం కుమారలక్ఖణం కుమారిలక్ఖణం దాసలక్ఖణం దాసిలక్ఖణం హత్థిలక్ఖణం అస్సలక్ఖణం మహింసలక్ఖణం [మహిసలక్ఖణం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] ఉసభలక్ఖణం గోలక్ఖణం అజలక్ఖణం మేణ్డలక్ఖణం కుక్కుటలక్ఖణం వట్టకలక్ఖణం గోధాలక్ఖణం కణ్ణికాలక్ఖణం కచ్ఛపలక్ఖణం మిగలక్ఖణం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ

తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౨౩. “‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి, సేయ్యథిదం – రఞ్ఞం నియ్యానం భవిస్సతి, రఞ్ఞం అనియ్యానం భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం ఉపయానం భవిస్సతి, బాహిరానం రఞ్ఞం అపయానం భవిస్సతి, బాహిరానం రఞ్ఞం ఉపయానం భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం అపయానం భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం జయో భవిస్సతి, బాహిరానం రఞ్ఞం పరాజయో భవిస్సతి, బాహిరానం రఞ్ఞం జయో భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం పరాజయో భవిస్సతి, ఇతి ఇమస్స జయో భవిస్సతి, ఇమస్స పరాజయో భవిస్సతి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౨౪. “‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి, సేయ్యథిదం – చన్దగ్గాహో భవిస్సతి, సూరియగ్గాహో [సురియగ్గాహో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భవిస్సతి, నక్ఖత్తగ్గాహో భవిస్సతి, చన్దిమసూరియానం పథగమనం భవిస్సతి, చన్దిమసూరియానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి, నక్ఖత్తానం పథగమనం భవిస్సతి, నక్ఖత్తానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి, ఉక్కాపాతో భవిస్సతి, దిసాడాహో భవిస్సతి, భూమిచాలో భవిస్సతి, దేవదుద్రభి [దేవదున్దుభి (స్యా. కం. పీ.)] భవిస్సతి, చన్దిమసూరియనక్ఖత్తానం ఉగ్గమనం ఓగమనం సంకిలేసం వోదానం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో చన్దగ్గాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో సూరియగ్గాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో నక్ఖత్తగ్గాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం చన్దిమసూరియానం పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం చన్దిమసూరియానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం నక్ఖత్తానం పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం నక్ఖత్తానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో ఉక్కాపాతో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో దిసాడాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో భూమిచాలో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో దేవదుద్రభి భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం చన్దిమసూరియనక్ఖత్తానం ఉగ్గమనం ఓగమనం సంకిలేసం వోదానం భవిస్సతి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౨౫. “‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి, సేయ్యథిదం – సువుట్ఠికా భవిస్సతి, దుబ్బుట్ఠికా భవిస్సతి, సుభిక్ఖం భవిస్సతి, దుబ్భిక్ఖం భవిస్సతి, ఖేమం భవిస్సతి, భయం భవిస్సతి, రోగో భవిస్సతి, ఆరోగ్యం భవిస్సతి, ముద్దా, గణనా, సఙ్ఖానం, కావేయ్యం, లోకాయతం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౨౬. “‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి , సేయ్యథిదం – ఆవాహనం వివాహనం సంవరణం వివరణం సంకిరణం వికిరణం సుభగకరణం దుబ్భగకరణం విరుద్ధగబ్భకరణం జివ్హానిబన్ధనం హనుసంహననం హత్థాభిజప్పనం హనుజప్పనం కణ్ణజప్పనం ఆదాసపఞ్హం కుమారికపఞ్హం దేవపఞ్హం ఆదిచ్చుపట్ఠానం మహతుపట్ఠానం అబ్భుజ్జలనం సిరివ్హాయనం ఇతి వా ఇతి

ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

౨౭. “‘యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి, సేయ్యథిదం – సన్తికమ్మం పణిధికమ్మం భూతకమ్మం భూరికమ్మం వస్సకమ్మం వోస్సకమ్మం వత్థుకమ్మం వత్థుపరికమ్మం ఆచమనం న్హాపనం జుహనం వమనం విరేచనం ఉద్ధంవిరేచనం అధోవిరేచనం సీసవిరేచనం కణ్ణతేలం నేత్తతప్పనం నత్థుకమ్మం అఞ్జనం పచ్చఞ్జనం సాలాకియం సల్లకత్తియం దారకతికిచ్ఛా మూలభేసజ్జానం అనుప్పదానం ఓసధీనం పటిమోక్ఖో ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో సమణో గోతమో’తి – ఇతి వా హి, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

“ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, అప్పమత్తకం ఓరమత్తకం సీలమత్తకం, యేన పుథుజ్జనో తథాగతస్స వణ్ణం వదమానో వదేయ్య.

మహాసీలం నిట్ఠితం.

పుబ్బన్తకప్పికా

౨౮. “అత్థి , భిక్ఖవే, అఞ్ఞేవ ధమ్మా గమ్భీరా దుద్దసా దురనుబోధా సన్తా పణీతా అతక్కావచరా నిపుణా పణ్డితవేదనీయా, యే తథాగతో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి, యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం. కతమే చ తే, భిక్ఖవే, ధమ్మా గమ్భీరా దుద్దసా దురనుబోధా సన్తా పణీతా అతక్కావచరా నిపుణా పణ్డితవేదనీయా, యే తథాగతో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి, యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం?

౨౯. “సన్తి , భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా పుబ్బన్తానుదిట్ఠినో, పుబ్బన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని [అధివుత్తిపదాని (సీ॰ పీ॰)] అభివదన్తి అట్ఠారసహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ పుబ్బన్తకప్పికా పుబ్బన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి అట్ఠారసహి వత్థూహి?

సస్సతవాదో

౩౦. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా, సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి?

౩౧. “ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే ( ) [(పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే) (స్యా॰ క॰)] అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో

తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకానిపి జాతిసతాని అనేకానిపి జాతిసహస్సాని అనేకానిపి జాతిసతసహస్సాని – 'అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

"సో ఏవమాహ – 'సస్సతో అత్తా చ లోకో చ వఞ్ఝో కూటట్ఠో ఏసికట్ఠాయిట్ఠితో; తే చ సత్తా సన్ధావన్తి సంసరన్తి చవన్తి ఉపపజ్జన్తి, అత్థిత్వేవ సస్సతిసమం. తం కిస్స హేతు? అహఞ్హి ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసామి, యథాసమాహితే చిత్తే అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకానిపి జాతిసతాని అనేకానిపి జాతిసహస్సాని అనేకానిపి జాతిసతసహస్సాని – అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నోతి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. ఇమినామహం ఏతం జానామి "యథా సస్సతో అత్తా చ లోకో చ వఞ్ఝో కూటట్ఠో ఏసికట్ఠాయిట్ఠితో; తే చ సత్తా సన్ధావన్తి సంసరన్తి చవన్తి ఉపపజ్జన్తి, అత్థిత్వేవ సస్సతిసమ"న్తి. ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౩౨. "దుతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి సంవట్టవివట్టం ద్వేపి సంవట్టవివట్టాని తీణిపి సంవట్టవివట్టాని చత్తారిపి సంవట్టవివట్టాని పఞ్చపి సంవట్టవివట్టాని దసపి సంవట్టవివట్టాని – 'అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

"సో ఏవమాహ – 'సస్సతో అత్తా చ లోకో చ వఞ్ఝో కూటట్ఠో ఏసికట్ఠాయిట్ఠితో; తే చ సత్తా సన్ధావన్తి సంసరన్తి చవన్తి ఉపపజ్జన్తి, అత్థిత్వేవ సస్సతిసమం. తం కిస్స హేతు? అహఞ్హి ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసామి యథాసమాహితే చిత్తే అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి సంవట్టవివట్టం ద్వేపి సంవట్టవివట్టాని తీణిపి సంవట్టవివట్టాని చత్తారిపి సంవట్టవివట్టాని పఞ్చపి సంవట్టవివట్టాని దసపి సంవట్టవివట్టాని. అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం;

తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో’తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. ఇమినామహం ఏతం జానామి “యథా సస్సతో అత్తా చ లోకో చ వఞ్ఝో కూటట్ఠో ఏసికట్ఠాయిట్ఠితో, తే చ సత్తా సన్ధావన్తి సంసరన్తి చవన్తి ఉపపజ్జన్తి, అత్థిత్వేవ సస్సతిసమ”న్తి. ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౩౩. “తతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. సేయ్యథిదం – దసపి సంవట్టవివట్టాని వీసమ్పి సంవట్టవివట్టాని తింసమ్పి సంవట్టవివట్టాని చత్తాలీసమ్పి సంవట్టవివట్టాని – ‘అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో’తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

“సో ఏవమాహ – ‘సస్సతో అత్తా చ లోకో చ వఞ్ఝో కూటట్ఠో ఏసికట్ఠాయిట్ఠితో; తే చ సత్తా సన్ధావన్తి సంసరన్తి చవన్తి ఉపపజ్జన్తి, అత్థిత్వేవ సస్సతిసమం. తం కిస్స హేతు? అహఞ్హి ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసామి, యథాసమాహితే చిత్తే అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. సేయ్యథిదం – దసపి సంవట్టవివట్టాని వీసమ్పి సంవట్టవివట్టాని తింసమ్పి సంవట్టవివట్టాని చత్తాలీసమ్పి సంవట్టవివట్టాని – ‘అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో’తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. ఇమినామహం ఏతం జానామి “యథా సస్సతో అత్తా చ లోకో చ వఞ్ఝో కూటట్ఠో ఏసికట్ఠాయిట్ఠితో, తే చ సత్తా సన్ధావన్తి సంసరన్తి చవన్తి ఉపపజ్జన్తి, అత్థిత్వేవ సస్సతిసమ”న్తి. ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౩౪. “చతుత్థే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా తక్కీ హోతి వీమంసీ, సో తక్కపరియాహతం వీమంసానుచరితం సయం పటిభానం ఏవమాహ – ‘సస్సతో అత్తా చ లోకో చ వఞ్ఝో కూటట్ఠో ఏసికట్ఠాయిట్ఠితో; తే చ సత్తా సన్ధావన్తి సంసరన్తి చవన్తి ఉపపజ్జన్తి, అత్థిత్వేవ సస్సతిసమ’న్తి . ఇదం, భిక్ఖవే, చతుత్థం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౩౫. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ చతూహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన; నత్థి ఇతో బహిద్ధా.

౩౬. “తయిదం , భిక్ఖవే, తథాగతో పజానాతి – ‘ఇమే దిట్ఠిట్ఠానా ఏవంగహితా ఏవంపరామట్ఠా ఏవంగతికా భవన్తి ఏవంఅభిసమ్పరాయా’తి, తఞ్చ తథాగతో పజానాతి, తతో చ ఉత్తరితరం పజానాతి; తఞ్చ పజాననం [పజానం (?) దీ॰ ని॰ ౩.౩౬ పాళిఅట్ఠకథా పస్సితబ్బం] న పరామసతి, అపరామసతో చస్స పచ్చత్తఞ్ఞేవ నిబ్బుతి విదితా. వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో, భిక్ఖవే, తథాగతో.

౩౭. “ఇమే ఖో తే, భిక్ఖవే, ధమ్మా గమ్భీరా దుద్దసా దురనుబోధా సన్తా పణీతా అతక్కావచరా నిపుణా పణ్డితవేదనీయా, యే తథాగతో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి, యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

పఠమభాణవారో.

ఏకచ్చసస్సతవాదో

౩౮. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి?

౩౯. “హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో, యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన అయం లోకో సంవట్టతి. సంవట్టమానే లోకే యేభుయ్యేన సత్తా ఆభస్సరసంవత్తనికా హోన్తి. తే తత్థ హోన్తి మనోమయా పీతిభక్ఖా సయంపభా అన్తలిక్ఖచరా సుభట్ఠాయినో, చిరం దీఘమద్ధానం తిట్ఠన్తి.

౪౦. “హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో, యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన అయం లోకో వివట్టతి. వివట్టమానే లోకే సుఞ్ఞం బ్రహ్మవిమానం పాతుభవతి. అథ ఖో అఞ్ఞతరో సత్తో ఆయుక్ఖయా వా పుఞ్ఞక్ఖయా వా ఆభస్సరకాయా చవిత్వా సుఞ్ఞం బ్రహ్మవిమానం ఉపపజ్జతి. సో తత్థ హోతి మనోమయో పీతిభక్ఖో సయంపభో అన్తలిక్ఖచరో సుభట్ఠాయీ, చిరం దీఘమద్ధానం తిట్ఠతి.

౪౧. “తస్స తత్థ ఏకకస్స దీఘరత్తం నివుసితత్తా అనభిరతి పరితస్సనా ఉపపజ్జతి – ‘అహో వత అఞ్ఞేపి సత్తా ఇత్థత్తం ఆగచ్ఛేయ్యు’న్తి. అథ అఞ్ఞేపి సత్తా ఆయుక్ఖయా వా పుఞ్ఞక్ఖయా వా ఆభస్సరకాయా చవిత్వా బ్రహ్మవిమానం ఉపపజ్జన్తి తస్స సత్తస్స సహబ్యతం. తేపి తత్థ హోన్తి మనోమయా పీతిభక్ఖా సయంపభా అన్తలిక్ఖచరా సుభట్ఠాయినో, చిరం దీఘమద్ధానం తిట్ఠన్తి.

౪౨. “తత్ర , భిక్ఖవే, యో సో సత్తో పఠమం ఉపపన్నో తస్స ఏవం హోతి – ‘అహమస్మి బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా [సజ్జితా (స్యా॰ కం॰)] వసీ పితా భూతభబ్యానం. మయా ఇమే సత్తా నిమ్మితా. తం కిస్స హేతు? మమఞ్హి పుబ్బే ఏతదహోసి – “అహో వత అఞ్ఞేపి సత్తా ఇత్థత్తం ఆగచ్ఛేయ్యు”న్తి. ఇతి మమ చ మనోపణిధి, ఇమే చ సత్తా ఇత్థత్తం ఆగతా’తి.

“యేపి తే సత్తా పచ్ఛా ఉపపన్నా, తేసమ్పి ఏవం హోతి – ‘అయం ఖో భవం బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా వసీ పితా భూతభబ్యానం. ఇమినా మయం భోతా బ్రహ్మునా నిమ్మితా. తం కిస్స హేతు? ఇమఞ్హి మయం అద్దసామ ఇధ పఠమం ఉపపన్నం, మయం పనమ్హ పచ్ఛా ఉపపన్నా’తి.

౪౩. “తత్ర, భిక్ఖవే, యో సో సత్తో పఠమం ఉపపన్నో, సో దీఘాయుకతరో చ హోతి వణ్ణవన్తతరో చ మహేసక్ఖతరో చ. యే పన తే సత్తా పచ్ఛా ఉపపన్నా, తే అప్పాయుకతరా చ హోన్తి దుబ్బణ్ణతరా చ అప్పేసక్ఖతరా చ.

౪౪. “ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి, యం అఞ్ఞతరో సత్తో తమ్హా కాయా చవిత్వా ఇత్థత్తం ఆగచ్ఛతి. ఇత్థత్తం ఆగతో సమానో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో సమానో ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే తం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి , తతో పరం నానుస్సరతి.

“సో ఏవమాహ – ‘యో ఖో సో భవం బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా వసీ పితా భూతభబ్యానం, యేన మయం భోతా బ్రహ్మునా నిమ్మితా, సో నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సతి. యే పన మయం అహుమ్హా తేన భోతా బ్రహ్మునా నిమ్మితా, తే మయం అనిచ్చా అద్ధువా అప్పాయుకా చవనధమ్మా ఇత్థత్తం ఆగతా’తి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, పఠమం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౪౫. “దుతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి? సన్తి, భిక్ఖవే, ఖిడ్డాపదోసికా నామ దేవా, తే అతివేలం హస్సఖిడ్డారతిధమ్మసమాపన్నా [హసఖిడ్డారతిధమ్మసమాపన్నా (క.)] విహరన్తి. తేసం అతివేలం హస్సఖిడ్డారతిధమ్మసమాపన్నానం విహరతం సతి సమ్ముస్సతి [పముస్సతి (సీ. స్యా.)]. సతియా సమ్మోసా తే దేవా తమ్హా కాయా చవన్తి.

౪౬. “ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం అఞ్ఞతరో సత్తో తమ్హా కాయా చవిత్వా ఇత్థత్తం ఆగచ్ఛతి. ఇత్థత్తం ఆగతో సమానో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో సమానో ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే తం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, తతో పరం నానుస్సరతి.

“సో ఏవమాహ – ‘యే ఖో తే భోన్తో దేవా న ఖిడ్డాపదోసికా, తే న అతివేలం హస్సఖిడ్డారతిధమ్మసమాపన్నా విహరన్తి. తేసం న అతివేలం హస్సఖిడ్డారతిధమ్మసమాపన్నానం విహరతం సతి న సమ్ముస్సతి. సతియా అసమ్మోసా తే దేవా తమ్హా కాయా న చవన్తి; నిచ్చా ధువా సస్సతా అవిపరిణామధమ్మా సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సన్తి . యే పన మయం అహుమ్హా ఖిడ్డాపదోసికా, తే మయం అతివేలం హస్సఖిడ్డారతిధమ్మసమాపన్నా విహరిమ్హా. తేసం నో అతివేలం హస్సఖిడ్డారతిధమ్మసమాపన్నానం విహరతం సతి సమ్ముస్సతి. సతియా సమ్మోసా ఏవం మయం తమ్హా కాయా చుతా

అనిచ్చా అద్ధువా అప్పాయుకా చవనధమ్మా ఇత్థత్తం ఆగతా'తి. ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౪౭. "తతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి? సన్తి, భిక్ఖవే, మనోపదోసికా నామ దేవా, తే అతివేలం అఞ్ఞమఞ్ఞం ఉపనిజ్ఝాయన్తి. తే అతివేలం అఞ్ఞమఞ్ఞం ఉపనిజ్ఝాయన్తా అఞ్ఞమఞ్ఞమ్హి చిత్తాని పదూసేన్తి. తే అఞ్ఞమఞ్ఞం పదుట్ఠచిత్తా కిలన్తకాయా కిలన్తచిత్తా . తే దేవా తమ్హా కాయా చవన్తి.

౪౮. "ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం అఞ్ఞతరో సత్తో తమ్హా కాయా చవిత్వా ఇత్థత్తం ఆగచ్ఛతి. ఇత్థత్తం ఆగతో సమానో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో సమానో ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే తం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, తతో పరం నానుస్సరతి.

"సో ఏవమాహ – 'యే ఖో తే భోన్తో దేవా న మనోపదోసికా, తే నాతివేలం అఞ్ఞమఞ్ఞం ఉపనిజ్ఝాయన్తి. తే నాతివేలం అఞ్ఞమఞ్ఞం ఉపనిజ్ఝాయన్తా అఞ్ఞమఞ్ఞమ్హి చిత్తాని నప్పదూసేన్తి. తే అఞ్ఞమఞ్ఞం అప్పదుట్ఠచిత్తా అకిలన్తకాయా అకిలన్తచిత్తా. తే దేవా తమ్హా కాయా న చవన్తి, నిచ్చా ధువా సస్సతా అవిపరిణామధమ్మా సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సన్తి. యే పన మయం అహుమ్హా మనోపదోసికా, తే మయం అతివేలం అఞ్ఞమఞ్ఞం ఉపనిజ్ఝాయిమ్హా. తే మయం అతివేలం అఞ్ఞమఞ్ఞం ఉపనిజ్ఝాయన్తా అఞ్ఞమఞ్ఞమ్హి చిత్తాని పదూసిమ్హా, తే మయం అఞ్ఞమఞ్ఞం పదుట్ఠచిత్తా కిలన్తకాయా కిలన్తచిత్తా. ఏవం మయం తమ్హా కాయా చుతా అనిచ్చా అద్ధువా అప్పాయుకా చవనధమ్మా ఇత్థత్తం ఆగతా'తి . ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౪౯. "చతుత్థే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా తక్కీ హోతి వీమంసీ. సో తక్కపరియాహతం వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం ఏవమాహ – 'యం ఖో ఇదం వుచ్చతి చక్ఖుం ఇతిపి సోతం ఇతిపి ఘానం ఇతిపి జివ్హా ఇతిపి కాయో ఇతిపి, అయం అత్తా అనిచ్చో అద్ధువో అసస్సతో విపరిణామధమ్మో. యఞ్చ ఖో ఇదం వుచ్చతి చిత్తన్తి వా మనోతి వా విఞ్ఞాణన్తి వా అయం అత్తా నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సతీ'తి. ఇదం, భిక్ఖవే, చతుత్థం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౫౦. "ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ చతూహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన; నత్థి ఇతో బహిద్ధా.

౩౧. “తయిదం , భిక్ఖవే, తథాగతో పజానాతి – ‘ఇమే దిట్ఠిట్ఠానా ఏవంగహితా ఏవంపరామట్ఠా ఏవంగతికా భవన్తి ఏవంఅభిసమ్పరాయా’తి. తఞ్చ తథాగతో పజానాతి, తతో చ ఉత్తరితరం పజానాతి, తఞ్చ పజాననం న పరామసతి, అపరామసతో చస్స పచ్చత్తఞ్ఞేవ నిబ్బుతి విదితా. వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో, భిక్ఖవే, తథాగతో.

౩౨. “ఇమే ఖో తే, భిక్ఖవే, ధమ్మా గమ్భీరా దుద్దసా దురనుబోధా సన్తా పణీతా అతక్కావచరా నిపుణా పణ్డితవేదనీయా, యే తథాగతో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి, యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

అన్తానన్తవాదో

౩౩. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి?

౩౪. “ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే అన్తసఞ్ఞీ లోకస్మిం విహరతి.

“సో ఏవమాహ – ‘అన్తవా అయం లోకో పరివటుమో. తం కిస్స హేతు? అహఞ్హి ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసామి, యథాసమాహితే చిత్తే అన్తసఞ్ఞీ లోకస్మిం విహరామి. ఇమినామహం ఏతం జానామి – యథా అన్తవా అయం లోకో పరివటుమో’తి. ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి.

౩౫. “దుతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే అనన్తసఞ్ఞీ లోకస్మిం విహరతి.

“సో ఏవమాహ – ‘అనన్తో అయం లోకో అపరియన్తో. యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “అన్తవా అయం లోకో పరివటుమో”తి, తేసం ముసా. అనన్తో అయం లోకో అపరియన్తో. తం కిస్స హేతు? అహఞ్హి ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసామి , యథాసమాహితే చిత్తే అనన్తసఞ్ఞీ లోకస్మిం విహరామి. ఇమినామహం ఏతం జానామి – యథా అనన్తో అయం లోకో అపరియన్తో’తి. ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి.

౫౬. “తతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే ఉద్ధమధో అన్తసఞ్ఞీ లోకస్మిం విహరతి, తిరియం అనన్తసఞ్ఞీ.

“సో ఏవమాహ – ‘అన్తవా చ అయం లోకో అనన్తో చ. యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “అన్తవా అయం లోకో పరివటుమో”తి, తేసం ముసా. యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “అనన్తో అయం లోకో అపరియన్తో”తి, తేసమ్పి ముసా. అన్తవా చ అయం లోకో అనన్తో చ. తం కిస్స హేతు? అహఞ్హి ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసామి, యథాసమాహితే చిత్తే ఉద్ధమధో అన్తసఞ్ఞీ లోకస్మిం విహరామి, తిరియం అనన్తసఞ్ఞీ. ఇమినామహం ఏతం జానామి – యథా అన్తవా చ అయం లోకో అనన్తో చా’తి. ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి.

౫౭. “చతుత్థే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా తక్కీ హోతి వీమంసీ. సో తక్కపరియాహతం వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం ఏవమాహ – ‘నేవాయం లోకో అన్తవా, న పనానన్తో. యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “అన్తవా అయం లోకో పరివటుమో”తి, తేసం ముసా. యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “అనన్తో అయం లోకో అపరియన్తో”తి, తేసమ్పి ముసా. యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “అన్తవా చ అయం లోకో అనన్తో చా”తి, తేసమ్పి ముసా. నేవాయం లోకో అన్తవా , న పనానన్తో’తి. ఇదం, భిక్ఖవే , చతుత్థం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి.

౫౮. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ చతూహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన; నత్థి ఇతో బహిద్ధా.

౫౯. “తయిదం, భిక్ఖవే, తథాగతో పజానాతి – ‘ఇమే దిట్ఠిట్ఠానా ఏవంగహితా ఏవంపరామట్ఠా ఏవంగతికా భవన్తి ఏవంఅభిసమ్పరాయా’తి. తఞ్చ తథాగతో పజానాతి, తతో చ ఉత్తరితరం పజానాతి, తఞ్చ పజాననం న పరామసతి, అపరామసతో చస్స పచ్చత్తఞ్ఞేవ నిబ్బుతి విదితా. వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో, భిక్ఖవే, తథాగతో.

౬౦. “ఇమే ఖో తే, భిక్ఖవే, ధమ్మా గమ్భీరా దుద్దసా దురనుబోధా సన్తా పణీతా అతక్కావచరా నిపుణా పణ్డితవేదనీయా, యే తథాగతో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి, యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

అమరావిక్ఖేపవాదో

౬౧. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా, తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం చతూహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం చతూహి వత్థూహి?

౬౨. “ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ‘ఇదం కుసల’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, ‘ఇదం అకుసల’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో “ఇదం కుసల”న్తి యథాభూతం నప్పజానామి, “ఇదం అకుసల”న్తి యథాభూతం నప్పజానామి. అహఞ్చే ఖో పన “ఇదం కుసల”న్తి యథాభూతం అప్పజానన్తో, “ఇదం అకుసల”న్తి యథాభూతం అప్పజానన్తో, ‘ఇదం కుసల’న్తి వా బ్యాకరేయ్యం, ‘ఇదం అకుసల’న్తి వా బ్యాకరేయ్యం, తం మమస్స ముసా. యం మమస్స ముసా , సో మమస్స విఘాతో. యో మమస్స విఘాతో సో మమస్స అన్తరాయో’తి. ఇతి సో ముసావాదభయా ముసావాదపరిజేగుచ్ఛా నేవిదం కుసలన్తి బ్యాకరోతి, న పనిదం అకుసలన్తి బ్యాకరోతి, తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠో సమానో వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జతి అమరావిక్ఖేపం – ‘ఏవన్తిపి మే నో; తథాతిపి మే నో; అఞ్ఞథాతిపి మే నో; నోతిపి మే నో; నో నోతిపి మే నో’తి. ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం.

౬౩. “దుతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ‘ఇదం కుసల’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, ‘ఇదం అకుసల’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో “ఇదం కుసల”న్తి యథాభూతం నప్పజానామి, “ఇదం అకుసల”న్తి యథాభూతం నప్పజానామి. అహఞ్చే ఖో పన “ఇదం కుసల”న్తి యథాభూతం అప్పజానన్తో, “ఇదం అకుసల”న్తి యథాభూతం అప్పజానన్తో, “ఇదం కుసల”న్తి వా బ్యాకరేయ్యం, “ఇదం అకుసల’న్తి వా బ్యాకరేయ్యం, తత్థ మే అస్స ఛన్దో వా రాగో వా దోసో వా పటిఘో వా. యత్థ [యో (?)] మే అస్స ఛన్దో వా రాగో వా దోసో వా పటిఘో వా, తం మమస్స ఉపాదానం. యం మమస్స ఉపాదానం, సో మమస్స విఘాతో. యో మమస్స విఘాతో, సో మమస్స అన్తరాయో’తి. ఇతి సో ఉపాదానభయా ఉపాదానపరిజేగుచ్ఛా నేవిదం కుసలన్తి బ్యాకరోతి, న పనిదం అకుసలన్తి బ్యాకరోతి, తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠో సమానో వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జతి అమరావిక్ఖేపం – ‘ఏవన్తిపి మే నో; తథాతిపి మే నో; అఞ్ఞథాతిపి మే నో; నోతిపి మే నో; నో నోతిపి మే నో’తి. ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం.

౬౪. “తతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ‘ఇదం కుసల’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, ‘ఇదం అకుసల’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో “ఇదం కుసల”న్తి యథాభూతం నప్పజానామి, “ఇదం అకుసల’న్తి యథాభూతం నప్పజానామి. అహఞ్చే ఖో పన “ఇదం కుసల”న్తి యథాభూతం అప్పజానన్తో “ఇదం అకుసల”న్తి యథాభూతం అప్పజానన్తో “ఇదం కుసల”న్తి వా బ్యాకరేయ్యం, “ఇదం అకుసల”న్తి వా బ్యాకరేయ్యం. సన్తి హి ఖో సమణబ్రాహ్మణా పణ్డితా నిపుణా కతపరప్పవాదా వాలవేధిరూపా, తే భిన్దన్తా [వోభిన్దన్తా (సీ. పీ.)] మఞ్ఞే చరన్తి పఞ్ఞాగతేన దిట్ఠిగతాని, తే మం తత్థ సమనుయుఞ్జేయ్యుం సమనుగాహేయ్యుం సమనుభాసేయ్యుం. యే మం తత్థ సమనుయుఞ్జేయ్యుం సమనుగాహేయ్యుం సమనుభాసేయ్యుం, తేసాహం న సమ్పాయేయ్యం. యేసాహం న

సమ్పాయేయ్యం, సో మమస్స విఘాతో. యో మమస్స విఘాతో, సో మమస్స అన్తరాయో'తి. ఇతి సో అనుయోగభయా అనుయోగపరిజేగుచ్ఛా నేవిదం కుసలన్తి బ్యాకరోతి, న పనిదం అకుసలన్తి బ్యాకరోతి, తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠో సమానో వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జతి అమరావిక్ఖేపం – 'ఏవమ్పి మే నో; తథాతిపి మే నో; అఞ్ఞథాతిపి మే నో; నోతిపి మే నో; నో నోతిపి మే నో'తి. ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం.

౬౫. "చతుత్థే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా మన్దో హోతి మోమూహో. సో మన్దత్తా మోమూహత్తా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠో సమానో వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జతి అమరావిక్ఖేపం – 'అత్థి పరో లోకో'తి ఇతి చే మం పుచ్ఛసి, 'అత్థి పరో లోకో'తి ఇతి చే మే అస్స, 'అత్థి పరో లోకో'తి ఇతి తే నం బ్యాకరేయ్యం, 'ఏవమ్పి మే నో, తథాతిపి మే నో, అఞ్ఞథాతిపి మే నో, నోతిపి మే నో, నో నోతిపి మే నో'తి. 'నత్థి పరో లోకో…పే.… 'అత్థి చ నత్థి చ పరో లోకో…పే.… 'నేవత్థి న నత్థి పరో లోకో…పే.… 'అత్థి సత్తా ఓపపాతికా …పే.… 'నత్థి సత్తా ఓపపాతికా…పే.… 'అత్థి చ నత్థి చ సత్తా ఓపపాతికా…పే.… 'నేవత్థి న నత్థి సత్తా ఓపపాతికా…పే.… 'అత్థి సుకతదుక్కటానం [సుకటదుక్కటానం (సీ. స్యా. కం.)] కమ్మానం ఫలం విపాకో…పే.… 'నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో…పే.… 'అత్థి చ నత్థి చ సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో…పే.… 'నేవత్థి న నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో…పే.… 'హోతి తథాగతో పరం మరణా…పే.… 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా…పే.… 'హోతి చ న చ హోతి [న హోతి చ (సీ. క.)] తథాగతో పరం మరణా…పే.… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఇతి చే మం పుచ్ఛసి, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఇతి చే మే అస్స, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఇతి తే నం బ్యాకరేయ్యం, 'ఏవమ్పి మే నో, తథాతిపి మే నో, అఞ్ఞథాతిపి మే నో, నోతిపి మే నో, నో నోతిపి మే నో'తి. ఇదం, భిక్ఖవే, చతుత్థం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం.

౬౬. "ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం చతూహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం , సబ్బే తే ఇమేహేవ చతూహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన, నత్థి ఇతో బహిద్ధా…పే.… యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

అధిచ్చసముప్పన్నవాదో

౬౭. "సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి ద్వీహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి ద్వీహి వత్థూహి?

౬౮. "సన్తి, భిక్ఖవే, అసఞ్ఞసత్తా నామ దేవా. సఞ్ఞుప్పాదా చ పన తే దేవా తమ్హా కాయా చవన్తి. ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి, యం అఞ్ఞతరో సత్తో తమ్హా కాయా చవిత్వా ఇత్థత్తం ఆగచ్ఛతి. ఇత్థత్తం ఆగతో సమానో అగారస్మా

అనగారియం పబ్బజతి. అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో సమానో ఆతప్పమన్వాయ పధానమన్వాయ అనుయోగమన్వాయ అప్పమాదమన్వాయ సమ్మామనసికారమన్వాయ తథారూపం చేతోసమాధిం ఫుసతి, యథాసమాహితే చిత్తే సఞ్ఞుప్పాదం అనుస్సరతి, తతో పరం నానుస్సరతి. సో ఏవమాహ – 'అధిచ్చసముప్పన్నో అత్తా చ లోకో చ. తం కిస్స హేతు? అహఞ్హి పుబ్బే నాహోసిం, సోమ్హి ఏతరహి అహుత్వా సన్తతాయ పరిణతో'తి. ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౬౮. "దుతియే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా తక్కీ హోతి వీమంసీ. సో తక్కపరియాహతం వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం ఏవమాహ – 'అధిచ్చసముప్పన్నో అత్తా చ లోకో చా'తి. ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఠానం, యం ఆగమ్మ యం ఆరబ్భ ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి.

౭౦. "ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి ద్వీహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ ద్వీహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన, నత్థి ఇతో బహిద్ధా…పే.… యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

౭౧. "ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా పుబ్బన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి అట్ఠారసహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా పుబ్బన్తకప్పికా పుబ్బన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తమారబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ అట్ఠారసహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన, నత్థి ఇతో బహిద్ధా.

౭౨. "తయిదం, భిక్ఖవే, తథాగతో పజానాతి – 'ఇమే దిట్ఠిట్ఠానా ఏవంగహితా ఏవంపరామట్ఠా ఏవంగతికా భవన్తి ఏవంఅభిసమ్పరాయా'తి. తఞ్చ తథాగతో పజానాతి, తతో చ ఉత్తరితరం పజానాతి, తఞ్చ పజాననం న పరామసతి, అపరామసతో చస్స పచ్చత్తఞ్ఞేవ నిబ్బుతి విదితా. వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో, భిక్ఖవే, తథాగతో.

౭౩. "ఇమే ఖో తే, భిక్ఖవే, ధమ్మా గమ్భీరా దుద్దసా దురనుబోధా సన్తా పణీతా అతక్కావచరా నిపుణా పణ్డితవేదనీయా, యే తథాగతో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి , యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

దుతియభాణవారో.

అపరన్తకప్పికా

౭౪. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అపరన్తకప్పికా అపరన్తానుదిట్ఠినో, అపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి చతుచత్తారీసాయ [చతుచత్తాలీసాయ (స్యా. కం.)] వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ అపరన్తకప్పికా అపరన్తానుదిట్ఠినో అపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి చతుచత్తారీసాయ వత్థూహి?

సఞ్ఞీవాదో

౭౫. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం సఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి సోళసహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం సఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి సోళసహి వత్థూహి?

౭౬. “‘రూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా సఞ్ఞీ’తి నం పఞ్ఞపేన్తి. ‘అరూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా సఞ్ఞీ’తి నం పఞ్ఞపేన్తి. ‘రూపీ చ అరూపీ చ అత్తా హోతి…పే.… నేవరూపీ నారూపీ అత్తా హోతి… అన్తవా అత్తా హోతి… అనన్తవా అత్తా హోతి… అన్తవా చ అనన్తవా చ అత్తా హోతి… నేవన్తవా నానన్తవా అత్తా హోతి… ఏకత్తసఞ్ఞీ అత్తా హోతి… నానత్తసఞ్ఞీ అత్తా హోతి… పరిత్తసఞ్ఞీ అత్తా హోతి… అప్పమాణసఞ్ఞీ అత్తా హోతి… ఏకన్తసుఖీ అత్తా హోతి… ఏకన్తదుక్ఖీ అత్తా హోతి. సుఖదుక్ఖీ అత్తా హోతి. అదుక్ఖమసుఖీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా సఞ్ఞీ’తి నం పఞ్ఞపేన్తి.

౭౭. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం సఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి సోళసహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం సఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ సోళసహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన, నత్థి ఇతో బహిద్ధా…పే.… యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

అసఞ్ఞీవాదో

౭౮. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం అసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం అసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి?

౭౯. “‘రూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా అసఞ్ఞీ’తి నం పఞ్ఞపేన్తి. ‘అరూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా అసఞ్ఞీ’తి నం పఞ్ఞపేన్తి. ‘రూపీ చ అరూపీ చ అత్తా హోతి…పే.… నేవరూపీ నారూపీ అత్తా హోతి… అన్తవా అత్తా హోతి… అనన్తవా అత్తా హోతి… అన్తవా చ అనన్తవా చ అత్తా హోతి… నేవన్తవా నానన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా అసఞ్ఞీ’తి నం పఞ్ఞపేన్తి.

౮౦. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం అసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం

అసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ అట్ఠహి వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన, నత్థి ఇతో బహిద్ధా…పే… యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదో

౮౧. "సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా, ఉద్ధమాఘాతనం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి?

౮౨. "'రూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ'తి నం పఞ్ఞపేన్తి 'అరూపీ అత్తా హోతి…పే… రూపీ చ అరూపీ చ అత్తా హోతి… నేవరూపీ నారూపీ అత్తా హోతి… అన్తవా అత్తా హోతి… అనన్తవా అత్తా హోతి… అన్తవా చ అనన్తవా చ అత్తా హోతి… నేవన్తవా నానన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ'తి నం పఞ్ఞపేన్తి.

౮౩. "ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ అట్ఠహి వత్థూహి…పే… యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

ఉచ్ఛేదవాదో

౮౪. "సన్తి , భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉచ్ఛేదవాదా సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి సత్తహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ ఉచ్ఛేదవాదా సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి సత్తహి వత్థూహి?

౮౫. "ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి [ఏవందిట్ఠీ (క॰ సీ॰)] – 'యతో ఖో, భో, అయం అత్తా రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి, న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ'తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

౮౬. "తమఞ్ఞో ఏవమాహ – 'అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా దిబ్బో రూపీ కామావచరో కబళీకారాహారభక్ఖో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి, న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ'తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

౮౭. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ – ‘అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా దిబ్బో రూపీ మనోమయో సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గీ అహీనిన్ద్రియో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి, న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ’తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

౮౮. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ – ‘అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో , భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా “అనన్తో ఆకాసో”తి ఆకాసానఞ్చాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి, న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ’తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

౮౯. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ – ‘అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ “అనన్తం విఞ్ఞాణ”న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి, న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ’తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౦. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ – ‘అత్థి ఖో, భో, సో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ “నత్థి కిఞ్చీ”తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి, న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో , భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ”తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౧. ‘తమఞ్ఞో ఏవమాహ – “అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ “సన్తమేతం పణీతమేత”న్తి నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి, న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ’తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౨. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా ఉచ్ఛేదవాదా సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి సత్తహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఉచ్ఛేదవాదా సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ సత్తహి వత్థూహి...పే.... యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదో

౯౩. “సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి పఞ్చహి వత్థూహి. తే చ భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కిమాగమ్మ కిమారబ్భ దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి పఞ్చహి వత్థూహి?

౯౪. “ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి – “యతో ఖో, భో, అయం అత్తా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతీ'తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౫. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ –'అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? కామా హి, భో, అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా, తేసం విపరిణామఞ్ఞథాభావా ఉప్పజ్జన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా. యతో ఖో , భో, అయం అత్తా వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతీ'తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౬. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ – 'అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? యదేవ తత్థ వితక్కితం విచారితం, ఏతేనేతం ఓళారికం అక్ఖాయతి. యతో ఖో, భో, అయం అత్తా వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతీ'తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౭. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ – 'అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? యదేవ తత్థ పీతిగతం చేతసో ఉప్పిలావితత్తం, ఏతేనేతం ఓళారికం అక్ఖాయతి. యతో ఖో, భో, అయం అత్తా పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి “ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ”తి, తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతీ'తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౮. “తమఞ్ఞో ఏవమాహ – 'అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా, యం త్వం వదేసి, నేసో నత్థీతి వదామి; నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? యదేవ తత్థ సుఖమితి చేతసో ఆభోగో, ఏతేనేతం ఓళారికం అక్ఖాయతి. యతో ఖో, భో, అయం అత్తా సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పత్తో హోతీ'తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

౯౯. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి పఞ్చహి వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ పఞ్చహి వత్థూహి…పే॰… యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

౧౦౦. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా అపరన్తకప్పికా అపరన్తానుదిట్ఠినో అపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి చతుచత్తారీసాయ వత్థూహి. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అపరన్తకప్పికా అపరన్తానుదిట్ఠినో అపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ చతుచత్తారీసాయ వత్థూహి…పే॰… యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

౧౦౧. “ఇమేహి ఖో తే, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా చ అపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి.

౧౦౨. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా పుబ్బన్తకప్పికా వా అపరన్తకప్పికా వా పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా వా పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి, ఏతేసం వా అఞ్ఞతరేన; నత్థి ఇతో బహిద్ధా.

౧౦౩. “తయిదం, భిక్ఖవే, తథాగతో పజానాతి – ‘ఇమే దిట్ఠిట్ఠానా ఏవంగహితా ఏవంపరామట్ఠా ఏవంగతికా భవన్తి ఏవంఅభిసమ్పరాయా’తి. తఞ్చ తథాగతో పజానాతి, తతో చ ఉత్తరితరం పజానాతి, తఞ్చ పజాననం న పరామసతి, అపరామసతో చస్స పచ్చత్తఞ్ఞేవ నిబ్బుతి విదితా. వేదనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా అనుపాదావిముత్తో, భిక్ఖవే, తథాగతో.

౧౦౪. “ఇమే ఖో తే, భిక్ఖవే, ధమ్మా గమ్భీరా దుద్దసా దురనుబోధా సన్తా పణీతా అతక్కావచరా నిపుణా పణ్డితవేదనీయా, యే తథాగతో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి, యేహి తథాగతస్స యథాభుచ్చం వణ్ణం సమ్మా వదమానా వదేయ్యుం.

పరితస్సితవిప్ఫన్దితవారో

౧౦౫. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి , తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౦౬. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౦౭. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౦౮. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం చతూహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౦౯. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి ద్వీహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౦. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా పుబ్బన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి అట్ఠారసహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౧. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం సఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి సోళసహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౨. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం అసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౩. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౪. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉచ్ఛేదవాదా సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి సత్తహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౫. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి పఞ్చహి వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౬. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అపరన్తకప్పికా అపరన్తానుదిట్ఠినో అపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి చతుచత్తారీసాయ వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం

వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

౧౧౭. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా చ అపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి, తదపి తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం అజానతం అపస్సతం వేదయితం తణ్హాగతానం పరితస్సితవిప్ఫన్దితమేవ.

ఫస్సపచ్చయావారో

౧౧౮. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౧౯. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౦. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౧. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం చతూహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౨. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి ద్వీహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౩. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా పుబ్బన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి అట్ఠారసహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౪. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం సఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి సోళసహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౫. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం అసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౬. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౭. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉచ్ఛేదవాదా సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి సత్తహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౮. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి పఞ్చహి వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౨౯. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అపరన్తకప్పికా అపరన్తానుదిట్ఠినో అపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి చతుచత్తారీసాయ వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

౧౩౦. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా చ అపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి, తదపి ఫస్సపచ్చయా.

నేతం ఠానం విజ్జతివారో

౧౩౧. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౨. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చ అసస్సతికా ఏకచ్చం సస్సతం ఏకచ్చం అసస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౩. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా అన్తానన్తం లోకస్స పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౪. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠా సమానా వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జన్తి అమరావిక్ఖేపం చతూహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౫. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా అధిచ్చసముప్పన్నం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి ద్వీహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౬. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా పుబ్బన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి అట్ఠారసహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౭. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం సఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి సోళసహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౮. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా, ఉద్ధమాఘాతనం అసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౩౯. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా ఉద్ధమాఘాతనం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞిం అత్తానం పఞ్ఞపేన్తి అట్ఠహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౪౦. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఉచ్ఛేదవాదా సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి సత్తహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౪౧. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి పఞ్చహి వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౪౨. “తత్ర , భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా అపరన్తకప్పికా అపరన్తానుదిట్ఠినో అపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి చతుచత్తారీసాయ వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౪౩. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా చ అపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి, తే వత అఞ్ఞత్ర ఫస్సా పటిసంవేదిస్సన్తీతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

దిట్ఠిగతికాధిట్ఠానవట్టకథా

౧౪౪. “తత్ర, భిక్ఖవే, యే తే సమణబ్రాహ్మణా సస్సతవాదా సస్సతం అత్తానఞ్చ లోకఞ్చ పఞ్ఞపేన్తి చతూహి వత్థూహి, యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఏకచ్చసస్సతికా ఏకచ్చఅసస్సతికా...పే.... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా అన్తానన్తికా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా అమరావిక్ఖేపికా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా అధిచ్చసముప్పన్నికా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా సఞ్ఞీవాదా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా అసఞ్ఞీవాదా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఉద్ధమాఘాతనికా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా ఉచ్ఛేదవాదా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా అపరన్తకప్పికా... యేపి తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బన్తకప్పికా చ అపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా చ పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి, సబ్బే తే ఛహి ఫస్సాయతనేహి ఫుస్స ఫుస్స పటిసంవేదేన్తి తేసం వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి.

వివట్టకథాది

౧౪౫. “యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఛన్నం ఫస్సాయతనానం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానాతి, అయం ఇమేహి సబ్బేహేవ ఉత్తరితరం పజానాతి.

౧౪౬. “యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా పుబ్బన్తకప్పికా వా అపరన్తకప్పికా వా పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా వా పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి అన్తోజాలీకతా, ఏత్థ సితావ ఉమ్ముజ్జమానా ఉమ్ముజ్జన్తి, ఏత్థ పరియాపన్నా అన్తోజాలీకతావ ఉమ్ముజ్జమానా ఉమ్ముజ్జన్తి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దక్ఖో కేవట్టో వా కేవట్టన్తేవాసీ వా సుఖుమచ్ఛికేన జాలేన పరిత్తం ఉదకదహం [ఉదకరహదం (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] ఓత్థరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘యే ఖో కేచి ఇమస్మిం ఉదకదహే ఓళారికా పాణా, సబ్బే తే అన్తోజాలీకతా. ఏత్థ సితావ ఉమ్ముజ్జమానా ఉమ్ముజ్జన్తి; ఏత్థ పరియాపన్నా అన్తోజాలీకతావ ఉమ్ముజ్జమానా ఉమ్ముజ్జన్తీ’తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా పుబ్బన్తకప్పికా వా అపరన్తకప్పికా వా పుబ్బన్తాపరన్తకప్పికా వా పుబ్బన్తాపరన్తానుదిట్ఠినో పుబ్బన్తాపరన్తం ఆరబ్భ అనేకవిహితాని అధిముత్తిపదాని అభివదన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ ద్వాసట్ఠియా వత్థూహి అన్తోజాలీకతా ఏత్థ సితావ ఉమ్ముజ్జమానా ఉమ్ముజ్జన్తి, ఏత్థ పరియాపన్నా అన్తోజాలీకతావ ఉమ్ముజ్జమానా ఉమ్ముజ్జన్తి.

౧౪౭. “ఉచ్ఛిన్నభవనేత్తికో, భిక్ఖవే, తథాగతస్స కాయో తిట్ఠతి. యావస్స కాయో ఠస్సతి, తావ నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా. కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా న నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అమ్బపిణ్డియా వణ్టచ్ఛిన్నాయ యాని కానిచి అమ్బాని వణ్టపటిబన్ధాని [వణ్టూపనిబన్ధనాని (సీ॰ పీ॰), వణ్డపటిబద్ధాని (క॰)], సబ్బాని తాని తదన్వయాని భవన్తి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఉచ్ఛిన్నభవనేత్తికో తథాగతస్స కాయో తిట్ఠతి, యావస్స కాయో ఠస్సతి, తావ నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా, కాయస్స భేదా ఉద్ధం జీవితపరియాదానా న నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా”తి.

౧౪౮. ఏవం వుత్తే ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే, కో నామో అయం, భన్తే, ధమ్మపరియాయో”తి? “తస్మాతిహ త్వం, ఆనన్ద, ఇమం ధమ్మపరియాయం అత్థజాలన్తిపి నం ధారేహి, ధమ్మజాలన్తిపి నం ధారేహి, బ్రహ్మజాలన్తిపి నం ధారేహి, దిట్ఠిజాలన్తిపి నం ధారేహి, అనుత్తరో సఙ్గామవిజయోతిపి నం ధారేహీ”తి. ఇదమవోచ భగవా.

౧౪౯. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి. ఇమస్మిఞ్చ పన వేయ్యాకరణస్మిం భఞ్ఞమానే దససహస్సీ [సహస్సీ (కత్థచి)] లోకధాతు అకమ్పిత్థాతి.

బ్రహ్మజాలసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. సామఞ్ఞఫలసుత్తం

రాజామచ్చకథా

౧౫౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి జీవకస్స కోమారభచ్చస్స అమ్బవనే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం అడ్ఢతేళసేహి భిక్ఖుసతేహి. తేన ఖో పన సమయేన రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తదహుపోసథే పన్నరసే కోముదియా చాతుమాసినియా పుణ్ణాయ పుణ్ణమాయ రత్తియా రాజామచ్చపరివుతో ఉపరిపాసాదవరగతో నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తదహుపోసథే ఉదానం ఉదానేసి – "రమణీయా వత భో దోసినా రత్తి, అభిరూపా వత భో దోసినా రత్తి, దస్సనీయా వత భో దోసినా రత్తి, పాసాదికా వత భో దోసినా రత్తి, లక్ఖఞ్ఞా వత భో దోసినా రత్తి. కం ను ఖ్వజ్జ సమణం వా బ్రాహ్మణం వా పయిరుపాసేయ్యామ, యం నో పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా"తి?

౧౫౧. ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో రాజామచ్చో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం ఏతదవోచ – "అయం, దేవ, పూరణో కస్సపో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. తం దేవో పూరణం కస్సపం పయిరుపాసతు. అప్పేవ నామ దేవస్స పూరణం కస్సపం పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా"తి. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

౧౫౨. అఞ్ఞతరోపి ఖో రాజామచ్చో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం ఏతదవోచ – "అయం, దేవ, మక్ఖలి గోసాలో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. తం దేవో మక్ఖలిం గోసాలం పయిరుపాసతు. అప్పేవ నామ దేవస్స మక్ఖలిం గోసాలం పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా"తి. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

౧౫౩. అఞ్ఞతరోపి ఖో రాజామచ్చో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం ఏతదవోచ – "అయం, దేవ, అజితో కేసకమ్బలో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. తం దేవో అజితం కేసకమ్బలం పయిరుపాసతు. అప్పేవ నామ దేవస్స అజితం కేసకమ్బలం పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా"తి. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

౧౫౪. అఞ్ఞతరోపి ఖో రాజామచ్చో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం ఏతదవోచ – "అయం, దేవ, పకుధో [పకుద్ధో (సీ.)] కచ్చాయనో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. తం దేవో పకుధం కచ్చాయనం పయిరుపాసతు. అప్పేవ నామ దేవస్స పకుధం కచ్చాయనం పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా"తి. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

౧౫౫. అఞ్ఞతరోపి ఖో రాజామచ్చో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం ఏతదవోచ – "అయం, దేవ, సఞ్చయో [సఞ్జయో (సీ. స్యా.)] బేలట్ఠపుత్తో [బేల్లట్ఠిపుత్తో (సీ.), వేలట్ఠపుత్తో (స్యా.)] సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. తం దేవో సఞ్చయం

బేలట్ఠపుత్తం పయిరుపాసతు. అప్పేవ నామ దేవస్స సఞ్చయం బేలట్ఠపుత్తం పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా”తి. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

౧౭౬. అఞ్ఞతరోపి ఖో రాజామచ్చో రాజానం మాగధం అజాతసత్తుం వేదేహిపుత్తం ఏతదవోచ – “అయం, దేవ, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో [నాథపుత్తో (సీ.), నాతపుత్తో (పీ.)] సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. తం దేవో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం పయిరుపాసతు. అప్పేవ నామ దేవస్స నిగణ్ఠం నాటపుత్తం పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా”తి. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

కోమారభచ్చజీవకకథా

౧౭౭. తేన ఖో పన సమయేన జీవకో కోమారభచ్చో రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స అవిదూరే తుణ్హీభూతో నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో జీవకం కోమారభచ్చం ఏతదవోచ – “త్వం పన, సమ్మ జీవక, కిం తుణ్హీ”తి? “అయం, దేవ, భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అమ్హాకం అమ్బవనే విహరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం అడ్ఢతేళసేహి భిక్ఖుసతేహి. తం ఖో పన భగవన్తం [భగవన్తం గోతమం (సీ. క. పీ.)] ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. తం దేవో భగవన్తం పయిరుపాసతు. అప్పేవ నామ దేవస్స భగవన్తం పయిరుపాసతో చిత్తం పసీదేయ్యా’తి.

౧౭౮. “తేన హి, సమ్మ జీవక, హత్థియానాని కప్పాపేహీ”తి. “ఏవం, దేవా”తి ఖో జీవకో కోమారభచ్చో రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స పటిస్సుణిత్వా పఞ్చమత్తాని హత్థినికాసతాని కప్పాపేత్వా రఞ్ఞో చ ఆరోహణీయం నాగం, రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స పటివేదేసి – “కప్పితాని ఖో తే, దేవ, హత్థియానాని, యస్సదాని కాలం మఞ్ఞసీ”తి.

౧౭౯. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో పఞ్చసు హత్థినికాసతేసు పచ్చేకా ఇత్థియో ఆరోపేత్వా ఆరోహణీయం నాగం అభిరుహిత్వా ఉక్కాసు ధారియమానాసు రాజగహమ్హా నియ్యాసి మహచ్చరాజానుభావేన, యేన జీవకస్స కోమారభచ్చస్స అమ్బవనం తేన పాయాసి.

అథ ఖో రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స అవిదూరే అమ్బవనస్స అహుదేవ భయం, అహు ఛమ్భితత్తం, అహు లోమహంసో. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భీతో సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో జీవకం కోమారభచ్చం ఏతదవోచ – “కచ్చి మం, సమ్మ జీవక, న వఞ్చేసి? కచ్చి మం, సమ్మ జీవక, న పలమ్భేసి? కచ్చి మం, సమ్మ జీవక, న పచ్చత్థికానం దేసి ? కథఞ్హి నామ తావ మహతో భిక్ఖుసఙ్ఘస్స అడ్ఢతేళసానం భిక్ఖుసతానం నేవ ఖిపితసద్దో భవిస్సతి, న ఉక్కాసితసద్దో న నిగ్ఘోసో”తి.

“మా భాయి, మహారాజ, మా భాయి, మహారాజ. న తం దేవ, వఞ్చేమి; న తం, దేవ, పలమ్భామి ; న తం, దేవ, పచ్చత్థికానం దేమి. అభిక్కమ, మహారాజ, అభిక్కమ, మహారాజ, ఏతే మణ్డలమాళే దీపా [పదీపా (సీ. స్యా.)]

ఝాయన్తీ”తి.

సామఞ్ఞఫలపుచ్ఛా

౧౬౦. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో యావతికా నాగస్స భూమి నాగేన గన్త్వా, నాగా పచ్చోరోహిత్వా, పత్తికోవ [పదికోవ (స్యా.)] యేన మణ్డలమాళస్స ద్వారం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా జీవకం కోమారభచ్చం ఏతదవోచ – “కహం పన, సమ్మ జీవక, భగవా”తి? “ఏసో, మహారాజ, భగవా; ఏసో, మహారాజ, భగవా మజ్ఝిమం థమ్భం నిస్సాయ పురత్థాభిముఖో నిసిన్నో పురక్ఖతో భిక్ఖుసఙ్ఘస్సా”తి.

౧౬౧. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో తుణ్హీభూతం తుణ్హీభూతం భిక్ఖుసఙ్ఘం అనువిలోకేత్వా రహదమివ విప్పసన్నం ఉదానం ఉదానేసి – “ఇమినా మే ఉపసమేన ఉదయభద్దో [ఉదాయిభద్దో (సీ. పీ.)] కుమారో సమన్నాగతో హోతు, యేనేతరహి ఉపసమేన భిక్ఖుసఙ్ఘో సమన్నాగతో”తి. “అగమా ఖో త్వం, మహారాజ, యథాపేమ”న్తి. “పియో మే, భన్తే, ఉదయభద్దో కుమారో. ఇమినా మే, భన్తే, ఉపసమేన ఉదయభద్దో కుమారో సమన్నాగతో హోతు యేనేతరహి ఉపసమేన భిక్ఖుసఙ్ఘో సమన్నాగతో”తి.

౧౬౨. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భగవన్తం అభివాదేత్వా, భిక్ఖుసఙ్ఘస్స అఞ్జలిం పణామేత్వా , ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “పుచ్ఛేయ్యామహం, భన్తే, భగవన్తం కిఞ్చిదేవ దేసం [కిఞ్చిదేవ దేసం లేసమత్తం (స్యా. కం. క.)]; సచే మే భగవా ఓకాసం కరోతి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణాయా”తి. “పుచ్ఛ, మహారాజ, యదాకఙ్ఖసీ”తి.

౧౬౩. “యథా ను ఖో ఇమాని, భన్తే, పుథుసిప్పాయతనాని, సేయ్యథిదం – హత్థారోహా అస్సారోహా రథికా ధనుగ్గహా చేలకా చలకా పిణ్డదాయకా ఉగ్గా రాజపుత్తా పక్ఖన్దినో మహానాగా సూరా చమ్మయోధినో దాసికపుత్తా ఆళారికా కప్పకా న్హాపకా [నహాపికా (సీ.), న్హాపికా (స్యా.)] సూదా మాలాకారా రజకా పేసకారా నళకారా కుమ్భకారా గణకా ముద్దికా, యాని వా పనఞ్ఞానిపి ఏవంగతాని పుథుసిప్పాయతనాని, తే దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సిప్పఫలం ఉపజీవన్తి; తే తేన అత్తానం సుఖేన్తి పీణేన్తి [పీనేన్తి (కత్థచి)], మాతాపితరో సుఖేన్తి పీణేన్తి, పుత్తదారం సుఖేన్తి పీణేన్తి, మిత్తామచ్చే సుఖేన్తి పీణేన్తి, సమణబ్రాహ్మణేసు [సమణేసు బ్రాహ్మణేసు (క.)] ఉద్ధగ్గికం దక్ఖిణం పతిట్ఠపేన్తి సోవగ్గికం సుఖవిపాకం సగ్గసంవత్తనికం. సక్కా ను ఖో, భన్తే, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు”న్తి?

౧౬౪. “అభిజానాసి నో త్వం, మహారాజ, ఇమం పఞ్హం అఞ్ఞే సమణబ్రాహ్మణే పుచ్ఛితా”తి ? “అభిజానామహం, భన్తే, ఇమం పఞ్హం అఞ్ఞే సమణబ్రాహ్మణే పుచ్ఛితా”తి. “యథా కథం పన తే, మహారాజ, బ్యాకరింసు, సచే తే అగరు భాసస్సూ”తి. “న ఖో మే, భన్తే, గరు, యత్థస్స భగవా నిసిన్నో, భగవన్తరూపో వా”తి [చాతి (సీ. క.)]. “తేన హి, మహారాజ, భాసస్సూ”తి.

పూరణకస్సపవాదో

౧౬౫. "ఏకమిదాహం, భన్తే, సమయం యేన పూరణో కస్సపో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పూరణేన కస్సపేన సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అహం, భన్తే, పూరణం కస్సపం ఏతదవోచం – 'యథా ను ఖో ఇమాని, భో కస్సప, పుథుసిప్పాయతనాని, సేయ్యథిదం – హత్థారోహా అస్సారోహా రథికా ధనుగ్గహా చేలకా చలకా పిణ్డదాయకా ఉగ్గా రాజపుత్తా పక్ఖన్దినో మహానాగా సూరా చమ్మయోధినో దాసికపుత్తా ఆళారికా కప్పకా న్హాపకా సూదా మాలాకారా రజకా పేసకారా నళకారా కుమ్భకారా గణకా ముద్దికా, యాని వా పనఞ్ఞానిపి ఏవంగతాని పుథుసిప్పాయతనాని- తే దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సిప్పఫలం ఉపజీవన్తి; తే తేన అత్తానం సుఖేన్తి పీణేన్తి, మాతాపితరో సుఖేన్తి పీణేన్తి, పుత్తదారం సుఖేన్తి పీణేన్తి, మిత్తామచ్చే సుఖేన్తి పీణేన్తి, సమణబ్రాహ్మణేసు ఉద్ధగ్గికం దక్ఖిణం పతిట్ఠపేన్తి సోవగ్గికం సుఖవిపాకం సగ్గసంవత్తనికం. సక్కా ను ఖో, భో కస్సప, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు'న్తి?

౧౬౬. "ఏవం వుత్తే, భన్తే, పూరణో కస్సపో మం ఏతదవోచ – 'కరోతో ఖో, మహారాజ, కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో సోచయతో, సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతాపయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో, కరోతో న కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణం చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పాచాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో యజన్తో యజాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో'తి. ఇత్థం ఖో మే, భన్తే, పూరణో కస్సపో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో అకిరియం బ్యాకాసి.

"సేయ్యథాపి, భన్తే, అమ్బం వా పుట్ఠో లబుజం బ్యాకరేయ్య , లబుజం వా పుట్ఠో అమ్బం బ్యాకరేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, భన్తే, పూరణో కస్సపో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో అకిరియం బ్యాకాసి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'కథఞ్హి నామ మాదిసో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా విజితే వసన్తం అపసాదేతబ్బం మఞ్ఞేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, భన్తే, పూరణస్స కస్సపస్స భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం. అనభినన్దిత్వా అప్పటికోసిత్వా అనత్తమనో, అనత్తమనవాచం అనిచ్ఛారేత్వా, తమేవ వాచం అనుగ్గణ్హన్తో అనిక్కుజ్జన్తో [అనిక్కుజ్జేన్తో (స్యా॰ కం॰ క॰)] ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం [పక్కామిం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

మక్ఖలిగోసాలవాదో

౧౬౭. "ఏకమిదాహం, భన్తే, సమయం యేన మక్ఖలి గోసాలో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా మక్ఖలినా గోసాలేన సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అహం, భన్తే, మక్ఖలిం గోసాలం ఏతదవోచం – 'యథా ను ఖో ఇమాని, భో గోసాల, పుథుసిప్పాయతనాని...పే॰... సక్కా ను ఖో, భో గోసాల, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు'న్తి?

౧౬౮. “ఏవం వుత్తే, భన్తే, మక్ఖలి గోసాలో మం ఏతదవోచ – ‘నత్థి మహారాజ హేతు నత్థి పచ్చయో సత్తానం సంకిలేసాయ, అహేతూ [అహేతు (కత్థచి)] అపచ్చయా సత్తా సంకిలిస్సన్తి. నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం విసుద్ధియా, అహేతూ అపచ్చయా సత్తా విసుజ్ఝన్తి. నత్థి అత్తకారే, నత్థి పరకారే, నత్థి పురిసకారే, నత్థి బలం, నత్థి వీరియం, నత్థి పురిసథామో, నత్థి పురిసపరక్కమో . సబ్బే సత్తా సబ్బే పాణా సబ్బే భూతా సబ్బే జీవా అవసా అబలా అవీరియా నియతిసఙ్గతిభావపరిణతా ఛస్వేవాభిజాతీసు సుఖదుక్ఖం [సుఖఞ్చ దుక్ఖఞ్చ (స్యా.)] పటిసంవేదేన్తి. చుద్దస ఖో పనిమాని యోనిపముఖసతసహస్సాని సట్ఠి చ సతాని ఛ చ సతాని పఞ్చ చ కమ్మునో సతాని పఞ్చ చ కమ్మాని తీణి చ కమ్మాని కమ్మే చ అడ్ఢకమ్మే చ ద్వట్ఠిపటిపదా ద్వట్ఠన్తరకప్పా ఛళాభిజాతియో అట్ఠ పురిసభూమియో ఏకూనపఞ్ఞాస ఆజీవకసతే ఏకూనపఞ్ఞాస పరిబ్బాజకసతే ఏకూనపఞ్ఞాస నాగావాససతే వీసే ఇన్ద్రియసతే తింసే నిరయసతే ఛత్తింస రజోధాతుయో సత్త సఞ్ఞీగబ్భా సత్త అసఞ్ఞీగబ్భా సత్త నిగణ్ఠిగబ్భా సత్త దేవా సత్త మానుసా సత్త పిసాచా సత్త సరా సత్త పవుటా [సపుటా (క.), పబుటా (సీ.)] సత్త పవుటసతాని సత్త పపాతా సత్త పపాతసతాని సత్త సుపినా సత్త సుపినసతాని చుల్లాసీతి మహాకప్పినో [మహాకప్పునో (క. సీ. పీ.)] సతసహస్సాని, యాని బాలే చ పణ్డితే చ సన్ధావిత్వా సంసరిత్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తి. తత్థ నత్థి “ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా అపరిపక్కం వా కమ్మం పరిపాచేస్సామి, పరిపక్కం వా కమ్మం ఫుస్స ఫుస్స బ్యన్తిం కరిస్సామీ’తి హేవం నత్థి. దోణమితే సుఖదుక్ఖే పరియన్తకతే సంసారే , నత్థి హాయనవడ్ఢనే, నత్థి ఉక్కంసావకంసే. సేయ్యథాపి నామ సుత్తగుళే ఖిత్తే నిబ్బేఠియమానమేవ పలేతి, ఏవమేవ బాలే చ పణ్డితే చ సన్ధావిత్వా సంసరిత్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తీ’తి.

౧౬౯. “ఇత్థం ఖో మే, భన్తే, మక్ఖలి గోసాలో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో సంసారసుద్ధిం బ్యాకాసి. సేయ్యథాపి, భన్తే, అమ్బం వా పుట్ఠో లబుజం బ్యాకరేయ్య, లబుజం వా పుట్ఠో అమ్బం బ్యాకరేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, భన్తే, మక్ఖలి గోసాలో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో సంసారసుద్ధిం బ్యాకాసి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘కథఞ్హి నామ మాదిసో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా విజితే వసన్తం అపసాదేతబ్బం మఞ్ఞేయ్యా’తి. సో ఖో అహం, భన్తే, మక్ఖలిస్స గోసాలస్స భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా అనత్తమనో, అనత్తమనవాచం అనిచ్ఛారేత్వా, తమేవ వాచం అనుగ్గణ్హన్తో అనిక్కుజ్జన్తో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం.

అజితకేసకమ్బలవాదో

౧౭౦. “ఏకమిదాహం, భన్తే, సమయం యేన అజితో కేసకమ్బలో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా అజితేన కేసకమ్బలేన సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అహం, భన్తే, అజితం కేసకమ్బలం ఏతదవోచం – ‘యథా ను ఖో ఇమాని, భో అజిత, పుథుసిప్పాయతనాని…పే.… సక్కా ను ఖో, భో అజిత, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు’న్తి?

౧౭౧. “ఏవం వుత్తే, భన్తే, అజితో కేసకమ్బలో మం ఏతదవోచ – ‘నత్థి, మహారాజ, దిన్నం , నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో [పరలోకో (స్యా.)], నత్థి పరో లోకో, నత్థి మాతా, నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా [సమగ్గతా (క.), సమగ్గతా (స్యా.)] సమ్మాపటిపన్నా, యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తి. చాతుమహాభూతికో అయం పురిసో, యదా

కాలఙ్కరోతి, పథవీ పథవికాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, ఆపో ఆపోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, తేజో తేజోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, వాయో వాయోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, ఆకాసం ఇన్ద్రియాని సఙ్కమన్తి. ఆసన్దిపఞ్చమా పురిసా మతం ఆదాయ గచ్ఛన్తి. యావాళాహనా పదాని పఞ్ఞాయన్తి. కాపోతకాని అట్ఠీని భవన్తి, భస్సన్తా ఆహుతియో. దత్తుపఞ్ఞత్తం యదిదం దానం. తేసం తుచ్ఛం ముసా విలాపో యే కేచి అత్థికవాదం వదన్తి. బాలే చ పణ్డితే చ కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జన్తి వినస్సన్తి, న హోన్తి పరం మరణా'తి.

౧౭౨. "ఇత్థం ఖో మే, భన్తే, అజితో కేసకమ్బలో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో ఉచ్ఛేదం బ్యాకాసి. సేయ్యథాపి, భన్తే, అమ్బం వా పుట్ఠో లబుజం బ్యాకరేయ్య , లబుజం వా పుట్ఠో అమ్బం బ్యాకరేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, భన్తే, అజితో కేసకమ్బలో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో ఉచ్ఛేదం బ్యాకాసి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'కథఞ్హి నామ మాదిసో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా విజితే వసన్తం అపసాదేతబ్బం మఞ్ఞేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, భన్తే, అజితస్స కేసకమ్బలస్స భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా అనత్తమనో అనత్తమనవాచం అనిచ్ఛారేత్వా తమేవ వాచం అనుగ్గణ్హన్తో అనిక్కుజ్జన్తో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం.

పకుధకచ్చాయనవాదో

౧౭౩. "ఏకమిదాహం, భన్తే, సమయం యేన పకుధో కచ్చాయనో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా పకుధేన కచ్చాయనేన సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అహం, భన్తే, పకుధం కచ్చాయనం ఏతదవోచం – 'యథా ను ఖో ఇమాని, భో కచ్చాయన, పుథుసిప్పాయతనాని...పే.... సక్కా ను ఖో, భో కచ్చాయన, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు'న్తి?

౧౭౪. "ఏవం వుత్తే, భన్తే, పకుధో కచ్చాయనో మం ఏతదవోచ – 'సత్తిమే, మహారాజ, కాయా అకటా అకటవిధా అనిమ్మితా అనిమ్మాతా వఞ్ఝా కూటట్ఠా ఏసికట్ఠాయిట్ఠితా. తే న ఇఞ్జన్తి , న విపరిణమన్తి, న అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి, నాలం అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుఖాయ వా దుక్ఖాయ వా సుఖదుక్ఖాయ వా. కతమే సత్త? పథవికాయో, ఆపోకాయో, తేజోకాయో, వాయోకాయో, సుఖే, దుక్ఖే, జీవే సత్తమే – ఇమే సత్త కాయా అకటా అకటవిధా అనిమ్మితా అనిమ్మాతా వఞ్ఝా కూటట్ఠా ఏసికట్ఠాయిట్ఠితా. తే న ఇఞ్జన్తి, న విపరిణమన్తి, న అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి, నాలం అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుఖాయ వా దుక్ఖాయ వా సుఖదుక్ఖాయ వా. తత్థ నత్థి హన్తా వా ఘాతేతా వా, సోతా వా సావేతా వా, విఞ్ఞాతా వా విఞ్ఞాపేతా వా. యోపి తిణ్హేన సత్థేన సీసం ఛిన్దతి, న కోచి కిఞ్చి [కఞ్చి (కం.)] జీవితా వోరోపేతి; సత్తన్నం త్వేవ [సత్తన్నం యేవ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] కాయానమన్తరేన సత్థం వివరమనుపతతీ'తి.

౧౭౫. "ఇత్థం ఖో మే, భన్తే, పకుధో కచ్చాయనో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో అఞ్ఞేన అఞ్ఞం బ్యాకాసి. సేయ్యథాపి, భన్తే, అమ్బం వా పుట్ఠో లబుజం బ్యాకరేయ్య, లబుజం వా పుట్ఠో అమ్బం బ్యాకరేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, భన్తే, పకుధో కచ్చాయనో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో అఞ్ఞేన అఞ్ఞం బ్యాకాసి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'కథఞ్హి నామ మాదిసో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా విజితే వసన్తం అపసాదేతబ్బం మఞ్ఞేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, భన్తే, పకుధస్స కచ్చాయనస్స భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం, అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా అనత్తమనో, అనత్తమనవాచం అనిచ్ఛారేత్వా తమేవ వాచం అనుగ్గణ్హన్తో అనిక్కుజ్జన్తో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం.

నిగణ్ఠనాటపుత్తవాదో

౧౭౬. “ఏకమిదాహం, భన్తే, సమయం యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం ; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠేన నాటపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అహం, భన్తే, నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచం – ‘యథా ను ఖో ఇమాని, భో అగ్గివేస్సన, పుథుసిప్పాయతనాని...పే.... సక్కా ను ఖో, భో అగ్గివేస్సన, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు’న్తి?

౧౭౭. “ఏవం వుత్తే, భన్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో మం ఏతదవోచ – ‘ఇధ, మహారాజ, నిగణ్ఠో చాతుయామసంవరసంవుతో హోతి. కథఞ్చ, మహారాజ, నిగణ్ఠో చాతుయామసంవరసంవుతో హోతి? ఇధ, మహారాజ, నిగణ్ఠో సబ్బవారివారితో చ హోతి, సబ్బవారియుత్తో చ, సబ్బవారిధుతో చ, సబ్బవారిఫుటో చ. ఏవం ఖో, మహారాజ, నిగణ్ఠో చాతుయామసంవరసంవుతో హోతి . యతో ఖో, మహారాజ, నిగణ్ఠో ఏవం చాతుయామసంవరసంవుతో హోతి; అయం వుచ్చతి, మహారాజ, నిగణ్ఠో [నిగణ్ఠో నాటపుత్తో (స్యా॰ క॰)] గతత్తో చ యతత్తో చ ఠితత్తో చా’తి.

౧౭౮. “ఇత్థం ఖో మే, భన్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో చాతుయామసంవరం బ్యాకాసి. సేయ్యథాపి, భన్తే, అమ్బం వా పుట్ఠో లబుజం బ్యాకరేయ్య, లబుజం వా పుట్ఠో అమ్బం బ్యాకరేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, భన్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో చాతుయామసంవరం బ్యాకాసి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘కథఞ్హి నామ మాదిసో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా విజితే వసన్తం అపసాదేతబ్బం మఞ్ఞేయ్యా’తి . సో ఖో అహం, భన్తే, నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా అనత్తమనో అనత్తమనవాచం అనిచ్ఛారేత్వా తమేవ వాచం అనుగ్గణ్హన్తో అనిక్కుజ్జన్తో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం.

సఞ్చయబేలట్ఠపుత్తవాదో

౧౭౯. “ఏకమిదాహం, భన్తే, సమయం యేన సఞ్చయో బేలట్ఠపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా సఞ్చయేన బేలట్ఠపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అహం భన్తే, సఞ్చయం బేలట్ఠపుత్తం ఏతదవోచం – ‘యథా ను ఖో ఇమాని, భో సఞ్చయ, పుథుసిప్పాయతనాని...పే॰... సక్కా ను ఖో, భో సఞ్చయ, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు’న్తి?

౧౮౦. “ఏవం వుత్తే, భన్తే, సఞ్చయో బేలట్ఠపుత్తో మం ఏతదవోచ – ‘అత్థి పరో లోకోతి ఇతి చే మం పుచ్ఛసి, అత్థి పరో లోకోతి ఇతి చే మే అస్స, అత్థి పరో లోకోతి ఇతి తే నం బ్యాకరేయ్యం. ఏవన్తిపి మే నో, తథాతిపి మే నో, అఞ్ఞథాతిపి మే నో, నోతిపి మే నో, నో నోతిపి మే నో. నత్థి పరో లోకో...పే॰... అత్థి చ నత్థి చ పరో లోకో...పే॰... నేవత్థి న నత్థి పరో లోకో...పే॰... అత్థి సత్తా ఓపపాతికా...పే॰... నత్థి సత్తా ఓపపాతికా...పే॰... అత్థి చ నత్థి చ సత్తా ఓపపాతికా...పే॰... నేవత్థి న నత్థి సత్తా ఓపపాతికా...పే॰... అత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో...పే॰... నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో...పే॰...అత్థి చ నత్థి చ సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో...పే॰... నేవత్థి న నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో...పే॰... హోతి తథాగతో పరం మరణా...పే॰... న హోతి తథాగతో పరం మరణా...పే॰... హోతి చ న చ

హోతి తథాగతో పరం మరణా…పే॰… నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఇతి చే మం పుచ్ఛసి, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఇతి చే మే అస్స, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి ఇతి తే నం బ్యాకరేయ్యం. ఏవన్తిపి మే నో, తథాతిపి మే నో, అఞ్ఞథాతిపి మే నో, నోతిపి మే నో, నో నోతిపి మే నో'తి.

౧౮౧. "ఇత్థం ఖో మే, భన్తే, సఞ్చయో బేలట్ఠపుత్తో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో విక్ఖేపం బ్యాకాసి. సేయ్యథాపి, భన్తే, అమ్బం వా పుట్ఠో లబుజం బ్యాకరేయ్య, లబుజం వా పుట్ఠో అమ్బం బ్యాకరేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, భన్తే, సఞ్చయో బేలట్ఠపుత్తో సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో విక్ఖేపం బ్యాకాసి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'అయఞ్చ ఇమేసం సమణబ్రాహ్మణానం సబ్బబాలో సబ్బమూళ్హో. కథఞ్హి నామ సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పుట్ఠో సమానో విక్ఖేపం బ్యాకరిస్సతీ'తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'కథఞ్హి నామ మాదిసో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా విజితే వసన్తం అపసాదేతబ్బం మఞ్ఞేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, భన్తే, సఞ్చయస్స బేలట్ఠపుత్తస్స భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా అనత్తమనో అనత్తమనవాచం అనిచ్ఛారేత్వా తమేవ వాచం అనుగ్గణ్హన్తో అనిక్కుజ్జన్తో ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం.

పఠమసన్దిట్ఠికసామఞ్ఞఫలం

౧౮౨. "సోహం, భన్తే, భగవన్తమ్పి పుచ్ఛామి – 'యథా ను ఖో ఇమాని, భన్తే, పుథుసిప్పాయతనాని సేయ్యథిదం – హత్థారోహా అస్సారోహా రథికా ధనుగ్గహా చేలకా చలకా పిణ్డదాయకా ఉగ్గా రాజపుత్తా పక్ఖన్దినో మహానాగా సూరా చమ్మయోధినో దాసికపుత్తా ఆళారికా కప్పకా న్హాపకా సూదా మాలాకారా రజకా పేసకారా నళకారా కుమ్భకారా గణకా ముద్దికా, యాని వా పనఞ్ఞానిపి ఏవంగతాని పుథుసిప్పాయతనాని, తే దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సిప్పఫలం ఉపజీవన్తి, తే తేన అత్తానం సుఖేన్తి పీణేన్తి, మాతాపితరో సుఖేన్తి పీణేన్తి, పుత్తదారం సుఖేన్తి పీణేన్తి, మిత్తామచ్చే సుఖేన్తి పీణేన్తి, సమణబ్రాహ్మణేసు ఉద్ధగ్గికం దక్ఖిణం పతిట్ఠపేన్తి సోవగ్గికం సుఖవిపాకం సగ్గసంవత్తనికం. సక్కా ను ఖో మే , భన్తే, ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు'న్తి?

౧౮౩. "సక్కా, మహారాజ. తేన హి, మహారాజ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య, తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ తే అస్స పురిసో దాసో కమ్మకారో [కమ్మకరో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కిఙ్కారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ ముఖుల్లోకకో [ముఖుల్లోకికో (స్యా॰ కం॰ క॰)]. తస్స ఏవమస్స – 'అచ్ఛరియం, వత భో, అబ్భుతం, వత భో, పుఞ్ఞానం గతి, పుఞ్ఞానం విపాకో. అయఞ్హి రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో మనుస్సో ; అహమ్పి మనుస్సో. అయఞ్హి రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి, దేవో మఞ్ఞే. అహం పనమ్హిస్స దాసో కమ్మకారో పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కిఙ్కారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ ముఖుల్లోకకో. సో వతస్సాహం పుఞ్ఞాని కరేయ్యం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో అపరేన సమయేన కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కాయేన సంవుతో విహరేయ్య, వాచాయ సంవుతో విహరేయ్య, మనసా సంవుతో విహరేయ్య, ఘాసచ్ఛాదనపరమతాయ సన్తుట్ఠో, అభిరతో పవివేకే. తం చే తే పురిసా ఏవమారోచేయ్యుం – 'యగ్ఘే దేవ జానేయ్యాసి, యో తే సో పురిసో [యో తే

పురిసో (సీ. క.)] దాసో కమ్మకారో పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కిఙ్కారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ ముఖుల్లోకకో; సో, దేవ, కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కాయేన సంవుతో విహరతి, వాచాయ సంవుతో విహరతి, మనసా సంవుతో విహరతి, ఘాసచ్ఛాదనపరమతాయ సన్తుట్ఠో, అభిరతో పవివేకే'తి. అపి ను త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – 'ఏతు మే, భో, సో పురిసో, పునదేవ హోతు దాసో కమ్మకారో పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కిఙ్కారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ ముఖుల్లోకకో'తి?

౧౮౪. "నో హేతం, భన్తే. అథ ఖో నం మయమేవ అభివాదేయ్యామపి , పచ్చుట్ఠేయ్యామపి, ఆసనేనపి నిమన్తేయ్యామ, అభినిమన్తేయ్యామపి నం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి, ధమ్మికమ్పిస్స రక్ఖావరణగుత్తిం సంవిదహేయ్యామా"తి.

౧౮౫. "తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యది ఏవం సన్తే హోతి వా సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం నో వా"తి? "అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే హోతి సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫల"న్తి. "ఇదం ఖో తే, మహారాజ, మయా పఠమం దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞత్త"న్తి.

దుతియసన్దిట్ఠికసామఞ్ఞఫలం

౧౮౬. "సక్కా పన, భన్తే, అఞ్ఞమ్పి ఏవమేవ దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతు"న్తి? "సక్కా, మహారాజ. తేన హి, మహారాజ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య, తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ తే అస్స పురిసో కస్సకో గహపతికో కరకారకో రాసివడ్ఢకో. తస్స ఏవమస్స – 'అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత భో, పుఞ్ఞానం గతి, పుఞ్ఞానం విపాకో. అయఞ్హి రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో మనుస్సో, అహమ్పి మనుస్సో. అయఞ్హి రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి, దేవో మఞ్ఞే. అహం పనమ్హిస్స కస్సకో గహపతికో కరకారకో రాసివడ్ఢకో. సో వతస్సాహం పుఞ్ఞాని కరేయ్యం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి.

"సో అపరేన సమయేన అప్పం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ మహన్తం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ, అప్పం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ మహన్తం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కాయేన సంవుతో విహరేయ్య, వాచాయ సంవుతో విహరేయ్య, మనసా సంవుతో విహరేయ్య, ఘాసచ్ఛాదనపరమతాయ సన్తుట్ఠో, అభిరతో పవివేకే. తం చే తే పురిసా ఏవమారోచేయ్యుం – 'యగ్ఘే, దేవ జానేయ్యాసి, యో తే సో పురిసో [యో తే పురిసో (సీ.)] కస్సకో గహపతికో కరకారకో రాసివడ్ఢకో; సో దేవ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కాయేన సంవుతో విహరతి, వాచాయ సంవుతో విహరతి, మనసా సంవుతో విహరతి, ఘాసచ్ఛాదనపరమతాయ సన్తుట్ఠో, అభిరతో పవివేకే"తి. అపి ను త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – 'ఏతు మే, భో, సో పురిసో, పునదేవ హోతు కస్సకో గహపతికో కరకారకో రాసివడ్ఢకో'తి?

౧౮౭. “నో హేతం, భన్తే. అథ ఖో నం మయమేవ అభివాదేయ్యామపి, పచ్చుట్ఠేయ్యామపి, ఆసనేనపి నిమన్తేయ్యామ, అభినిమన్తేయ్యామపి నం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి, ధమ్మికమ్పిస్స రక్ఖావరణగుత్తిం సంవిదహేయ్యామా”తి.

౧౮౮. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ? యది ఏవం సన్తే హోతి వా సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం నో వా”తి? “అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే హోతి సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫల”న్తి . “ఇదం ఖో తే, మహారాజ, మయా దుతియం దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞత్త”న్తి.

పణీతతరసామఞ్ఞఫలం

౧౮౯. “సక్కా పన, భన్తే, అఞ్ఞమ్పి దిట్ఠేవ ధమ్మే సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పఞ్ఞపేతుం ఇమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చా”తి? “సక్కా, మహారాజ. తేన హి, మహారాజ, సుణోహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భగవతో పచ్చస్సోసి.

౧౯౦. భగవా ఏతదవోచ – “ఇధ, మహారాజ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి.

౧౯౧. “తం ధమ్మం సుణాతి గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అఞ్ఞతరస్మిం వా కులే పచ్చాజాతో. సో తం ధమ్మం సుత్వా తథాగతే సద్ధం పటిలభతి. సో తేన సద్ధాపటిలాభేన సమన్నాగతో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సమ్బాధో ఘరావాసో రజోపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య’న్తి.

౧౯౨. “సో అపరేన సమయేన అప్పం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ మహన్తం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ అప్పం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ మహన్తం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి.

౧౯౩. “సో ఏవం పబ్బజితో సమానో పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో, అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు, కాయకమ్మవచీకమ్మేన సమన్నాగతో కుసలేన, పరిసుద్ధాజీవో సీలసమ్పన్నో, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో [గుత్తద్వారో, భోజనే మత్తఞ్ఞూ (క.)], సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో, సన్తుట్ఠో.

చూళసీలం

౧౯౪. “కథఞ్చ, మహారాజ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, మహారాజ, భిక్ఖు పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి. నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

“అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ, అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

“అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారీ హోతి ఆరాచారీ విరతో మేథునా గామధమ్మా. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

“ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి సచ్చవాదీ సచ్చసన్ధో థేతో పచ్చయికో అవిసంవాదకో లోకస్స. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

“పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి; ఇతో సుత్వా న అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ; అముత్ర వా సుత్వా న ఇమేసం అక్ఖాతా, అమూసం భేదాయ. ఇతి భిన్నానం వా సన్ధాతా, సహితానం వా అనుప్పదాతా, సమగ్గారామో సమగ్గరతో సమగ్గనన్దీ సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

“ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి; యా సా వాచా నేలా కణ్ణసుఖా పేమనీయా హదయఙ్గమా పోరీ బహుజనకన్తా బహుజనమనాపా తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

“సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ, నిధానవతిం వాచం భాసితా హోతి కాలేన సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహితం. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

“బీజగామభూతగామసమారమ్భా పటివిరతో హోతి…పే॰… ఏకభత్తికో హోతి రత్తూపరతో విరతో వికాలభోజనా. నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా పటివిరతో హోతి. మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతో హోతి. ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో హోతి. జాతరూపరజతపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఆమకమంసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. దాసిదాసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. అజేళకపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. హత్థిగవస్సవళవపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి . దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో హోతి. కయవిక్కయా పటివిరతో హోతి. తులాకూటకంసకూటమానకూటా పటివిరతో హోతి. ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసాచియోగా పటివిరతో హోతి. ఛేదనవధబన్ధనవిపరామోసఆలోపసహసాకారా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

చూళసీలం నిట్ఠితం.

మజ్ఝిమసీలం

౧౯౫. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం బీజగామభూతగామసమారమ్భం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – మూలబీజం ఖన్ధబీజం ఫళుబీజం అగ్గబీజం బీజబీజమేవ పఞ్చమం, ఇతి ఏవరూపా బీజగామభూతగామసమారమ్భా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౧౯౬. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం సన్నిధికారపరిభోగం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – అన్నసన్నిధిం పానసన్నిధిం వత్థసన్నిధిం యానసన్నిధిం సయనసన్నిధిం

గన్ధసన్నిధిం ఆమిససన్నిధిం, ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా సన్నిధికారపరిభోగా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౧౯౭. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం విసూకదస్సనం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – నచ్చం గీతం వాదితం పేక్ఖం అక్ఖానం పాణిస్సరం వేతాళం కుమ్భథూణం సోభనకం చణ్డాలం వంసం ధోవనం హత్థియుద్ధం అస్సయుద్ధం మహింసయుద్ధం ఉసభయుద్ధం అజయుద్ధం మేణ్డయుద్ధం కుక్కుటయుద్ధం వట్టకయుద్ధం దణ్డయుద్ధం ముట్ఠియుద్ధం నిబ్బుద్ధం ఉయ్యోధికం బలగ్గం సేనాబ్యూహం అనీకదస్సనం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా విసూకదస్సనా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౧౯౮. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం జూతప్పమాదట్ఠానానుయోగం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – అట్ఠపదం దసపదం ఆకాసం పరిహారపథం సన్తికం ఖలికం ఘటికం సలాకహత్థం అక్ఖం పఙ్గచీరం వఙ్కకం మోక్ఖచికం చిఙ్గులికం పత్తాళ్హకం రథకం ధనుకం అక్ఖరికం మనేసికం యథావజ్జం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా జూతప్పమాదట్ఠానానుయోగా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౧౯౯. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం ఉచ్చాసయనమహాసయనం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – ఆసన్దిం పల్లఙ్కం గోనకం చిత్తకం పటికం పటలికం తూలికం వికతికం ఉద్దలోమిం ఏకన్తలోమిం కట్టిస్సం కోసేయ్యం కుత్తకం హత్థత్థరం అస్సత్థరం రథత్థరం అజినప్పవేణిం కదలిమిగపవరపచ్చత్థరణం సఉత్తరచ్ఛదం ఉభతోలోహితకూపధానం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౦. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం మణ్డనవిభూసనట్ఠానానుయోగం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – ఉచ్ఛాదనం పరిమద్దనం న్హాపనం సమ్బాహనం ఆదాసం అఞ్జనం మాలాగన్ధవిలేపనం ముఖచుణ్ణం ముఖలేపనం హత్థబన్ధం సిఖాబన్ధం దణ్డం నాళికం అసిం [ఖగ్గం (సీ. పీ.), అసిం ఖగ్గం (స్యా. కం.), ఖగ్గం అసిం (క.)] ఛత్తం చిత్రుపాహనం ఉణ్హీసం మణిం వాలబీజనిం ఓదాతాని వత్థాని దీఘదసాని ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా మణ్డనవిభూసనట్ఠానానుయోగా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౧. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం తిరచ్ఛానకథం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – రాజకథం చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం భయకథం యుద్ధకథం అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం [ఇత్థికథం పురిసకథం కుమారకథం కుమారికథం (క.)] సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానకథాయ పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౨. “యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం విగ్గాహికకథం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – న త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానాసి, అహం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానామి, కిం త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానిస్ససి, మిచ్ఛా పటిపన్నో త్వమసి, అహమస్మి సమ్మా పటిపన్నో, సహితం మే,

అసహితం తే, పురే వచనీయం పచ్ఛా అవచ, పచ్ఛా వచనీయం పురే అవచ, అధిచిణ్ణం తే విపరావత్తం, ఆరోపితో తే వాదో, నిగ్గహితో త్వమసి, చర వాదప్పమోక్ఖాయ, నిబ్బేఠేహి వా సచే పహోసీతి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ విగ్గాహికకథాయ పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౩. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపం దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగం అనుయుత్తా విహరన్తి. సేయ్యథిదం – రఞ్ఞం, రాజమహామత్తానం, ఖత్తియానం, బ్రాహ్మణానం, గహపతికానం, కుమారానం – 'ఇధ గచ్ఛ, అముత్రాగచ్ఛ, ఇదం హర, అముత్ర ఇదం ఆహరా'తి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపా దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౪. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే కుహకా చ హోన్తి లపకా చ నేమిత్తికా చ నిప్పేసికా చ లాభేన లాభం నిజిగీంసితారో చ. ఇతి ఏవరూపా కుహనలపనా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం".

మజ్ఝిమసీలం నిట్ఠితం.

మహాసీలం

౨౦౫. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి. సేయ్యథిదం – అఙ్గం నిమిత్తం ఉప్పాతం సుపినం లక్ఖణం మూసికచ్ఛిన్నం అగ్గిహోమం దబ్బిహోమం థుసహోమం కణహోమం తణ్డులహోమం సప్పిహోమం తేలహోమం ముఖహోమం లోహితహోమం అఙ్గవిజ్జా వత్థువిజ్జా ఖత్తవిజ్జా సివవిజ్జా భూతవిజ్జా భూరివిజ్జా అహివిజ్జా విసవిజ్జా విచ్ఛికవిజ్జా మూసికవిజ్జా సకుణవిజ్జా వాయసవిజ్జా పక్కజ్ఝానం సరపరిత్తాణం మిగచక్కం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౬. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి. సేయ్యథిదం – మణిలక్ఖణం వత్థలక్ఖణం దణ్డలక్ఖణం సత్థలక్ఖణం అసిలక్ఖణం ఉసులక్ఖణం ధనులక్ఖణం ఆవుధలక్ఖణం ఇత్థిలక్ఖణం పురిసలక్ఖణం కుమారలక్ఖణం కుమారిలక్ఖణం దాసలక్ఖణం దాసిలక్ఖణం హత్థిలక్ఖణం అస్సలక్ఖణం మహింసలక్ఖణం ఉసభలక్ఖణం గోలక్ఖణం అజలక్ఖణం మేణ్డలక్ఖణం కుక్కుటలక్ఖణం వట్టకలక్ఖణం గోధాలక్ఖణం కణ్ణికలక్ఖణం కచ్ఛపలక్ఖణం మిగలక్ఖణం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౭. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి. సేయ్యథిదం – రఞ్ఞం నియ్యానం భవిస్సతి, రఞ్ఞం అనియ్యానం భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం ఉపయానం భవిస్సతి, బాహిరానం రఞ్ఞం అపయానం భవిస్సతి, బాహిరానం రఞ్ఞం ఉపయానం భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం అపయానం భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం జయో భవిస్సతి, బాహిరానం రఞ్ఞం పరాజయో భవిస్సతి, బాహిరానం

రఞ్ఞం జయో భవిస్సతి, అబ్భన్తరానం రఞ్ఞం పరాజయో భవిస్సతి, ఇతి ఇమస్స జయో భవిస్సతి, ఇమస్స పరాజయో భవిస్సతి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౮. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి. సేయ్యథిదం – చన్దగ్గాహో భవిస్సతి, సూరియగ్గాహో భవిస్సతి, నక్ఖత్తగ్గాహో భవిస్సతి, చన్దిమసూరియానం పథగమనం భవిస్సతి, చన్దిమసూరియానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి, నక్ఖత్తానం పథగమనం భవిస్సతి, నక్ఖత్తానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి , ఉక్కాపాతో భవిస్సతి, దిసాడాహో భవిస్సతి, భూమిచాలో భవిస్సతి, దేవదుద్రభి భవిస్సతి, చన్దిమసూరియనక్ఖత్తానం ఉగ్గమనం ఓగమనం సంకిలేసం వోదానం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో చన్దగ్గాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో సూరియగ్గాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో నక్ఖత్తగ్గాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం చన్దిమసూరియానం పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం చన్దిమసూరియానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం నక్ఖత్తానం పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం నక్ఖత్తానం ఉప్పథగమనం భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో ఉక్కాపాతో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో దిసాడాహో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో భూమిచాలో భవిస్సతి, ఏవంవిపాకో దేవదుద్రభి భవిస్సతి, ఏవంవిపాకం చన్దిమసూరియనక్ఖత్తానం ఉగ్గమనం ఓగమనం సంకిలేసం వోదానం భవిస్సతి ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౦౯. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి. సేయ్యథిదం – సువుట్ఠికా భవిస్సతి, దుబ్బుట్ఠికా భవిస్సతి, సుభిక్ఖం భవిస్సతి, దుబ్భిక్ఖం భవిస్సతి, ఖేమం భవిస్సతి, భయం భవిస్సతి, రోగో భవిస్సతి, ఆరోగ్యం భవిస్సతి, ముద్దా, గణనా, సఙ్ఖానం, కావేయ్యం, లోకాయతం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౧౦. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి. సేయ్యథిదం – ఆవాహనం వివాహనం సంవరణం వివరణం సఙ్కిరణం వికిరణం సుభగకరణం దుబ్భగకరణం విరుద్ధగబ్భకరణం జివ్హానిబన్ధనం హనుసంహననం హత్థాభిజప్పనం హనుజప్పనం కణ్ణజప్పనం ఆదాసపఞ్హం కుమారికపఞ్హం దేవపఞ్హం ఆదిచ్చుపట్ఠానం మహతుపట్ఠానం అబ్భుజ్జలనం సిరివ్హాయనం ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౧౧. "యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి . సేయ్యథిదం – సన్తికమ్మం పణిధికమ్మం భూతకమ్మం భూరికమ్మం వస్సకమ్మం వోస్సకమ్మం వత్థుకమ్మం వత్థుపరికమ్మం ఆచమనం న్హాపనం జుహనం వమనం విరేచనం ఉద్ధంవిరేచనం అధోవిరేచనం సీసవిరేచనం కణ్ణతేలం నేత్తతప్పనం నత్థుకమ్మం అఞ్జనం పచ్చఞ్జనం సాలాకియం సల్లకత్తియం దారకతికిచ్ఛా, మూలభేసజ్జానం అనుప్పదానం, ఓసధీనం పటిమోక్ఖో ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౨౧౨. "స ఖో సో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సీలసమ్పన్నో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం సీలసంవరతో. సేయ్యథాపి – మహారాజ, రాజా ఖత్తియో ముద్ధాభిసిత్తో నిహతపచ్చామిత్తో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం

పచ్ఛత్థికతో; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సీలసమ్పన్నో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం సీలసంవరతో. సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతి. ఏవం ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి.

మహాసీలం నిట్ఠితం.

ఇన్ద్రియసంవరో

౨౧౩. "కథఞ్చ, మహారాజ, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి? ఇధ, మహారాజ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝా దోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝా దోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సో ఇమినా అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అబ్యాసేకసుఖం పటిసంవేదేతి. ఏవం ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి.

సతిసమ్పజఞ్ఞం

౨౧౪. "కథఞ్చ , మహారాజ, భిక్ఖు సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో హోతి? ఇధ, మహారాజ, భిక్ఖు అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి. ఏవం ఖో, మహారాజ , భిక్ఖు సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో హోతి.

సన్తోసో

౨౧౫. "కథఞ్చ, మహారాజ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి? ఇధ, మహారాజ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన, కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన . సో యేన యేనేవ పక్కమతి, సమాదాయేవ పక్కమతి. సేయ్యథాపి, మహారాజ, పక్ఖీ సకుణో యేన యేనేవ డేతి, సపత్తభారోవ డేతి. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి, సమాదాయేవ పక్కమతి. ఏవం ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి.

నీవరణప్పహానం

౨౧౬. "సో ఇమినా చ అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో, ఇమాయ చ అరియాయ సన్తుట్ఠియా సమన్నాగతో, వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. సో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతప్పటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా.

౨౧౭. "సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి, అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి. బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ, బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతి. థినమిద్ధం పహాయ విగతథినమిద్ధో విహరతి ఆలోకసఞ్ఞీ, సతో సమ్పజానో, థినమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి. ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి, అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి. విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి, అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి.

౨౧౮. "సేయ్యథాపి , మహారాజ, పురిసో ఇణం ఆదాయ కమ్మన్తే పయోజేయ్య. తస్స తే కమ్మన్తా సమిజ్ఝేయ్యుం. సో యాని చ పోరాణాని ఇణమూలాని, తాని చ బ్యన్తిం కరేయ్య [బ్యన్తీకరేయ్య (సీ. స్యా. కం.)], సియా చస్స ఉత్తరిం అవసిట్ఠం దారభరణాయ. తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో పుబ్బే ఇణం ఆదాయ కమ్మన్తే పయోజేసిం. తస్స మే తే కమ్మన్తా సమిజ్ఝింసు. సోహం యాని చ పోరాణాని ఇణమూలాని, తాని చ బ్యన్తిం అకాసిం, అత్థి చ మే ఉత్తరిం అవసిట్ఠం దారభరణాయా'తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౨౧౯. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో ఆబాధికో అస్స దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో; భత్తఞ్చస్స నచ్ఛాదేయ్య, న చస్స కాయే బలమత్తా. సో అపరేన సమయేన తమ్హా ఆబాధా ముచ్చేయ్య; భత్తం చస్స ఛాదేయ్య, సియా చస్స కాయే బలమత్తా. తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో పుబ్బే ఆబాధికో అహోసిం దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో; భత్తఞ్చ మే నచ్ఛాదేసి, న చ మే ఆసి [న చస్స మే (క.)] కాయే బలమత్తా. సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా ఆబాధా ముత్తో; భత్తఞ్చ మే ఛాదేతి, అత్థి చ మే కాయే బలమత్తా'తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౨౨౦. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో బన్ధనాగారే బద్ధో అస్స. సో అపరేన సమయేన తమ్హా బన్ధనాగారా ముచ్చేయ్య సోత్థినా అబ్బయేన [ఉబ్బయేన (సీ. క.)], న చస్స కిఞ్చి భోగానం వయో. తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో పుబ్బే బన్ధనాగారే బద్ధో అహోసిం, సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా బన్ధనాగారా ముత్తో సోత్థినా అబ్బయేన. నత్థి చ మే కిఞ్చి భోగానం వయో'తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౨౨౧. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో దాసో అస్స అనత్తాధీనో పరాధీనో న యేనకామంగమో. సో అపరేన సమయేన తమ్హా దాసబ్యా ముచ్చేయ్య అత్తాధీనో అపరాధీనో భుజిస్సో యేనకామంగమో. తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో పుబ్బే దాసో అహోసిం అనత్తాధీనో పరాధీనో న యేనకామంగమో. సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా దాసబ్యా ముత్తో అత్తాధీనో అపరాధీనో భుజిస్సో యేనకామంగమో'తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౨౨౨. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో సధనో సభోగో కన్తారద్ధానమగ్గం పటిపజ్జేయ్య దుబ్భిక్ఖం సప్పటిభయం. సో అపరేన సమయేన తం కన్తారం నిత్థరేయ్య సోత్థినా, గామన్తం అనుపాపుణేయ్య ఖేమం అప్పటిభయం. తస్స ఏవమస్స –

‘అహం ఖో పుబ్బే సధనో సభోగో కన్తారద్ధానమగ్గం పటిపజ్జిం దుబ్భిక్ఖం సప్పటిభయం. సోమ్హి ఏతరహి తం కన్తారం నిత్థిణ్ణో సోత్థినా, గామన్తం అనుప్పత్తో ఖేమం అప్పటిభయ’న్తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౨౨౩. “ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు యథా ఇణం యథా రోగం యథా బన్ధనాగారం యథా దాసబ్యం యథా కన్తారద్ధానమగ్గం, ఏవం ఇమే పఞ్చ నీవరణే అప్పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి.

౨౨౪. “సేయ్యథాపి, మహారాజ, యథా ఆణణ్యం యథా ఆరోగ్యం యథా బన్ధనామోక్ఖం యథా భుజిస్సం యథా ఖేమన్తభూమిం; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి.

౨౨౫. “తస్సిమే పఞ్చ నీవరణే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతో పామోజ్జం జాయతి, పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి.

పఠమజ్ఝానం

౨౨౬. “సో వివిచ్చేవ కామేహి, వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

౨౨౭. “సేయ్యథాపి , మహారాజ, దక్ఖో న్హాపకో వా న్హాపకన్తేవాసీ వా కంసథాలే న్హానీయచుణ్ణాని ఆకిరిత్వా ఉదకేన పరిప్ఫోసకం పరిప్ఫోసకం సన్నేయ్య, సాయం న్హానీయపిణ్డి స్నేహానుగతా స్నేహపరేతా సన్తరబాహిరా ఫుటా స్నేహేన, న చ పగ్ఘరణీ; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

దుతియజ్ఝానం

౨౨౮. “పున చపరం, మహారాజ, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

౨౨౯. “సేయ్యథాపి, మహారాజ, ఉదకరహదో గమ్భీరో ఉబ్భిదోదకో [ఉబ్భితోదకో (స్యా. కం. క.)] తస్స నేవస్స పురత్థిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న దక్ఖిణాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న పచ్ఛిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న ఉత్తరాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, దేవో చ న కాలేనకాలం సమ్మాధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. అథ ఖో తమ్హావ ఉదకరహదా సీతా వారిధారా ఉబ్భిజ్జిత్వా తమేవ ఉదకరహదం సీతేన వారినా అభిసన్దేయ్య పరిసన్దేయ్య పరిపూరేయ్య పరిప్ఫరేయ్య, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో ఉదకరహదస్స సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి

పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

తతియజ్ఝానం

౨౩౦. "పున చపరం, మహారాజ, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి, తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

౨౩౧. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, ఉప్పలినియం వా పదుమినియం వా పుణ్డరీకినియం వా అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని అన్తోనిముగ్గపోసీని, తాని యావ చగ్గా యావ చ మూలా సీతేన వారినా అభిసన్నాని పరిసన్నాని [అభిసన్దాని పరిసన్దాని (క.)] పరిపూరాని పరిప్ఫుటాని [పరిప్ఫుట్ఠాని (పీ.)], నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతం ఉప్పలానం వా పదుమానం వా పుణ్డరీకానం వా సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

చతుత్థజ్ఝానం

౨౩౨. "పున చపరం, మహారాజ, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సో ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి.

౨౩౩. "సేయ్యథాపి , మహారాజ, పురిసో ఓదాతేన వత్థేన ససీసం పారుపిత్వా నిసిన్నో అస్స, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స ఓదాతేన వత్థేన అప్ఫుటం అస్స; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

విపస్సనాఞాణం

౨౩౪. "సో [పున చపరం మహారాజ భిక్ఖు సో (క.)] ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఏవం

పజానాతి – ‘అయం ఖో మే కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదన-పరిమద్దన-భేదన-విద్ధంసన-ధమ్మో; ఇదఞ్చ పన మే విఞ్ఞాణం ఏత్థ సితం ఏత్థ పటిబద్ధ’న్తి.

౨౩౫. ‘‘సేయ్యథాపి, మహారాజ, మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో సబ్బాకారసమ్పన్నో. తత్రాస్స సుత్తం ఆవుతం నీలం వా పీతం వా లోహితం వా [పీతకం వా లోహితకం వా (క.)] ఓదాతం వా పణ్డుసుత్తం వా. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో హత్థే కరిత్వా పచ్చవేక్ఖేయ్య – ‘అయం ఖో మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో సబ్బాకారసమ్పన్నో; తత్రిదం సుత్తం ఆవుతం నీలం వా పీతం వా లోహితం వా ఓదాతం వా పణ్డుసుత్తం వా’తి. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఏవం పజానాతి – ‘అయం ఖో మే కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మో; ఇదఞ్చ పన మే విఞ్ఞాణం ఏత్థ సితం ఏత్థ పటిబద్ధ’న్తి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ , సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

మనోమయిద్ధిఞాణం

౨౩౬. ‘‘సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే మనోమయం కాయం అభినిమ్మానాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఇమమ్హా కాయా అఞ్ఞం కాయం అభినిమ్మినాతి రూపిం మనోమయం సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గిం అహీనిన్ద్రియం.

౨౩౭. ‘‘సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో ముఞ్జమ్హా ఈసికం పవాహేయ్య [పబ్బాహేయ్య (స్యా. క.)]. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం ముఞ్జో, అయం ఈసికా, అఞ్ఞో ముఞ్జో, అఞ్ఞా ఈసికా, ముఞ్జమ్హా త్వేవ ఈసికా పవాళ్హా’తి [పబ్బాళ్హాతి (స్యా. క.)]. సేయ్యథా వా పన, మహారాజ, పురిసో అసిం కోసియా పవాహేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం అసి, అయం కోసి, అఞ్ఞో అసి, అఞ్ఞా కోసి, కోసియా త్వేవ అసి పవాళ్హో’’తి. సేయ్యథా వా పన, మహారాజ, పురిసో అహిం కరణ్డా ఉద్ధరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం అహి, అయం కరణ్డో. అఞ్ఞో అహి, అఞ్ఞో కరణ్డో, కరణ్డా త్వేవ అహి ఉబ్భతో’తి [ఉద్ధరితో (స్యా. కం.)]. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే మనోమయం కాయం అభినిమ్మానాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఇమమ్హా కాయా అఞ్ఞం కాయం అభినిమ్మినాతి రూపిం మనోమయం సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గిం అహీనిన్ద్రియం. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

ఇద్ధివిధఞాణం

౨౩౮. ‘‘సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఇద్ధివిధాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి . సో అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి; ఆవిభావం తిరోభావం తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో

గచ్ఛతి సేయ్యథాపి ఆకాసే. పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోతి సేయ్యథాపి ఉదకే. ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛతి [అభిజ్జమానో (సీ. క.)] సేయ్యథాపి పథవియా . ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమతి సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో. ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరామసతి పరిమజ్జతి. యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి.

౨౩౯. ‘‘సేయ్యథాపి, మహారాజ, దక్ఖో కుమ్భకారో వా కుమ్భకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతాయ మత్తికాయ యం యదేవ భాజనవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య, తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య. సేయ్యథా వా పన, మహారాజ, దక్ఖో దన్తకారో వా దన్తకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతస్మిం దన్తస్మిం యం యదేవ దన్తవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య, తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య. సేయ్యథా వా పన, మహారాజ, దక్ఖో సువణ్ణకారో వా సువణ్ణకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతస్మిం సువణ్ణస్మిం యం యదేవ సువణ్ణవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య, తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఇద్ధివిధాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి; ఆవిభావం తిరోభావం తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో గచ్ఛతి సేయ్యథాపి ఆకాసే. పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోతి సేయ్యథాపి ఉదకే. ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛతి సేయ్యథాపి పథవియా. ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమతి సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో. ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరామసతి పరిమజ్జతి. యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

దిబ్బసోతఞాణం

౨౪౦. ‘‘సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే దిబ్బాయ సోతధాతుయా చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణాతి దిబ్బే చ మానుసే చ యే దూరే సన్తికే చ.

౨౪౧. ‘‘సేయ్యథాపి , మహారాజ, పురిసో అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నో. సో సుణేయ్య భేరిసద్దమ్పి ముదిఙ్గసద్దమ్పి [ముతిఙ్గసద్దమ్పి (సీ. పీ.)] సఙ్ఖపణవదిన్దిమసద్దమ్పి [సఙ్ఖపణవదేణ్డిమసద్దమ్పి (సీ. పీ.), సఙ్ఖసద్దంపి పణవసద్దంపి దేన్దిమసద్దంపి (స్యా. కం.)]. తస్స ఏవమస్స – ‘భేరిసద్దో’ ఇతిపి, ‘ముదిఙ్గసద్దో’ ఇతిపి, ‘సఙ్ఖపణవదిన్దిమసద్దో’ ఇతిపి [సఙ్ఖసద్దో ఇతిపి పణవసద్దో ఇతిపి దేన్దిమసద్దో ఇతిపి (స్యా. కం.)]. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే దిబ్బాయ సోతధాతుయా చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణాతి దిబ్బే చ మానుసే చ యే దూరే సన్తికే చ. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

చేతోపరియఞాణం

౨౪౨. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే చేతోపరియఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతి – సరాగం వా చిత్తం 'సరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి, వీతరాగం వా చిత్తం 'వీతరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి, సదోసం వా చిత్తం 'సదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి, వీతదోసం వా చిత్తం 'వీతదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి, సమోహం వా చిత్తం 'సమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి, వీతమోహం వా చిత్తం 'వీతమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి, సఙ్ఖిత్తం వా చిత్తం 'సఙ్ఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం 'విక్ఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, మహగ్గతం వా చిత్తం 'మహగ్గతం చిత్త'న్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వా చిత్తం 'అమహగ్గతం చిత్త'న్తి పజానాతి, సఉత్తరం వా చిత్తం 'సఉత్తరం చిత్త'న్తి పజానాతి, అనుత్తరం వా చిత్తం 'అనుత్తరం చిత్త'న్తి పజానాతి, సమాహితం వా చిత్తం 'సమాహితం చిత్త'న్తి పజానాతి, అసమాహితం వా చిత్తం 'అసమాహితం చిత్త'న్తి పజానాతి , విముత్తం వా చిత్తం 'విముత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, అవిముత్తం వా చిత్తం 'అవిముత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి.

౨౪౩. "సేయ్యథాపి , మహారాజ, ఇత్థీ వా పురిసో వా దహరో యువా మణ్డనజాతికో ఆదాసే వా పరిసుద్ధే పరియోదాతే అచ్ఛే వా ఉదకపత్తే సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో సకణికం వా 'సకణిక'న్తి జానేయ్య, అకణికం వా 'అకణిక'న్తి జానేయ్య; ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే చేతోపరియఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతి – సరాగం వా చిత్తం 'సరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి, వీతరాగం వా చిత్తం 'వీతరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి, సదోసం వా చిత్తం 'సదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి, వీతదోసం వా చిత్తం 'వీతదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి, సమోహం వా చిత్తం 'సమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి, వీతమోహం వా చిత్తం 'వీతమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి, సఙ్ఖిత్తం వా చిత్తం 'సఙ్ఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం 'విక్ఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, మహగ్గతం వా చిత్తం 'మహగ్గతం చిత్త'న్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వా చిత్తం 'అమహగ్గతం చిత్త'న్తి పజానాతి, సఉత్తరం వా చిత్తం 'సఉత్తరం చిత్త'న్తి పజానాతి, అనుత్తరం వా చిత్తం 'అనుత్తరం చిత్త'న్తి పజానాతి, సమాహితం వా చిత్తం 'సమాహితం చిత్త'న్తి పజానాతి, అసమాహితం వా చిత్తం 'అసమాహితం చిత్త'న్తి పజానాతి, విముత్తం వా చిత్తం 'విముత్తం చిత్త"న్తి పజానాతి, అవిముత్తం వా చిత్తం 'అవిముత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణం

౨౪౪. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే, 'అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

౨౪౩. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో సకమ్హా గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య, తమ్హాపి గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య. సో తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగచ్ఛేయ్య. తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో సకమ్హా గామా అముం గామం అగచ్ఛిం [అగఞ్ఛిం (స్యా॰ కం॰)], తత్రాపి ఏవం అట్ఠాసిం, ఏవం నిసీదిం, ఏవం అభాసిం, ఏవం తుణ్హీ అహోసిం, తమ్హాపి గామా అముం గామం అగచ్ఛిం, తత్రాపి ఏవం అట్ఠాసిం, ఏవం నిసీదిం, ఏవం అభాసిం, ఏవం తుణ్హీ అహోసిం, సోమ్హి తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగతో'తి. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే, 'అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి, ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

దిబ్బచక్ఖుఞాణం

౨౪౬. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా'తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి.

౨౪౭. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, మజ్ఝే సిఙ్ఘాటకే పాసాదో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో ఠితో పస్సేయ్య మనుస్సే గేహం పవిసన్తేపి నిక్ఖమన్తేపి రథికాయపి వీథిం సఞ్చరన్తే [రథియాపి రథిం సఞ్చరన్తే (సీ॰), రథియాయ విథిం సఞ్చరన్తేపి (స్యా॰)] మజ్ఝే సిఙ్ఘాటకే నిసిన్నేపి. తస్స ఏవమస్స – 'ఏతే మనుస్సా గేహం పవిసన్తి, ఏతే నిక్ఖమన్తి, ఏతే రథికాయ వీథిం సఞ్చరన్తి, ఏతే మజ్ఝే సిఙ్ఘాటకే నిసిన్నా'తి. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా

వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా'తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే; యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. 'ఇదమ్పి ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

ఆసవక్ఖయఞాణం

౨౪౮. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఇదం దుక్ఖన్తి యథాభూతం పజానాతి , అయం దుక్ఖసముదయోతి యథాభూతం పజానాతి, అయం దుక్ఖనిరోధోతి యథాభూతం పజానాతి, అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదాతి యథాభూతం పజానాతి. ఇమే ఆసవాతి యథాభూతం పజానాతి, అయం ఆసవసముదయోతి యథాభూతం పజానాతి, అయం ఆసవనిరోధోతి యథాభూతం పజానాతి, అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదాతి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, 'విముత్తస్మిం విముత్తమి'తి ఞాణం హోతి, 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి.

౨౪౯. "సేయ్యథాపి, మహారాజ, పబ్బతసఙ్ఖేపే ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో తీరే ఠితో పస్సేయ్య సిప్పిసమ్బుకమ్పి సక్ఖరకఠలమ్పి మచ్ఛగుమ్బమ్పి చరన్తమ్పి తిట్ఠన్తమ్పి. తస్స ఏవమస్స – 'అయం ఖో ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో. తత్రిమే సిప్పిసమ్బుకాపి సక్ఖరకఠలాపి మచ్ఛగుమ్బాపి చరన్తిపి తిట్ఠన్తిపీ'తి. ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. 'సో ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం పజానాతి , 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి. 'ఇమే ఆసవాతి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం ఆసవసముదయో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం ఆసవనిరోధో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదాతి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, 'విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి, 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి. ఇదం ఖో, మహారాజ, సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం పురిమేహి సన్దిట్ఠికేహి సామఞ్ఞఫలేహి అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. ఇమస్మా చ పన, మహారాజ, సన్దిట్ఠికా సామఞ్ఞఫలా అఞ్ఞం సన్దిట్ఠికం సామఞ్ఞఫలం ఉత్తరితరం వా పణీతతరం వా నత్థీ"తి.

అజాతసత్తుఉపాసకత్తపటివేదనా

౨౫౦. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే. సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం, భన్తే, భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో . ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం. అచ్చయో మం, భన్తే, అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యోహం పితరం ధమ్మికం ధమ్మరాజానం ఇస్సరియకారణా జీవితా వోరోపేసిం. తస్స మే, భన్తే భగవా అచ్చయం అచ్చయతో పటిగ్గణ్హాతు ఆయతిం సంవరాయా”తి.

౨౫౧. “తగ్ఘ త్వం, మహారాజ, అచ్చయో అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యం త్వం పితరం ధమ్మికం ధమ్మరాజానం జీవితా వోరోపేసి. యతో చ ఖో త్వం, మహారాజ, అచ్చయం అచ్చయతో దిస్వా యథాధమ్మం పటికరోసి, తం తే మయం పటిగ్గణ్హామ. వుద్ధిహేసా, మహారాజ, అరియస్స వినయే, యో అచ్చయం అచ్చయతో దిస్వా యథాధమ్మం పటికరోతి, ఆయతిం సంవరం ఆపజ్జతీ”తి.

౨౫౨. ఏవం వుత్తే, రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “హన్ద చ దాని మయం, భన్తే, గచ్ఛామ బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా”తి. “యస్సదాని త్వం, మహారాజ, కాలం మఞ్ఞసీ”తి. అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

౨౫౩. అథ ఖో భగవా అచిరపక్కన్తస్స రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఖతాయం, భిక్ఖవే, రాజా. ఉపహతాయం, భిక్ఖవే, రాజా. సచాయం, భిక్ఖవే, రాజా పితరం ధమ్మికం ధమ్మరాజానం జీవితా న వోరోపేస్సథ, ఇమస్మింయేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉప్పజ్జిస్సథా”తి. ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

సామఞ్ఞఫలసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. అమ్బట్ఠసుత్తం

౨౫౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి యేన ఇచ్ఛానఙ్గలం నామ కోసలానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా ఇచ్ఛానఙ్గలే విహరతి ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డే.

పోక్ఖరసాతివత్థు

౨౫౫. తేన ఖో పన సమయేన బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఉక్కట్ఠం [పోక్ఖరసాతీ (సీ.), పోక్ఖరసాది (పీ.)] అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం. అస్సోసి ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి – "సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి ఇచ్ఛానఙ్గలం అనుప్పత్తో ఇచ్ఛానఙ్గలే విహరతి ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా' [భగవాతి (స్యా. కం.), ఉపరిసోణదణ్డసుత్తాదీసుపి బుద్ధగుణకథాయం ఏవమేవ దిస్సతి]. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం, సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ"తి.

అమ్బట్ఠమాణవో

౨౫౬. తేన ఖో పన సమయేన బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స అమ్బట్ఠో నామ మాణవో అన్తేవాసీ హోతి అజ్ఝాయకో మన్తధరో తిణ్ణం వేదానం [బేదానం (క.)] పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో అనుఞ్ఞాతపటిఞ్ఞాతో సకే ఆచరియకే తేవిజ్జకే పావచనే – "యమహం జానామి, తం త్వం జానాసి; యం త్వం జానాసి తమహం జానామీ"తి.

౨౫౭. అథ ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి అమ్బట్ఠం మాణవం ఆమన్తేసి – "అయం, తాత అమ్బట్ఠ, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి ఇచ్ఛానఙ్గలం అనుప్పత్తో ఇచ్ఛానఙ్గలే విహరతి ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం, సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీతి. ఏహి త్వం తాత అమ్బట్ఠ, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ;

ఉపసఙ్కమిత్వా సమణం గోతమం జానాహి, యది వా తం భవన్తం గోతమం తథాసన్తంయేవ సద్దో అబ్భుగ్గతో, యది వా నో తథా. యది వా సో భవం గోతమో తాదిసో, యది వా న తాదిసో, తథా మయం తం భవన్తం గోతమం వేదిస్సామా"తి.

౨౫౮. "యథా కథం పనాహం, భో, తం భవన్తం గోతమం జానిస్సామి – 'యది వా తం భవన్తం గోతమం తథాసన్తంయేవ సద్దో అబ్భుగ్గతో, యది వా నో తథా. యది వా సో భవం గోతమో తాదిసో, యది వా న తాదిసో'"తి?

"ఆగతాని ఖో, తాత అమ్బట్ఠ, అమ్హాకం మన్తేసు ద్వత్తింస మహాపురిసలక్ఖణాని, యేహి సమన్నాగతస్స మహాపురిసస్స ద్వేయేవ గతియో భవన్తి అనఞ్ఞా. సచే అగారం అజ్ఝావసతి, రాజా హోతి చక్కవత్తీ ధమ్మికో ధమ్మరాజా చాతురన్తో విజితావీ జనపదత్థావరియప్పత్తో సత్తరతనసమన్నాగతో . తస్సిమాని సత్త రతనాని భవన్తి. సేయ్యథిదం – చక్కరతనం, హత్థిరతనం, అస్సరతనం, మణిరతనం, ఇత్థిరతనం, గహపతిరతనం, పరిణాయకరతనమేవ సత్తమం. పరోసహస్సం ఖో పనస్స పుత్తా భవన్తి సూరా వీరఙ్గరూపా పరసేనప్పమద్దనా. సో ఇమం పథవిం సాగరపరియన్తం అదణ్డేన అసత్థేన ధమ్మేన అభివిజియ అజ్ఝావసతి. సచే ఖో పన అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి , అరహం హోతి సమ్మాసమ్బుద్ధో లోకే వివట్టచ్ఛదో. అహం ఖో పన, తాత అమ్బట్ఠ, మన్తానం దాతా; త్వం మన్తానం పటిగ్గహేతా"తి.

౨౫౯. "ఏవం, భో"తి ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా బ్రాహ్మణం పోక్ఖరసాతిం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా వళవారథమారుయ్హ సమ్బహులేహి మాణవకేహి సద్ధిం యేన ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డో తేన పాయాసి. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ ఆరామం పావిసి. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ అబ్భోకాసే చఙ్కమన్తి. అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – "కహం ను ఖో, భో, ఏతరహి సో భవం గోతమో విహరతి? తఞ్హి మయం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఇధూపసఙ్కన్తా"తి.

౨౬౦. అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – "అయం ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో అభిఞ్ఞాతకోలఞ్ఞో చేవ అభిఞ్ఞాతస్స చ బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స అన్తేవాసీ. అగరు ఖో పన భగవతో ఏవరూపేహి కులపుత్తేహి సద్ధిం కథాసల్లాపో హోతీ"తి. తే అమ్బట్ఠం మాణవం ఏతదవోచుం – "ఏసో అమ్బట్ఠ విహారో సంవుతద్వారో, తేన అప్పసద్దో ఉపసఙ్కమిత్వా అతరమానో ఆళిన్దం పవిసిత్వా ఉక్కాసిత్వా అగ్గళం ఆకోటేహి, వివరిస్సతి తే భగవా ద్వార"న్తి.

౨౬౧. అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో యేన సో విహారో సంవుతద్వారో, తేన అప్పసద్దో ఉపసఙ్కమిత్వా అతరమానో ఆళిన్దం పవిసిత్వా ఉక్కాసిత్వా అగ్గళం ఆకోటేసి. వివరి భగవా ద్వారం. పావిసి అమ్బట్ఠో మాణవో. మాణవకాపి పవిసిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అమ్బట్ఠో పన మాణవో చఙ్కమన్తోపి నిసిన్నేన భగవతా కఞ్చి కఞ్చి [కిఞ్చి కిఞ్చి (క.)] కథం సారణీయం వీతిసారేతి, ఠితోపి నిసిన్నేన భగవతా కిఞ్చి కిఞ్చి కథం సారణీయం వీతిసారేతి.

౨౬౨. అథ ఖో భగవా అమ్బట్ఠం మాణవం ఏతదవోచ – "ఏవం ను తే, అమ్బట్ఠ, బ్రాహ్మణేహి వుద్ధేహి మహల్లకేహి ఆచరియపాచరియేహి సద్ధిం కథాసల్లాపో హోతి, యథయిదం చరం తిట్ఠం నిసిన్నేన మయా కిఞ్చి కిఞ్చి కథం సారణీయం వీతిసారేతీ"తి?

పఠమఇబ్భవాదో

౨౬౩. “నో హిదం, భో గోతమ. గచ్ఛన్తో వా హి, భో గోతమ, గచ్ఛన్తేన బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేన సద్ధిం సల్లపితుమరహతి, ఠితో వా హి, భో గోతమ, ఠితేన బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేన సద్ధిం సల్లపితుమరహతి, నిసిన్నో వా హి, భో గోతమ, నిసిన్నేన బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేన సద్ధిం సల్లపితుమరహతి, సయానో వా హి, భో గోతమ, సయానేన బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేన సద్ధిం సల్లపితుమరహతి. యే చ ఖో తే, భో గోతమ, ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కణ్హా [కిణ్హా (క. సీ. పీ.)] బన్ధుపాదాపచ్చా, తేహిపి మే సద్ధిం ఏవం కథాసల్లాపో హోతి, యథరివ భోతా గోతమేనా”తి. “అత్థికవతో ఖో పన తే, అమ్బట్ఠ, ఇధాగమనం అహోసి, యాయేవ ఖో పనత్థాయ ఆగచ్ఛేయ్యాథ [ఆగచ్ఛేయ్యాథో (సీ. పీ.)], తమేవ అత్థం సాధుకం మనసి కరేయ్యాథ [మనసికరేయ్యాథో (సీ. పీ.)]. అవుసితవాయేవ ఖో పన భో అయం అమ్బట్ఠో మాణవో వుసితమానీ కిమఞ్ఞత్ర అవుసితత్తా”తి.

౨౬౪. అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో భగవతా అవుసితవాదేన వుచ్చమానో కుపితో అనత్తమనో భగవన్తంయేవ ఖుంసేన్తో భగవన్తంయేవ వమ్భేన్తో భగవన్తంయేవ ఉపవదమానో – “సమణో చ మే, భో, గోతమో పాపితో భవిస్సతీ”తి భగవన్తం ఏతదవోచ – “చణ్డా, భో గోతమ, సక్యజాతి; ఫరుసా, భో గోతమ, సక్యజాతి; లహుసా, భో గోతమ, సక్యజాతి; భస్సా, భో గోతమ, సక్యజాతి; ఇబ్భా సన్తా ఇబ్భా సమానా న బ్రాహ్మణే సక్కరోన్తి, న బ్రాహ్మణే గరుం కరోన్తి [గరుకరోన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)], న బ్రాహ్మణే మానేన్తి, న బ్రాహ్మణే పూజేన్తి, న బ్రాహ్మణే అపచాయన్తి. తయిదం, భో గోతమ, నచ్ఛన్నం, తయిదం నప్పతిరూపం, యదిమే సక్యా ఇబ్భా సన్తా ఇబ్భా సమానా న బ్రాహ్మణే సక్కరోన్తి, న బ్రాహ్మణే గరుం కరోన్తి, న బ్రాహ్మణే మానేన్తి, న బ్రాహ్మణే పూజేన్తి, న బ్రాహ్మణే అపచాయన్తీ”తి. ఇతిహ అమ్బట్ఠో మాణవో ఇదం పఠమం సక్యేసు ఇబ్భవాదం నిపాతేసి.

దుతియఇబ్భవాదో

౨౬౫. “కిం పన తే, అమ్బట్ఠ, సక్యా అపరద్ధు”న్తి? “ఏకమిదాహం, భో గోతమ, సమయం ఆచరియస్స బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స కేనచిదేవ కరణీయేన కపిలవత్థుం అగమాసిం. యేన సక్యానం సన్ధాగారం తేనుపసఙ్కమిం. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా సక్యా చేవ సక్యకుమారా చ సన్ధాగారే [సన్థాగారే (సీ. పీ.)] ఉచ్చేసు ఆసనేసు నిసిన్నా హోన్తి అఞ్ఞమఞ్ఞం అఙ్గులిపతోదకేహి [అఙ్గులిపతోదకేన (పీ.)] సఞ్జగ్ఘన్తా సంకీళన్తా, అఞ్ఞదత్థు మమఞ్ఞేవ మఞ్ఞే అనుజగ్ఘన్తా, న మం కోచి ఆసనేనపి నిమన్తేసి. తయిదం, భో గోతమ, నచ్ఛన్నం, తయిదం నప్పతిరూపం, యదిమే సక్యా ఇబ్భా సన్తా ఇబ్భా సమానా న బ్రాహ్మణే సక్కరోన్తి, న బ్రాహ్మణే గరుం కరోన్తి, న బ్రాహ్మణే మానేన్తి, న బ్రాహ్మణే పూజేన్తి, న బ్రాహ్మణే అపచాయన్తీ”తి. ఇతిహ అమ్బట్ఠో మాణవో ఇదం దుతియం సక్యేసు ఇబ్భవాదం నిపాతేసి.

తతియఇబ్భవాదో

౨౬౬. “లటుకికాపి ఖో, అమ్బట్ఠ, సకుణికా సకే కులావకే కామలాపినీ హోతి. సకం ఖో పనేతం, అమ్బట్ఠ, సక్యానం యదిదం కపిలవత్థుం, నారహతాయస్మా అమ్బట్ఠో ఇమాయ అప్పమత్తాయ అభిసజ్జితు”న్తి. “చత్తారోమే, భో గోతమ, వణ్ణా – ఖత్తియా బ్రాహ్మణా వేస్సా సుద్దా. ఇమేసఞ్హి, భో గోతమ, చతున్నం వణ్ణానం తయో వణ్ణా – ఖత్తియా చ వేస్సా చ సుద్దా

చ – అఞ్ఞదత్థు బ్రాహ్మణస్సేవ పరిచారకా సమ్పజ్జన్తి. తయిదం, భో గోతమ , నచ్ఛన్నం, తయిదం నప్పతిరూపం, యదిమే సక్యా ఇబ్భా సన్తా ఇబ్భా సమానా న బ్రాహ్మణే సక్కరోన్తి, న బ్రాహ్మణే గరుం కరోన్తి, న బ్రాహ్మణే మానేన్తి, న బ్రాహ్మణే పూజేన్తి, న బ్రాహ్మణే అపచాయన్తీ"తి. ఇతిహ అమ్బట్ఠో మాణవో ఇదం తతియం సక్యేసు ఇబ్భవాదం నిపాతేసి.

దాసిపుత్తవాదో

౨౬౭. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – "అతిబాళ్హం ఖో అయం అమ్బట్ఠో మాణవో సక్యేసు ఇబ్భవాదేన నిమ్మాదేతి, యంనూనాహం గోత్తం పుచ్ఛేయ్య"న్తి. అథ ఖో భగవా అమ్బట్ఠం మాణవం ఏతదవోచ – "కథం గోత్తోసి, అమ్బట్ఠా"తి? "కణ్హాయనోహమస్మి, భో గోతమా"తి. పోరాణం ఖో పన తే అమ్బట్ఠ మాతాపేత్తికం నామగోత్తం అనుస్సరతో అయ్యపుత్తా సక్యా భవన్తి; దాసిపుత్తో త్వమసి సక్యానం. సక్యా ఖో పన, అమ్బట్ఠ, రాజానం ఓక్కాకం పితామహం దహన్తి.

"భూతపుబ్బం, అమ్బట్ఠ, రాజా ఓక్కాకో యా సా మహేసీ పియా మనాపా, తస్సా పుత్తస్స రజ్జం పరిణామేతుకామో జేట్ఠకుమారే రట్ఠస్మా పబ్బాజేసి – ఓక్కాముఖం కరకణ్డం [ఉక్కాముఖం కరకణ్డుం (సీ. స్యా.)] హత్థినికం సినిసూరం [సినిపురం (సీ. స్యా.)]. తే రట్ఠస్మా పబ్బాజితా హిమవన్తపస్సే పోక్ఖరణియా తీరే మహాసాకసణ్డో, తత్థ వాసం కప్పేసుం. తే జాతిసమ్భేదభయా సకాహి భగినీహి సద్ధిం సంవాసం కప్పేసుం.

"అథ ఖో, అమ్బట్ఠ, రాజా ఓక్కాకో అమచ్చే పారిసజ్జే ఆమన్తేసి – 'కహం ను ఖో, భో, ఏతరహి కుమారా సమ్మన్తీ'తి? 'అత్థి, దేవ, హిమవన్తపస్సే పోక్ఖరణియా తీరే మహాసాకసణ్డో , తత్థేతరహి కుమారా సమ్మన్తి. తే జాతిసమ్భేదభయా సకాహి భగినీహి సద్ధిం సంవాసం కప్పేన్తీ'తి. అథ ఖో, అమ్బట్ఠ, రాజా ఓక్కాకో ఉదానం ఉదానేసి – 'సక్యా వత, భో, కుమారా, పరమసక్యా వత, భో, కుమారా'తి. తదగ్గే ఖో పన అమ్బట్ఠ సక్యా పఞ్ఞాయన్తి; సో చ నేసం పుబ్బపురిసో.

"రఞ్ఞో ఖో పన, అమ్బట్ఠ, ఓక్కాకస్స దిసా నామ దాసీ అహోసి. సా కణ్హం నామ [సా కణ్హం (పీ.)] జనేసి. జాతో కణ్హో పబ్యాహాసి – 'ధోవథ మం, అమ్మ, నహాపేథ మం అమ్మ, ఇమస్మా మం అసుచిస్మా పరిమోచేథ, అత్థాయ వో భవిస్సామీ'తి. యథా ఖో పన అమ్బట్ఠ ఏతరహి మనుస్సా పిసాచే దిస్వా 'పిసాచా'తి సఞ్జానన్తి; ఏవమేవ ఖో, అమ్బట్ఠ, తేన ఖో పన సమయేన మనుస్సా పిసాచే 'కణ్హా'తి సఞ్జానన్తి. తే ఏవమాహంసు – 'అయం జాతో పబ్యాహాసి, కణ్హో జాతో, పిసాచో జాతో'తి. తదగ్గే ఖో పన, అమ్బట్ఠ కణ్హాయనా పఞ్ఞాయన్తి, సో చ కణ్హాయనానం పుబ్బపురిసో. ఇతి ఖో తే , అమ్బట్ఠ, పోరాణం మాతాపేత్తికం నామగోత్తం అనుస్సరతో అయ్యపుత్తా సక్యా భవన్తి, దాసిపుత్తో త్వమసి సక్యాన"న్తి.

౨౬౮. ఏవం వుత్తే, తే మాణవకా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "మా భవం గోతమో అమ్బట్ఠం అతిబాళ్హం దాసిపుత్తవాదేన నిమ్మాదేసి. సుజాతో చ, భో గోతమ అమ్బట్ఠో మాణవో, కులపుత్తో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, బహుస్సుతో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, కల్యాణవాక్కరణో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, పణ్డితో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, పహోతి చ అమ్బట్ఠో మాణవో భోతా గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు"న్తి.

౨౬౯. అథ ఖో భగవా తే మాణవకే ఏతదవోచ – "సచే ఖో తుమ్హాకం మాణవకానం ఏవం హోతి – 'దుజ్జాతో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, అకులపుత్తో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, అప్పస్సుతో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, అకల్యాణవాక్కరణో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, దుప్పఞ్ఞో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, న చ పహోతి అమ్బట్ఠో మాణవో సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే

పటిమన్తేతు’న్తి, తిట్ఠతు అమ్బట్ఠో మాణవో, తుమ్హే మయా సద్ధిం మన్తవ్హో అస్మిం వచనే. సచే పన తుమ్హాకం మాణవకానం ఏవం హోతి – ‘సుజాతో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, కులపుత్తో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, బహుస్సుతో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, కల్యాణవాక్కరణో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, పణ్డితో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, పహోతి చ అమ్బట్ఠో మాణవో సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు’న్తి, తిట్ఠథ తుమ్హే; అమ్బట్ఠో మాణవో మయా సద్ధిం పటిమన్తేతూ”తి.

“సుజాతో చ, భో గోతమ, అమ్బట్ఠో మాణవో, కులపుత్తో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, బహుస్సుతో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, కల్యాణవాక్కరణో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, పణ్డితో చ అమ్బట్ఠో మాణవో, పహోతి చ అమ్బట్ఠో మాణవో భోతా గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతుం, తుణ్హీ మయం భవిస్సామ, అమ్బట్ఠో మాణవో భోతా గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతూ”తి.

౨౭౦. అథ ఖో భగవా అమ్బట్ఠం మాణవం ఏతదవోచ – “అయం ఖో పన తే, అమ్బట్ఠ, సహధమ్మికో పఞ్హో ఆగచ్ఛతి, అకామా బ్యాకాతబ్బో. సచే త్వం న బ్యాకరిస్ససి, అఞ్ఞేన వా అఞ్ఞం పటిచరిస్ససి, తుణ్హీ వా భవిస్ససి, పక్కమిస్ససి వా ఏత్థేవ తే సత్తధా ముద్ధా ఫలిస్సతి. తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, కిన్తి తే సుతం బ్రాహ్మణానం వుద్ధానం మహల్లకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం కుతోపభుతికా కణ్హాయనా, కో చ కణ్హాయనానం పుబ్బపురిసో”తి?

ఏవం వుత్తే, అమ్బట్ఠో మాణవో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో భగవా అమ్బట్ఠం మాణవం ఏతదవోచ – “తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, కిన్తి తే సుతం బ్రాహ్మణానం వుద్ధానం మహల్లకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం కుతోపభుతికా కణ్హాయనా, కో చ కణ్హాయనానం పుబ్బపురిసో”తి? దుతియమ్పి ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో తుణ్హీ అహోసి. అథ ఖో భగవా అమ్బట్ఠం మాణవం ఏతదవోచ – “బ్యాకరోహి దాని అమ్బట్ఠ, న దాని, తే తుణ్హీభావస్స కాలో. యో ఖో, అమ్బట్ఠ, తథాగతేన యావతతియకం సహధమ్మికం పఞ్హం పుట్ఠో న బ్యాకరోతి, ఏత్థేవస్స సత్తధా ముద్ధా ఫలిస్సతీ”తి.

౨౭౧. తేన ఖో పన సమయేన వజిరపాణీ యక్ఖో మహన్తం అయోకూటం ఆదాయ ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం [సఞ్జోతిభూతం (స్యా.)] అమ్బట్ఠస్స మాణవస్స ఉపరి వేహాసం ఠితో హోతి – “సచాయం అమ్బట్ఠో మాణవో భగవతా యావతతియకం సహధమ్మికం పఞ్హం పుట్ఠో న బ్యాకరిస్సతి, ఏత్థేవస్స సత్తధా ముద్ధం ఫాలేస్సామీ”తి. తం ఖో పన వజిరపాణిం యక్ఖం భగవా చేవ పస్సతి అమ్బట్ఠో చ మాణవో.

౨౭౨. అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో భీతో సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో భగవన్తంయేవ తాణం గవేసీ భగవన్తంయేవ లేణం గవేసీ భగవన్తంయేవ సరణం గవేసీ – ఉపనిసీదిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిమేతం [కిం మే తం (క.)] భవం గోతమో ఆహ? పునభవం గోతమో బ్రవితూ”తి [బ్రూతు (స్యా.)].

“తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, కిన్తి తే సుతం బ్రాహ్మణానం వుద్ధానం మహల్లకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం కుతోపభుతికా కణ్హాయనా, కో చ కణ్హాయనానం పుబ్బపురిసో”తి? “ఏవమేవ మే, భో గోతమ, సుతం యథేవ భవం గోతమో ఆహ. తతోపభుతికా కణ్హాయనా; సో చ కణ్హాయనానం పుబ్బపురిసో”తి.

అమ్బట్ఠవంసకథా

౨౬౩. ఏవం వుత్తే, తే మాణవకా ఉన్నాదినో ఉచ్చాసద్దమహాసద్దా అహేసుం – “దుజ్జాతో కిర, భో, అమ్బట్ఠో మాణవో; అకులపుత్తో కిర, భో, అమ్బట్ఠో మాణవో; దాసిపుత్తో కిర, భో, అమ్బట్ఠో మాణవో సక్యానం. అయ్యపుత్తా కిర, భో, అమ్బట్ఠస్స మాణవస్స సక్యా భవన్తి. ధమ్మవాదింయేవ కిర మయం సమణం గోతమం అపసాదేతబ్బం అమఞ్ఞిమ్హా”తి.

౨౬౪. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – “అతిబాళ్హం ఖో ఇమే మాణవకా అమ్బట్ఠం మాణవం దాసిపుత్తవాదేన నిమ్మాదేన్తి, యంనూనాహం పరిమోచేయ్య”న్తి. అథ ఖో భగవా తే మాణవకే ఏతదవోచ – “మా ఖో తుమ్హే, మాణవకా, అమ్బట్ఠం మాణవం అతిబాళ్హం దాసిపుత్తవాదేన నిమ్మాదేథ. ఉళారో సో కణ్హో ఇసి అహోసి. సో దక్ఖిణజనపదం గన్త్వా బ్రహ్మమన్తే అధీయిత్వా రాజానం ఓక్కాకం ఉపసఙ్కమిత్వా మద్దరూపిం ధీతరం యాచి. తస్స రాజా ఓక్కాకో – ‘కో నేవం రే అయం మయ్హం దాసిపుత్తో సమానో మద్దరూపిం ధీతరం యాచతీ’” తి, కుపితో అనత్తమనో ఖురప్పం సన్నయ్హి [సన్నహి (క.)]. సో తం ఖురప్పం నేవ అసక్ఖి ముఞ్చితుం, నో పటిసంహరితుం.

“అథ ఖో, మాణవకా, అమచ్చా పారిసజ్జా కణ్హం ఇసిం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘సోత్థి, భద్దన్తే [భదన్తే (సీ. స్యా.)], హోతు రఞ్ఞో; సోత్థి, భద్దన్తే, హోతు రఞ్ఞో’తి. ‘సోత్థి భవిస్సతి రఞ్ఞో, అపి చ రాజా యది అధో ఖురప్పం ముఞ్చిస్సతి, యావతా రఞ్ఞో విజితం, ఏత్తావతా పథవీ ఉన్ద్రియిస్సతీ’తి. ‘సోత్థి, భద్దన్తే, హోతు రఞ్ఞో, సోత్థి జనపదస్సా’తి. ‘సోత్థి భవిస్సతి రఞ్ఞో, సోత్థి జనపదస్స, అపి చ రాజా యది ఉద్ధం ఖురప్పం ముఞ్చిస్సతి, యావతా రఞ్ఞో విజితం, ఏత్తావతా సత్త వస్సాని దేవో న వస్సిస్సతీ’తి. ‘సోత్థి, భద్దన్తే, హోతు రఞ్ఞో సోత్థి జనపదస్స దేవో చ వస్సతూ’తి. ‘సోత్థి భవిస్సతి రఞ్ఞో సోత్థి జనపదస్స దేవో చ వస్సిస్సతి, అపి చ రాజా జేట్ఠకుమారే ఖురప్పం పతిట్ఠాపేతు, సోత్థి కుమారో పల్లోమో భవిస్సతీ’తి. అథ ఖో, మాణవకా, అమచ్చా ఓక్కాకస్స ఆరోచేసుం – ‘ఓక్కాకో జేట్ఠకుమారే ఖురప్పం పతిట్ఠాపేతు. సోత్థి కుమారో పల్లోమో భవిస్సతీ’తి. అథ ఖో రాజా ఓక్కాకో జేట్ఠకుమారే ఖురప్పం పతిట్ఠపేసి, సోత్థి కుమారో పల్లోమో సమభవి. అథ ఖో తస్స రాజా ఓక్కాకో భీతో సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో బ్రహ్మదణ్డేన తజ్జితో మద్దరూపిం ధీతరం అదాసి. మా ఖో తుమ్హే, మాణవకా, అమ్బట్ఠం మాణవం అతిబాళ్హం దాసిపుత్తవాదేన నిమ్మాదేథ, ఉళారో సో కణ్హో ఇసి అహోసీ”తి.

ఖత్తియసేట్ఠభావో

౨౬౫. అథ ఖో భగవా అమ్బట్ఠం మాణవం ఆమన్తేసి – “తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, ఇధ ఖత్తియకుమారో బ్రాహ్మణకఞ్ఞాయ సద్ధిం సంవాసం కప్పేయ్య, తేసం సంవాసమన్వాయ పుత్తో జాయేథ. యో సో ఖత్తియకుమారేన బ్రాహ్మణకఞ్ఞాయ పుత్తో ఉప్పన్నో, అపి ను సో లభేథ బ్రాహ్మణేసు ఆసనం వా ఉదకం వా”తి? “లభేథ, భో గోతమ”. “అపిను నం బ్రాహ్మణా భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా యఞ్ఞే వా పాహునే వా”తి? “భోజేయ్యుం, భో గోతమ”. “అపిను నం బ్రాహ్మణా మన్తే వాచేయ్యుం వా నో వా”తి? “వాచేయ్యుం, భో గోతమ”. “అపినుస్స ఇత్థీసు ఆవటం వా అస్స అనావటం వా”తి? “అనావటం హిస్స, భో గోతమ”. “అపిను నం ఖత్తియా ఖత్తియాభిసేకేన అభిసిఞ్చేయ్యు”న్తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “తం కిస్స హేతు”? “మాతితో హి, భో గోతమ, అనుపపన్నో”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, ఇధ బ్రాహ్మణకుమారో ఖత్తియకఞ్ఞాయ సద్ధిం సంవాసం కప్పేయ్య, తేసం సంవాసమన్వాయ పుత్తో జాయేథ. యో సో బ్రాహ్మణకుమారేన ఖత్తియకఞ్ఞాయ పుత్తో ఉప్పన్నో, అపిను సో లభేథ బ్రాహ్మణేసు ఆసనం వా ఉదకం వా”తి? “లభేథ, భో గోతమ”. “అపిను నం బ్రాహ్మణా భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా

యఞ్ఞే వా పాహునే వా"తి? "భోజేయ్యుం, భో గోతమ". "అపిను నం బ్రాహ్మణా మన్తే వాచేయ్యుం వా నో వా"తి? "వాచేయ్యుం, భో గోతమ". "అపినుస్స ఇత్థీసు ఆవటం వా అస్స అనావటం వా"తి? "అనావటం హిస్స, భో గోతమ". "అపిను నం ఖత్తియా ఖత్తియాభిసేకేన అభిసిఞ్చేయ్యు"న్తి? "నో హిదం, భో గోతమ". "తం కిస్స హేతు"? "పితితో హి, భో గోతమ, అనుపపన్నో"తి.

౨౭౬. "ఇతి ఖో, అమ్బట్ఠ, ఇత్థియా వా ఇత్థిం కరిత్వా పురిసేన వా పురిసం కరిత్వా ఖత్తియావ సేట్ఠా, హీనా బ్రాహ్మణా. తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, ఇధ బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం కిస్మిఞ్చిదేవ పకరణే ఖురముణ్డం కరిత్వా భస్సపుటేన వధిత్వా రట్ఠా వా నగరా వా పబ్బాజేయ్యుం. అపిను సో లభేథ బ్రాహ్మణేసు ఆసనం వా ఉదకం వా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ" . "అపిను నం బ్రాహ్మణా భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా యఞ్ఞే వా పాహునే వా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ". "అపిను నం బ్రాహ్మణా మన్తే వాచేయ్యుం వా నో వా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ". "అపినుస్స ఇత్థీసు ఆవటం వా అస్స అనావటం వా"తి? "ఆవటం హిస్స, భో గోతమ".

"తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, ఇధ ఖత్తియా ఖత్తియం కిస్మిఞ్చిదేవ పకరణే ఖురముణ్డం కరిత్వా భస్సపుటేన వధిత్వా రట్ఠా వా నగరా వా పబ్బాజేయ్యుం. అపిను సో లభేథ బ్రాహ్మణేసు ఆసనం వా ఉదకం వా"తి? "లభేథ, భో గోతమ". "అపిను నం బ్రాహ్మణా భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా యఞ్ఞే వా పాహునే వా"తి? "భోజేయ్యుం, భో గోతమ". "అపిను నం బ్రాహ్మణా మన్తే వాచేయ్యుం వా నో వా"తి? "వాచేయ్యుం, భో గోతమ". "అపినుస్స ఇత్థీసు ఆవటం వా అస్స అనావటం వా"తి? "అనావటం హిస్స, భో గోతమ".

౨౭౭. "ఏత్తావతా ఖో, అమ్బట్ఠ, ఖత్తియో పరమనిహీనతం పత్తో హోతి, యదేవ నం ఖత్తియా ఖురముణ్డం కరిత్వా భస్సపుటేన వధిత్వా రట్ఠా వా నగరా వా పబ్బాజేన్తి. ఇతి ఖో, అమ్బట్ఠ, యదా ఖత్తియో పరమనిహీనతం పత్తో హోతి, తదాపి ఖత్తియావ సేట్ఠా, హీనా బ్రాహ్మణా. బ్రహ్మునా పేసా, అమ్బట్ఠ [బ్రహ్మునాపి అమ్బట్ఠ (క.), బ్రహ్మునాపి ఏసో అమ్బట్ఠ (పీ.)], సనఙ్కుమారేన గాథా భాసితా –

'ఖత్తియో సేట్ఠో జనేతస్మిం,
యే గోత్తపటిసారినో;
విజ్జాచరణసమ్పన్నో,
సో సేట్ఠో దేవమానుసే'తి.

"సా ఖో పనేసా, అమ్బట్ఠ, బ్రహ్మునా సనఙ్కుమారేన గాథా సుగీతా నో దుగ్గీతా, సుభాసితా నో దుబ్భాసితా, అత్థసంహితా నో అనత్థసంహితా, అనుమతా మయా. అహమ్పి హి, అమ్బట్ఠ, ఏవం వదామి –

'ఖత్తియో సేట్ఠో జనేతస్మిం,
యే గోత్తపటిసారినో;
విజ్జాచరణసమ్పన్నో,
సో సేట్ఠో దేవమానుసే'తి.

భాణవారో పఠమో.

విజ్జాచరణకథా

౨౭౮. "కతమం పన తం, భో గోతమ, చరణం, కతమా చ పన సా విజ్జా"తి? "న ఖో, అమ్బట్ఠ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ జాతివాదో వా వుచ్చతి, గోత్తవాదో వా వుచ్చతి, మానవాదో వా వుచ్చతి – 'అరహసి వా మం త్వం, న వా మం త్వం అరహసీ'తి. యత్థ ఖో, అమ్బట్ఠ, ఆవాహో వా హోతి, వివాహో వా హోతి, ఆవాహవివాహో వా హోతి, ఏత్థేతం వుచ్చతి జాతివాదో వా ఇతిపి గోత్తవాదో వా ఇతిపి మానవాదో వా ఇతిపి – 'అరహసి వా మం త్వం, న వా మం త్వం అరహసీ'తి. యే హి కేచి అమ్బట్ఠ జాతివాదవినిబద్ధా వా గోత్తవాదవినిబద్ధా వా మానవాదవినిబద్ధా వా ఆవాహవివాహవినిబద్ధా వా, ఆరకా తే అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ. పహాయ ఖో, అమ్బట్ఠ, జాతివాదవినిబద్ధఞ్చ గోత్తవాదవినిబద్ధఞ్చ మానవాదవినిబద్ధఞ్చ ఆవాహవివాహవినిబద్ధఞ్చ అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ సచ్ఛికిరియా హోతీ"తి.

౨౭౯. "కతమం పన తం, భో గోతమ, చరణం, కతమా చ సా విజ్జా"తి? "ఇధ, అమ్బట్ఠ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. తం ధమ్మం సుణాతి గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అఞ్ఞతరస్మిం వా కులే పచ్చాజాతో. సో తం ధమ్మం సుత్వా తథాగతే సద్ధం పటిలభతి. సో తేన సద్ధాపటిలాభేన సమన్నాగతో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి...పే.... (యథా ౧౯౧ ఆదయో అనుచ్ఛేదా, ఏవం విత్థారేతబ్బం)....

"సో వివిచ్చేవ కామేహి, వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి, సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే.... ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం.

"పున చపరం, అమ్బట్ఠ, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే.... ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం.

"పున చపరం, అమ్బట్ఠ, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – "ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి, తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి... పే.... ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం.

"పున చపరం, అమ్బట్ఠ, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే.... ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం. ఇదం ఖో తం, అమ్బట్ఠ, చరణం.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి...పే.... ఇదమ్పిస్స హోతి విజ్జాయ...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి, ఇదమ్పిస్స హోతి విజ్జాయ. అయం ఖో సా, అమ్బట్ఠ, విజ్జా.

“అయం వుచ్చతి, అమ్బట్ఠ, భిక్ఖు ‘విజ్జాసమ్పన్నో’ ఇతిపి, ‘చరణసమ్పన్నో’ ఇతిపి, ‘విజ్జాచరణసమ్పన్నో’ ఇతిపి. ఇమాయ చ అమ్బట్ఠ విజ్జాసమ్పదాయ చరణసమ్పదాయ చ అఞ్ఞా విజ్జాసమ్పదా చ చరణసమ్పదా చ ఉత్తరితరా వా పణీతతరా వా నత్థి.

చతుఅపాయముఖం

౨౮౦. “ఇమాయ ఖో, అమ్బట్ఠ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ చత్తారి అపాయముఖాని భవన్తి. కతమాని చత్తారి? ఇధ, అమ్బట్ఠ, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇమఞ్ఞేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో ఖారివిధమాదాయ [ఖారివివిధమాదాయ (సీ. స్యా. పీ.)] అరఞ్ఞాయతనం అజ్ఝోగాహతి – ‘పవత్తఫలభోజనో భవిస్సామీ’తి. సో అఞ్ఞదత్థు విజ్జాచరణసమ్పన్నస్సేవ పరిచారకో సమ్పజ్జతి. ఇమాయ ఖో, అమ్బట్ఠ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ ఇదం పఠమం అపాయముఖం భవతి.

“పున చపరం, అమ్బట్ఠ, ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇమఞ్చేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో పవత్తఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో కుదాలపిటకం [కుద్దాలపిటకం (సీ. స్యా. పీ.)] ఆదాయ అరఞ్ఞవనం అజ్ఝోగాహతి – ‘కన్దమూలఫలభోజనో భవిస్సామీ’తి. సో అఞ్ఞదత్థు విజ్జాచరణసమ్పన్నస్సేవ పరిచారకో సమ్పజ్జతి. ఇమాయ ఖో, అమ్బట్ఠ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ ఇదం దుతియం అపాయముఖం భవతి.

“పున చపరం, అమ్బట్ఠ, ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇమఞ్చేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో పవత్తఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో కన్దమూలఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో గామసామన్తం వా నిగమసామన్తం వా అగ్యాగారం కరిత్వా అగ్గిం పరిచరన్తో అచ్ఛతి. సో అఞ్ఞదత్థు విజ్జాచరణసమ్పన్నస్సేవ పరిచారకో సమ్పజ్జతి. ఇమాయ ఖో, అమ్బట్ఠ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ ఇదం తతియం అపాయముఖం భవతి.

“పున చపరం, అమ్బట్ఠ, ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇమం చేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో పవత్తఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో కన్దమూలఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో అగ్గిపారిచరియఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో చాతుమహాపథే చతుద్వారం అగారం కరిత్వా అచ్ఛతి – ‘యో ఇమాహి చతూహి దిసాహి ఆగమిస్సతి సమణో వా బ్రాహ్మణో వా, తమహం యథాసత్తి యథాబలం పటిపూజేస్సామీ’తి. సో అఞ్ఞదత్థు విజ్జాచరణసమ్పన్నస్సేవ పరిచారకో సమ్పజ్జతి. ఇమాయ ఖో, అమ్బట్ఠ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ ఇదం చతుత్థం అపాయముఖం భవతి. ఇమాయ ఖో, అమ్బట్ఠ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ ఇమాని చత్తారి అపాయముఖాని భవన్తి.

౨౮౧. “తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, అపిను త్వం ఇమాయ అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ సన్దిస్ససి సాచరియకో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. ‘కోచాహం, భో గోతమ, సాచరియకో, కా చ అనుత్తరా విజ్జాచరణసమ్పదా?

ఆరకాహం, భో గోతమ, అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ సాచరియకో"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, అపిను త్వం ఇమఞ్చేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో ఖారివిధమాదాయ అరఞ్ఞవనమజ్ఝోగాహసి సాచరియకో – 'పవత్తఫలభోజనో భవిస్సామీ'"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

"తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, అపిను త్వం ఇమఞ్చేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో పవత్తఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో కుదాలపిటకం ఆదాయ అరఞ్ఞవనమజ్ఝోగాహసి సాచరియకో – 'కన్దమూలఫలభోజనో భవిస్సామీ'"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

"తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, అపిను త్వం ఇమఞ్చేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో పవత్తఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో కన్దమూలఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో గామసామన్తం వా నిగమసామన్తం వా అగ్యాగారం కరిత్వా అగ్గిం పరిచరన్తో అచ్ఛసి సాచరియకో"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

"తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, అపిను త్వం ఇమఞ్చేవ అనుత్తరం విజ్జాచరణసమ్పదం అనభిసమ్భుణమానో పవత్తఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో కన్దమూలఫలభోజనతఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో అగ్గిపారిచరియఞ్చ అనభిసమ్భుణమానో చాతుమహాపథే చతుద్వారం అగారం కరిత్వా అచ్ఛసి సాచరియకో – 'యో ఇమాహి చతూహి దిసాహి ఆగమిస్సతి సమణో వా బ్రాహ్మణో వా, తం మయం యథాసత్తి యథాబలం పటిపూజేస్సామా'"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

౨౮౨. "ఇతి ఖో, అమ్బట్ఠ, ఇమాయ చేవ త్వం అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ పరిహీనో సాచరియకో. యే చిమే అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ చత్తారి అపాయముఖాని భవన్తి , తతో చ త్వం పరిహీనో సాచరియకో. భాసితా ఖో పన తే ఏసా, అమ్బట్ఠ, ఆచరియేన బ్రాహ్మణేన పోక్ఖరసాతినా వాచా – 'కే చ ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కణ్హా బన్ధుపాదాపచ్చా, కా చ తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం సాకచ్ఛా'తి అత్తనా ఆపాయికోపి అపరిపూరమానో. పస్స, అమ్బట్ఠ, యావ అపరద్ధఞ్చ తే ఇదం ఆచరియస్స బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స.

పుబ్బకఇసిభావానుయోగో

౨౮౩. "బ్రాహ్మణో ఖో పన, అమ్బట్ఠ, పోక్ఖరసాతి రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స దత్తికం భుఞ్జతి. తస్స రాజా పసేనది కోసలో సమ్ముఖీభావమ్పి న దదాతి. యదాపి తేన మన్తేతి, తిరోదుస్సన్తేన మన్తేతి. యస్స ఖో పన, అమ్బట్ఠ, ధమ్మికం పయాతం భిక్ఖం పటిగ్గణ్హేయ్య, కథం తస్స రాజా పసేనది కోసలో సమ్ముఖీభావమ్పి న దదేయ్య. పస్స, అమ్బట్ఠ, యావ అపరద్ధఞ్చ తే ఇదం ఆచరియస్స బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స.

౨౮౪. "తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, ఇధ రాజా పసేనది కోసలో హత్థిగీవాయ వా నిసిన్నో అస్సపిట్ఠే వా నిసిన్నో రథూపత్థరే వా ఠితో ఉగ్గేహి వా రాజఞ్ఞేహి వా కిఞ్చిదేవ మన్తనం మన్తేయ్య. సో తమ్హా పదేసా అపక్కమ్మ ఏకమన్తం తిట్ఠేయ్య. అథ ఆగచ్ఛేయ్య సుద్దో వా సుద్దదాసో వా, తస్మిం పదేసే ఠితో తదేవ మన్తనం మన్తేయ్య – 'ఏవమ్పి రాజా పసేనది కోసలో ఆహ, ఏవమ్పి రాజా పసేనది కోసలో ఆహా'తి. అపిను సో రాజభణితం వా భణతి రాజమన్తనం వా మన్తేతి? ఏత్తావతా సో అస్స రాజా వా రాజమత్తో వా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

౨౮౫. “ఏవమేవ ఖో త్వం, అమ్బట్ఠ, యే తే అహేసుం బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం, తదనుగాయన్తి తదనుభాసన్తి భాసితమనుభాసన్తి వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి [యమదగ్గి (క.)] అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు – ‘త్యాహం మన్తే అధియామి సాచరియకో’తి, తావతా త్వం భవిస్ససి ఇసి వా ఇసిత్థాయ వా పటిపన్నోతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

౨౮౬. “తం కిం మఞ్ఞసి, అమ్బట్ఠ, కిన్తి తే సుతం బ్రాహ్మణానం వుద్ధానం మహల్లకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం – యే తే అహేసుం బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం, తదనుగాయన్తి తదనుభాసన్తి భాసితమనుభాసన్తి వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, ఏవం సు తే సున్హాతా సువిలిత్తా కప్పితకేసమస్సూ ఆముక్కమణికుణ్డలాభరణా [ఆముత్తమాలాభరణా (సీ. స్యా. పీ.)] ఓదాతవత్థవసనా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితా సమఙ్గీభూతా పరిచారేన్తి, సేయ్యథాపి త్వం ఏతరహి సాచరియకో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“…పే.… ఏవం సు తే సాలీనం ఓదనం సుచిమంసూపసేచనం విచితకాళకం అనేకసూపం అనేకబ్యఞ్జనం పరిభుఞ్జన్తి, సేయ్యథాపి త్వం ఏతరహి సాచరియకో”తి ? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“…పే.… ఏవం సు తే వేఠకనతపస్సాహి నారీహి పరిచారేన్తి, సేయ్యథాపి త్వం ఏతరహి సాచరియకో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“…పే.… ఏవం సు తే కుత్తవాలేహి వళవారథేహి దీఘాహి పతోదలట్ఠీహి వాహనే వితుదేన్తా విపరియాయన్తి, సేయ్యథాపి త్వం ఏతరహి సాచరియకో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“…పే.… ఏవం సు తే ఉక్కిణ్ణపరిఖాసు ఓక్ఖిత్తపలిఘాసు నగరూపకారికాసు దీఘాసివుధేహి [దీఘాసిబద్ధేహి (స్యా. పీ.)] పురిసేహి రక్ఖాపేన్తి, సేయ్యథాపి త్వం ఏతరహి సాచరియకో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“ఇతి ఖో, అమ్బట్ఠ, నేవ త్వం ఇసి న ఇసిత్థాయ పటిపన్నో సాచరియకో. యస్స ఖో పన, అమ్బట్ఠ, మయి కఙ్ఖా వా విమతి వా సో మం పఞ్హేన, అహం వేయ్యాకరణేన సోధిస్సామీ”తి.

ద్వేలక్ఖణాదస్సనం

౨౮౭. అథ ఖో భగవా విహారా నిక్ఖమ్మ చఙ్కమం అబ్భుట్ఠాసి. అమ్బట్ఠోపి మాణవో విహారా నిక్ఖమ్మ చఙ్కమం అబ్భుట్ఠాసి. అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో భగవన్తం చఙ్కమన్తం అనుచఙ్కమమానో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని సమన్నేసి. అద్దసా ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని

యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే . ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే పహూతజివ్హతాయ చ.

౨౮౮. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – ''పస్సతి ఖో మే అయం అమ్బట్ఠో మాణవో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే పహూతజివ్హతాయ చా''తి. అథ ఖో భగవా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసి యథా అద్దస అమ్బట్ఠో మాణవో భగవతో కోసోహితం వత్థగుయ్హం. అథ ఖో భగవా జివ్హం నిన్నామేత్వా ఉభోపి కణ్ణసోతాని అనుమసి పటిమసి, ఉభోపి నాసికసోతాని అనుమసి పటిమసి, కేవలమ్పి నలాటమణ్డలం జివ్హాయ ఛాదేసి. అథ ఖో అమ్బట్ఠస్స మాణవస్స ఏతదహోసి – ''సమన్నాగతో ఖో సమణో గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి పరిపుణ్ణేహి, నో అపరిపుణ్ణేహీ''తి. భగవన్తం ఏతదవోచ – ''హన్ద చ దాని మయం, భో గోతమ, గచ్ఛామ, బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా''తి . ''యస్సదాని త్వం, అమ్బట్ఠ, కాలం మఞ్ఞసీ''తి. అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో వళవారథమారుయ్హ పక్కామి.

౨౮౯. తేన ఖో పన సమయేన బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఉక్కట్ఠాయ నిక్ఖమిత్వా మహతా బ్రాహ్మణగణేన సద్ధిం సకే ఆరామే నిసిన్నో హోతి అమ్బట్ఠంయేవ మాణవం పటిమానేన్తో. అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో యేన సకో ఆరామో తేన పాయాసి. యావతికా యానస్స భూమి, యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ యేన బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా బ్రాహ్మణం పోక్ఖరసాతిం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౨౯౦. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అమ్బట్ఠం మాణవం బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఏతదవోచ – ''కచ్చి, తాత అమ్బట్ఠ, అద్దస తం భవన్తం గోతమ''న్తి? ''అద్దసామ ఖో మయం, భో, తం భవన్తం గోతమ''న్తి. ''కచ్చి, తాత అమ్బట్ఠ, తం భవన్తం గోతమం తథా సన్తంయేవ సద్దో అబ్భుగ్గతో నో అఞ్ఞథా; కచ్చి పన సో భవం గోతమో తాదిసో నో అఞ్ఞాదిసో''తి ? ''తథా సన్తంయేవ, భో, తం భవన్తం గోతమం సద్దో అబ్భుగ్గతో నో అఞ్ఞథా, తాదిసోవ సో భవం గోతమో నో అఞ్ఞాదిసో. సమన్నాగతో చ సో భవం గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి పరిపుణ్ణేహి నో అపరిపుణ్ణేహీ''తి. ''అహు పన తే, తాత అమ్బట్ఠ, సమణేన గోతమేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో''తి? ''అహు ఖో మే, భో, సమణేన గోతమేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో''తి. ''యథా కథం పన తే, తాత అమ్బట్ఠ, అహు సమణేన గోతమేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో''తి? అథ ఖో అమ్బట్ఠో మాణవో యావతకో [యావతికో (క॰ పీ॰)] అహోసి భగవతా సద్ధిం కథాసల్లాపో, తం సబ్బం బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స ఆరోచేసి.

౨౯౧. ఏవం వుత్తే, బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి అమ్బట్ఠం మాణవం ఏతదవోచ – ''అహో వత రే అమ్హాకం పణ్డితక [పణ్డితకా], అహో వత రే అమ్హాకం బహుస్సుతక [బహుస్సుతకా], అహో వత రే అమ్హాకం తేవిజ్జక [తేవిజ్జకా], ఏవరూపేన కిర, భో, పురిసో అత్థచరకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. యదేవ ఖో త్వం, అమ్బట్ఠ, తం భవన్తం గోతమం ఏవం ఆసజ్జ ఆసజ్జ అవచాసి, అథ ఖో సో భవం గోతమో అమ్హేపి ఏవం ఉపనేయ్య ఉపనేయ్య అవచ. అహో వత రే అమ్హాకం పణ్డితక, అహో వత రే అమ్హాకం బహుస్సుతక, అహో వత రే అమ్హాకం తేవిజ్జక, ఏవరూపేన కిర, భో, పురిసో అత్థచరకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్యా''తి, కుపితో [సో కుపితో (పీ॰)] అనత్తమనో అమ్బట్ఠం మాణవం పదసాయేవ పవత్తేసి. ఇచ్ఛతి చ తావదేవ భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం.

పోక్ఖరసాతిబుద్ధుపసఙ్కమనం

౨౯౨. అథ ఖో తే బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పోక్ఖరసాతిం ఏతదవోచుం – ‘‘అతివికాలో ఖో, భో, అజ్జ సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. స్వేదాని [దాని స్వే (సీ. క.)] భవం పోక్ఖరసాతి సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’’తి. అథ ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా యానే ఆరోపేత్వా ఉక్కాసు ధారియమానాసు ఉక్కట్ఠాయ నియ్యాసి, యేన ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డో తేన పాయాసి. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా, యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౨౯౩. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘ఆగమా ను ఖో ఇధ, భో గోతమ, అమ్హాకం అన్తేవాసీ అమ్బట్ఠో మాణవో’’తి? ‘‘ఆగమా ఖో తే [తేధ (స్యా.), తే ఇధ (పీ.)], బ్రాహ్మణ, అన్తేవాసీ అమ్బట్ఠో మాణవో’’తి. ‘‘అహు పన తే, భో గోతమ, అమ్బట్ఠేన మాణవేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో’’తి? ‘‘అహు ఖో మే, బ్రాహ్మణ, అమ్బట్ఠేన మాణవేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో’’తి. ‘‘యథాకథం పన తే, భో గోతమ, అహు అమ్బట్ఠేన మాణవేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో’’తి? అథ ఖో భగవా యావతకో అహోసి అమ్బట్ఠేన మాణవేన సద్ధిం కథాసల్లాపో, తం సబ్బం బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స ఆరోచేసి. ఏవం వుత్తే, బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘బాలో, భో గోతమ, అమ్బట్ఠో మాణవో, ఖమతు భవం గోతమో అమ్బట్ఠస్స మాణవస్సా’’తి. ‘‘సుఖీ హోతు, బ్రాహ్మణ, అమ్బట్ఠో మాణవో’’తి.

౨౯౪. అథ ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని సమన్నేసి. అద్దసా ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే పహూతజివ్హతాయ చ.

౨౯౫. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – ‘‘పస్సతి ఖో మే అయం బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే, పహూతజివ్హతాయ చా’’తి. అథ ఖో భగవా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసి యథా అద్దస బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవతో కోసోహితం వత్థగుయ్హం. అథ ఖో భగవా జివ్హం నిన్నామేత్వా ఉభోపి కణ్ణసోతాని అనుమసి పటిమసి, ఉభోపి నాసికసోతాని అనుమసి పటిమసి, కేవలమ్పి నలాటమణ్డలం జివ్హాయ ఛాదేసి.

౨౯౬. అథ ఖో బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స ఏతదహోసి – ‘‘సమన్నాగతో ఖో సమణో గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి పరిపుణ్ణేహి నో అపరిపుణ్ణేహీ’’తి. భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘అధివాసేతు మే భవం గోతమో అజ్జతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా’’తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

౨౯౭. అథ ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవతో అధివాసనం విదిత్వా భగవతో కాలం ఆరోచేసి – ‘‘కాలో, భో గోతమ, నిట్ఠితం భత్త’’న్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవన్తం

పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి, మాణవకాపి భిక్ఖుసఙ్ఘం. అథ ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౨౯౮. ఏకమన్తం నిసిన్నస్స ఖో బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స భగవా అనుపుబ్బిం కథం కథేసి, సేయ్యథిదం – దానకథం సీలకథం సగ్గకథం; కామానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా భగవా అఞ్ఞాసి బ్రాహ్మణం పోక్ఖరసాతిం కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా, తం పకాసేసి – దుక్ఖం సముదయం నిరోధం మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య; ఏవమేవ బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స తస్మిఞ్ఞేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – ‘‘యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ’’న్తి.

పోక్ఖరసాతిఉపాసకత్తపటివేదనా

౨౯౯. అథ ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ. సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భో గోతమ, సపుత్తో సభరియో సపరిసో సామచ్చో భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం. యథా చ భవం గోతమో ఉక్కట్ఠాయ అఞ్ఞాని ఉపాసకకులాని ఉపసఙ్కమతి, ఏవమేవ భవం గోతమో పోక్ఖరసాతికులం ఉపసఙ్కమతు. తత్థ యే తే మాణవకా వా మాణవికా వా భవన్తం గోతమం అభివాదేస్సన్తి వా పచ్చుట్ఠిస్సన్తి [పచ్చుట్ఠస్సన్తి (పీ.)] వా ఆసనం వా ఉదకం వా దస్సన్తి చిత్తం వా పసాదేస్సన్తి, తేసం తం భవిస్సతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా’’తి. ‘‘కల్యాణం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణా’’తి.

అమ్బట్ఠసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. సోణదణ్డసుత్తం

చమ్పేయ్యకబ్రాహ్మణగహపతికా

౩౦౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అఙ్గేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి యేన చమ్పా తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే. తేన ఖో పన సమయేన సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో చమ్పం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా మాగధేన సేనియేన బిమ్బిసారేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం.

౩౦౧. అస్సోసుం ఖో చమ్పేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా – ‘‘సమణో ఖలు భో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో అఙ్గేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి చమ్పం అనుప్పత్తో చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ’’తి. అథ ఖో చమ్పేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా చమ్పాయ నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ [సఙ్ఘా సఙ్ఘీ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] గణీభూతా యేన గగ్గరా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమన్తి.

౩౦౨. తేన ఖో పన సమయేన సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో ఉపరిపాసాదే దివాసేయ్యం ఉపగతో హోతి. అద్దసా ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో చమ్పేయ్యకే బ్రాహ్మణగహపతికే చమ్పాయ నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ [సఙ్ఘే సఙ్ఘీ (సీ॰ పీ॰) సఙ్ఘా సఙ్ఘీ (స్యా॰)] గణీభూతే యేన గగ్గరా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమన్తే. దిస్వా ఖత్తం ఆమన్తేసి – ‘‘కిం ను ఖో, భో ఖత్తే, చమ్పేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా చమ్పాయ నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ గణీభూతా యేన గగ్గరా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమన్తీ’’తి? ‘‘అత్థి ఖో, భో, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో అఙ్గేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి చమ్పం అనుప్పత్తో చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. తమేతే భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమన్తీ’’తి. ‘‘తేన హి, భో ఖత్తే, యేన చమ్పేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా తేనుపసఙ్కమ, ఉపసఙ్కమిత్వా చమ్పేయ్యకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఏవం వదేహి – ‘సోణదణ్డో, భో, బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ఆగమేన్తు కిర భవన్తో, సోణదణ్డోపి బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’’’తి. ‘‘ఏవం, భో’’తి ఖో సో ఖత్తా సోణదణ్డస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యేన చమ్పేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా చమ్పేయ్యకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఏతదవోచ – ‘‘సోణదణ్డో భో బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ‘ఆగమేన్తు కిర భవన్తో, సోణదణ్డోపి బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’’’తి.

సోణదణ్డగుణకథా

303. తేన ఖో పన సమయేన నానావేరజ్జకానం బ్రాహ్మణానం పఞ్చమత్తాని బ్రాహ్మణసతాని చమ్పాయం పటివసన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసుం ఖో తే బ్రాహ్మణా – "సోణదణ్డో కిర బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ"తి. అథ ఖో తే బ్రాహ్మణా యేన సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సోణదణ్డం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – "సచ్చం కిర భవం సోణదణ్డో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ"తి? "ఏవం ఖో మే, భో, హోతి – 'అహమ్పి సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామీ'"తి.

"మా భవం సోణదణ్డో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమి. న అరహతి భవం సోణదణ్డో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సచే భవం సోణదణ్డో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతి, భోతో సోణదణ్డస్స యసో హాయిస్సతి, సమణస్స గోతమస్స యసో అభివడ్ఢిస్సతి. యమ్పి భోతో సోణదణ్డస్స యసో హాయిస్సతి, సమణస్స గోతమస్స యసో అభివడ్ఢిస్సతి , ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం సోణదణ్డో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; సమణోత్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం సోణదణ్డం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం.

"భవఞ్హి సోణదణ్డో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ, సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. యమ్పి భవం సోణదణ్డో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ, సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం సోణదణ్డో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; సమణోత్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం సోణదణ్డం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం.

"భవఞ్హి సోణదణ్డో అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో...పే॰...

"భవఞ్హి సోణదణ్డో అజ్ఝాయకో , మన్తధరో, తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో...పే॰...

"భవఞ్హి సోణదణ్డో అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ [బ్రహ్మడ్ఢీ (సీ॰), బ్రహ్మవచ్చసీ (పీ॰)] అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ...పే॰...

"భవఞ్హి సోణదణ్డో సీలవా వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో...పే॰...

"భవఞ్హి సోణదణ్డో కల్యాణవాచో కల్యాణవాక్కరణో పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ [అనేళగలాయ (సీ॰ పీ॰), అనేలగళాయ (క)] అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా...పే॰...

"భవఞ్హి సోణదణ్డో బహూనం ఆచరియపాచరియో తీణి మాణవకసతాని మన్తే వాచేతి. బహూ ఖో పన నానాదిసా నానాజనపదా మాణవకా ఆగచ్ఛన్తి భోతో సోణదణ్డస్స సన్తికే మన్తత్థికా మన్తే అధియితుకామా ...పే॰...

"భవఞ్హి సోణదణ్డో జిణ్ణో వుద్ధో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో; సమణో గోతమో తరుణో చేవ తరుణపబ్బజితో చ...పే॰...

“భవఞ్హి సోణదణ్డో రఞ్ఞో మాగధస్స సేనియస్స బిమ్బిసారస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“భవఞ్హి సోణదణ్డో బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“భవఞ్హి సోణదణ్డో చమ్పం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం, రఞ్ఞా మాగధేన సేనియేన బిమ్బిసారేన దిన్నం, రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం. యమ్పి భవం సోణదణ్డో చమ్పం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం, రఞ్ఞా మాగధేన సేనియేన బిమ్బిసారేన దిన్నం, రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం. ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం సోణదణ్డో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; సమణోత్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం సోణదణ్డం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితు”న్తి.

బుద్ధగుణకథా

౩౦౪. ఏవం వుత్తే, సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ –

“తేన హి, భో, మమపి సుణాథ, యథా మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; నత్వేవ అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ, సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా, అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. యమ్పి భో సమణో గోతమో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా, అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం ; అథ ఖో మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం.

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో మహన్తం ఞాతిసఙ్ఘం ఓహాయ పబ్బజితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో పహూతం హిరఞ్ఞసువణ్ణం ఓహాయ పబ్బజితో భూమిగతఞ్చ వేహాసట్ఠం చ…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో దహరోవ సమానో యువా సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో అకామకానం మాతాపితూనం అస్సుముఖానం రుదన్తానం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో, బ్రహ్మవణ్ణీ, బ్రహ్మవచ్ఛసీ, అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో సీలవా అరియసీలీ కుసలసీలీ కుసలసీలేన సమన్నాగతో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో కల్యాణవాచో కల్యాణవాక్కరణో పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో బహూనం ఆచరియపాచరియో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఖీణకామరాగో విగతచాపల్లో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో కమ్మవాదీ కిరియవాదీ అపాపపురేక్ఖారో బ్రహ్మఞ్ఞాయ పజాయ…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఉచ్చా కులా పబ్బజితో అసమ్భిన్నఖత్తియకులా…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో అడ్ఢా కులా పబ్బజితో మహద్ధనా మహాభోగా…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం తిరోరట్ఠా తిరోజనపదా పఞ్హం పుచ్ఛితుం ఆగచ్ఛన్తి…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం అనేకాని దేవతాసహస్సాని పాణేహి సరణం గతాని…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’ తి…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి సమన్నాగతో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఏహిస్వాగతవాదీ సఖిలో సమ్మోదకో అబ్భాకుటికో ఉత్తానముఖో పుబ్బభాసీ…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో చతున్నం పరిసానం సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“సమణే ఖలు, భో, గోతమే బహూ దేవా చ మనుస్సా చ అభిప్పసన్నా…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో యస్మిం గామే వా నిగమే వా పటివసతి, న తస్మిం గామే వా నిగమే వా అమనుస్సా మనుస్సే విహేఠేన్తి…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో సఙ్ఘీ గణీ గణాచరియో పుథుతిత్థకరానం అగ్గమక్ఖాయతి. యథా ఖో పన, భో, ఏతేసం సమణబ్రాహ్మణానం యథా వా తథా వా యసో సముదాగచ్ఛతి, న హేవం సమణస్స గోతమస్స యసో సముదాగతో. అథ ఖో అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ సమణస్స గోతమస్స యసో సముదాగతో…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సపుత్తో సభరియో సపరిసో సామచ్చో పాణేహి సరణం గతో…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం రాజా పసేనది కోసలో సపుత్తో సభరియో సపరిసో సామచ్చో పాణేహి సరణం గతో… పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి సపుత్తో సభరియో సపరిసో సామచ్చో పాణేహి సరణం గతో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో రఞ్ఞో మాగధస్స సేనియస్స బిమ్బిసారస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో… పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో చమ్పం అనుప్పత్తో, చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే. యే ఖో పన, భో, కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అమ్హాకం గామఖేత్తం ఆగచ్ఛన్తి అతిథీ నో తే హోన్తి. అతిథీ ఖో పనమ్హేహి సక్కాతబ్బా గరుకాతబ్బా మానేతబ్బా పూజేతబ్బా అపచేతబ్బా. యమ్పి, భో, సమణో గోతమో చమ్పం అనుప్పత్తో చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే, అతిథిమ్హాకం సమణో గోతమో; అతిథి ఖో పనమ్హేహి సక్కాతబ్బో గరుకాతబ్బో మానేతబ్బో పూజేతబ్బో అపచేతబ్బో. ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. అథ ఖో మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. ఏత్తకే ఖో అహం, భో, తస్స భోతో గోతమస్స వణ్ణే పరియాపుణామి, నో చ ఖో సో భవం గోతమో ఏత్తకవణ్ణో. అపరిమాణవణ్ణో హి సో భవం గోతమో”తి.

౩౦౫. ఏవం వుత్తే, తే బ్రాహ్మణా సోణదణ్డం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “యథా ఖో భవం సోణదణ్డో సమణస్స గోతమస్స వణ్ణే భాసతి ఇతో చేపి సో భవం గోతమో యోజనసతే విహరతి, అలమేవ సద్ధేన కులపుత్తేన దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం అపి పుటోసేనా”తి. “తేన హి, భో, సబ్బేవ మయం సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామా”తి.

సోణదణ్డపరివితక్కో

౩౦౬. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో మహతా బ్రాహ్మణగణేన సద్ధిం యేన గగ్గరా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో సోణదణ్డస్స బ్రాహ్మణస్స తిరోవనసణ్డగతస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “అహఞ్చేవ ఖో పన సమణం గోతమం పఞ్హం పుచ్ఛేయ్యం; తత్ర చే మం సమణో గోతమో ఏవం వదేయ్య – ‘న ఖో ఏస, బ్రాహ్మణ, పఞ్హో ఏవం పుచ్ఛితబ్బో, ఏవం నామేస, బ్రాహ్మణ , పఞ్హో పుచ్ఛితబ్బో’తి, తేన మం అయం పరిసా పరిభవేయ్య – ‘బాలో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో అబ్యత్తో, నాసక్ఖి సమణం గోతమం యోనిసో పఞ్హం పుచ్ఛితు’న్తి. యం ఖో పనాయం పరిసా పరిభవేయ్య, యసోపి తస్స హాయేథ. యస్స ఖో పన యసో హాయేథ, భోగాపి తస్స హాయేయ్యుం. యసోలద్ధా ఖో పనమ్హాకం భోగా. మమఞ్చేవ ఖో పన సమణో గోతమో పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య, తస్స చాహం పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం న ఆరాధేయ్యం; తత్ర చే మం సమణో గోతమో ఏవం వదేయ్య – ‘న ఖో ఏస, బ్రాహ్మణ, పఞ్హో ఏవం బ్యాకాతబ్బో, ఏవం నామేస, బ్రాహ్మణ, పఞ్హో బ్యాకాతబ్బో’తి, తేన మం అయం పరిసా పరిభవేయ్య – ‘బాలో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో అబ్యత్తో, నాసక్ఖి సమణస్స గోతమస్స పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేతు’న్తి. యం ఖో పనాయం పరిసా పరిభవేయ్య, యసోపి తస్స హాయేథ. యస్స ఖో పన యసో హాయేథ,

భోగాపి తస్స హాయేయ్యుం. యసోలద్ధా ఖో పనమ్హాకం భోగా. అహఞ్చేవ ఖో పన ఏవం సమీపగతో సమానో అదిస్వావ సమణం గోతమం నివత్తేయ్యం, తేన మం అయం పరిసా పరిభవేయ్య – 'బాలో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో అబ్యత్తో మానథద్ధో భీతో చ, నో విసహతి సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం, కథఞ్హి నామ ఏవం సమీపగతో సమానో అదిస్వా సమణం గోతమం నివత్తిస్సతీ'తి. యం ఖో పనాయం పరిసా పరిభవేయ్య, యసోపి తస్స హాయేథ. యస్స ఖో పన యసో హాయేథ, భోగాపి తస్స హాయేయ్యుం, యసోలద్ధా ఖో పనమ్హాకం భోగా"తి.

౩౦౭. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. చమ్పేయ్యకాపి ఖో బ్రాహ్మణగహపతికా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు; సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు.

౩౦౮. తత్రపి సుదం సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో ఏతదేవ బహులమనువితక్కేన్తో నిసిన్నో హోతి – "అహఞ్చేవ ఖో పన సమణం గోతమం పఞ్హం పుచ్ఛేయ్యం; తత్ర చే మం సమణో గోతమో ఏవం వదేయ్య – 'న ఖో ఏస, బ్రాహ్మణ, పఞ్హో ఏవం పుచ్ఛితబ్బో, ఏవం నామేస, బ్రాహ్మణ, పఞ్హో పుచ్ఛితబ్బో'తి, తేన మం అయం పరిసా పరిభవేయ్య – 'బాలో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో అబ్యత్తో, నాసక్ఖి సమణం గోతమం యోనిసో పఞ్హం పుచ్ఛితు'న్తి. యం ఖో పనాయం పరిసా పరిభవేయ్య, యసోపి తస్స హాయేథ. యస్స ఖో పన యసో హాయేథ, భోగాపి తస్స హాయేయ్యుం. యసోలద్ధా ఖో పనమ్హాకం భోగా. మమఞ్చేవ ఖో పన సమణో గోతమో పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య, తస్స చాహం పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం న ఆరాధేయ్యం; తత్ర చే మం సమణో గోతమో ఏవం వదేయ్య – 'న ఖో ఏస, బ్రాహ్మణ, పఞ్హో ఏవం బ్యాకాతబ్బో, ఏవం నామేస, బ్రాహ్మణ, పఞ్హో బ్యాకాతబ్బో'తి, తేన మం అయం పరిసా పరిభవేయ్య – 'బాలో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో అబ్యత్తో, నాసక్ఖి సమణస్స గోతమస్స పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేతు'న్తి. యం ఖో పనాయం పరిసా పరిభవేయ్య, యసోపి తస్స హాయేథ. యస్స ఖో పన యసో హాయేథ, భోగాపి తస్స హాయేయ్యుం. యసోలద్ధా ఖో పనమ్హాకం భోగా. అహో వత మం సమణో గోతమో సకే ఆచరియకే తేవిజ్జకే పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య, అద్ధా వతస్సాహం చిత్తం ఆరాధేయ్యం పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేనా"తి.

బ్రాహ్మణపఞ్ఞత్తి

౩౦౯. అథ ఖో భగవతో సోణదణ్డస్స బ్రాహ్మణస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ ఏతదహోసి – "విహఞ్ఞతి ఖో అయం సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో సకేన చిత్తేన. యంనూనాహం సోణదణ్డం బ్రాహ్మణం సకే ఆచరియకే తేవిజ్జకే పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య"న్తి. అథ ఖో భగవా సోణదణ్డం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "కతిహి పన, బ్రాహ్మణ, అఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేన్తి; 'బ్రాహ్మణోస్మీ'తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా"తి?

౩౧౦. అథ ఖో సోణదణ్డస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – "యం వత నో అహోసి ఇచ్ఛితం, యం ఆకఙ్ఖితం, యం అధిప్పేతం, యం అభిపత్థితం – 'అహో వత మం సమణో గోతమో సకే ఆచరియకే తేవిజ్జకే పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య, అద్ధా వతస్సాహం చిత్తం ఆరాధేయ్యం పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేనా'తి, తత్ర మం సమణో గోతమో సకే ఆచరియకే తేవిజ్జకే పఞ్హం పుచ్ఛతి. అద్ధా వతస్సాహం చిత్తం ఆరాధేస్సామి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేనా"తి.

౩౧౧. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో అబ్భున్నామేత్వా కాయం అనువిలోకేత్వా పరిసం భగవన్తం ఏతదవోచ – “పఞ్చహి, భో గోతమ, అఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేన్తి; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్య. కతమేహి పఞ్చహి? ఇధ, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో ఉభతో సుజాతో హోతి మాతితో చ పితితో చ, సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన; అజ్ఝాయకో హోతి మన్తధరో తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో; అభిరూపో హోతి దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ; సీలవా హోతి వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో; పణ్డితో చ హోతి మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం. ఇమేహి ఖో, భో గోతమ, పఞ్చహి అఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేన్తి; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి.

“ఇమేసం పన, బ్రాహ్మణ, పఞ్చన్నం అఙ్గానం సక్కా ఏకం అఙ్గం ఠపయిత్వా చతూహఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేతుం; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి? “సక్కా , భో గోతమ. ఇమేసఞ్హి, భో గోతమ, పఞ్చన్నం అఙ్గానం వణ్ణం ఠపయామ. కిఞ్హి వణ్ణో కరిస్సతి? యతో ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో ఉభతో సుజాతో హోతి మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన; అజ్ఝాయకో చ హోతి మన్తధరో చ తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో; సీలవా చ హోతి వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో; పణ్డితో చ హోతి మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం. ఇమేహి ఖో భో గోతమ చతూహఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేన్తి; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి.

౩౧౨. “ఇమేసం పన, బ్రాహ్మణ, చతున్నం అఙ్గానం సక్కా ఏకం అఙ్గం ఠపయిత్వా తీహఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేతుం; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి? “సక్కా, భో గోతమ. ఇమేసఞ్హి, భో గోతమ, చతున్నం అఙ్గానం మన్తే ఠపయామ. కిఞ్హి మన్తా కరిస్సన్తి? యతో ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో ఉభతో సుజాతో హోతి మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన; సీలవా చ హోతి వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో; పణ్డితో చ హోతి మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం. ఇమేహి ఖో, భో గోతమ, తీహఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేన్తి; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి.

“ఇమేసం పన, బ్రాహ్మణ, తిణ్ణం అఙ్గానం సక్కా ఏకం అఙ్గం ఠపయిత్వా ద్వీహఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేతుం; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి? “సక్కా, భో గోతమ. ఇమేసఞ్హి, భో గోతమ, తిణ్ణం అఙ్గానం జాతిం ఠపయామ. కిఞ్హి జాతి కరిస్సతి? యతో ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో సీలవా హోతి వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో; పణ్డితో చ హోతి మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం.

ఇమేహి ఖో, భో గోతమ, ద్వీహఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేన్తి; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి.

౩౧౩. ఏవం వుత్తే, తే బ్రాహ్మణా సోణదణ్డం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “మా భవం సోణదణ్డో ఏవం అవచ, మా భవం సోణదణ్డో ఏవం అవచ. అపవదతేవ భవం సోణదణ్డో వణ్ణం, అపవదతి మన్తే, అపవదతి జాతిం ఏకంసేన. భవం సోణదణ్డో సమణస్సేవ గోతమస్స వాదం అనుపక్ఖన్దతీ”తి.

౩౧౪. అథ ఖో భగవా తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ – “సచే ఖో తుమ్హాకం బ్రాహ్మణానం ఏవం హోతి – ‘అప్పస్సుతో చ సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో, అకల్యాణవాక్కరణో చ సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో, దుప్పఞ్ఞో చ సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో, న చ పహోతి సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు’న్తి, తిట్ఠతు సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో, తుమ్హే మయా సద్ధిం మన్తవ్హో అస్మిం వచనే. సచే పన తుమ్హాకం బ్రాహ్మణానం ఏవం హోతి – ‘బహుస్సుతో చ సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో, కల్యాణవాక్కరణో చ సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో, పణ్డితో చ సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో, పహోతి చ సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు’న్తి, తిట్ఠథ తుమ్హే, సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో మయా సద్ధిం పటిమన్తేతూ”తి.

౩౧౫. ఏవం వుత్తే, సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “తిట్ఠతు భవం గోతమో, తుణ్హీ భవం గోతమో హోతు, అహమేవ తేసం సహధమ్మేన పటివచనం కరిస్సామీ”తి. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ – “మా భవన్తో ఏవం అవచుత్థ, మా భవన్తో ఏవం అవచుత్థ – ‘అపవదతేవ భవం సోణదణ్డో వణ్ణం, అపవదతి మన్తే, అపవదతి జాతిం ఏకంసేన. భవం సోణదణ్డో సమణస్సేవ గోతమస్స వాదం అనుపక్ఖన్దతీ’తి. నాహం, భో, అపవదామి వణ్ణం వా మన్తే వా జాతిం వా”తి.

౩౧౬. తేన ఖో పన సమయేన సోణదణ్డస్స బ్రాహ్మణస్స భాగినేయ్యో అఙ్గకో నామ మాణవకో తస్సం పరిసాయం నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ – “పస్సన్తి నో భోన్తో ఇమం అఙ్గకం మాణవకం అమ్హాకం భాగినేయ్య”న్తి? “ఏవం, భో”. “అఙ్గకో ఖో, భో, మాణవకో అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ, నాస్స ఇమిస్సం పరిసాయం సమసమో అత్థి వణ్ణేన ఠపేత్వా సమణం గోతమం. అఙ్గకో ఖో మాణవకో అజ్ఝాయకో మన్తధరో, తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో. అహమస్స మన్తే వాచేతా. అఙ్గకో ఖో మాణవకో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. అహమస్స మాతాపితరో జానామి. అఙ్గకో ఖో మాణవకో పాణమ్పి హనేయ్య, అదిన్నమ్పి ఆదియేయ్య , పరదారమ్పి గచ్ఛేయ్య, ముసావాదమ్పి భణేయ్య, మజ్జమ్పి పివేయ్య, ఏత్థ దాని, భో, కిం వణ్ణో కరిస్సతి, కిం మన్తా, కిం జాతి? యతో ఖో, భో, బ్రాహ్మణో సీలవా చ హోతి వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో, పణ్డితో చ హోతి మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం. ఇమేహి ఖో, భో, ద్వీహఙ్గేహి సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేన్తి; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి.

సీలపఞ్ఞాకథా

౩౧౭. “ఇమేసం పన, బ్రాహ్మణ, ద్విన్నం అఙ్గానం సక్కా ఏకం అఙ్గం ఠపయిత్వా ఏకేన అఙ్గేన సమన్నాగతం బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణం పఞ్ఞపేతుం; ‘బ్రాహ్మణోస్మీ’తి చ వదమానో సమ్మా వదేయ్య, న చ పన ముసావాదం ఆపజ్జేయ్యా”తి? “నో హిదం, భో గోతమ. సీలపరిధోతా హి, భో గోతమ, పఞ్ఞా; పఞ్ఞాపరిధోతం సీలం. యత్థ సీలం తత్థ పఞ్ఞా, యత్థ పఞ్ఞా తత్థ సీలం. సీలవతో పఞ్ఞా, పఞ్ఞవతో సీలం. సీలపఞ్ఞాణఞ్చ పన లోకస్మిం అగ్గమక్ఖాయతి. సేయ్యథాపి, భో గోతమ, హత్థేన వా హత్థం ధోవేయ్య, పాదేన వా పాదం ధోవేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భో గోతమ, సీలపరిధోతా పఞ్ఞా, పఞ్ఞాపరిధోతం సీలం. యత్థ సీలం తత్థ పఞ్ఞా, యత్థ పఞ్ఞా తత్థ సీలం. సీలవతో పఞ్ఞా, పఞ్ఞవతో సీలం. సీలపఞ్ఞాణఞ్చ పన లోకస్మిం అగ్గమక్ఖాయతీ”తి. “ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ, ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ, సీలపరిధోతా హి, బ్రాహ్మణ, పఞ్ఞా, పఞ్ఞాపరిధోతం సీలం. యత్థ సీలం తత్థ పఞ్ఞా, యత్థ పఞ్ఞా తత్థ సీలం. సీలవతో పఞ్ఞా, పఞ్ఞవతో సీలం. సీలపఞ్ఞాణఞ్చ పన లోకస్మిం అగ్గమక్ఖాయతి. సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, హత్థేన వా హత్థం ధోవేయ్య, పాదేన వా పాదం ధోవేయ్య; ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, సీలపరిధోతా పఞ్ఞా, పఞ్ఞాపరిధోతం సీలం. యత్థ సీలం తత్థ పఞ్ఞా, యత్థ పఞ్ఞా తత్థ సీలం. సీలవతో పఞ్ఞా, పఞ్ఞవతో సీలం. సీలపఞ్ఞాణఞ్చ పన లోకస్మిం అగ్గమక్ఖాయతి .

౩౧౮. “కతమం పన తం, బ్రాహ్మణ, సీలం? కతమా సా పఞ్ఞా”తి? “ఏత్తకపరమావ మయం, భో గోతమ, ఏతస్మిం అత్థే. సాధు వత భవన్తంయేవ గోతమం పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో”తి. “తేన హి, బ్రాహ్మణ, సుణోహి; సాధుకం మనసికరోహి; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భో”తి ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ – “ఇధ, బ్రాహ్మణ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే.… (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు తథా విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి. ఇదం ఖో తం, బ్రాహ్మణ, సీలం…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి…పే.… దుతియం ఝానం…పే.… తతియం ఝానం…పే.… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి…పే.… ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి, అభినిన్నామేతి. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ…పే.… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి, ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ అయం ఖో సా, బ్రాహ్మణ, పఞ్ఞా”తి.

సోణదణ్డఉపాసకత్తపటివేదనా

౩౧౯. ఏవం వుత్తే, సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం , భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ . సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి, ధమ్మఞ్చ, భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం . అధివాసేతు చ మే భవం గోతమో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా”తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

౩౨౦. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా భగవతో కాలం ఆరోచాపేసి – “కాలో, భో గోతమ, నిట్ఠితం భత్త”న్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన సోణదణ్డస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి ;

ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి.

౩౨౧. అథ ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సోణదణ్డో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అహఞ్చేవ ఖో పన, భో గోతమ, పరిసగతో సమానో ఆసనా వుట్ఠహిత్వా భవన్తం గోతమం అభివాదేయ్యం, తేన మం సా పరిసా పరిభవేయ్య. యం ఖో పన సా పరిసా పరిభవేయ్య, యసోపి తస్స హాయేథ. యస్స ఖో పన యసో హాయేథ, భోగాపి తస్స హాయేయ్యుం. యసోలద్ధా ఖో పనమ్హాకం భోగా. అహఞ్చేవ ఖో పన, భో గోతమ, పరిసగతో సమానో అఞ్జలిం పగ్గణ్హేయ్యం, ఆసనా మే తం భవం గోతమో పచ్చుట్ఠానం ధారేతు. అహఞ్చేవ ఖో పన, భో గోతమ, పరిసగతో సమానో వేఠనం ఓముఞ్చేయ్యం, సిరసా మే తం భవం గోతమో అభివాదనం ధారేతు. అహఞ్చేవ ఖో పన, భో గోతమ, యానగతో సమానో యానా పచ్చోరోహిత్వా భవన్తం గోతమం అభివాదేయ్యం, తేన మం సా పరిసా పరిభవేయ్య. యం ఖో పన సా పరిసా పరిభవేయ్య, యసోపి తస్స హాయేథ, యస్స ఖో పన యసో హాయేథ, భోగాపి తస్స హాయేయ్యుం. యసోలద్ధా ఖో పనమ్హాకం భోగా. అహఞ్చేవ ఖో పన, భో గోతమ, యానగతో సమానో పతోదలట్ఠిం అబ్భున్నామేయ్యం, యానా మే తం భవం గోతమో పచ్చోరోహనం ధారేతు. అహఞ్చేవ ఖో పన, భో గోతమ, యానగతో సమానో ఛత్తం అపనామేయ్యం, సిరసా మే తం భవం గోతమో అభివాదనం ధారేతూ"తి.

౩౨౨. అథ ఖో భగవా సోణదణ్డం బ్రాహ్మణం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి.

సోణదణ్డసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. కూటదన్తసుత్తం

ఖాణుమతకబ్రాహ్మణగహపతికా

౩౨౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా మగధేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి యేన ఖాణుమతం నామ మగధానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా ఖాణుమతే విహరతి అమ్బలట్ఠికాయం. తేన ఖో పన సమయేన కూటదన్తో బ్రాహ్మణో ఖాణుమతం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా మాగధేన సేనియేన బిమ్బిసారేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం. తేన ఖో పన సమయేన కూటదన్తస్స బ్రాహ్మణస్స మహాయఞ్ఞో ఉపక్ఖటో హోతి. సత్త చ ఉసభసతాని సత్త చ వచ్ఛతరసతాని సత్త చ వచ్ఛతరీసతాని సత్త చ అజసతాని సత్త చ ఉరబ్భసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ.

౩౨౪. అస్సోసుం ఖో ఖాణుమతకా బ్రాహ్మణగహపతికా – "సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో మగధేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి ఖాణుమతం అనుప్పత్తో ఖాణుమతే విహరతి అమ్బలట్ఠికాయం. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి . సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ"తి.

౩౨౫. అథ ఖో ఖాణుమతకా బ్రాహ్మణగహపతికా ఖాణుమతా నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ గణీభూతా యేన అమ్బలట్ఠికా తేనుపసఙ్కమన్తి.

౩౨౬. తేన ఖో పన సమయేన కూటదన్తో బ్రాహ్మణో ఉపరిపాసాదే దివాసేయ్యం ఉపగతో హోతి. అద్దసా ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో ఖాణుమతకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఖాణుమతా నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ గణీభూతే యేన అమ్బలట్ఠికా తేనుపసఙ్కమన్తే. దిస్వా ఖత్తం ఆమన్తేసి – "కిం ను ఖో, భో ఖత్తే, ఖాణుమతకా బ్రాహ్మణగహపతికా ఖాణుమతా నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ గణీభూతా యేన అమ్బలట్ఠికా తేనుపసఙ్కమన్తీ"తి?

౩౨౭. "అత్థి ఖో, భో, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో మగధేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి ఖాణుమతం అనుప్పత్తో, ఖాణుమతే విహరతి అమ్బలట్ఠికాయం. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. తమేతే భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమన్తీ"తి.

౩౨౮. అథ ఖో కూటదన్తస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – "సుతం ఖో పన మేతం – 'సమణో గోతమో తివిధం యఞ్ఞసమ్పదం సోళసపరిక్ఖారం జానాతీ'తి. న ఖో పనాహం జానామి తివిధం యఞ్ఞసమ్పదం సోళసపరిక్ఖారం. ఇచ్ఛామి

చాహం మహాయఞ్ఞం యజితుం. యంనూనాహం సమణం గోతమం ఉపసఙ్కమిత్వా తివిధం యఞ్ఞసమ్పదం సోళసపరిక్ఖారం పుచ్ఛేయ్య”న్తి.

౩౨౯. అథ ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో ఖత్తం ఆమన్తేసి – “తేన హి, భో ఖత్తే, యేన ఖాణుమతకా బ్రాహ్మణగహపతికా తేనుపసఙ్కమ. ఉపసఙ్కమిత్వా ఖాణుమతకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఏవం వదేహి – ‘కూటదన్తో, భో, బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – “ఆగమేన్తు కిర భవన్తో, కూటదన్తోపి బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ”’తి. “ఏవం, భో”తి ఖో సో ఖత్తా కూటదన్తస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యేన ఖాణుమతకా బ్రాహ్మణగహపతికా తేనుపసఙ్కమి. ఉపసఙ్కమిత్వా ఖాణుమతకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఏతదవోచ – “కూటదన్తో, భో, బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ‘ఆగమేన్తు కిర భోన్తో, కూటదన్తోపి బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’”తి.

కూటదన్తగుణకథా

౩౩౦. తేన ఖో పన సమయేన అనేకాని బ్రాహ్మణసతాని ఖాణుమతే పటివసన్తి – “కూటదన్తస్స బ్రాహ్మణస్స మహాయఞ్ఞం అనుభవిస్సామా”తి. అస్సోసుం ఖో తే బ్రాహ్మణా – “కూటదన్తో కిర బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ”తి. అథ ఖో తే బ్రాహ్మణా యేన కూటదన్తో బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమింసు.

౩౩౧. ఉపసఙ్కమిత్వా కూటదన్తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “సచ్చం కిర భవం కూటదన్తో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ”తి? “ఏవం ఖో మే, భో, హోతి – ‘అహమ్పి సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామీ’”తి.

“మా భవం కూటదన్తో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమి. న అరహతి భవం కూటదన్తో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సచే భవం కూటదన్తో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతి, భోతో కూటదన్తస్స యసో హాయిస్సతి, సమణస్స గోతమస్స యసో అభివడ్ఢిస్సతి. యమ్పి భోతో కూటదన్తస్స యసో హాయిస్సతి, సమణస్స గోతమస్స యసో అభివడ్ఢిస్సతి, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం కూటదన్తో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సమణో త్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం కూటదన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం .

“భవఞ్హి కూటదన్తో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. యమ్పి భవం కూటదన్తో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం కూటదన్తో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సమణో త్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం కూటదన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం.

“భవఞ్హి కూటదన్తో అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో పహూతవిత్తూపకరణో పహూతజాతరూపరజతో…పే.…

“భవఞ్హి కూటదన్తో అజ్ఝాయకో మన్తధరో తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో…పే.…

“భవఞ్హి కూటదన్తో అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ…పే॰…

“భవఞ్హి కూటదన్తో సీలవా వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో…పే॰…

“భవఞ్హి కూటదన్తో కల్యాణవాచో కల్యాణవాక్కరణో పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా…పే॰…

“భవఞ్హి కూటదన్తో బహూనం ఆచరియపాచరియో తీణి మాణవకసతాని మన్తే వాచేతి, బహూ ఖో పన నానాదిసా నానాజనపదా మాణవకా ఆగచ్ఛన్తి భోతో కూటదన్తస్స సన్తికే మన్తత్థికా మన్తే అధియితుకామా…పే॰…

“భవఞ్హి కూటదన్తో జిణ్ణో వుద్ధో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. సమణో గోతమో తరుణో చేవ తరుణపబ్బజితో చ…పే॰…

“భవఞ్హి కూటదన్తో రఞ్ఞో మాగధస్స సేనియస్స బిమ్బిసారస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“భవఞ్హి కూటదన్తో బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“భవఞ్హి కూటదన్తో ఖాణుమతం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా మాగధేన సేనియేన బిమ్బిసారేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం. యమ్పి భవం కూటదన్తో ఖాణుమతం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం, రఞ్ఞా మాగధేన సేనియేన బిమ్బిసారేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం కూటదన్తో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సమణోత్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం కూటదన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితు”న్తి.

బుద్ధగుణకథా

౩౩౨. ఏవం వుత్తే కూటదన్తో బ్రాహ్మణో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ –

“తేన హి, భో, మమపి సుణాథ, యథా మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం, న త్వేవ అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. యమ్పి, భో, సమణో గోతమో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. అథ ఖో మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం.

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో మహన్తం ఞాతిసఙ్ఘం ఓహాయ పబ్బజితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో పహూతం హిరఞ్ఞసువణ్ణం ఓహాయ పబ్బజితో భూమిగతఞ్చ వేహాసట్ఠం చ…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో దహరోవ సమానో యువా సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో అకామకానం మాతాపితూనం అస్సుముఖానం రుదన్తానం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ …పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో సీలవా అరియసీలీ కుసలసీలీ కుసలసీలేన సమన్నాగతో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో కల్యాణవాచో కల్యాణవాక్కరణో పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో బహూనం ఆచరియపాచరియో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఖీణకామరాగో విగతచాపల్లో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో కమ్మవాదీ కిరియవాదీ అపాపపురేక్ఖారో బ్రహ్మఞ్ఞాయ పజాయ…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఉచ్చా కులా పబ్బజితో అసమ్భిన్నా ఖత్తియకులా…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో అడ్ఢా కులా పబ్బజితో మహద్ధనా మహాభోగా…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం తిరోరట్ఠా తిరోజనపదా పఞ్హం పుచ్ఛితుం ఆగచ్ఛన్తి…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం అనేకాని దేవతాసహస్సాని పాణేహి సరణం గతాని…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’ తి…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి సమన్నాగతో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఏహిస్వాగతవాదీ సఖిలో సమ్మోదకో అబ్భాకుటికో ఉత్తానముఖో పుబ్బభాసీ…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో చతున్నం పరిసానం సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“సమణే ఖలు, భో, గోతమే బహూ దేవా చ మనుస్సా చ అభిప్పసన్నా…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో యస్మిం గామే వా నిగమే వా పటివసతి న తస్మిం గామే వా నిగమే వా అమనుస్సా మనుస్సే విహేఠేన్తి…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో సఙ్ఘీ గణీ గణాచరియో పుథుతిత్థకరానం అగ్గమక్ఖాయతి, యథా ఖో పన, భో, ఏతేసం సమణబ్రాహ్మణానం యథా వా తథా వా యసో సముదాగచ్ఛతి, న హేవం సమణస్స గోతమస్స యసో సముదాగతో. అథ ఖో అనుత్తరాయ విజ్జాచరణసమ్పదాయ సమణస్స గోతమస్స యసో సముదాగతో…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సపుత్తో సభరియో సపరిసో సామచ్చో పాణేహి సరణం గతో…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం రాజా పసేనది కోసలో సపుత్తో సభరియో సపరిసో సామచ్చో పాణేహి సరణం గతో…పే॰…

“సమణం ఖలు, భో, గోతమం బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి సపుత్తో సభరియో సపరిసో సామచ్చో పాణేహి సరణం గతో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో రఞ్ఞో మాగధస్స సేనియస్స బిమ్బిసారస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰…

“సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఖాణుమతం అనుప్పత్తో ఖాణుమతే విహరతి అమ్బలట్ఠికాయం. యే ఖో పన, భో, కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అమ్హాకం గామఖేత్తం ఆగచ్ఛన్తి, అతిథీ నో తే హోన్తి. అతిథీ ఖో పనమ్హేహి సక్కాతబ్బా గరుకాతబ్బా మానేతబ్బా పూజేతబ్బా అపచేతబ్బా. యమ్పి, భో, సమణో గోతమో ఖాణుమతం అనుప్పత్తో ఖాణుమతే విహరతి అమ్బలట్ఠికాయం, అతిథిమ్హాకం సమణో గోతమో. అతిథి ఖో పనమ్హేహి సక్కాతబ్బో గరుకాతబ్బో మానేతబ్బో పూజేతబ్బో అపచేతబ్బో. ఇమినాపఙ్గేన నారహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. అథ ఖో మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. ఏత్తకే ఖో అహం, భో, తస్స భోతో గోతమస్స వణ్ణే పరియాపుణామి, నో చ ఖో సో భవం గోతమో ఏత్తకవణ్ణో. అపరిమాణవణ్ణో హి సో భవం గోతమో”తి.

333. ఏవం వుత్తే, తే బ్రాహ్మణా కూటదన్తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “యథా ఖో భవం కూటదన్తో సమణస్స గోతమస్స వణ్ణే భాసతి, ఇతో చేపి సో భవం గోతమో యోజనసతే విహరతి, అలమేవ సద్ధేన కులపుత్తేన దస్సనాయ

ఉపసఙ్కమితుం అపి పుటోసేనా"తి. "తేన హి, భో, సబ్బేవ మయం సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామా"తి.

మహావిజితరాజయఞ్ఞకథా

33౪. అథ ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో మహతా బ్రాహ్మణగణేన సద్ధిం యేన అమ్బలట్ఠికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి, ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది . సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఖాణుమతకాపి ఖో బ్రాహ్మణగహపతికా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు.

33౫. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భో గోతమ – 'సమణో గోతమో తివిధం యఞ్ఞసమ్పదం సోళసపరిక్ఖారం జానాతీ'తి. న ఖో పనాహం జానామి తివిధం యఞ్ఞసమ్పదం సోళసపరిక్ఖారం. ఇచ్ఛామి చాహం మహాయఞ్ఞం యజితుం. సాధు మే భవం గోతమో తివిధం యఞ్ఞసమ్పదం సోళసపరిక్ఖారం దేసేతూ"తి.

33౬. "తేన హి, బ్రాహ్మణ, సుణాహి సాధుకం మనసికరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ – "భూతపుబ్బం, బ్రాహ్మణ , రాజా మహావిజితో నామ అహోసి అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో పహూతజాతరూపరజతో పహూతవిత్తూపకరణో పహూతధనధఞ్ఞో పరిపుణ్ణకోసకోట్ఠాగారో. అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, రఞ్ఞో మహావిజితస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'అధిగతా ఖో మే విపులా మానుసకా భోగా, మహన్తం పథవిమణ్డలం అభివిజియ అజ్ఝావసామి , యంనూనాహం మహాయఞ్ఞం యజేయ్యం, యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'తి.

33౭. "అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, రాజా మహావిజితో పురోహితం బ్రాహ్మణం ఆమన్తేత్వా ఏతదవోచ – 'ఇధ మయ్హం, బ్రాహ్మణ, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – అధిగతా ఖో మే విపులా మానుసకా భోగా , మహన్తం పథవిమణ్డలం అభివిజియ అజ్ఝావసామి. యంనూనాహం మహాయఞ్ఞం యజేయ్యం యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'తి. ఇచ్ఛామహం, బ్రాహ్మణ, మహాయఞ్ఞం యజితుం. అనుసాసతు మం భవం యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'"తి.

33౮. "ఏవం వుత్తే, బ్రాహ్మణ, పురోహితో బ్రాహ్మణో రాజానం మహావిజితం ఏతదవోచ – 'భోతో ఖో రఞ్ఞో జనపదో సకణ్టకో సఉప్పీళో, గామఘాతాపి దిస్సన్తి, నిగమఘాతాపి దిస్సన్తి, నగరఘాతాపి దిస్సన్తి , పన్థదుహనాపి దిస్సన్తి. భవం ఖో పన రాజా ఏవం సకణ్టకే జనపదే సఉప్పీళే బలిముద్ధరేయ్య, అకిచ్చకారీ అస్స తేన భవం రాజా. సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో ఏవమస్స – "అహమేతం దస్సుఖీలం వధేన వా బన్ధేన వా జానియా వా గరహాయ వా పబ్బాజనాయ వా సమూహనిస్సామీ"తి, న ఖో పనేతస్స దస్సుఖీలస్స ఏవం సమ్మా సముగ్ఘాతో హోతి. యే తే హతావసేసకా భవిస్సన్తి, తే పచ్ఛా రఞ్ఞో జనపదం విహేఠేస్సన్తి. అపి చ ఖో ఇదం సంవిధానం ఆగమ్మ ఏవమేతస్స దస్సుఖీలస్స సమ్మా సముగ్ఘాతో హోతి. తేన హి భవం రాజా యే భోతో రఞ్ఞో జనపదే ఉస్సహన్తి కసిగోరక్ఖే, తేసం భవం రాజా బీజభత్తం అనుప్పదేతు. యే

భోతో రఞ్ఞో జనపదే ఉస్సహన్తి వాణిజ్జాయ, తేసం భవం రాజా పాభతం అనుప్పదేతు. యే భోతో రఞ్ఞో జనపదే ఉస్సహన్తి రాజపోరిసే, తేసం భవం రాజా భత్తవేతనం పకప్పేతు. తే చ మనుస్సా సకమ్మపసుతా రఞ్ఞో జనపదం న విహేఠేస్సన్తి; మహా చ రఞ్ఞో రాసికో భవిస్సతి. ఖేమట్ఠితా జనపదా అకణ్టకా అనుప్పీళా. మనుస్సా ముదా మోదమానా ఉరే పుత్తే నచ్చేన్తా అపారుతఘరా మఞ్ఞే విహరిస్సన్తీ'తి. 'ఏవం, భో'తి ఖో, బ్రాహ్మణ, రాజా మహావిజితో పురోహితస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యే రఞ్ఞో జనపదే ఉస్సహింసు కసిగోరక్ఖే, తేసం రాజా మహావిజితో బీజభత్తం అనుప్పదాసి. యే చ రఞ్ఞో జనపదే ఉస్సహింసు వాణిజ్జాయ, తేసం రాజా మహావిజితో పాభతం అనుప్పదాసి. యే చ రఞ్ఞో జనపదే ఉస్సహింసు రాజపోరిసే, తేసం రాజా మహావిజితో భత్తవేతనం పకప్పేసి. తే చ మనుస్సా సకమ్మపసుతా రఞ్ఞో జనపదం న విహేఠింసు, మహా చ రఞ్ఞో రాసికో అహోసి. ఖేమట్ఠితా జనపదా అకణ్టకా అనుప్పీళా మనుస్సా ముదా మోదమానా ఉరే పుత్తే నచ్చేన్తా అపారుతఘరా మఞ్ఞే విహరింసు. అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, రాజా మహావిజితో పురోహితం బ్రాహ్మణం ఆమన్తేత్వా ఏతదవోచ – 'సమూహతో ఖో మే భోతో దస్సుఖీలో, భోతో సంవిధానం ఆగమ్మ మహా చ మే రాసికో. ఖేమట్ఠితా జనపదా అకణ్టకా అనుప్పీళా మనుస్సా ముదా మోదమానా ఉరే పుత్తే నచ్చేన్తా అపారుతఘరా మఞ్ఞే విహరన్తి. ఇచ్ఛామహం బ్రాహ్మణ మహాయఞ్ఞం యజితుం. అనుసాసతు మం భవం యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'తి.

చతుపరిక్ఖారం

౩౩౯. "తేన హి భవం రాజా యే భోతో రఞ్ఞో జనపదే ఖత్తియా ఆనుయన్తా నేగమా చేవ జానపదా చ తే భవం రాజా ఆమన్తయతం – 'ఇచ్ఛామహం, భో, మహాయఞ్ఞం యజితుం, అనుజానన్తు మే భవన్తో యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'తి. యే భోతో రఞ్ఞో జనపదే అమచ్చా పారిసజ్జా నేగమా చేవ జానపదా చ...పే.... బ్రాహ్మణమహాసాలా నేగమా చేవ జానపదా చ...పే.... గహపతినేచయికా నేగమా చేవ జానపదా చ, తే భవం రాజా ఆమన్తయతం – 'ఇచ్ఛామహం, భో, మహాయఞ్ఞం యజితుం, అనుజానన్తు మే భవన్తో యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'తి. 'ఏవం, భో'తి ఖో, బ్రాహ్మణ, రాజా మహావిజితో పురోహితస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యే రఞ్ఞో జనపదే ఖత్తియా ఆనుయన్తా నేగమా చేవ జానపదా చ, తే రాజా మహావిజితో ఆమన్తేసి – 'ఇచ్ఛామహం, భో, మహాయఞ్ఞం యజితుం, అనుజానన్తు మే భవన్తో యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి. 'యజతం భవం రాజా యఞ్ఞం, యఞ్ఞకాలో మహారాజా'తి. యే రఞ్ఞో జనపదే అమచ్చా పారిసజ్జా నేగమా చేవ జానపదా చ...పే.... బ్రాహ్మణమహాసాలా నేగమా చేవ జానపదా చ...పే.... గహపతినేచయికా నేగమా చేవ జానపదా చ, తే రాజా మహావిజితో ఆమన్తేసి – 'ఇచ్ఛామహం, భో , మహాయఞ్ఞం యజితుం. అనుజానన్తు మే భవన్తో యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'తి. 'యజతం భవం రాజా యఞ్ఞం, యఞ్ఞకాలో మహారాజా'తి. ఇతిమే చత్తారో అనుమతిపక్ఖా తస్సేవ యఞ్ఞస్స పరిక్ఖారా భవన్తి.

అట్ఠ పరిక్ఖారా

౩౪౦. "రాజా మహావిజితో అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతో, ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ; అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో పహూతజాతరూపరజతో పహూతవిత్తూపకరణో పహూతధనధఞ్ఞో పరిపుణ్ణకోసకోట్ఠాగారో; బలవా చతురఙ్గినియా సేనాయ సమన్నాగతో అస్సవాయ

ఓవాదపటికరాయ సహతి [పతపతి (సీ. పీ.), తపతి (స్యా.)] మఞ్ఞో పచ్చత్థికే యససా; సద్ధో దాయకో దానపతి అనావటద్వారో సమణబ్రాహ్మణకపణద్ధికవణిబ్బకయాచకానం ఓపానభూతో పుఞ్ఞాని కరోతి; బహుస్సుతో తస్స తస్స సుతజాతస్స, తస్స తస్సేవ ఖో పన భాసితస్స అత్థం జానాతి 'అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో'తి; పణ్డితో, వియత్తో, మేధావీ, పటిబలో, అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నే అత్థే చిన్తేతుం. రాజా మహావిజితో ఇమేహి అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతో. ఇతి ఇమానిపి అట్ఠఙ్గాని తస్సేవ యఞ్ఞస్స పరిక్ఖారా భవన్తి.

చతుపరిక్ఖారం

३४१. "పురోహితో [పురోహితోపి (క. సీ. క.)] బ్రాహ్మణో చతుహఙ్గేహి సమన్నాగతో. ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన; అజ్ఝాయకో మన్తధరో తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో; సీలవా వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో; పణ్డితో వియత్తో మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం. పురోహితో బ్రాహ్మణో ఇమేహి చతూహఙ్గేహి సమన్నాగతో. ఇతి ఇమాని చత్తారి అఙ్గాని తస్సేవ యఞ్ఞస్స పరిక్ఖారా భవన్తి.

తిస్సో విధా

३४२. "అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, పురోహితో బ్రాహ్మణో రఞ్ఞో మహావిజితస్స పుబ్బేవ యఞ్ఞా తిస్సో విధా దేసేసి. సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యిట్ఠుకామస్స [యిట్ఠకామస్స (క.)] కోచిదేవ విప్పటిసారో – 'మహా వత మే భోగక్ఖన్ధో విగచ్ఛిస్సతీ'తి, సో భోతా రఞ్ఞా విప్పటిసారో న కరణీయో. సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యజమానస్స కోచిదేవ విప్పటిసారో – 'మహా వత మే భోగక్ఖన్ధో విగచ్ఛతీ'తి, సో భోతా రఞ్ఞా విప్పటిసారో న కరణీయో. సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యిట్ఠస్స కోచిదేవ విప్పటిసారో – 'మహా వత మే భోగక్ఖన్ధో విగతో'తి, సో భోతా రఞ్ఞా విప్పటిసారో న కరణీయో"తి. ఇమా ఖో, బ్రాహ్మణ, పురోహితో బ్రాహ్మణో రఞ్ఞో మహావిజితస్స పుబ్బేవ యఞ్ఞా తిస్సో విధా దేసేసి.

దస ఆకారా

३४३. "అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, పురోహితో బ్రాహ్మణో రఞ్ఞో మహావిజితస్స పుబ్బేవ యఞ్ఞా దసహాకారేహి పటిగ్గాహకేసు విప్పటిసారం పటివినేసి. 'ఆగమిస్సన్తి ఖో భోతో యఞ్ఞం పాణాతిపాతినోపి పాణాతిపాతా పటివిరతాపి. యే తత్థ పాణాతిపాతినో, తేసఞ్ఞేవ తేన. యే తత్థ పాణాతిపాతా పటివిరతా, తే ఆరబ్భ యజతం భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతు. ఆగమిస్సన్తి ఖో భోతో యఞ్ఞం అదిన్నాదాయినోపి అదిన్నాదానా పటివిరతాపి... పే.... కామేసు మిచ్ఛాచారినోపి కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతాపి... ముసావాదినోపి ముసావాదా పటివిరతాపి... పిసుణవాచినోపి పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతాపి... ఫరుసవాచినోపి ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతాపి... సమ్ఫప్పలాపినోపి సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతాపి ... అభిజ్ఝాలునోపి అనభిజ్ఝాలునోపి... బ్యాపన్నచిత్తాపి అబ్యాపన్నచిత్తాపి... మిచ్ఛాదిట్ఠికాపి సమ్మాదిట్ఠికాపి.... యే తత్థ మిచ్ఛాదిట్ఠికా, తేసఞ్ఞేవ తేన. యే తత్థ సమ్మాదిట్ఠికా, తే ఆరబ్భ యజతం

భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతూ'తి. ఇమేహి ఖో, బ్రాహ్మణ, పురోహితో బ్రాహ్మణో రఞ్ఞో మహావిజితస్స పుబ్బేవ యఞ్ఞా దసహాకారేహి పటిగ్గాహకేసు విప్పటిసారం పటివినేసి.

సోళస ఆకారా

౩౪౪. "అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, పురోహితో బ్రాహ్మణో రఞ్ఞో మహావిజితస్స మహాయఞ్ఞం యజమానస్స సోళసహాకారేహి చిత్తం సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యజమానస్స కోచిదేవ వత్తా – 'రాజా ఖో మహావిజితో మహాయఞ్ఞం యజతి, నో చ ఖో తస్స ఆమన్తితా ఖత్తియా ఆనుయన్తా నేగమా చేవ జానపదా చ; అథ చ పన భవం రాజా ఏవరూపం మహాయఞ్ఞం యజతీ'తి . ఏవమ్పి భోతో రఞ్ఞో వత్తా ధమ్మతో నత్థి. భోతా ఖో పన రఞ్ఞా ఆమన్తితా ఖత్తియా ఆనుయన్తా నేగమా చేవ జానపదా చ . ఇమినాపేతం భవం రాజా జానాతు, యజతం భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతు.

"సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యజమానస్స కోచిదేవ వత్తా – 'రాజా ఖో మహావిజితో మహాయఞ్ఞం యజతి, నో చ ఖో తస్స ఆమన్తితా అమచ్చా పారిసజ్జా నేగమా చేవ జానపదా చ...పే.... బ్రాహ్మణమహాసాలా నేగమా చేవ జానపదా చ...పే.... గహపతినేచయికా నేగమా చేవ జానపదా చ, అథ చ పన భవం రాజా ఏవరూపం మహాయఞ్ఞం యజతీ'తి. ఏవమ్పి భోతో రఞ్ఞో వత్తా ధమ్మతో నత్థి. భోతా ఖో పన రఞ్ఞా ఆమన్తితా గహపతినేచయికా నేగమా చేవ జానపదా చ. ఇమినాపేతం భవం రాజా జానాతు, యజతం భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతు.

"సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యజమానస్స కోచిదేవ వత్తా – 'రాజా ఖో మహావిజితో మహాయఞ్ఞం యజతి, నో చ ఖో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన, అథ చ పన భవం రాజా ఏవరూపం మహాయఞ్ఞం యజతీ'తి. ఏవమ్పి భోతో రఞ్ఞో వత్తా ధమ్మతో నత్థి. భవం ఖో పన రాజా ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. ఇమినాపేతం భవం రాజా జానాతు, యజతం భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతు.

"సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యజమానస్స కోచిదేవ వత్తా – 'రాజా ఖో మహావిజితో మహాయఞ్ఞం యజతి నో చ ఖో అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ...పే.... నో చ ఖో అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో పహూతజాతరూపరజతో పహూతవిత్తూపకరణో పహూతధనధఞ్ఞో పరిపుణ్ణకోసకోట్ఠాగారో...పే.... నో చ ఖో బలవా చతురఙ్గినియా సేనాయ సమన్నాగతో అస్సవాయ ఓవాదపటికరాయ సహతి మఞ్ఞే పచ్చత్థికే యససా...పే.... నో చ ఖో సద్ధో దాయకో దానపతి అనావటద్వారో సమణబ్రాహ్మణకపణద్ధికవణిబ్బకయాచకానం ఓపానభూతో పుఞ్ఞాని కరోతి...పే.... నో చ ఖో బహుస్సుతో తస్స తస్స సుతజాతస్స...పే.... నో చ ఖో తస్స తస్సేవ ఖో పన భాసితస్స అత్థం జానాతి "అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో, అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో"తి...పే.... నో చ ఖో పణ్డితో వియత్తో మేధావీ పటిబలో అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నే అత్థే చిన్తేతుం,

అథ చ పన భవం రాజా ఏవరూపం మహాయఞ్ఞం యజతీ'తి . ఏవమ్పి భోతో రఞ్ఞో వత్తా ధమ్మతో నత్థి. భవం ఖో పన రాజా పణ్డితో వియత్తో మేధావీ పటిబలో అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నే అత్థే చిన్తేతుం. ఇమినాపేతం భవం రాజా జానాతు , యజతం భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతు.

"సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యజమానస్స కోచిదేవ వత్తా – 'రాజా ఖో మహావిజితో మహాయఞ్ఞం యజతి. నో చ ఖ్వస్స పురోహితో బ్రాహ్మణో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన; అథ చ పన భవం రాజా ఏవరూపం మహాయఞ్ఞం యజతీ'తి. ఏవమ్పి భోతో రఞ్ఞో వత్తా ధమ్మతో నత్థి. భోతో ఖో పన రఞ్ఞో పురోహితో బ్రాహ్మణో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. ఇమినాపేతం భవం రాజా జానాతు, యజతం భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతు.

"సియా ఖో పన భోతో రఞ్ఞో మహాయఞ్ఞం యజమానస్స కోచిదేవ వత్తా – 'రాజా ఖో మహావిజితో మహాయఞ్ఞం యజతి. నో చ ఖ్వస్స పురోహితో బ్రాహ్మణో అజ్ఝాయకో మన్తధరో తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం పదకో వేయ్యాకరణో లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో...పే.... నో చ ఖ్వస్స పురోహితో బ్రాహ్మణో సీలవా వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో...పే.... నో చ ఖ్వస్స పురోహితో బ్రాహ్మణో పణ్డితో వియత్తో మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం, అథ చ పన భవం రాజా ఏవరూపం మహాయఞ్ఞం యజతీ'తి. ఏవమ్పి భోతో రఞ్ఞో వత్తా ధమ్మతో నత్థి. భోతో ఖో పన రఞ్ఞో పురోహితో బ్రాహ్మణో పణ్డితో వియత్తో మేధావీ పఠమో వా దుతియో వా సుజం పగ్గణ్హన్తానం. ఇమినాపేతం భవం రాజా జానాతు, యజతం భవం, సజ్జతం భవం, మోదతం భవం, చిత్తమేవ భవం అన్తరం పసాదేతూతి. ఇమేహి ఖో, బ్రాహ్మణ, పురోహితో బ్రాహ్మణో రఞ్ఞో మహావిజితస్స మహాయఞ్ఞం యజమానస్స సోళసహి ఆకారేహి చిత్తం సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి.

౩౪౫. "తస్మిం ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞే నేవ గావో హఞ్ఞింసు, న అజేళకా హఞ్ఞింసు, న కుక్కుటసూకరా హఞ్ఞింసు, న వివిధా పాణా సంఘాతం ఆపజ్జింసు, న రుక్ఖా ఛిజ్జింసు యూపత్థాయ, న దబ్బా లూయింసు బరిహిసత్థాయ [పరిహింసత్థాయ (స్యా॰ క॰ సీ॰ క॰), పరహింసత్థాయ (క॰)]. యేపిస్స అహేసుం దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా, తేపి న దణ్డతజ్జితా న భయతజ్జితా న అస్సుముఖా రుదమానా పరికమ్మాని అకంసు. అథ ఖో యే ఇచ్ఛింసు, తే అకంసు, యే న ఇచ్ఛింసు, న తే అకంసు; యం ఇచ్ఛింసు, తం అకంసు, యం న ఇచ్ఛింసు, న తం అకంసు. సప్పితేలనవనీతదధిమధుఫాణితేన చేవ సో యఞ్ఞో నిట్ఠానమగమాసి.

౩౪౬. "అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, ఖత్తియా ఆనుయన్తా నేగమా చేవ జానపదా చ, అమచ్చా పారిసజ్జా నేగమా చేవ జానపదా చ, బ్రాహ్మణమహాసాలా నేగమా చేవ జానపదా చ, గహపతినేచయికా నేగమా చేవ జానపదా చ పహూతం సాపతేయ్యం ఆదాయ రాజానం మహావిజితం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవమాహంసు – 'ఇదం, దేవ, పహూతం సాపతేయ్యం దేవఞ్ఞేవ ఉద్దిస్సాభతం, తం దేవో పటిగ్గణ్హాతూ'తి. 'అలం, భో, మమాపిదం పహూతం సాపతేయ్యం ధమ్మికేన బలినా అభిసఙ్ఖతం; తఞ్చ వో హోతు, ఇతో చ భియ్యో హరథా'తి. తే రఞ్ఞా పటిక్ఖిత్తా ఏకమన్తం అపక్కమ్మ ఏవం సమచిన్తేసుం – 'న ఖో ఏతం

అమ్హాకం పతిరూపం, యం మయం ఇమాని సాపతేయ్యాని పునదేవ సకాని ఘరాని పటిహరేయ్యామ. రాజా ఖో మహావిజితో మహాయఞ్ఞం యజతి, హన్దస్స మయం అనుయాగినో హోమా’తి.

౩౪౨. “అథ ఖో, బ్రాహ్మణ, పురత్థిమేన యఞ్ఞవాటస్స [యఞ్ఞావాటస్స (సీ. పీ. క.)] ఖత్తియా ఆనుయన్తా నేగమా చేవ జానపదా చ దానాని పట్ఠపేసుం. దక్ఖిణేన యఞ్ఞవాటస్స అమచ్చా పారిసజ్జా నేగమా చేవ జానపదా చ దానాని పట్ఠపేసుం. పచ్ఛిమేన యఞ్ఞవాటస్స బ్రాహ్మణమహాసాలా నేగమా చేవ జానపదా చ దానాని పట్ఠపేసుం. ఉత్తరేన యఞ్ఞవాటస్స గహపతినేచయికా నేగమా చేవ జానపదా చ దానాని పట్ఠపేసుం.

“తేసుపి ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞేసు నేవ గావో హఞ్ఞింసు, న అజేళకా హఞ్ఞింసు, న కుక్కుటసూకరా హఞ్ఞింసు, న వివిధా పాణా సంఘాతం ఆపజ్జింసు, న రుక్ఖా ఛిజ్జింసు యూపత్థాయ, న దబ్భా లూయింసు బరిహిసత్థాయ. యేపి నేసం అహేసుం దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా, తేపి న దణ్డతజ్జితా న భయతజ్జితా న అస్సుముఖా రుదమానా పరికమ్మాని అకంసు. అథ ఖో యే ఇచ్ఛింసు, తే అకంసు, యే న ఇచ్ఛింసు, న తే అకంసు; యం ఇచ్ఛింసు, తం అకంసు, యం న ఇచ్ఛింసు న తం అకంసు. సప్పితేలనవనీతదధిమధుఫాణితేన చేవ తే యఞ్ఞా నిట్ఠానమగమంసు.

“ఇతి చత్తారో చ అనుమతిపక్ఖా, రాజా మహావిజితో అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతో, పురోహితో బ్రాహ్మణో చతూహఙ్గేహి సమన్నాగతో; తిస్సో చ విధా అయం వుచ్చతి బ్రాహ్మణ తివిధా యఞ్ఞసమ్పదా సోళసపరిక్ఖారా”తి.

౩౪౩. ఏవం వుత్తే, తే బ్రాహ్మణా ఉన్నాదినో ఉచ్చాసద్దమహాసద్దా అహేసుం – “అహో యఞ్ఞో, అహో యఞ్ఞసమ్పదా”తి! కూటదన్తో పన బ్రాహ్మణో తుణ్హీభూతోవ నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో తే బ్రాహ్మణా కూటదన్తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “కస్మా పన భవం కూటదన్తో సమణస్స గోతమస్స సుభాసితం సుభాసితతో నాబ్భనుమోదతీ”తి? “నాహం, భో, సమణస్స గోతమస్స సుభాసితం సుభాసితతో నాబ్భనుమోదామి. ముద్ధాపి తస్స విపతేయ్య, యో సమణస్స గోతమస్స సుభాసితం సుభాసితతో నాబ్భనుమోదేయ్య. అపి చ మే, భో, ఏవం హోతి – సమణో గోతమో న ఏవమాహ – ‘ఏవం మే సుత’న్తి వా ‘ఏవం అరహతి భవితు’న్తి వా; అపి చ సమణో గోతమో – ‘ఏవం తదా ఆసి, ఇత్థం తదా ఆసి’ త్వేవ భాసతి. తస్స మయ్హం భో ఏవం హోతి – ‘అద్ధా సమణో గోతమో తేన సమయేన రాజా వా అహోసి మహావిజితో యఞ్ఞస్సామి పురోహితో వా బ్రాహ్మణో తస్స యఞ్ఞస్స యాజేతా’తి. అభిజానాతి పన భవం గోతమో ఏవరూపం యఞ్ఞం యజిత్వా వా యాజేత్వా వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జితాతి”? “అభిజానామహం, బ్రాహ్మణ, ఏవరూపం యఞ్ఞం యజిత్వా వా యాజేత్వా వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జితా, అహం తేన సమయేన పురోహితో బ్రాహ్మణో అహోసిం తస్స యఞ్ఞస్స యాజేతా”తి.

నిచ్చదానఅనుకులయఞ్ఞం

౩౪౪. “అత్థి పన, భో గోతమ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ [తివిధయఞ్ఞసమ్పదాయ (క.)] సోళసపరిక్ఖారాయ అప్పట్ఠతరో [అప్పత్థతరో (స్యా. కం.)] చ అప్పసమారమ్భతరో [అప్పసమారబ్భతరో (సీ. పీ. క.)] చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో వా”తి?

“అత్థి ఖో, బ్రాహ్మణ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా”తి.

“కతమో పన సో, భో గోతమ, యఞ్ఞో ఇమాయ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా”తి?

“యాని ఖో పన తాని, బ్రాహ్మణ, నిచ్చదానాని అనుకులయఞ్ఞాని సీలవన్తే పబ్బజితే ఉద్దిస్స దియ్యన్తి; అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో ఇమాయ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా”తి.

“కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు కో పచ్చయో, యేన తం నిచ్చదానం అనుకులయఞ్ఞం ఇమాయ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ అప్పట్ఠతరఞ్చ అప్పసమారమ్భతరఞ్చ మహప్ఫలతరఞ్చ మహానిసంసతరఞ్చా”తి ?

“న ఖో, బ్రాహ్మణ, ఏవరూపం యఞ్ఞం ఉపసఙ్కమన్తి అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నా. తం కిస్స హేతు? దిస్సన్తి హేత్థ, బ్రాహ్మణ, దణ్డప్పహారాపి గలగ్గహాపి, తస్మా ఏవరూపం యఞ్ఞం న ఉపసఙ్కమన్తి అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నా. యాని ఖో పన తాని, బ్రాహ్మణ, నిచ్చదానాని అనుకులయఞ్ఞాని సీలవన్తే పబ్బజితే ఉద్దిస్స దియ్యన్తి; ఏవరూపం ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞం ఉపసఙ్కమన్తి అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నా. తం కిస్స హేతు? న హేత్థ, బ్రాహ్మణ, దిస్సన్తి దణ్డప్పహారాపి గలగ్గహాపి, తస్మా ఏవరూపం యఞ్ఞం ఉపసఙ్కమన్తి అరహన్తో వా అరహత్తమగ్గం వా సమాపన్నా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, హేతు అయం పచ్చయో, యేన తం నిచ్చదానం అనుకులయఞ్ఞం ఇమాయ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ అప్పట్ఠతరఞ్చ అప్పసమారమ్భతరఞ్చ మహప్ఫలతరఞ్చ మహానిసంసతరఞ్చా”తి.

౩౩౦. “అత్థి పన, భో గోతమ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా”తి?

“అత్థి ఖో, బ్రాహ్మణ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా”తి.

“కతమో పన సో, భో గోతమ, యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా”తి?

“యో ఖో, బ్రాహ్మణ, చాతుద్దిసం సఙ్ఘం ఉద్దిస్స విహారం కరోతి, అయం ఖో , బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా”తి.

౩౩౧. “అత్థి పన, భో గోతమ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ

మహానిసంసతరో చా"తి?

"అత్థి ఖో, బ్రాహ్మణ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి.

"కతమో పన సో, భో గోతమ, యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి?

"యో ఖో, బ్రాహ్మణ, పసన్నచిత్తో బుద్ధం సరణం గచ్ఛతి, ధమ్మం సరణం గచ్ఛతి, సఙ్ఘం సరణం గచ్ఛతి; అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి.

౩౫౨. "అత్థి పన, భో గోతమ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన ఇమేహి చ సరణగమనేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి?

"అత్థి ఖో, బ్రాహ్మణ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన ఇమేహి చ సరణగమనేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి.

"కతమో పన సో, భో గోతమ, యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన ఇమేహి చ సరణగమనేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి?

"యో ఖో, బ్రాహ్మణ, పసన్నచిత్తో సిక్ఖాపదాని సమాదియతి – పాణాతిపాతా వేరమణిం, అదిన్నాదానా వేరమణిం, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణిం, ముసావాదా వేరమణిం, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణిం. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన ఇమేహి చ సరణగమనేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి.

౩౫౩. "అత్థి పన, భో గోతమ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన ఇమేహి చ సరణగమనేహి ఇమేహి చ సిక్ఖాపదేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి?

"అత్థి ఖో, బ్రాహ్మణ, అఞ్ఞో యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన ఇమేహి చ సరణగమనేహి ఇమేహి చ సిక్ఖాపదేహి అప్పట్ఠతరో చ

అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి.

"కతమో పన సో, భో గోతమ, యఞ్ఞో ఇమాయ చ తివిధాయ యఞ్ఞసమ్పదాయ సోళసపరిక్ఖారాయ ఇమినా చ నిచ్చదానేన అనుకులయఞ్ఞేన ఇమినా చ విహారదానేన ఇమేహి చ సరణగమనేహి ఇమేహి చ సిక్ఖాపదేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చా"తి?

"ఇధ, బ్రాహ్మణ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో...పే॰... (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు, ఏవం విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో పురిమేహి యఞ్ఞేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చ... పే॰... దుతియం ఝానం...పే॰... తతియం ఝానం...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో పురిమేహి యఞ్ఞేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చాతి. ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి...పే॰... అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో పురిమేహి యఞ్ఞేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చ...పే॰... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞో పురిమేహి యఞ్ఞేహి అప్పట్ఠతరో చ అప్పసమారమ్భతరో చ మహప్ఫలతరో చ మహానిసంసతరో చ. ఇమాయ చ, బ్రాహ్మణ, యఞ్ఞసమ్పదాయ అఞ్ఞా యఞ్ఞసమ్పదా ఉత్తరితరా వా పణీతతరా వా నత్థీ"తి.

కూటదన్తఉపాసకత్తపటివేదనా

౩౫౪. ఏవం వుత్తే, కూటదన్తో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య 'చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ'తి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం. ఏసాహం భో గోతమ సత్త చ ఉసభసతాని సత్త చ వచ్ఛతరసతాని సత్త చ వచ్ఛతరీసతాని సత్త చ అజసతాని సత్త చ ఉరబ్భసతాని ముఞ్చామి, జీవితం దేమి, హరితాని చేవ తిణాని ఖాదన్తు, సీతాని చ పానీయాని పివన్తు, సీతో చ నేసం వాతో ఉపవాయతూ"తి.

సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియా

౩౫౫. అథ ఖో భగవా కూటదన్తస్స బ్రాహ్మణస్స అనుపుబ్బిం కథం కథేసి, సేయ్యథిదం, దానకథం సీలకథం సగ్గకథం; కామానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా భగవా అఞ్ఞాసి కూటదన్తం బ్రాహ్మణం కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా, తం పకాసేసి – దుక్ఖం సముదయం నిరోధం మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య, ఏవమేవ కూటదన్తస్స బ్రాహ్మణస్స తస్మిఞ్ఞేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – "యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ"న్తి.

౩౫౬. అథ ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే భగవన్తం ఏతదవోచ – "అధివాసేతు మే భవం గోతమో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

౩౫౭. అథ ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే యఞ్ఞవాటే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా భగవతో కాలం ఆరోచాపేసి – "కాలో, భో గోతమ; నిట్ఠితం భత్త"న్తి.

౩౫౮. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన కూటదన్తస్స బ్రాహ్మణస్స యఞ్ఞవాటో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది.

అథ ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో కూటదన్తో బ్రాహ్మణో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో కూటదన్తం బ్రాహ్మణం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి.

కూటదన్తసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. మహాలిసుత్తం

బ్రాహ్మణదూతవత్థు

౩౫౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా వేసాలియం పటివసన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసుం ఖో తే కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా – "సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ"తి.

౩౬౦. అథ ఖో తే కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా యేన మహావనం కూటాగారసాలా తేనుపసఙ్కమింసు. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా నాగితో భగవతో ఉపట్ఠాకో హోతి. అథ ఖో తే కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా యేనాయస్మా నాగితో తేనుపసఙ్కమింసు. ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం నాగితం ఏతదవోచుం – "కహం ను ఖో, భో నాగిత, ఏతరహి సో భవం గోతమో విహరతి? దస్సనకామా హి మయం తం భవన్తం గోతమ"న్తి. "అకాలో ఖో, ఆవుసో, భగవన్తం దస్సనాయ, పటిసల్లీనో భగవా"తి. అథ ఖో తే కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా తత్థేవ ఏకమన్తం నిసీదింసు – "దిస్వావ మయం తం భవన్తం గోతమం గమిస్సామా"తి.

ఓట్ఠద్ధలిచ్ఛవీవత్థు

౩౬౧. ఓట్ఠద్ధోపి లిచ్ఛవీ మహతియా లిచ్ఛవీపరిసాయ సద్ధిం యేన మహావనం కూటాగారసాలా యేనాయస్మా నాగితో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం నాగితం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో ఓట్ఠద్ధోపి లిచ్ఛవీ ఆయస్మన్తం నాగితం ఏతదవోచ – "కహం ను ఖో, భన్తే నాగిత, ఏతరహి సో భగవా విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, దస్సనకామా హి మయం తం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి. "అకాలో ఖో, మహాలి, భగవన్తం దస్సనాయ, పటిసల్లీనో భగవా"తి. ఓట్ఠద్ధోపి లిచ్ఛవీ తత్థేవ ఏకమన్తం నిసీది – "దిస్వావ అహం తం భగవన్తం గమిస్సామి అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి.

౩౬౨. అథ ఖో సీహో సమణుద్దేసో యేనాయస్మా నాగితో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం నాగితం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సీహో సమణుద్దేసో ఆయస్మన్తం నాగితం ఏతదవోచ – "ఏతే, భన్తే కస్సప, సమ్బహులా కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా ఇధూపసఙ్కన్తా భగవన్తం దస్సనాయ;

ఓట్ఠద్ధోపి లిచ్ఛవీ మహతియా లిచ్ఛవీపరిసాయ సద్ధిం ఇధూపసఙ్కన్తో భగవన్తం దస్సనాయ, సాధు, భన్తే కస్సప, లభతం ఏసా జనతా భగవన్తం దస్సనాయా"తి.

"తేన హి, సీహ, త్వఞ్ఞేవ భగవతో ఆరోచేహీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో సీహో సమణుద్దేసో ఆయస్మతో నాగితస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సీహో సమణుద్దేసో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏతే, భన్తే, సమ్బహులా కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా ఇధూపసఙ్కన్తా భగవన్తం దస్సనాయ, ఓట్ఠద్ధోపి లిచ్ఛవీ మహతియా లిచ్ఛవీపరిసాయ సద్ధిం ఇధూపసఙ్కన్తో భగవన్తం దస్సనాయ. సాధు, భన్తే, లభతం ఏసా జనతా భగవన్తం దస్సనాయా"తి. "తేన హి, సీహ, విహారపచ్ఛాయాయం ఆసనం పఞ్ఞపేహీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో సీహో సమణుద్దేసో భగవతో పటిస్సుత్వా విహారపచ్ఛాయాయం ఆసనం పఞ్ఞపేసి.

౩౬౩. అథ ఖో భగవా విహారా నిక్ఖమ్మ విహారపచ్ఛాయాయం పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో తే కోసలకా చ బ్రాహ్మణదూతా మాగధకా చ బ్రాహ్మణదూతా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఓట్ఠద్ధోపి లిచ్ఛవీ మహతియా లిచ్ఛవీపరిసాయ సద్ధిం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౩౬౪. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఓట్ఠద్ధో లిచ్ఛవీ భగవన్తం ఏతదవోచ – "పురిమాని, భన్తే, దివసాని పురిమతరాని సునక్ఖత్తో లిచ్ఛవిపుత్తో యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం ఏతదవోచ – 'యదగ్గే అహం, మహాలి, భగవన్తం ఉపనిస్సాయ విహరామి, న చిరం తీణి వస్సాని, దిబ్బాని హి ఖో రూపాని పస్సామి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో చ ఖో దిబ్బాని సద్దాని సుణామి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయానీ'తి. సన్తానేవ ను ఖో, భన్తే, సునక్ఖత్తో లిచ్ఛవిపుత్తో దిబ్బాని సద్దాని నాస్సోసి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, ఉదాహు అసన్తానీ"తి?

ఏకంసభావితసమాధి

౩౬౫. "సన్తానేవ ఖో, మహాలి, సునక్ఖత్తో లిచ్ఛవిపుత్తో దిబ్బాని సద్దాని నాస్సోసి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో అసన్తానీ"తి. "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో, యేన సన్తానేవ సునక్ఖత్తో లిచ్ఛవిపుత్తో దిబ్బాని సద్దాని నాస్సోసి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో అసన్తానీ"తి?

౩౬౬. "ఇధ , మహాలి, భిక్ఖునో పురత్థిమాయ దిసాయ ఏకంసభావితో సమాధి హోతి దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. సో పురత్థిమాయ దిసాయ ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. పురత్థిమాయ దిసాయ దిబ్బాని రూపాని పస్సతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో చ ఖో దిబ్బాని సద్దాని సుణాతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, మహాలి, హోతి భిక్ఖునో పురత్థిమాయ దిసాయ ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ

పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం.

౩౬౭. “పున చపరం, మహాలి, భిక్ఖునో దక్ఖిణాయ దిసాయ…పే.… పచ్ఛిమాయ దిసాయ … ఉత్తరాయ దిసాయ… ఉద్ధమధో తిరియం ఏకంసభావితో సమాధి హోతి దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. సో ఉద్ధమధో తిరియం ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. ఉద్ధమధో తిరియం దిబ్బాని రూపాని పస్సతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో చ ఖో దిబ్బాని సద్దాని సుణాతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, మహాలి, హోతి భిక్ఖునో ఉద్ధమధో తిరియం ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం.

౩౬౮. “ఇధ , మహాలి, భిక్ఖునో పురత్థిమాయ దిసాయ ఏకంసభావితో సమాధి హోతి దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. సో పురత్థిమాయ దిసాయ ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. పురత్థిమాయ దిసాయ దిబ్బాని సద్దాని సుణాతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో చ ఖో దిబ్బాని రూపాని పస్సతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, మహాలి, హోతి భిక్ఖునో పురత్థిమాయ దిసాయ ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం.

౩౬౯. “పున చపరం, మహాలి, భిక్ఖునో దక్ఖిణాయ దిసాయ…పే.… పచ్ఛిమాయ దిసాయ… ఉత్తరాయ దిసాయ… ఉద్ధమధో తిరియం ఏకంసభావితో సమాధి హోతి దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. సో ఉద్ధమధో తిరియం ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. ఉద్ధమధో తిరియం దిబ్బాని సద్దాని సుణాతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో చ ఖో దిబ్బాని రూపాని పస్సతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, మహాలి, హోతి భిక్ఖునో ఉద్ధమధో తిరియం ఏకంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానం సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, నో చ ఖో దిబ్బానం రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం.

౩౭౦. “ఇధ , మహాలి, భిక్ఖునో పురత్థిమాయ దిసాయ ఉభయంసభావితో సమాధి హోతి దిబ్బానఞ్చ రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం దిబ్బానఞ్చ సద్దానం సవనాయ పియరూపానం

కామూపసంహితానం రజనీయానం. నో పురత్థిమాయ దిసాయ ఉభయంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానఞ్చ రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, దిబ్బానఞ్చ సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. పురత్థిమాయ దిసాయ దిబ్బాని చ రూపాని పస్సతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, దిబ్బాని చ సద్దాని సుణాతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, మహాలి, హోతి భిక్ఖునో పురత్థిమాయ దిసాయ ఉభయంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానఞ్చ రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం దిబ్బానఞ్చ సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం.

౩౨౧. "పున చపరం, మహాలి, భిక్ఖునో దక్ఖిణాయ దిసాయ...పే.... పచ్ఛిమాయ దిసాయ... ఉత్తరాయ దిసాయ... ఉద్ధమధో తిరియం ఉభయంసభావితో సమాధి హోతి దిబ్బానఞ్చ రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, దిబ్బానఞ్చ సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. నో ఉద్ధమధో తిరియం ఉభయంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానఞ్చ రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం దిబ్బానఞ్చ సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. ఉద్ధమధో తిరియం దిబ్బాని చ రూపాని పస్సతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, దిబ్బాని చ సద్దాని సుణాతి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, మహాలి, హోతి భిక్ఖునో ఉద్ధమధో తిరియం ఉభయంసభావితే సమాధిమ్హి దిబ్బానఞ్చ రూపానం దస్సనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, దిబ్బానఞ్చ సద్దానం సవనాయ పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. అయం ఖో మహాలి, హేతు, అయం పచ్చయో, యేన సన్తానేవ సునక్ఖత్తో లిచ్ఛవిపుత్తో దిబ్బాని సద్దాని నాస్సోసి పియరూపాని కామూపసంహితాని రజనీయాని, నో అసన్తానీ"తి.

౩౨౨. "ఏతాసం నూన, భన్తే, సమాధిభావనానం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ భగవతి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ"తి. "న ఖో, మహాలి, ఏతాసం సమాధిభావనానం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి. అత్థి ఖో, మహాలి, అఞ్ఞేవ ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ, యేసం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ"తి.

చతుఅరియఫలం

౩౨౩. "కతమే పన తే, భన్తే, ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ, యేసం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ భగవతి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ"తి? "ఇధ, మహాలి, భిక్ఖు తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో. అయమ్పి ఖో, మహాలి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ, యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి.

"పున చపరం, మహాలి, భిక్ఖు తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ హోతి, సకిదేవ [సకిందేవ (క.)] ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరోతి. అయమ్పి ఖో, మహాలి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ, యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి.

“పున చపరం, మహాలి, భిక్ఖు పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో హోతి, తత్థ పరినిబ్బాయీ, అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, మహాలి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ, యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి.

“పున చపరం, మహాలి, భిక్ఖు ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, మహాలి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ, యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి. ఇమే ఖో తే, మహాలి, ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ, యేసం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ”తి.

అరియఅట్ఠఙ్గికమగ్గో

౩౭౪. “అత్థి పన, భన్తే, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయా”తి? “అత్థి ఖో, మహాలి, మగ్గో అత్థి పటిపదా ఏతేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయా”తి.

౩౭౫. “కతమో పన, భన్తే, మగ్గో కతమా పటిపదా ఏతేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయా”తి? “అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో. సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, మహాలి, మగ్గో అయం పటిపదా ఏతేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ.

ద్వేపబ్బజితవత్థు

౩౭౬. “ఏకమిదాహం, మహాలి, సమయం కోసమ్బియం విహరామి ఘోసితారామే . అథ ఖో ద్వే పబ్బజితా – ముణ్డియో చ పరిబ్బాజకో జాలియో చ దారుపత్తికన్తేవాసీ యేనాహం తేనుపసఙ్కమింసు. ఉపసఙ్కమిత్వా మయా సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తే ద్వే పబ్బజితా మం ఏతదవోచుం – ‘కిం ను ఖో, ఆవుసో గోతమ, తం జీవం తం సరీరం, ఉదాహు అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి?

౩౭౭. “‘తేన హావుసో, సుణాథ సాధుకం మనసి కరోథ భాసిస్సామీ”తి. ‘ఏవమావుసో’తి ఖో తే ద్వే పబ్బజితా మమ పచ్చస్సోసుం. అహం ఏతదవోచం – ఇధావుసో తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే.… (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు ఏవం విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి? యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా, ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వా…పే.… దుతియం ఝానం…పే.… తతియం ఝానం…పే.… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి? యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి , కల్లం తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం

అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వా…పే.… ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి…పే.… యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి? యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం [న కల్లం (సీ. స్యా. కం. క.)] తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర”న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వా…పే.… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి. యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి? యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి న కల్లం తస్సేతం వచనాయ – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వా”తి. ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఓట్ఠద్ధో లిచ్ఛవీ భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

మహాలిసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. జాలియసుత్తం

ద్వేపబ్బజితవత్థు

౩౭౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. తేన ఖో పన సమయేన ద్వే పబ్బజితా – ముణ్డియో చ పరిబ్బాజకో జాలియో చ దారుపత్తికన్తేవాసీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తే ద్వే పబ్బజితా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "కిం ను ఖో, ఆవుసో గోతమ, తం జీవం తం సరీరం, ఉదాహు అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర"న్తి?

౩౭౯. "తేన హావుసో, సుణాథ సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో తే ద్వే పబ్బజితా భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – "ఇధావుసో, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం, సమ్మాసమ్బుద్ధో...పే.... (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు ఏవం విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి , కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి. యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి? యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి కల్లం, తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా...పే.... ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి...పే.... యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి. యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి కల్లం తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా...పే....

౩౮౦. ...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి. యో ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, కల్లం ను ఖో తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి? యో సో, ఆవుసో, భిక్ఖు ఏవం జానాతి ఏవం పస్సతి, న కల్లం తస్సేతం వచనాయ – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వాతి. అహం ఖో పనేతం, ఆవుసో, ఏవం జానామి ఏవం పస్సామి. అథ చ పనాహం న వదామి – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా"తి. ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే ద్వే పబ్బజితా భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

జాలియసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. మహాసీహనాదసుత్తం

అచేలకస్సపవత్థు

౩౮౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరుఞ్ఞాయం [ఉజుఞ్ఞాయం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] విహరతి కణ్ణకత్థలే మిగదాయే. అథ ఖో అచేలో కస్సపో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో అచేలో కస్సపో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భో గోతమ – 'సమణో గోతమో సబ్బం తపం గరహతి, సబ్బం తపస్సిం లూఖాజీవిం ఏకంసేన ఉపక్కోసతి ఉపవదతీ'తి. యే తే, భో గోతమ, ఏవమాహంసు – 'సమణో గోతమో సబ్బం తపం గరహతి, సబ్బం తపస్సిం లూఖాజీవిం ఏకంసేన ఉపక్కోసతి ఉపవదతీ'తి, కచ్చి తే భోతో గోతమస్స వుత్తవాదినో, న చ భవన్తం గోతమం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతి? అనబ్భక్ఖాతుకామా హి మయం భవన్తం గోతమ"న్తి.

౩౮౨. "యే తే, కస్సప, ఏవమాహంసు – 'సమణో గోతమో సబ్బం తపం గరహతి, సబ్బం తపస్సిం లూఖాజీవిం ఏకంసేన ఉపక్కోసతి ఉపవదతీ'తి, న మే తే వుత్తవాదినో, అబ్భాచిక్ఖన్తి చ పన మం తే అసతా అభూతేన. ఇధాహం, కస్సప, ఏకచ్చం తపస్సిం లూఖాజీవిం పస్సామి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నం. ఇధ పనాహం, కస్సప, ఏకచ్చం తపస్సిం లూఖాజీవిం పస్సామి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నం.

౩౮౩. "ఇధాహం, కస్సప, ఏకచ్చం తపస్సిం అప్పదుక్ఖవిహారిం పస్సామి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నం. ఇధ పనాహం, కస్సప, ఏకచ్చం తపస్సిం అప్పదుక్ఖవిహారిం పస్సామి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నం. యోహం, కస్సప, ఇమేసం తపస్సీనం ఏవం ఆగతిఞ్చ గతిఞ్చ చుతిఞ్చ ఉపపత్తిఞ్చ యథాభూతం పజానామి , సోహం కిం సబ్బం తపం గరహిస్సామి, సబ్బం వా తపస్సిం లూఖాజీవిం ఏకంసేన ఉపక్కోసిస్సామి ఉపవదిస్సామి?

౩౮౪. "సన్తి, కస్సప, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా పణ్డితా నిపుణా కతపరప్పవాదా వాలవేధిరూపా. తే భిన్దన్తా మఞ్ఞే చరన్తి పఞ్ఞాగతేన దిట్ఠిగతాని. తేహిపి మే సద్ధిం ఏకచ్చేసు ఠానేసు సమేతి, ఏకచ్చేసు ఠానేసు న సమేతి. యం తే ఏకచ్చం వదన్తి 'సాధూ'తి, మయమ్పి తం ఏకచ్చం వదేమ 'సాధూ'తి. యం తే ఏకచ్చం వదన్తి 'న సాధూ'తి, మయమ్పి తం ఏకచ్చం వదేమ 'న సాధూ'తి. యం తే ఏకచ్చం వదన్తి 'సాధూ'తి, మయం తం ఏకచ్చం వదేమ 'న సాధూ'తి. యం తే ఏకచ్చం వదన్తి 'న సాధూ'తి, మయం తం ఏకచ్చం వదేమ 'సాధూ'తి.

"యం మయం ఏకచ్చం వదేమ 'సాధూ'తి, పరేపి తం ఏకచ్చం వదన్తి 'సాధూ'తి. యం మయం ఏకచ్చం వదేమ 'న సాధూ'తి, పరేపి తం ఏకచ్చం వదన్తి 'న సాధూ'తి. యం మయం ఏకచ్చం వదేమ 'న సాధూ'తి, పరే తం ఏకచ్చం వదన్తి 'సాధూ'తి. యం మయం ఏకచ్చం వదేమ 'సాధూ'తి, పరే తం ఏకచ్చం వదన్తి 'న సాధూ'తి.

సమనుయుఞ్జాపనకథా

౩౮౫. “త్యాహం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదామి – యేసు నో, ఆవుసో, ఠానేసు న సమేతి, తిట్ఠన్తు తాని ఠానాని. యేసు ఠానేసు సమేతి, తత్థ విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తం సమనుగాహన్తం సమనుభాసన్తం సత్థారా వా సత్థారం సఙ్ఘేన వా సఙ్ఘం – ‘యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా అకుసలా అకుసలసఙ్ఖాతా, సావజ్జా సావజ్జసఙ్ఖాతా, అసేవితబ్బా అసేవితబ్బసఙ్ఖాతా, న అలమరియా న అలమరియసఙ్ఖాతా, కణ్హా కణ్హసఙ్ఖాతా. కో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం పహాయ వత్తతి, సమణో వా గోతమో, పరే వా పన భోన్తో గణాచరియా’తి?

౩౮౬. “ఠానం ఖో పనేతం, కస్సప, విజ్జతి, యం విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా ఏవం వదేయ్యుం – ‘యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా అకుసలా అకుసలసఙ్ఖాతా, సావజ్జా సావజ్జసఙ్ఖాతా, అసేవితబ్బా అసేవితబ్బసఙ్ఖాతా, న అలమరియా న అలమరియసఙ్ఖాతా, కణ్హా కణ్హసఙ్ఖాతా . సమణో గోతమో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం పహాయ వత్తతి, యం వా పన భోన్తో పరే గణాచరియా’తి. ఇతిహ, కస్సప, విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా అమ్హేవ తత్థ యేభుయ్యేన పసంసేయ్యుం.

౩౮౭. “అపరమ్పి నో, కస్సప, విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తం సమనుగాహన్తం సమనుభాసన్తం సత్థారా వా సత్థారం సఙ్ఘేన వా సఙ్ఘం – ‘యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా కుసలా కుసలసఙ్ఖాతా, అనవజ్జా అనవజ్జసఙ్ఖాతా, సేవితబ్బా సేవితబ్బసఙ్ఖాతా, అలమరియా అలమరియసఙ్ఖాతా, సుక్కా సుక్కసఙ్ఖాతా. కో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం సమాదాయ వత్తతి, సమణో వా గోతమో, పరే వా పన భోన్తో గణాచరియా’ తి?

౩౮౮. “ఠానం ఖో పనేతం, కస్సప, విజ్జతి, యం విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా ఏవం వదేయ్యుం – ‘యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా కుసలా కుసలసఙ్ఖాతా, అనవజ్జా అనవజ్జసఙ్ఖాతా, సేవితబ్బా సేవితబ్బసఙ్ఖాతా, అలమరియా అలమరియసఙ్ఖాతా, సుక్కా సుక్కసఙ్ఖాతా. సమణో గోతమో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం సమాదాయ వత్తతి, యం వా పన భోన్తో పరే గణాచరియా’తి. ఇతిహ, కస్సప, విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా అమ్హేవ తత్థ యేభుయ్యేన పసంసేయ్యుం.

౩౮౯. “అపరమ్పి నో, కస్సప, విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తం సమనుగాహన్తం సమనుభాసన్తం సత్థారా వా సత్థారం సఙ్ఘేన వా సఙ్ఘం – ‘యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా అకుసలా అకుసలసఙ్ఖాతా, సావజ్జా సావజ్జసఙ్ఖాతా, అసేవితబ్బా అసేవితబ్బసఙ్ఖాతా , న అలమరియా న అలమరియసఙ్ఖాతా, కణ్హా కణ్హసఙ్ఖాతా. కో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం పహాయ వత్తతి, గోతమసావకసఙ్ఘో వా, పరే వా పన భోన్తో గణాచరియసావకసఙ్ఘా’తి?

౩౯౦. “ఠానం ఖో పనేతం, కస్సప, విజ్జతి, యం విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా ఏవం వదేయ్యుం – ‘యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా అకుసలా అకుసలసఙ్ఖాతా, సావజ్జా సావజ్జసఙ్ఖాతా, అసేవితబ్బా అసేవితబ్బసఙ్ఖాతా, న అలమరియా న అలమరియసఙ్ఖాతా, కణ్హా కణ్హసఙ్ఖాతా. గోతమసావకసఙ్ఘో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం పహాయ వత్తతి, యం వా పన భోన్తో పరే గణాచరియసావకసఙ్ఘా’తి. ఇతిహ, కస్సప, విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా అమ్హేవ తత్థ యేభుయ్యేన పసంసేయ్యుం.

౩౯౧. "అపరమ్పి నో, కస్సప, విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తం సమనుగాహన్తం సమనుభాసన్తం సత్థారా వా సత్థారం సఙ్ఘేన వా సఙ్ఘం. 'యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా కుసలా కుసలసఙ్ఖాతా, అనవజ్జా అనవజ్జసఙ్ఖాతా, సేవితబ్బా సేవితబ్బసఙ్ఖాతా, అలమరియా అలమరియసఙ్ఖాతా, సుక్కా సుక్కసఙ్ఖాతా. కో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం సమాదాయ వత్తతి, గోతమసావకసఙ్ఘో వా, పరే వా పన భోన్తో గణాచరియసావకసఙ్ఘా'తి?

౩౯౨. "ఠానం ఖో పనేతం, కస్సప, విజ్జతి, యం విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా ఏవం వదేయ్యుం – 'యే ఇమేసం భవతం ధమ్మా కుసలా కుసలసఙ్ఖాతా, అనవజ్జా అనవజ్జసఙ్ఖాతా, సేవితబ్బా సేవితబ్బసఙ్ఖాతా, అలమరియా అలమరియసఙ్ఖాతా, సుక్కా సుక్కసఙ్ఖాతా. గోతమసావకసఙ్ఘో ఇమే ధమ్మే అనవసేసం సమాదాయ వత్తతి, యం వా పన భోన్తో పరే గణాచరియసావకసఙ్ఘా'తి. ఇతిహ, కస్సప, విఞ్ఞూ సమనుయుఞ్జన్తా సమనుగాహన్తా సమనుభాసన్తా అమ్హేవ తత్థ యేభుయ్యేన పసంసేయ్యుం.

అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో

౩౯౩. "అత్థి, కస్సప, మగ్గో అత్థి పటిపదా, యథాపటిపన్నో సామంయేవ ఞస్సతి సామం దక్ఖతి [దక్ఖితి (సీ.)] – 'సమణోవ గోతమో కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ'తి. కతమో చ, కస్సప, మగ్గో, కతమా చ పటిపదా, యథాపటిపన్నో సామంయేవ ఞస్సతి సామం దక్ఖతి – 'సమణోవ గోతమో కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ'తి? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో. సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో, కస్సప, మగ్గో, అయం పటిపదా, యథాపటిపన్నో సామంయేవ ఞస్సతి సామం దక్ఖతి 'సమణోవ గోతమో కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ'"తి.

తపోపక్కమకథా

౩౯౪. ఏవం వుత్తే, అచేలో కస్సపో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇమేపి ఖో, ఆవుసో గోతమ, తపోపక్కమా ఏతేసం సమణబ్రాహ్మణానం సామఞ్ఞసఙ్ఖాతా చ బ్రహ్మఞ్ఞసఙ్ఖాతా చ. అచేలకో హోతి, ముత్తాచారో, హత్థాపలేఖనో, న ఏహిభద్దన్తికో, న తిట్ఠభద్దన్తికో, నాభిహటం, న ఉద్దిస్సకతం, న నిమన్తనం సాదియతి. సో న కుమ్భిముఖా పటిగ్గణ్హాతి, న కళోపిముఖా పటిగ్గణ్హాతి, న ఏళకమన్తరం, న దణ్డమన్తరం, న ముసలమన్తరం, న ద్విన్నం భుఞ్జమానానం, న గబ్భినియా, న పాయమానాయ, న పురిసన్తరగతాయ, న సఙ్కిత్తీసు, న యత్థ సా ఉపట్ఠితో హోతి, న యత్థ మక్ఖికా సణ్డసణ్డచారినీ, న మచ్ఛం, న మంసం, న సురం, న మేరయం, న థుసోదకం పివతి. సో ఏకాగారికో వా హోతి ఏకాలోపికో, ద్వాగారికో వా హోతి ద్వాలోపికో...పే.... సత్తాగారికో వా హోతి సత్తాలోపికో ; ఏకిస్సాపి దత్తియా యాపేతి, ద్వీహిపి దత్తీహి యాపేతి... సత్తహిపి దత్తీహి యాపేతి; ఏకాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి, ద్వీహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి... సత్తాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి. ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి.

౩౯౫. "ఇమేపి ఖో, ఆవుసో గోతమ, తపోపక్కమా ఏతేసం సమణబ్రాహ్మణానం సామఞ్ఞసఙ్ఖాతా చ బ్రహ్మఞ్ఞసఙ్ఖాతా చ. సాకభక్ఖో వా హోతి, సామాకభక్ఖో వా హోతి, నీవారభక్ఖో వా హోతి, దద్దులభక్ఖో వా హోతి, హటభక్ఖో వా హోతి, కణభక్ఖో వా

హోతి, ఆచామభక్ఖో వా హోతి, పిఞ్ఞాకభక్ఖో వా హోతి, తిణభక్ఖో వా హోతి, గోమయభక్ఖో వా హోతి, వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ.

౩౯౬. "ఇమేపి ఖో, ఆవుసో గోతమ, తపోపక్కమా ఏతేసం సమణబ్రాహ్మణానం సామఞ్ఞసఙ్ఖాతా చ బ్రహ్మఞ్ఞసఙ్ఖాతా చ. సాణానిపి ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి, ఛవదుస్సానిపి ధారేతి, పంసుకూలానిపి ధారేతి, తిరీటానిపి ధారేతి, అజినమ్పి ధారేతి, అజినక్ఖిపమ్పి ధారేతి, కుసచీరమ్పి ధారేతి, వాకచీరమ్పి ధారేతి, ఫలకచీరమ్పి ధారేతి, కేసకమ్బలమ్పి ధారేతి, వాళకమ్బలమ్పి ధారేతి, ఉలూకపక్ఖికమ్పి ధారేతి, కేసమస్సులోచకోపి హోతి కేసమస్సులోచనానుయోగమనుయుత్తో, ఉబ్భట్ఠకోపి [ఉబ్భట్ఠికోపి (క.)] హోతి ఆసనపటిక్ఖిత్తో, ఉక్కుటికోపి హోతి ఉక్కుటికప్పధానమనుయుత్తో, కణ్టకాపస్సయికోపి హోతి కణ్టకాపస్సయే సేయ్యం కప్పేతి, ఫలకసేయ్యమ్పి కప్పేతి, థణ్డిలసేయ్యమ్పి కప్పేతి, ఏకపస్సయికోపి హోతి రజోజల్లధరో, అబ్భోకాసికోపి హోతి యథాసన్థతికో , వేకటికోపి హోతి వికటభోజనానుయోగమనుయుత్తో, అపానకోపి హోతి అపానకత్తమనుయుత్తో, సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతీ"తి.

తపోపక్కమనిరత్థకథా

౩౯౭. "అచేలకో చేపి, కస్సప, హోతి, ముత్తాచారో, హత్థాపలేఖనో…పే.… ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. తస్స చాయం సీలసమ్పదా చిత్తసమ్పదా పఞ్ఞాసమ్పదా అభావితా హోతి అసచ్ఛికతా. అథ ఖో సో ఆరకావ సామఞ్ఞా ఆరకావ బ్రహ్మఞ్ఞా. యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపి.

"సాకభక్ఖో చేపి, కస్సప, హోతి, సామాకభక్ఖో…పే.… వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ. తస్స చాయం సీలసమ్పదా చిత్తసమ్పదా పఞ్ఞాసమ్పదా అభావితా హోతి అసచ్ఛికతా. అథ ఖో సో ఆరకావ సామఞ్ఞా ఆరకావ బ్రహ్మఞ్ఞా. యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపి.

"సాణాని చేపి, కస్సప, ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి…పే.… సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. తస్స చాయం సీలసమ్పదా చిత్తసమ్పదా పఞ్ఞాసమ్పదా అభావితా హోతి అసచ్ఛికతా. అథ ఖో సో ఆరకావ సామఞ్ఞా ఆరకావ బ్రహ్మఞ్ఞా . యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపీ"తి.

౩౯౮. ఏవం వుత్తే, అచేలో కస్సపో భగవన్తం ఏతదవోచ – "దుక్కరం, భో గోతమ, సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ"న్తి. "పకతి ఖో ఏసా, కస్సప, లోకస్మిం 'దుక్కరం సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ'న్తి. అచేలకో చేపి, కస్సప, హోతి, ముత్తాచారో, హత్థాపలేఖనో…పే.… ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. ఇమాయ చ,

కస్సప, మత్తాయ ఇమినా తపోపక్కమేన సామఞ్ఞం వా అభవిస్స బ్రహ్మఞ్ఞం వా దుక్కరం సుదుక్కరం, నేతం అభవిస్స కల్లం వచనాయ – 'దుక్కరం సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ'న్తి.

"సక్కా చ పనేతం అభవిస్స కాతుం గహపతినా వా గహపతిపుత్తేన వా అన్తమసో కుమ్భదాసియాపి – 'హన్దాహం అచేలకో హోమి, ముత్తాచారో, హత్థాపలేఖనో…పే.… ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరామీ'తి.

"యస్మా చ ఖో, కస్సప, అఞ్ఞత్రేవ ఇమాయ మత్తాయ అఞ్ఞత్ర ఇమినా తపోపక్కమేన సామఞ్ఞం వా హోతి బ్రహ్మఞ్ఞం వా దుక్కరం సుదుక్కరం, తస్మా ఏతం కల్లం వచనాయ – 'దుక్కరం సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ'న్తి. యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపి .

"సాకభక్ఖో చేపి, కస్సప, హోతి, సామాకభక్ఖో…పే.… వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ. ఇమాయ చ, కస్సప, మత్తాయ ఇమినా తపోపక్కమేన సామఞ్ఞం వా అభవిస్స బ్రహ్మఞ్ఞం వా దుక్కరం సుదుక్కరం, నేతం అభవిస్స కల్లం వచనాయ – 'దుక్కరం సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ'న్తి.

"సక్కా చ పనేతం అభవిస్స కాతుం గహపతినా వా గహపతిపుత్తేన వా అన్తమసో కుమ్భదాసియాపి – 'హన్దాహం సాకభక్ఖో వా హోమి, సామాకభక్ఖో వా…పే.… వనమూలఫలాహారో యాపేమి పవత్తఫలభోజీ'తి.

"యస్మా చ ఖో, కస్సప, అఞ్ఞత్రేవ ఇమాయ మత్తాయ అఞ్ఞత్ర ఇమినా తపోపక్కమేన సామఞ్ఞం వా హోతి బ్రహ్మఞ్ఞం వా దుక్కరం సుదుక్కరం, తస్మా ఏతం కల్లం వచనాయ – 'దుక్కరం సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ'న్తి. యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపి.

"సాణాని చేపి, కస్సప, ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి…పే.… సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. ఇమాయ చ, కస్సప, మత్తాయ ఇమినా తపోపక్కమేన సామఞ్ఞం వా అభవిస్స బ్రహ్మఞ్ఞం వా దుక్కరం సుదుక్కరం, నేతం అభవిస్స కల్లం వచనాయ – 'దుక్కరం సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ'న్తి.

"సక్కా చ పనేతం అభవిస్స కాతుం గహపతినా వా గహపతిపుత్తేన వా అన్తమసో కుమ్భదాసియాపి – 'హన్దాహం సాణానిపి ధారేమి, మసాణానిపి ధారేమి…పే.… సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరామీ'తి.

"యస్మా చ ఖో, కస్సప, అఞ్ఞత్రేవ ఇమాయ మత్తాయ అఞ్ఞత్ర ఇమినా తపోపక్కమేన సామఞ్ఞం వా హోతి బ్రహ్మఞ్ఞం వా దుక్కరం సుదుక్కరం, తస్మా ఏతం కల్లం వచనాయ – 'దుక్కరం సామఞ్ఞం దుక్కరం బ్రహ్మఞ్ఞ'న్తి. యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపీ"తి.

౩౯౯. ఏవం వుత్తే, అచేలో కస్సపో భగవన్తం ఏతదవోచ – “దుజ్జానో, భో గోతమ, సమణో, దుజ్జానో బ్రాహ్మణో”తి. “పకతి ఖో ఏసా, కస్సప, లోకస్మిం ‘దుజ్జానో సమణో దుజ్జానో బ్రాహ్మణో’తి. అచేలకో చేపి, కస్సప, హోతి, ముత్తాచారో, హత్థాపలేఖనో…పే॰… ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. ఇమాయ చ, కస్సప, మత్తాయ ఇమినా తపోపక్కమేన సమణో వా అభవిస్స బ్రాహ్మణో వా దుజ్జానో సుదుజ్జానో, నేతం అభవిస్స కల్లం వచనాయ – ‘దుజ్జానో సమణో దుజ్జానో బ్రాహ్మణో’తి.

“సక్కా చ పనేసో అభవిస్స ఞాతుం గహపతినా వా గహపతిపుత్తేన వా అన్తమసో కుమ్భదాసియాపి – ‘అయం అచేలకో హోతి, ముత్తాచారో, హత్థాపలేఖనో…పే॰… ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతీ’తి.

“యస్మా చ ఖో, కస్సప, అఞ్ఞత్రేవ ఇమాయ మత్తాయ అఞ్ఞత్ర ఇమినా తపోపక్కమేన సమణో వా హోతి బ్రాహ్మణో వా దుజ్జానో సుదుజ్జానో, తస్మా ఏతం కల్లం వచనాయ – ‘దుజ్జానో సమణో దుజ్జానో బ్రాహ్మణో’తి. యతో ఖో [యతో చ ఖో (క॰)], కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపి.

“సాకభక్ఖో చేపి, కస్సప, హోతి సామాకభక్ఖో…పే॰… వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ. ఇమాయ చ, కస్సప, మత్తాయ ఇమినా తపోపక్కమేన సమణో వా అభవిస్స బ్రాహ్మణో వా దుజ్జానో సుదుజ్జానో, నేతం అభవిస్స కల్లం వచనాయ – ‘దుజ్జానో సమణో దుజ్జానో బ్రాహ్మణో’తి.

“సక్కా చ పనేసో అభవిస్స ఞాతుం గహపతినా వా గహపతిపుత్తేన వా అన్తమసో కుమ్భదాసియాపి – ‘అయం సాకభక్ఖో వా హోతి సామాకభక్ఖో…పే॰… వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ’తి.

“యస్మా చ ఖో, కస్సప, అఞ్ఞత్రేవ ఇమాయ మత్తాయ అఞ్ఞత్ర ఇమినా తపోపక్కమేన సమణో వా హోతి బ్రాహ్మణో వా దుజ్జానో సుదుజ్జానో, తస్మా ఏతం కల్లం వచనాయ – ‘దుజ్జానో సమణో దుజ్జానో బ్రాహ్మణో’తి. యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి , ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప, భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపి.

“సాణాని చేపి, కస్సప, ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి…పే॰… సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. ఇమాయ చ, కస్సప, మత్తాయ ఇమినా తపోపక్కమేన సమణో వా అభవిస్స బ్రాహ్మణో వా దుజ్జానో సుదుజ్జానో, నేతం అభవిస్స కల్లం వచనాయ – ‘దుజ్జానో సమణో దుజ్జానో బ్రాహ్మణో’తి.

“సక్కా చ పనేసో అభవిస్స ఞాతుం గహపతినా వా గహపతిపుత్తేన వా అన్తమసో కుమ్భదాసియాపి – ‘అయం సాణానిపి ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి…పే॰… సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతీ’తి.

“యస్మా చ ఖో, కస్సప, అఞ్ఞత్రేవ ఇమాయ మత్తాయ అఞ్ఞత్ర ఇమినా తపోపక్కమేన సమణో వా హోతి బ్రాహ్మణో వా దుజ్జానో సుదుజ్జానో, తస్మా ఏతం కల్లం వచనాయ – ‘దుజ్జానో సమణో దుజ్జానో బ్రాహ్మణో’తి. యతో ఖో, కస్సప, భిక్ఖు అవేరం అబ్యాపజ్జం మేత్తచిత్తం భావేతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, కస్సప , భిక్ఖు సమణో ఇతిపి బ్రాహ్మణో ఇతిపీ”తి.

సీలసమాధిపఞ్ఞాసమ్పదా

౪౦౦. ఏవం వుత్తే, అచేలో కస్సపో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కతమా పన సా, భో గోతమ, సీలసమ్పదా, కతమా చిత్తసమ్పదా, కతమా పఞ్ఞాసమ్పదా”తి? “ఇధ, కస్సప, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం, సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే॰… (యథా ౧౯౦-౧౯౩ అనుచ్ఛేదేసు, ఏవం విత్థారేతబ్బం) భయదస్సావీ సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు, కాయకమ్మవచీకమ్మేన సమన్నాగతో కుసలేన పరిసుద్ధాజీవో సీలసమ్పన్నో ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో సన్తుట్ఠో.

౪౦౧. “కథఞ్చ, కస్సప, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, కస్సప, భిక్ఖు పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలసమ్పదాయ …పే॰… (యథా ౧౯౪ యావ ౨౧౦ అనుచ్ఛేదేసు)

“యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి . సేయ్యథిదం – సన్తికమ్మం పణిధికమ్మం…పే॰… (యథా ౨౧౧ అనుచ్ఛేదే) ఓసధీనం పతిమోక్ఖో ఇతి వా ఇతి, ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలసమ్పదాయ.

“స ఖో సో [అయం ఖో (క॰)], కస్సప, భిక్ఖు ఏవం సీలసమ్పన్నో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం సీలసంవరతో. సేయ్యథాపి, కస్సప, రాజా ఖత్తియో ముద్ధావసిత్తో నిహతపచ్చామిత్తో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం పచ్చత్థికతో. ఏవమేవ ఖో, కస్సప, భిక్ఖు ఏవం సీలసమ్పన్నో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం సీలసంవరతో. సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతి. ఏవం ఖో, కస్సప, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి. అయం ఖో, కస్సప, సీలసమ్పదా…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పిస్స హోతి చిత్తసమ్పదాయ…పే॰… దుతియం ఝానం…పే॰… తతియం ఝానం…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పిస్స హోతి చిత్తసమ్పదాయ. అయం ఖో, కస్సప, చిత్తసమ్పదా.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే…పే॰… ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి…పే॰… ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాసమ్పదాయ…పే॰… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి…పే॰… ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాసమ్పదాయ. అయం ఖో, కస్సప, పఞ్ఞాసమ్పదా.

“ఇమాయ చ, కస్సప, సీలసమ్పదాయ చిత్తసమ్పదాయ పఞ్ఞాసమ్పదాయ అఞ్ఞా సీలసమ్పదా చిత్తసమ్పదా పఞ్ఞాసమ్పదా ఉత్తరితరా వా పణీతతరా వా నత్థి.

సీహనాదకథా

౪౦౨. "సన్తి, కస్సప, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సీలవాదా. తే అనేకపరియాయేన సీలస్స వణ్ణం భాసన్తి. యావతా, కస్సప, అరియం పరమం సీలం, నాహం తత్థ అత్తనో సమసమం సమనుపస్సామి, కుతో భియ్యో! అథ ఖో అహమేవ తత్థ భియ్యో, యదిదం అధిసీలం.

"సన్తి, కస్సప, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా తపోజిగుచ్ఛావాదా. తే అనేకపరియాయేన తపోజిగుచ్ఛాయ వణ్ణం భాసన్తి. యావతా, కస్సప, అరియా పరమా తపోజిగుచ్ఛా, నాహం తత్థ అత్తనో సమసమం సమనుపస్సామి, కుతో భియ్యో! అథ ఖో అహమేవ తత్థ భియ్యో, యదిదం అధిజేగుచ్ఛం.

"సన్తి, కస్సప, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా పఞ్ఞావాదా. తే అనేకపరియాయేన పఞ్ఞాయ వణ్ణం భాసన్తి. యావతా, కస్సప, అరియా పరమా పఞ్ఞా, నాహం తత్థ అత్తనో సమసమం సమనుపస్సామి, కుతో భియ్యో! అథ ఖో అహమేవ తత్థ భియ్యో, యదిదం అధిపఞ్ఞం.

"సన్తి, కస్సప, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా విముత్తివాదా. తే అనేకపరియాయేన విముత్తియా వణ్ణం భాసన్తి. యావతా, కస్సప, అరియా పరమా విముత్తి, నాహం తత్థ అత్తనో సమసమం సమనుపస్సామి, కుతో భియ్యో! అథ ఖో అహమేవ తత్థ భియ్యో, యదిదం అధివిముత్తి.

౪౦౩. "ఠానం ఖో పనేతం, కస్సప, విజ్జతి, యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – 'సీహనాదం ఖో సమణో గోతమో నదతి, తఞ్చ ఖో సుఞ్ఞాగారే నదతి, నో పరిసాసూ'తి. తే – 'మా హేవ'న్తిస్సు వచనీయా. 'సీహనాదఞ్చ సమణో గోతమో నదతి, పరిసాసు చ నదతీ'తి ఏవమస్సు, కస్సప, వచనీయా.

"ఠానం ఖో పనేతం, కస్సప, విజ్జతి, యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – 'సీహనాదఞ్చ సమణో గోతమో నదతి, పరిసాసు చ నదతి, నో చ ఖో విసారదో నదతీ'తి . తే – 'మా హేవ'న్తిస్సు వచనీయా. 'సీహనాదఞ్చ సమణో గోతమో నదతి, పరిసాసు చ నదతి, విసారదో చ నదతీ"తి ఏవమస్సు, కస్సప, వచనీయా.

"ఠానం ఖో పనేతం, కస్సప, విజ్జతి, యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – 'సీహనాదఞ్చ సమణో గోతమో నదతి, పరిసాసు చ నదతి, విసారదో చ నదతి, నో చ ఖో నం పఞ్హం పుచ్ఛన్తి...పే.... పఞ్హఞ్చ నం పుచ్ఛన్తి; నో చ ఖో నేసం పఞ్హం పుట్ఠో బ్యాకరోతి...పే.... పఞ్హఞ్చ నేసం పుట్ఠో బ్యాకరోతి; నో చ ఖో పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేతి...పే.... పఞ్హస్స చ వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేతి; నో చ ఖో సోతబ్బం మఞ్ఞన్తి...పే.... సోతబ్బఞ్చస్స మఞ్ఞన్తి; నో చ ఖో సుత్వా పసీదన్తి...పే.... సుత్వా చస్స పసీదన్తి ; నో చ ఖో పసన్నాకారం కరోన్తి...పే.... పసన్నాకారఞ్చ కరోన్తి; నో చ ఖో తథత్తాయ పటిపజ్జన్తి...పే.... తథత్తాయ చ పటిపజ్జన్తి; నో చ ఖో పటిపన్నా ఆరాధేన్తీ'తి. తే – 'మా హేవ'న్తిస్సు వచనీయా. 'సీహనాదఞ్చ సమణో గోతమో నదతి, పరిసాసు చ నదతి, విసారదో చ నదతి, పఞ్హఞ్చ నం పుచ్ఛన్తి, పఞ్హఞ్చ నేసం పుట్ఠో బ్యాకరోతి, పఞ్హస్స చ వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేతి, సోతబ్బఞ్చస్స మఞ్ఞన్తి, సుత్వా చస్స పసీదన్తి, పసన్నాకారఞ్చ కరోన్తి, తథత్తాయ చ పటిపజ్జన్తి, పటిపన్నా చ ఆరాధేన్తీ'తి ఏవమస్సు, కస్సప, వచనీయా.

తిత్థియపరివాసకథా

౪౦౪. “ఏకమిదాహం, కస్సప, సమయం రాజగహే విహరామి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. తత్ర మం అఞ్ఞతరో తపబ్రహ్మచారీ నిగ్రోధో నామ అధిజేగుచ్ఛే పఞ్హం అపుచ్ఛి. తస్సాహం అధిజేగుచ్ఛే పఞ్హం పుట్ఠో బ్యాకాసిం. బ్యాకతే చ పన మే అత్తమనో అహోసి పరం వియ మత్తాయా”తి. “కో హి, భన్తే, భగవతో ధమ్మం సుత్వా న అత్తమనో అస్స పరం వియ మత్తాయ? అహమ్పి హి, భన్తే, భగవతో ధమ్మం సుత్వా అత్తమనో పరం వియ మత్తాయ. అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే. సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి, ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి.

౪౦౫. “యో ఖో, కస్సప, అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖతి పబ్బజ్జం, ఆకఙ్ఖతి ఉపసమ్పదం, సో చత్తారో మాసే పరివసతి, చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి, ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ. అపి చ మేత్థ పుగ్గలవేమత్తతా విదితా”తి. “సచే, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బా ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖన్తి పబ్బజ్జం, ఆకఙ్ఖన్తి ఉపసమ్పదం, చత్తారో మాసే పరివసన్తి, చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి, ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ. అహం చత్తారి వస్సాని పరివసిస్సామి, చతున్నం వస్సానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తు, ఉపసమ్పాదేన్తు భిక్ఖుభావాయా”తి.

అలత్థ ఖో అచేలో కస్సపో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం , అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా కస్సపో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో న చిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి – అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా కస్సపో అరహతం అహోసీతి.

మహాసీహనాదసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. పోట్ఠపాదసుత్తం

పోట్ఠపాదపరిబ్బాజకవత్థు

౪౦౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో సమయప్పవాదకే తిన్దుకాచీరే ఏకసాలకే మల్లికాయ ఆరామే పటివసతి మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం తింసమత్తేహి పరిబ్బాజకసతేహి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి.

౪౦౭. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – "అతిప్పగో ఖో తావ సావత్థియం పిణ్డాయ చరితుం. యంనూనాహం యేన సమయప్పవాదకో తిన్దుకాచీరో ఏకసాలకో మల్లికాయ ఆరామో, యేన పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమేయ్య"న్తి. అథ ఖో భగవా యేన సమయప్పవాదకో తిన్దుకాచీరో ఏకసాలకో మల్లికాయ ఆరామో తేనుపసఙ్కమి.

౪౦౮. తేన ఖో పన సమయేన పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం నిసిన్నో హోతి ఉన్నాదినియా ఉచ్చాసద్దమహాసద్దాయ అనేకవిహితం తిరచ్ఛానకథం కథేన్తియా. సేయ్యథిదం – రాజకథం చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం భయకథం యుద్ధకథం అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా.

౪౦౯. అద్దసా ఖో పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం; దిస్వాన సకం పరిసం సణ్ఠపేసి – "అప్పసద్దా భోన్తో హోన్తు, మా భోన్తో సద్దమకత్థ. అయం సమణో గోతమో ఆగచ్ఛతి. అప్పసద్దకామో ఖో సో ఆయస్మా అప్పసద్దస్స వణ్ణవాదీ. అప్పేవ నామ అప్పసద్దం పరిసం విదిత్వా ఉపసఙ్కమితబ్బం మఞ్ఞేయ్యా"తి. ఏవం వుత్తే తే పరిబ్బాజకా తుణ్హీ అహేసుం.

౪౧౦. అథ ఖో భగవా యేన పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏతు ఖో, భన్తే, భగవా. స్వాగతం, భన్తే, భగవతో. చిరస్సం ఖో, భన్తే, భగవా ఇమం పరియాయమకాసి, యదిదం ఇధాగమనాయ. నిసీదతు, భన్తే, భగవా, ఇదం ఆసనం పఞ్ఞత్త"న్తి.

నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. పోట్ఠపాదోపి ఖో పరిబ్బాజకో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో పోట్ఠపాదం పరిబ్బాజకం భగవా ఏతదవోచ – "కాయ నుత్థ [కాయ నోత్థ (స్యా. క.)], పోట్ఠపాద, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా"తి?

అభిసఞ్ఞానిరోధకథా

౪౧౧. ఏవం వుత్తే పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "తిట్ఠతేసా, భన్తే, కథా, యాయ మయం ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా. నేసా, భన్తే, కథా భగవతో దుల్లభా భవిస్సతి పచ్ఛాపి సవనాయ. పురిమాని, భన్తే, దివసాని

పురిమతరాని, నానాతిత్థియానం సమణబ్రాహ్మణానం కోతూహలసాలాయ సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అభిసఞ్ఞానిరోధే కథా ఉదపాది – ‘కథం ను ఖో, భో, అభిసఞ్ఞానిరోధో హోతీ’తి? తత్రేకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘అహేతూ అప్పచ్చయా పురిసస్స సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తిపి నిరుజ్ఝన్తిపి. యస్మిం సమయే ఉప్పజ్జన్తి, సఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతి. యస్మిం సమయే నిరుజ్ఝన్తి, అసఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతీ’తి. ఇత్థేకే అభిసఞ్ఞానిరోధం పఞ్ఞపేన్తి.

“తమఞ్ఞో ఏవమాహ – ‘న ఖో పన మేతం [న ఖో నామేతం (సీ. పీ.)], భో, ఏవం భవిస్సతి. సఞ్ఞా హి, భో, పురిసస్స అత్తా. సా చ ఖో ఉపేతిపి అపేతిపి. యస్మిం సమయే ఉపేతి, సఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతి. యస్మిం సమయే అపేతి, అసఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతీ’తి. ఇత్థేకే అభిసఞ్ఞానిరోధం పఞ్ఞపేన్తి.

“తమఞ్ఞో ఏవమాహ – ‘న ఖో పన మేతం, భో, ఏవం భవిస్సతి. సన్తి హి, భో, సమణబ్రాహ్మణా మహిద్ధికా మహానుభావా. తే ఇమస్స పురిసస్స సఞ్ఞం ఉపకడ్ఢన్తిపి అపకడ్ఢన్తిపి. యస్మిం సమయే ఉపకడ్ఢన్తి, సఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతి. యస్మిం సమయే అపకడ్ఢన్తి, అసఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతీ’తి. ఇత్థేకే అభిసఞ్ఞానిరోధం పఞ్ఞపేన్తి.

“తమఞ్ఞో ఏవమాహ – ‘న ఖో పన మేతం, భో, ఏవం భవిస్సతి. సన్తి హి, భో, దేవతా మహిద్ధికా మహానుభావా. తా ఇమస్స పురిసస్స సఞ్ఞం ఉపకడ్ఢన్తిపి అపకడ్ఢన్తిపి. యస్మిం సమయే ఉపకడ్ఢన్తి, సఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతి. యస్మిం సమయే అపకడ్ఢన్తి, అసఞ్ఞీ తస్మిం సమయే హోతీ’తి. ఇత్థేకే అభిసఞ్ఞానిరోధం పఞ్ఞపేన్తి.

“తస్స మయ్హం, భన్తే, భగవన్తంయేవ ఆరబ్భ సతి ఉదపాది – ‘అహో నూన భగవా, అహో నూన సుగతో, యో ఇమేసం ధమ్మానం సుకుసలో’తి. భగవా, భన్తే, కుసలో, భగవా పకతఞ్ఞూ అభిసఞ్ఞానిరోధస్స. కథం ను ఖో, భన్తే, అభిసఞ్ఞానిరోధో హోతీ”తి?

సహేతుకసఞ్ఞుప్పాదనిరోధకథా

౪౧౨. “తత్ర , పోట్ఠపాద, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – ‘అహేతూ అప్పచ్చయా పురిసస్స సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తిపి నిరుజ్ఝన్తిపీ’తి, ఆదితోవ తేసం అపరద్ధం. తం కిస్స హేతు? సహేతూ హి, పోట్ఠపాద, సప్పచ్చయా పురిసస్స సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తిపి నిరుజ్ఝన్తిపి. సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి”.

౪౧౩. “కా చ సిక్ఖా”తి? భగవా అవోచ – “ఇధ, పోట్ఠపాద, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం, సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే.… (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు, ఏవం విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి…పే.… తస్సిమే పఞ్చనీవరణే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతో పామోజ్జం జాయతి, పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. సో వివిచ్చేవ కామేహి, వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి, సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తస్స యా పురిమా కామసఞ్ఞా, సా నిరుజ్ఝతి. వివేకజపీతిసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా తస్మిం సమయే హోతి, వివేకజపీతిసుఖసుఖుమ-సచ్చసఞ్ఞీయేవ తస్మిం సమయే హోతి. ఏవమ్పి సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. అయం సిక్ఖా”తి భగవా అవోచ.

“పున చపరం, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తస్స యా పురిమా వివేకజపీతిసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా, సా నిరుజ్ఝతి. సమాధిజపీతిసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా తస్మిం సమయే హోతి , సమాధిజపీతిసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞీయేవ తస్మిం సమయే హోతి. ఏవమ్పి సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. అయమ్పి సిక్ఖా”తి భగవా అవోచ.

“పున చపరం, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – “ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ”తి, తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తస్స యా పురిమా సమాధిజపీతిసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా, సా నిరుజ్ఝతి. ఉపేక్ఖాసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా తస్మిం సమయే హోతి, ఉపేక్ఖాసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞీయేవ తస్మిం సమయే హోతి. ఏవమ్పి సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. అయమ్పి సిక్ఖా”తి భగవా అవోచ.

“పున చపరం, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తస్స యా పురిమా ఉపేక్ఖాసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా, సా నిరుజ్ఝతి. అదుక్ఖమసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా తస్మిం సమయే హోతి, అదుక్ఖమసుఖసుఖుమసచ్చసఞ్ఞీయేవ తస్మిం సమయే హోతి. ఏవమ్పి సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. అయమ్పి సిక్ఖా”తి భగవా అవోచ.

“పున చపరం, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తస్స యా పురిమా రూపసఞ్ఞా [పురిమసఞ్ఞా (క.)], సా నిరుజ్ఝతి. ఆకాసానఞ్చాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా తస్మిం సమయే హోతి, ఆకాసానఞ్చాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞీయేవ తస్మిం సమయే హోతి. ఏవమ్పి సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. అయమ్పి సిక్ఖా”తి భగవా అవోచ.

“పున చపరం, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తస్స యా పురిమా ఆకాసానఞ్చాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా, సా నిరుజ్ఝతి. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా తస్మిం సమయే హోతి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞీయేవ తస్మిం సమయే హోతి. ఏవమ్పి సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. అయమ్పి సిక్ఖా”తి భగవా అవోచ.

“పున చపరం, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తస్స యా పురిమా విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా, సా నిరుజ్ఝతి. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞా తస్మిం సమయే హోతి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసుఖుమసచ్చసఞ్ఞీయేవ తస్మిం సమయే హోతి. ఏవమ్పి సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జతి, సిక్ఖా ఏకా సఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. అయమ్పి సిక్ఖా”తి భగవా అవోచ.

४०४. "యతో ఖో, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు ఇధ సకసఞ్ఞీ హోతి, సో తతో అముత్ర తతో అముత్ర అనుపుబ్బేన సఞ్ఞగ్గం ఫుసతి. తస్స సఞ్ఞగ్గే ఠితస్స ఏవం హోతి – 'చేతయమానస్స మే పాపియో, అచేతయమానస్స మే సేయ్యో. అహఞ్చేవ ఖో పన చేతేయ్యం, అభిసఙ్ఖరేయ్యం, ఇమా చ మే సఞ్ఞా నిరుజ్ఝేయ్యుం, అఞ్ఞా చ ఓళారికా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జేయ్యుం; యంనూనాహం న చేవ చేతేయ్యం న చ అభిసఙ్ఖరేయ్య'న్తి. సో న చేవ చేతేతి, న చ అభిసఙ్ఖరోతి. తస్స అచేతయతో అనభిసఙ్ఖరోతో తా చేవ సఞ్ఞా నిరుజ్ఝన్తి, అఞ్ఞా చ ఓళారికా సఞ్ఞా న ఉప్పజ్జన్తి. సో నిరోధం ఫుసతి. ఏవం ఖో, పోట్ఠపాద, అనుపుబ్బాభిసఞ్ఞానిరోధ-సమ్పజాన-సమాపత్తి హోతి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, అపి ను తే ఇతో పుబ్బే ఏవరూపా అనుపుబ్బాభిసఞ్ఞానిరోధ-సమ్పజాన-సమాపత్తి సుతపుబ్బా"తి? "నో హేతం, భన్తే. ఏవం ఖో అహం , భన్తే, భగవతో భాసితం ఆజానామి – 'యతో ఖో, పోట్ఠపాద, భిక్ఖు ఇధ సకసఞ్ఞీ హోతి, సో తతో అముత్ర తతో అముత్ర అనుపుబ్బేన సఞ్ఞగ్గం ఫుసతి, తస్స సఞ్ఞగ్గే ఠితస్స ఏవం హోతి – "చేతయమానస్స మే పాపియో, అచేతయమానస్స మే సేయ్యో. అహఞ్చేవ ఖో పన చేతేయ్యం అభిసఙ్ఖరేయ్యం, ఇమా చ మే సఞ్ఞా నిరుజ్ఝేయ్యుం, అఞ్ఞా చ ఓళారికా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జేయ్యుం; యంనూనాహం న చేవ చేతేయ్యం, న చ అభిసఙ్ఖరేయ్య"న్తి. సో న చేవ చేతేతి, న చాభిసఙ్ఖరోతి, తస్స అచేతయతో అనభిసఙ్ఖరోతో తా చేవ సఞ్ఞా నిరుజ్ఝన్తి, అఞ్ఞా చ ఓళారికా సఞ్ఞా న ఉప్పజ్జన్తి . సో నిరోధం ఫుసతి. ఏవం ఖో, పోట్ఠపాద, అనుపుబ్బాభిసఞ్ఞానిరోధ-సమ్పజాన-సమాపత్తి హోతీ'"తి. "ఏవం, పోట్ఠపాదా"తి.

४०५. "ఏకఞ్ఞేవ ను ఖో, భన్తే, భగవా సఞ్ఞగ్గం పఞ్ఞపేతి, ఉదాహు పుథూపి సఞ్ఞగ్గే పఞ్ఞపేతీ"తి? "ఏకమ్పి ఖో అహం, పోట్ఠపాద, సఞ్ఞగ్గం పఞ్ఞపేమి, పుథూపి సఞ్ఞగ్గే పఞ్ఞపేమీ"తి. "యథా కథం పన, భన్తే, భగవా ఏకమ్పి సఞ్ఞగ్గం పఞ్ఞపేతి, పుథూపి సఞ్ఞగ్గే పఞ్ఞపేతీ"తి? "యథా యథా ఖో, పోట్ఠపాద, నిరోధం ఫుసతి, తథా తథాహం సఞ్ఞగ్గం పఞ్ఞపేమి. ఏవం ఖో అహం, పోట్ఠపాద, ఏకమ్పి సఞ్ఞగ్గం పఞ్ఞపేమి, పుథూపి సఞ్ఞగ్గే పఞ్ఞపేమీ"తి.

४०६. "సఞ్ఞా ను ఖో, భన్తే, పఠమం ఉప్పజ్జతి, పచ్ఛా ఞాణం, ఉదాహు ఞాణం పఠమం ఉప్పజ్జతి, పచ్ఛా సఞ్ఞా, ఉదాహు సఞ్ఞా చ ఞాణఞ్చ అపుబ్బం అచరిమం ఉప్పజ్జన్తీ"తి? "సఞ్ఞా ఖో, పోట్ఠపాద, పఠమం ఉప్పజ్జతి, పచ్ఛా ఞాణం, సఞ్ఞుప్పాదా చ పన ఞాణుప్పాదో హోతి. సో ఏవం పజానాతి – 'ఇదప్పచ్చయా కిర మే ఞాణం ఉదపాదీ'తి. ఇమినా ఖో ఏతం, పోట్ఠపాద, పరియాయేన వేదితబ్బం – యథా సఞ్ఞా పఠమం ఉప్పజ్జతి, పచ్ఛా ఞాణం, సఞ్ఞుప్పాదా చ పన ఞాణుప్పాదో హోతీ"తి.

సఞ్ఞాఅత్తకథా

४०७. "సఞ్ఞా ను ఖో, భన్తే, పురిసస్స అత్తా, ఉదాహు అఞ్ఞా సఞ్ఞా అఞ్ఞో అత్తా"తి? "కం పన త్వం, పోట్ఠపాద, అత్తానం పచ్చేసీ"తి ? "ఓళారికం ఖో అహం, భన్తే, అత్తానం పచ్చేమి రూపిం చాతుమహాభూతికం కబళీకారాహారభక్ఖ"న్తి [కబళీకారభక్ఖన్తి (స్యా. క.)]. "ఓళారికో చ హి తే, పోట్ఠపాద, అత్తా అభవిస్స రూపీ చాతుమహాభూతికో కబళీకారాహారభక్ఖో. ఏవం సన్తం ఖో తే, పోట్ఠపాద, అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా. తదమినాపేతం, పోట్ఠపాద , పరియాయేన వేదితబ్బం యథా అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా. తిట్ఠతేవ సాయం [తిట్ఠతేవాయం (సీ. పీ.)], పోట్ఠపాద, ఓళారికో అత్తా రూపీ

చాతుమహాభూతికో కబళీకారాహారభక్ఖో, అథ ఇమస్స పురిసస్స అఞ్ఞా చ సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తి, అఞ్ఞా చ సఞ్ఞా నిరుజ్ఝన్తి. ఇమినా ఖో ఏతం, పోట్ఠపాద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా’’తి.

౪౧౮. ‘‘మనోమయం ఖో అహం, భన్తే, అత్తానం పచ్చేమి సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గిం అహీనిన్ద్రియ’’న్తి. ‘‘మనోమయో చ హి తే, పోట్ఠపాద, అత్తా అభవిస్స సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గీ అహీనిన్ద్రియో, ఏవం సన్తమ్పి ఖో తే, పోట్ఠపాద, అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా. తదమినాపేతం, పోట్ఠపాద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా. తిట్ఠతేవ సాయం, పోట్ఠపాద, మనోమయో అత్తా సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గీ అహీనిన్ద్రియో, అథ ఇమస్స పురిసస్స అఞ్ఞా చ సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తి, అఞ్ఞా చ సఞ్ఞా నిరుజ్ఝన్తి. ఇమినాపి ఖో ఏతం, పోట్ఠపాద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా’’తి.

౪౧౯. ‘‘అరూపిం ఖో అహం, భన్తే, అత్తానం పచ్చేమి సఞ్ఞామయ’’న్తి. ‘‘అరూపీ చ హి తే, పోట్ఠపాద, అత్తా అభవిస్స సఞ్ఞామయో, ఏవం సన్తమ్పి ఖో తే, పోట్ఠపాద, అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా. తదమినాపేతం, పోట్ఠపాద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా. తిట్ఠతేవ సాయం, పోట్ఠపాద, అరూపీ అత్తా సఞ్ఞామయో, అథ ఇమస్స పురిసస్స అఞ్ఞా చ సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తి, అఞ్ఞా చ సఞ్ఞా నిరుజ్ఝన్తి. ఇమినాపి ఖో ఏతం, పోట్ఠపాద, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా అఞ్ఞావ సఞ్ఞా భవిస్సతి అఞ్ఞో అత్తా’’తి.

౪౨౦. ‘‘సక్కా పనేతం, భన్తే, మయా ఞాతుం – ‘సఞ్ఞా పురిసస్స అత్తా’తి వా ‘అఞ్ఞావ సఞ్ఞా అఞ్ఞో అత్తాతి వా’తి? ‘‘దుజ్జానం ఖో ఏతం [ఏవం (క॰)], పోట్ఠపాద, తయా అఞ్ఞదిట్ఠికేన అఞ్ఞఖన్తికేన అఞ్ఞరుచికేన అఞ్ఞత్రాయోగేన అఞ్ఞత్రాచరియకేన – ‘సఞ్ఞా పురిసస్స అత్తా’తి వా, ‘అఞ్ఞావ సఞ్ఞా అఞ్ఞో అత్తాతి వా’’’తి.

‘‘సచే తం, భన్తే, మయా దుజ్జానం అఞ్ఞదిట్ఠికేన అఞ్ఞఖన్తికేన అఞ్ఞరుచికేన అఞ్ఞత్రాయోగేన అఞ్ఞత్రాచరియకేన – ‘సఞ్ఞా పురిసస్స అత్తా’తి వా, ‘అఞ్ఞావ సఞ్ఞా అఞ్ఞో అత్తా’తి వా; ‘కిం పన, భన్తే, సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి? అబ్యాకతం ఖో ఏతం, పోట్ఠపాద, మయా – ‘సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి.

‘‘కిం పన, భన్తే, ‘అసస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’’’న్తి ? ‘‘ఏతమ్పి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా అబ్యాకతం – ‘అసస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’’’న్తి.

‘‘కిం పన, భన్తే, ‘అన్తవా లోకో…పే॰… ‘అనన్తవా లోకో … ‘తం జీవం తం సరీరం… ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరం… ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా… ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా… ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’’’న్తి? ‘‘ఏతమ్పి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా అబ్యాకతం – ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’’’న్తి.

‘‘కస్మా పనేతం, భన్తే, భగవతా అబ్యాకత’’న్తి? ‘‘న హేతం, పోట్ఠపాద, అత్థసంహితం న ధమ్మసంహితం నాదిబ్రహ్మచరియకం, న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, తస్మా ఏతం మయా అబ్యాకత’’న్తి.

“కిం పన, భన్తే, భగవతా బ్యాకత”న్తి? “ఇదం దుక్ఖన్తి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా బ్యాకతం. అయం దుక్ఖసముదయోతి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా బ్యాకతం. అయం దుక్ఖనిరోధోతి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా బ్యాకతం. అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదాతి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా బ్యాకత”న్తి.

“కస్మా పనేతం, భన్తే, భగవతా బ్యాకత”న్తి? “ఏతఞ్హి, పోట్ఠపాద, అత్థసంహితం, ఏతం ధమ్మసంహితం, ఏతం ఆదిబ్రహ్మచరియకం, ఏతం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి; తస్మా ఏతం మయా బ్యాకత”న్తి. “ఏవమేతం, భగవా, ఏవమేతం, సుగత . యస్సదాని, భన్తే, భగవా కాలం మఞ్ఞతీ”తి. అథ ఖో భగవా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

౪౨౧. అథ ఖో తే పరిబ్బాజకా అచిరపక్కన్తస్స భగవతో పోట్ఠపాదం పరిబ్బాజకం సమన్తతో వాచా [వాచాయ (స్యా॰ క॰)] సన్నితోదకేన సఞ్ఝబ్భరిమకంసు – “ఏవమేవ పనాయం భవం పోట్ఠపాదో యఞ్ఞదేవ సమణో గోతమో భాసతి, తం తదేవస్స అబ్భనుమోదతి – ‘ఏవమేతం భగవా ఏవమేతం, సుగతా’తి. న ఖో పన మయం కిఞ్చి [కఞ్చి (పీ॰)] సమణస్స గోతమస్స ఏకంసికం ధమ్మం దేసితం ఆజానామ – ‘సస్సతో లోకో’తి వా, ‘అసస్సతో లోకో’తి వా, ‘అన్తవా లోకో’తి వా, ‘అనన్తవా లోకో’తి వా, ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి వా, ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వా , ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా, ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా”తి.

ఏవం వుత్తే పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో తే పరిబ్బాజకే ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భో, న కిఞ్చి సమణస్స గోతమస్స ఏకంసికం ధమ్మం దేసితం ఆజానామి – ‘సస్సతో లోకో’తి వా, ‘అసస్సతో లోకో’తి వా...పే॰... ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా; అపి చ సమణో గోతమో భూతం తచ్ఛం తథం పటిపదం పఞ్ఞపేతి ధమ్మట్ఠితతం ధమ్మనియామతం. భూతం ఖో పన తచ్ఛం తథం పటిపదం పఞ్ఞపేన్తస్స ధమ్మట్ఠితతం ధమ్మనియామతం, కథఞ్హి నామ మాదిసో విఞ్ఞూ సమణస్స గోతమస్స సుభాసితం సుభాసితతో నాబ్భనుమోదేయ్యా”తి?

చిత్తహత్థిసారిపుత్తపోట్ఠపాదవత్థు

౪౨౨. అథ ఖో ద్వీహతీహస్స అచ్చయేన చిత్తో చ హత్థిసారిపుత్తో పోట్ఠపాదో చ పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా చిత్తో హత్థిసారిపుత్తో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. పోట్ఠపాదో పన పరిబ్బాజకో భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “తదా మం, భన్తే, తే పరిబ్బాజకా అచిరపక్కన్తస్స భగవతో సమన్తతో వాచాసన్నితోదకేన సఞ్ఝబ్భరిమకంసు – ‘ఏవమేవ పనాయం భవం పోట్ఠపాదో యఞ్ఞదేవ సమణో గోతమో భాసతి, తం తదేవస్స అబ్భనుమోదతి – ‘ఏవమేతం భగవా ఏవమేతం సుగతా”తి. న ఖో పన మయం కిఞ్చి సమణస్స గోతమస్స ఏకంసికం ధమ్మం దేసితం ఆజానామ – “సస్సతో లోకో”తి వా, “అసస్సతో లోకో”తి వా, “అన్తవా లోకో”తి వా, “అనన్తవా లోకో”తి వా, “తం జీవం తం సరీర”న్తి వా, “అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర”న్తి వా, “హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా, “న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా, “హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా, “నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా’తి. ఏవం వుత్తాహం, భన్తే, తే పరిబ్బాజకే ఏతదవోచం – ‘అహమ్పి ఖో, భో, న కిఞ్చి సమణస్స గోతమస్స

ఏకంసికం ధమ్మం దేసితం ఆజానామి – “సస్సతో లోకో”తి వా, “అసస్సతో లోకో”తి వా…పే॰… “నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా; అపి చ సమణో గోతమో భూతం తచ్ఛం తథం పటిపదం పఞ్ఞపేతి ధమ్మట్ఠితతం ధమ్మనియామతం. భూతం ఖో పన తచ్ఛం తథం పటిపదం పఞ్ఞపేన్తస్స ధమ్మట్ఠితతం ధమ్మనియామతం, కథఞ్హి నామ మాదిసో విఞ్ఞూ సమణస్స గోతమస్స సుభాసితం సుభాసితతో నాబ్భనుమోదేయ్యా”తి?

౪౨౩. “సబ్బేవ ఖో ఏతే, పోట్ఠపాద, పరిబ్బాజకా అన్ధా అచక్ఖుకా; త్వంయేవ నేసం ఏకో చక్ఖుమా. ఏకంసికాపి హి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా; అనేకంసికాపి హి ఖో , పోట్ఠపాద, మయా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా.

“కతమే చ తే, పోట్ఠపాద, మయా అనేకంసికా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా? ‘సస్సతో లోకో’తి [లోకోతి వా (సీ॰ క॰)] ఖో, పోట్ఠపాద, మయా అనేకంసికో ధమ్మో దేసితో పఞ్ఞత్తో; ‘అసస్సతో లోకో’తి [లోకోతి వా (సీ॰ క॰)] ఖో, పోట్ఠపాద, మయా అనేకంసికో ధమ్మో దేసితో పఞ్ఞత్తో; ‘అన్తవా లోకో’తి [లోకోతి వా (సీ॰ క॰)] ఖో పోట్ఠపాద…పే॰… ‘అనన్తవా లోకో’తి [లోకోతి వా (సీ॰ క॰)] ఖో పోట్ఠపాద… ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి ఖో పోట్ఠపాద… ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి ఖో పోట్ఠపాద… ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో పోట్ఠపాద… న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో పోట్ఠపాద… ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో పోట్ఠపాద… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా అనేకంసికో ధమ్మో దేసితో పఞ్ఞత్తో.

“కస్మా చ తే, పోట్ఠపాద, మయా అనేకంసికా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా? న హేతే, పోట్ఠపాద, అత్థసంహితా న ధమ్మసంహితా న ఆదిబ్రహ్మచరియకా న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి. తస్మా తే మయా అనేకంసికా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా”.

ఏకంసికధమ్మో

౪౨౪. “కతమే చ తే, పోట్ఠపాద, మయా ఏకంసికా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా ? ఇదం దుక్ఖన్తి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా ఏకంసికో ధమ్మో దేసితో పఞ్ఞత్తో. అయం దుక్ఖసముదయోతి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా ఏకంసికో ధమ్మో దేసితో పఞ్ఞత్తో. అయం దుక్ఖనిరోధోతి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా ఏకంసికో ధమ్మో దేసితో పఞ్ఞత్తో. అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదాతి ఖో, పోట్ఠపాద, మయా ఏకంసికో ధమ్మో దేసితో పఞ్ఞత్తో.

“కస్మా చ తే, పోట్ఠపాద, మయా ఏకంసికా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా? ఏతే, పోట్ఠపాద, అత్థసంహితా , ఏతే ధమ్మసంహితా, ఏతే ఆదిబ్రహ్మచరియకా ఏతే నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తి. తస్మా తే మయా ఏకంసికా ధమ్మా దేసితా పఞ్ఞత్తా.

౪౨౫. “సన్తి, పోట్ఠపాద, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘ఏకన్తసుఖీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా’తి. త్యాహం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదామి – ‘సచ్చం కిర తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “ఏకన్తసుఖీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా’తి? తే చే మే ఏవం పుట్ఠా ‘ఆమా’తి పటిజానన్తి. త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏకన్తసుఖం లోకం జానం పస్సం విహరథా’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏకం వా రత్తిం ఏకం వా దివసం ఉపడ్ఢం వా రత్తిం ఉపడ్ఢం వా దివసం ఏకన్తసుఖిం అత్తానం సఞ్జానాథా’తి [సమ్పజానాథాతి (సీ. స్యా. క.)]? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి. త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో జానాథ – “అయం మగ్గో అయం పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో యా తా దేవతా ఏకన్తసుఖం లోకం ఉపపన్నా, తాసం భాసమానానం సద్దం సుణాథ – “సుప్పటిపన్నాత్థ, మారిసా, ఉజుప్పటిపన్నాత్థ, మారిసా, ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయ; మయమ్పి హి, మారిసా, ఏవంపటిపన్నా ఏకన్తసుఖం లోకం ఉపపన్నా’తి ? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, ననుఏవం సన్తే తేసం సమణబ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే తేసం సమణబ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

౪౨౬. “సేయ్యథాపి, పోట్ఠపాద, పురిసో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం యా ఇమస్మిం జనపదే జనపదకల్యాణీ, తం ఇచ్ఛామి తం కామేమీ’తి. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస, యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం ఖత్తియీ వా బ్రాహ్మణీ వా వేస్సీ వా సుద్దీ వా’తి? ఇతి పుట్ఠో ‘నో’తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస , యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం ఏవంనామా ఏవంగోత్తాతి వా, దీఘా వా రస్సా వా మజ్ఝిమా వా కాళీ వా సామా వా మఙ్గురచ్ఛవీ వాతి, అముకస్మిం గామే వా నిగమే వా నగరే వా’తి? ఇతి పుట్ఠో ‘నో’తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస, యం త్వం న జానాసి న పస్ససి, తం త్వం ఇచ్ఛసి కామేసీ’తి? ఇతి పుట్ఠో ‘ఆమా’తి వదేయ్య.

“తం కిం మఞ్ఞసి , పోట్ఠపాద, ననుఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

“ఏవమేవ ఖో, పోట్ఠపాద, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘ఏకన్తసుఖీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా’తి. త్యాహం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదామి – ‘సచ్చం కిర తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “ఏకన్తసుఖీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా”’తి? తే చే మే ఏవం పుట్ఠా ‘ఆమా’తి పటిజానన్తి. త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏకన్తసుఖం లోకం జానం పస్సం విహరథా’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏకం వా రత్తిం ఏకం వా దివసం ఉపడ్ఢం వా రత్తిం ఉపడ్ఢం వా దివసం ఏకన్తసుఖిం అత్తానం సఞ్జానాథా’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి. త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో జానాథ – “అయం మగ్గో అయం పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో యా తా దేవతా ఏకన్తసుఖం లోకం ఉపపన్నా, తాసం భాసమానానం సద్దం సుణాథ – “సుప్పటిపన్నాత్థ, మారిసా, ఉజుప్పటిపన్నాత్థ, మారిసా, ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయ; మయమ్పి హి, మారిసా, ఏవంపటిపన్నా ఏకన్తసుఖం లోకం ఉపపన్నా”’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, నను ఏవం సన్తే తేసం సమణబ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే తేసం సమణబ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

౪౨౭. “సేయ్యథాపి, పోట్ఠపాద, పురిసో చాతుమహాపథే నిస్సేణిం కరేయ్య పాసాదస్స ఆరోహణాయ. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస, యస్స త్వం [యం త్వం (సీ. క.)] పాసాదస్స ఆరోహణాయ నిస్సేణిం కరోసి, జానాసి తం పాసాదం పురత్థిమాయ వా దిసాయ దక్ఖిణాయ వా దిసాయ పచ్ఛిమాయ వా దిసాయ ఉత్తరాయ వా దిసాయ ఉచ్చో వా నీచో వా మజ్ఝిమో వా’తి? ఇతి పుట్ఠో ‘నో’తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస, యం త్వం న జానాసి న పస్ససి, తస్స త్వం పాసాదస్స ఆరోహణాయ నిస్సేణిం కరోసీ’తి? ఇతి పుట్ఠో ‘ఆమా’తి వదేయ్య.

“తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, నను ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

“ఏవమేవ ఖో, పోట్ఠపాద, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘ఏకన్తసుఖీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా’తి. త్యాహం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదామి – ‘సచ్చం కిర తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – “ఏకన్తసుఖీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా’తి ? తే చే మే ఏవం పుట్ఠా ‘ఆమా’తి పటిజానన్తి. త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏకన్తసుఖం లోకం జానం పస్సం విహరథా’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏకం వా రత్తిం ఏకం వా దివసం ఉపడ్ఢం వా రత్తిం ఉపడ్ఢం వా దివసం ఏకన్తసుఖిం అత్తానం సఞ్జానాథా’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి. త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో జానాథ అయం మగ్గో అయం పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా’తి? ఇతి పుట్ఠా ‘నో’తి వదన్తి.

“త్యాహం ఏవం వదామి – ‘అపి పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో యా తా దేవతా ఏకన్తసుఖం లోకం ఉపపన్నా’ తాసం దేవతానం భాసమానానం సద్దం సుణాథ- “సుప్పటిపన్నాత్థ, మారిసా, ఉజుప్పటిపన్నాత్థ , మారిసా, ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయ; మయమ్పి హి, మారిసా, ఏవం పటిపన్నా ఏకన్తసుఖం లోకం ఉపపన్నా’తి? ఇతి పుట్ఠా “నో”తి వదన్తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, నను ఏవం సన్తే తేసం సమణబ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే తేసం సమణబ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

తయో అత్తపటిలాభా

౪౨౮. “తయో ఖో మే, పోట్ఠపాద, అత్తపటిలాభా – ఓళారికో అత్తపటిలాభో, మనోమయో అత్తపటిలాభో, అరూపో అత్తపటిలాభో. కతమో చ, పోట్ఠపాద, ఓళారికో అత్తపటిలాభో? రూపీ చాతుమహాభూతికో కబళీకారాహారభక్ఖో [కబళీకారభక్ఖో (స్యా. క.)], అయం ఓళారికో అత్తపటిలాభో. కతమో మనోమయో అత్తపటిలాభో? రూపీ మనోమయో సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గీ అహీనిన్ద్రియో, అయం మనోమయో అత్తపటిలాభో. కతమో అరూపో అత్తపటిలాభో? అరూపీ సఞ్ఞామయో, అయం అరూపో అత్తపటిలాభో.

౪౨౯. “ఓళారికస్సపి ఖో అహం, పోట్ఠపాద, అత్తపటిలాభస్స పహానాయ ధమ్మం దేసేమి – యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథాతి. సియా ఖో పన తే, పోట్ఠపాద, ఏవమస్స – సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతి, దుక్ఖో చ ఖో విహారోతి, న ఖో పనేతం, పోట్ఠపాద, ఏవం దట్ఠబ్బం. సంకిలేసికా చేవ ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా చ ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతి, పాముజ్జం చేవ భవిస్సతి పీతి చ పస్సద్ధి చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ సుఖో చ విహారో.

౪౩౦. “మనోమయస్సపి ఖో అహం, పోట్ఠపాద, అత్తపటిలాభస్స పహానాయ ధమ్మం దేసేమి యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథాతి . సియా ఖో పన తే, పోట్ఠపాద, ఏవమస్స – ‘సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతి, దుక్ఖో చ ఖో విహారో’తి, న ఖో పనేతం, పోట్ఠపాద, ఏవం దట్ఠబ్బం. సంకిలేసికా చేవ ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా చ ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి , పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతి, పాముజ్జం చేవ భవిస్సతి పీతి చ పస్సద్ధి చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ సుఖో చ విహారో.

౪౩౧. “అరూపస్సపి ఖో అహం, పోట్ఠపాద, అత్తపటిలాభస్స పహానాయ ధమ్మం దేసేమి యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి , పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథాతి. సియా ఖో పన తే, పోట్ఠపాద, ఏవమస్స – ‘సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతి, దుక్ఖో చ ఖో విహారో’తి, న ఖో పనేతం , పోట్ఠపాద, ఏవం దట్ఠబ్బం. సంకిలేసికా చేవ ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా చ ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతి, పాముజ్జం చేవ భవిస్సతి పీతి చ పస్సద్ధి చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ సుఖో చ విహారో.

౪౩౨. “పరే చే, పోట్ఠపాద, అమ్హే ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కతమో పన సో, ఆవుసో , ఓళారికో అత్తపటిలాభో, యస్స తుమ్హే పహానాయ ధమ్మం దేసేథ, యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా’తి, తేసం మయం ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరేయ్యామ – ‘అయం వా సో, ఆవుసో, ఓళారికో అత్తపటిలాభో, యస్స మయం పహానాయ ధమ్మం దేసేమ, యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా’తి.

౪౩౩. “పరే చే, పోట్ఠపాద, అమ్హే ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కతమో పన సో, ఆవుసో, మనోమయో అత్తపటిలాభో, యస్స తుమ్హే పహానాయ ధమ్మం దేసేథ, యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా’తి? తేసం మయం ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరేయ్యామ – ‘అయం వా సో, ఆవుసో, మనోమయో అత్తపటిలాభో యస్స మయం

పహానాయ ధమ్మం దేసేమ, యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి , పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి.

౪౩౪. "పరే చే, పోట్ఠపాద, అమ్హే ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'కతమో పన సో, ఆవుసో, అరూపో అత్తపటిలాభో, యస్స తుమ్హే పహానాయ ధమ్మం దేసేథ , యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి, తేసం మయం ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరేయ్యామ – 'అయం వా సో, ఆవుసో, అరూపో అత్తపటిలాభో యస్స మయం పహానాయ ధమ్మం దేసేమ, యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, నను ఏవం సన్తే సప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి? "అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే సప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి.

౪౩౫. "సేయ్యథాపి, పోట్ఠపాద, పురిసో నిస్సేణిం కరేయ్య పాసాదస్స ఆరోహణాయ తస్సేవ పాసాదస్స హేట్ఠా. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, యస్స త్వం పాసాదస్స ఆరోహణాయ నిస్సేణిం కరోసి, జానాసి తం పాసాదం, పురత్థిమాయ వా దిసాయ దక్ఖిణాయ వా దిసాయ పచ్ఛిమాయ వా దిసాయ ఉత్తరాయ వా దిసాయ ఉచ్చో వా నీచో వా మజ్ఝిమో వా'తి? సో ఏవం వదేయ్య – 'అయం వా సో, ఆవుసో, పాసాదో, యస్సాహం ఆరోహణాయ నిస్సేణిం కరోమి, తస్సేవ పాసాదస్స హేట్ఠా'తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, నను ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స సప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి? "అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స సప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి.

౪౩౬. "ఏవమేవ ఖో, పోట్ఠపాద, పరే చే అమ్హే ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'కతమో పన సో, ఆవుసో, ఓళారికో అత్తపటిలాభో...పే.... కతమో పన సో, ఆవుసో, మనోమయో అత్తపటిలాభో...పే.... కతమో పన సో, ఆవుసో, అరూపో అత్తపటిలాభో, యస్స తుమ్హే పహానాయ ధమ్మం దేసేథ, యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి, తేసం మయం ఏవం పుట్ఠా ఏవం బ్యాకరేయ్యామ – 'అయం వా సో, ఆవుసో, అరూపో అత్తపటిలాభో, యస్స మయం పహానాయ ధమ్మం దేసేమ, యథాపటిపన్నానం వో సంకిలేసికా ధమ్మా పహీయిస్సన్తి, వోదానియా ధమ్మా అభివడ్ఢిస్సన్తి, పఞ్ఞాపారిపూరిం వేపుల్లత్తఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, పోట్ఠపాద, నను ఏవం సన్తే సప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి? "అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే సప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి.

౪౩౭. ఏవం వుత్తే చిత్తో హత్థిసారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "యస్మిం, భన్తే, సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభో హోతి, మోఘస్స తస్మిం సమయే మనోమయో అత్తపటిలాభో హోతి, మోఘో అరూపో అత్తపటిలాభో హోతి; ఓళారికో వాస్స అత్తపటిలాభో తస్మిం సమయే సచ్చో హోతి. యస్మిం, భన్తే, సమయే మనోమయో అత్తపటిలాభో హోతి, మోఘస్స తస్మిం

సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభో హోతి, మోఘో అరూపో అత్తపటిలాభో హోతి; మనోమయో వాస్స అత్తపటిలాభో తస్మిం సమయే సచ్చో హోతి. యస్మిం, భన్తే, సమయే అరూపో అత్తపటిలాభో హోతి, మోఘస్స తస్మిం సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభో హోతి, మోఘో మనోమయో అత్తపటిలాభో హోతి; అరూపో వాస్స అత్తపటిలాభో తస్మిం సమయే సచ్చో హోతీ"తి.

"యస్మిం, చిత్త, సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభో హోతి, నేవ తస్మిం సమయే మనోమయో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న అరూపో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి ; ఓళారికో అత్తపటిలాభోత్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి. యస్మిం, చిత్త, సమయే మనోమయో అత్తపటిలాభో హోతి, నేవ తస్మిం సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న అరూపో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి; మనోమయో అత్తపటిలాభోత్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి. యస్మిం, చిత్త, సమయే అరూపో అత్తపటిలాభో హోతి, నేవ తస్మిం సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న మనోమయో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి; అరూపో అత్తపటిలాభోత్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి.

౪౩౮. "సచే తం, చిత్త, ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'అహోసి త్వం అతీతమద్ధానం, న త్వం నాహోసి; భవిస్ససి త్వం అనాగతమద్ధానం, న త్వం న భవిస్ససి; అత్థి త్వం ఏతరహి, న త్వం నత్థీ'తి, ఏవం పుట్ఠో త్వం, చిత్త, కిన్తి బ్యాకరేయ్యాసీ"తి?

"సచే మం, భన్తే, ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'అహోసి త్వం అతీతమద్ధానం, న త్వం న అహోసి; భవిస్ససి త్వం అనాగతమద్ధానం, న త్వం న భవిస్ససి; అత్థి త్వం ఏతరహి, న త్వం నత్థీ'తి. ఏవం పుట్ఠో అహం, భన్తే, ఏవం బ్యాకరేయ్యం – 'అహోసాహం అతీతమద్ధానం, నాహం న అహోసిం; భవిస్సామహం అనాగతమద్ధానం, నాహం న భవిస్సామి; అత్థాహం ఏతరహి, నాహం నత్థీ'తి. ఏవం పుట్ఠో అహం, భన్తే, ఏవం బ్యాకరేయ్య"న్తి.

"సచే పన తం, చిత్త, ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'యో తే అహోసి అతీతో అత్తపటిలాభో, సోవ [స్వేవ (సీ. పీ.), సోయేవ (స్యా.)] తే అత్తపటిలాభో సచ్చో, మోఘో అనాగతో, మోఘో పచ్చుప్పన్నో? యో [యో వా (పీ.)] తే భవిస్సతి అనాగతో అత్తపటిలాభో, సోవ తే అత్తపటిలాభో సచ్చో, మోఘో అతీతో, మోఘో పచ్చుప్పన్నో? యో [యో వా (పీ.)] తే ఏతరహి పచ్చుప్పన్నో అత్తపటిలాభో, సోవ [సో చ (క.)] తే అత్తపటిలాభో సచ్చో, మోఘో అతీతో, మోఘో అనాగతో'తి. ఏవం పుట్ఠో త్వం, చిత్త, కిన్తి బ్యాకరేయ్యాసీ"తి?

"సచే పన మం, భన్తే, ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'యో తే అహోసి అతీతో అత్తపటిలాభో, సోవ తే అత్తపటిలాభో సచ్చో, మోఘో అనాగతో, మోఘో పచ్చుప్పన్నో. యో తే భవిస్సతి అనాగతో అత్తపటిలాభో, సోవ తే అత్తపటిలాభో సచ్చో, మోఘో అతీతో, మోఘో పచ్చుప్పన్నో. యో తే ఏతరహి పచ్చుప్పన్నో అత్తపటిలాభో, సోవ తే అత్తపటిలాభో సచ్చో, మోఘో అతీతో, మోఘో అనాగతో'తి. ఏవం పుట్ఠో అహం, భన్తే, ఏవం బ్యాకరేయ్యం – 'యో మే అహోసి అతీతో అత్తపటిలాభో, సోవ మే అత్తపటిలాభో తస్మిం సమయే సచ్చో అహోసి, మోఘో అనాగతో, మోఘో పచ్చుప్పన్నో. యో మే భవిస్సతి అనాగతో అత్తపటిలాభో, సోవ మే అత్తపటిలాభో తస్మిం సమయే సచ్చో భవిస్సతి, మోఘో అతీతో, మోఘో పచ్చుప్పన్నో. యో మే ఏతరహి పచ్చుప్పన్నో అత్తపటిలాభో, సోవ మే అత్తపటిలాభో సచ్చో, మోఘో అతీతో, మోఘో అనాగతో'తి. ఏవం పుట్ఠో అహం, భన్తే, ఏవం బ్యాకరేయ్య"న్తి.

౪౩౯. "ఏవమేవ ఖో, చిత్త, యస్మిం సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభో హోతి, నేవ తస్మిం సమయే మనోమయో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న అరూపో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి. ఓళారికో అత్తపటిలాభో త్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి. యస్మిం, చిత్త, సమయే మనోమయో అత్తపటిలాభో హోతి...పే.... యస్మిం, చిత్త, సమయే అరూపో అత్తపటిలాభో హోతి, నేవ తస్మిం సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న మనోమయో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి; అరూపో అత్తపటిలాభో త్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి.

౪౪౦. "సేయ్యథాపి, చిత్త, గవా ఖీరం, ఖీరమ్హా దధి, దధిమ్హా నవనీతం, నవనీతమ్హా సప్పి, సప్పిమ్హా సప్పిమణ్డో. యస్మిం సమయే ఖీరం హోతి, నేవ తస్మిం సమయే దధీతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న నవనీతన్తి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న సప్పీతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న సప్పిమణ్డోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి; ఖీరం త్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి. యస్మిం సమయే దధి హోతి...పే.... నవనీతం హోతి... సప్పి హోతి... సప్పిమణ్డో హోతి, నేవ తస్మిం సమయే ఖీరన్తి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న దధీతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న నవనీతన్తి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న సప్పీతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి; సప్పిమణ్డో త్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి. ఏవమేవ ఖో, చిత్త, యస్మిం సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభో హోతి...పే.... యస్మిం, చిత్త, సమయే మనోమయో అత్తపటిలాభో హోతి...పే.... యస్మిం, చిత్త, సమయే అరూపో అత్తపటిలాభో హోతి, నేవ తస్మిం సమయే ఓళారికో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి, న మనోమయో అత్తపటిలాభోతి సఙ్ఖం గచ్ఛతి; అరూపో అత్తపటిలాభో త్వేవ తస్మిం సమయే సఙ్ఖం గచ్ఛతి. ఇమా ఖో చిత్త, లోకసమఞ్ఞా లోకనిరుత్తియో లోకవోహారా లోకపఞ్ఞత్తియో , యాహి తథాగతో వోహరతి అపరామస"న్తి.

౪౪౧. ఏవం వుత్తే, పోట్ఠపాదో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే! అభిక్కన్తం, భన్తే, సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – 'చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ'తి. ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

చిత్తహత్థిసారిపుత్తఉపసమ్పదా

౪౪౨. చిత్తో పన హత్థిసారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే; అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – 'చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ'తి. ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద"న్తి.

౪౪౩. అలత్థ ఖో చిత్తో హత్థిసారిపుత్తో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా చిత్తో హత్థిసారిపుత్తో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో న చిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి – అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా చిత్తో హత్థిసారిపుత్తో అరహతం అహోసీతి.

పోట్ఠపాదసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. సుభసుత్తం

సుభమాణవవత్థు

४४४. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా ఆనన్దో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే అచిరపరినిబ్బుతే భగవతి. తేన ఖో పన సమయేన సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో సావత్థియం పటివసతి కేనచిదేవ కరణీయేన.

४४७. అథ ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో అఞ్ఞతరం మాణవకం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, మాణవక, యేన సమణో ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన సమణం ఆనన్దం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – 'సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భవన్తం ఆనన్దం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ'తి. ఏవఞ్చ వదేహి – 'సాధు కిర భవం ఆనన్దో యేన సుభస్స మాణవస్స తోదేయ్యపుత్తస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి.

४४६. "ఏవం, భో"తి ఖో సో మాణవకో సుభస్స మాణవస్స తోదేయ్యపుత్తస్స పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో మాణవకో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భవన్తం ఆనన్దం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి; ఏవఞ్చ వదేతి – 'సాధు కిర భవం ఆనన్దో యేన సుభస్స మాణవస్స తోదేయ్యపుత్తస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి.

४४೭. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో తం మాణవకం ఏతదవోచ – "అకాలో ఖో, మాణవక . అత్థి మే అజ్జ భేసజ్జమత్తా పీతా. అప్పేవనామ స్వేపి ఉపసఙ్కమేయ్యామ కాలఞ్చ సమయఞ్చ ఉపాదాయా"తి.

"ఏవం, భో"తి ఖో సో మాణవకో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా సుభం మాణవం తోదేయ్యపుత్తం ఏతదవోచ, "అవోచుమ్హా ఖో మయం భోతో వచనేన తం భవన్తం ఆనన్దం – 'సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భవన్తం ఆనన్దం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి, ఏవఞ్చ వదేతి – "సాధు కిర భవం ఆనన్దో యేన సుభస్స మాణవస్స తోదేయ్యపుత్తస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"'తి. ఏవం వుత్తే, భో, సమణో ఆనన్దో మం ఏతదవోచ – 'అకాలో ఖో, మాణవక. అత్థి మే అజ్జ భేసజ్జమత్తా పీతా. అప్పేవనామ స్వేపి ఉపసఙ్కమేయ్యామ కాలఞ్చ సమయఞ్చ ఉపాదాయా'తి. ఏత్తావతాపి ఖో, భో, కతమేవ ఏతం, యతో ఖో సో భవం ఆనన్దో ఓకాసమకాసి స్వాతనాయపి ఉపసఙ్కమనాయా"తి.

४४८. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ చేతకేన భిక్ఖునా పచ్ఛాసమణేన యేన సుభస్స మాణవస్స తోదేయ్యపుత్తస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది.

అథ ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "భవఞ్హి ఆనన్దో తస్స భోతో గోతమస్స దీఘరత్తం ఉపట్ఠాకో సన్తికావచరో సమీపచారీ. భవమేతం ఆనన్దో జానేయ్య, యేసం సో భవం గోతమో ధమ్మానం వణ్ణవాదీ అహోసి, యత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసి. కతమేసానం ఖో, భో ఆనన్ద, ధమ్మానం సో భవం గోతమో వణ్ణవాదీ అహోసి; కత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసీ"తి?

౪౪౯. "తిణ్ణం ఖో, మాణవ, ఖన్ధానం సో భగవా వణ్ణవాదీ అహోసి; ఏత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసి. కతమేసం తిణ్ణం? అరియస్స సీలక్ఖన్ధస్స, అరియస్స సమాధిక్ఖన్ధస్స, అరియస్స పఞ్ఞాక్ఖన్ధస్స. ఇమేసం ఖో, మాణవ, తిణ్ణం ఖన్ధానం సో భగవా వణ్ణవాదీ అహోసి; ఏత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసీ"తి.

సీలక్ఖన్ధో

౪౫౦. "కతమో పన సో, భో ఆనన్ద, అరియో సీలక్ఖన్ధో, యస్స సో భవం గోతమో వణ్ణవాదీ అహోసి, యత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసీ"తి?

"ఇధ, మాణవ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. తం ధమ్మం సుణాతి గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అఞ్ఞతరస్మిం వా కులే పచ్చాజాతో. సో తం ధమ్మం సుత్వా తథాగతే సద్ధం పటిలభతి. సో తేన సద్ధాపటిలాభేన సమన్నాగతో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'సమ్బాధో ఘరావాసో రజోపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా, నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో అపరేన సమయేన అప్పం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ మహన్తం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ అప్పం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ మహన్తం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి, ఆచారగోచరసమ్పన్నో, అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు, కాయకమ్మవచీకమ్మేన సమన్నాగతో కుసలేన, పరిసుద్ధాజీవో, సీలసమ్పన్నో, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో, సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో, సన్తుట్ఠో.

౪౫౧. "కథఞ్చ, మాణవ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి. యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి; ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం. (యథా ౧౯౪ యావ ౨౧౦ అనుచ్ఛేదేసు ఏవం విత్థారేతబ్బం).

“యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి, సేయ్యథిదం – సన్తికమ్మం పణిధికమ్మం భూతకమ్మం భూరికమ్మం వస్సకమ్మం వోస్సకమ్మం వత్థుకమ్మం వత్థుపరికమ్మం ఆచమనం న్హాపనం జుహనం వమనం విరేచనం ఉద్ధంవిరేచనం అధోవిరేచనం సీసవిరేచనం కణ్ణతేలం నేత్తతప్పనం నత్థుకమ్మం అఞ్జనం పచ్చఞ్జనం సాలాకియం సల్లకత్తియం దారకతికిచ్ఛా మూలభేసజ్జానం అనుప్పదానం ఓసధీనం పటిమోక్ఖో ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు యథా వా పనేకే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సద్ధాదేయ్యాని భోజనాని భుఞ్జిత్వా తే ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవేన జీవితం కప్పేన్తి, సేయ్యథిదం, సన్తికమ్మం పణిధికమ్మం...పే.... ఓసధీనం పటిమోక్ఖో ఇతి వా ఇతి ఏవరూపాయ తిరచ్ఛానవిజ్జాయ మిచ్ఛాజీవా పటివిరతో హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సీలస్మిం.

౪౫౨. “స ఖో సో [అయం ఖో సో (క.)], మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సీలసమ్పన్నో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం సీలసంవరతో. సేయ్యథాపి, మాణవ, రాజా ఖత్తియో ముద్ధావసిత్తో నిహతపచ్చామిత్తో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం పచ్చత్థికతో. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సీలసమ్పన్నో న కుతోచి భయం సమనుపస్సతి, యదిదం సీలసంవరతో. సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతి. ఏవం ఖో, మాణవ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి.

౪౫౩. “అయం ఖో సో, మాణవ, అరియో సీలక్ఖన్ధో యస్స సో భగవా వణ్ణవాదీ అహోసి, యత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసి. అత్థి చేవేత్థ ఉత్తరికరణీయ”న్తి.

“అచ్ఛరియం, భో ఆనన్ద, అబ్భుతం, భో ఆనన్ద! సో చాయం, భో ఆనన్ద, అరియో సీలక్ఖన్ధో పరిపుణ్ణో, నో అపరిపుణ్ణో. ఏవం పరిపుణ్ణం చాహం, భో, ఆనన్ద, అరియం సీలక్ఖన్ధం ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞేసు సమణబ్రాహ్మణేసు న సమనుపస్సామి. ఏవం పరిపుణ్ణఞ్చ, భో ఆనన్ద, అరియం సీలక్ఖన్ధం ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞే సమణబ్రాహ్మణా అత్తని సమనుపస్సేయ్యుం, తే తావతకేనేవ అత్తమనా అస్సు – ‘అలమేత్తావతా, కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరికరణీయ’న్తి. అథ చ పన భవం ఆనన్దో ఏవమాహ – ‘అత్థి చేవేత్థ ఉత్తరికరణీయ’”న్తి [ఇమస్స అనన్తరం సీ. పీ. పోత్థకేసు “పఠమభాణవారం”తి పాఠో దిస్సతి].

సమాధిక్ఖన్ధో

౪౫౪. “కతమో పన సో, భో ఆనన్ద, అరియో సమాధిక్ఖన్ధో, యస్స సో భవం గోతమో వణ్ణవాదీ అహోసి, యత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసీ”తి?

“కథఞ్చ, మాణవ, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి? ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ; యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ; యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం

అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సో ఇమినా అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అబ్యాసేకసుఖం పటిసంవేదేతి. ఏవం ఖో, మాణవ, భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి.

౪౫౫. “కథఞ్చ, మాణవ, భిక్ఖు సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో హోతి? ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి. ఏవం ఖో, మాణవ, భిక్ఖు సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో హోతి.

౪౫౬. “కథఞ్చ, మాణవ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి? ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి, సమాదాయేవ పక్కమతి. సేయ్యథాపి, మాణవ, పక్ఖీ సకుణో యేన యేనేవ డేతి, సపత్తభారోవ డేతి ; ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి, సమాదాయేవ పక్కమతి. ఏవం ఖో, మాణవ, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి.

౪౫౭. “సో ఇమినా చ అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో, ఇమాయ చ అరియాయ సన్తుట్ఠియా సమన్నాగతో వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. సో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతప్పటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా, ఉజుం కాయం పణిధాయ, పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా.

౪౫౮. “సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి. బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతి. థినమిద్ధం పహాయ విగతథినమిద్ధో విహరతి ఆలోకసఞ్ఞీ సతో సమ్పజానో, థినమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి. ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి. విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి.

౪౫౯. “సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో ఇణం ఆదాయ కమ్మన్తే పయోజేయ్య. తస్స తే కమ్మన్తా సమిజ్ఝేయ్యుం. సో యాని చ పోరాణాని ఇణమూలాని తాని చ బ్యన్తిం కరేయ్య, సియా చస్స ఉత్తరిం అవసిట్ఠం దారభరణాయ. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే ఇణం ఆదాయ కమ్మన్తే పయోజేసిం . తస్స మే తే కమ్మన్తా సమిజ్ఝింసు. సోహం యాని చ పోరాణాని ఇణమూలాని తాని చ బ్యన్తిం అకాసిం, అత్థి చ మే ఉత్తరిం అవసిట్ఠం దారభరణాయా’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౪౬౦. “సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో ఆబాధికో అస్స దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో; భత్తఞ్చస్స నచ్ఛాదేయ్య, న చస్స కాయే బలమత్తా. సో అపరేన సమయేన తమ్హా ఆబాధా ముచ్చేయ్య, భత్తఞ్చస్స ఛాదేయ్య, సియా చస్స కాయే బలమత్తా. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే ఆబాధికో అహోసిం దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో, భత్తఞ్చ మే నచ్ఛాదేసి, న చ మే ఆసి కాయే

బలమత్తా. సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా ఆబాధా ముత్తో భత్తఞ్చ మే ఛాదేతి, అత్థి చ మే కాయే బలమత్తా’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౪౬౧. “సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో బన్ధనాగారే బద్ధో అస్స. సో అపరేన సమయేన తమ్హా బన్ధనాగారా ముచ్చేయ్య సోత్థినా అబ్భయేన, న చస్స కిఞ్చి భోగానం వయో. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే బన్ధనాగారే బద్ధో అహోసిం. సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా బన్ధనాగారా ముత్తో సోత్థినా అబ్భయేన, నత్థి చ మే కిఞ్చి భోగానం వయో’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౪౬౨. “సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో దాసో అస్స అనత్తాధీనో పరాధీనో న యేనకామంగమో. సో అపరేన సమయేన తమ్హా దాసబ్యా ముచ్చేయ్య, అత్తాధీనో అపరాధీనో భుజిస్సో యేనకామంగమో. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే దాసో అహోసిం అనత్తాధీనో పరాధీనో న యేనకామంగమో. సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా దాసబ్యా ముత్తో అత్తాధీనో అపరాధీనో భుజిస్సో యేనకామంగమో’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౪౬౩. “సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో సధనో సభోగో కన్తారద్ధానమగ్గం పటిపజ్జేయ్య దుబ్భిక్ఖం సప్పటిభయం. సో అపరేన సమయేన తం కన్తారం నిత్థరేయ్య, సోత్థినా గామన్తం అనుపాపుణేయ్య ఖేమం అప్పటిభయం. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే సధనో సభోగో కన్తారద్ధానమగ్గం పటిపజ్జిం దుబ్భిక్ఖం సప్పటిభయం. సోమ్హి ఏతరహి కన్తారం నిత్థిణ్ణో, సోత్థినా గామన్తం అనుప్పత్తో ఖేమం అప్పటిభయ’న్తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

౪౬౪. “ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు యథా ఇణం యథా రోగం యథా బన్ధనాగారం యథా దాసబ్యం యథా కన్తారద్ధానమగ్గం, ఏవం ఇమే పఞ్చ నీవరణే అప్పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి.

౪౬౫. “సేయ్యథాపి, మాణవ, యథా ఆణణ్యం యథా ఆరోగ్యం యథా బన్ధనామోక్ఖం యథా భుజిస్సం యథా ఖేమన్తభూమిం. ఏవమేవ భిక్ఖు ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి.

౪౬౬. “తస్సిమే పఞ్చ నీవరణే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతో పామోజ్జం జాయతి, పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి.

౪౬౭. “సో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

“సేయ్యథాపి, మాణవ, దక్ఖో న్హాపకో వా న్హాపకన్తేవాసీ వా కంసథాలే న్హానీయచుణ్ణాని ఆకిరిత్వా ఉదకేన పరిప్ఫోసకం పరిప్ఫోసకం సన్దేయ్య. సాయం న్హానీయపిణ్డి స్నేహానుగతా స్నేహపరేతా సన్తరబాహిరా ఫుటా స్నేహేన, న చ పగ్ఘరణీ. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ

కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సమాధిస్మిం.

౪౬౮. "పున చపరం, మాణవ, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

"సేయ్యథాపి , మాణవ, ఉదకరహదో గమ్భీరో ఉబ్భిదోదకో. తస్స నేవస్స పురత్థిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న దక్ఖిణాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న పచ్ఛిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న ఉత్తరాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, దేవో చ న కాలేన కాలం సమ్మా ధారం అనుపవేచ్ఛేయ్య. అథ ఖో తమ్హావ ఉదకరహదా సీతా వారిధారా ఉబ్భిజ్జిత్వా తమేవ ఉదకరహదం సీతేన వారినా అభిసన్దేయ్య పరిసన్దేయ్య పరిపూరేయ్య పరిప్ఫరేయ్య, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో ఉదకరహదస్స సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు...పే... యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా... పే... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సో ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సమాధిస్మిం.

౪౬౯. "పున చపరం, మాణవ, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో సమ్పజానో , సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – "ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ"తి, తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

"సేయ్యథాపి, మాణవ, ఉప్పలినియం వా పదుమినియం వా పుణ్డరీకినియం వా అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని అన్తోనిముగ్గపోసీని, తాని యావ చగ్గా యావ చ మూలా సీతేన వారినా అభిసన్నాని పరిసన్నాని పరిపూరాని పరిప్ఫుటాని, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతం ఉప్పలానం వా పదుమానం వా పుణ్డరీకానం వా సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు...పే... యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా...పే... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సమాధిస్మిం.

౪౭౦. "పున చపరం, మాణవ, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి; నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి.

“సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో ఓదాతేన వత్థేన ససీసం పారుపిత్వా నిసిన్నో అస్స, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స ఓదాతేన వత్థేన అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు...పే.... యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి; నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి. ఇదమ్పిస్స హోతి సమాధిస్మిం.

౪౭౦. “అయం ఖో సో, మాణవ, అరియో సమాధిక్ఖన్ధో యస్స సో భగవా వణ్ణవాదీ అహోసి , యత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసి. అత్థి చేవేత్థ ఉత్తరికరణీయ”న్తి.

“అచ్ఛరియం, భో ఆనన్ద, అబ్భుతం, భో ఆనన్ద! సో చాయం, భో ఆనన్ద, అరియో సమాధిక్ఖన్ధో పరిపుణ్ణో, నో అపరిపుణ్ణో. ఏవం పరిపుణ్ణం చాహం, భో ఆనన్ద, అరియం సమాధిక్ఖన్ధం ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞేసు సమణబ్రాహ్మణేసు న సమనుపస్సామి. ఏవం పరిపుణ్ణఞ్చ, భో ఆనన్ద, అరియం సమాధిక్ఖన్ధం ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞే సమణబ్రాహ్మణా అత్తని సమనుపస్సేయ్యుం, తే తావతకేనేవ అత్తమనా అస్సు – ‘అలమేత్తావతా, కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరికరణీయ’న్తి. అథ చ పన భవం ఆనన్దో ఏవమాహ – ‘అత్థి చేవేత్థ ఉత్తరికరణీయ’”న్తి.

పఞ్ఞాక్ఖన్ధో

౪౭౧. “కతమో పన సో, భో ఆనన్ద, అరియో పఞ్ఞాక్ఖన్ధో, యస్స భో భవం గోతమో వణ్ణవాదీ అహోసి, యత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసీ”తి?

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఏవం పజానాతి – ‘అయం ఖో మే కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మో; ఇదఞ్చ పన మే విఞ్ఞాణం ఏత్థ సితం ఏత్థ పటిబద్ధ’న్తి.

“సేయ్యథాపి, మాణవ, మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో సబ్బాకారసమ్పన్నో. తత్రాస్స సుత్తం ఆవుతం నీలం వా పీతం వా లోహితం వా ఓదాతం వా పణ్డుసుత్తం వా. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో హత్థే కరిత్వా పచ్చవేక్ఖేయ్య – ‘అయం ఖో మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో సబ్బాకారసమ్పన్నో. తత్రిదం సుత్తం ఆవుతం నీలం వా పీతం వా లోహితం వా ఓదాతం వా పణ్డుసుత్తం వా’తి. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఏవం పజానాతి – ‘అయం ఖో మే కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదన-విద్ధంసనధమ్మో. ఇదఞ్చ పన మే విఞ్ఞాణం ఏత్థ సితం ఏత్థ పటిబద్ధ’న్తి. యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే...పే.... ఆనేఞ్జప్పత్తే ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఏవం పజానాతి... పే.... ఏత్థ పటిబద్ధన్తి. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౨౩. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే మనోమయం కాయం అభినిమ్మానాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఇమమ్హా కాయా అఞ్ఞం కాయం అభినిమ్మినాతి రూపిం మనోమయం సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గిం అహీనిన్ద్రియం.

“సేయ్యథాపి , మాణవ, పురిసో ముఞ్జమ్హా ఈసికం పవాహేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం ముఞ్జో అయం ఈసికా; అఞ్ఞో ముఞ్జో అఞ్ఞా ఈసికా; ముఞ్జమ్హా త్వేవ ఈసికా పవాళ్హా’తి. సేయ్యథా వా పన, మాణవ, పురిసో అసిం కోసియా పవాహేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం అసి, అయం కోసి; అఞ్ఞో అసి, అఞ్ఞా కోసి; కోసియా త్వేవ అసి పవాళ్హో’తి. సేయ్యథా వా పన, మాణవ, పురిసో అహిం కరణ్డా ఉద్ధరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం అహి, అయం కరణ్డో; అఞ్ఞో అహి, అఞ్ఞో కరణ్డో; కరణ్డా త్వేవ అహి ఉబ్బతో’తి . ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు…పే… యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే మనోమయం కాయం అభినిమ్మానాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి…పే…. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౨౪. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఇద్ధివిధాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి. ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి. ఆవిభావం తిరోభావం తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో గచ్ఛతి సేయ్యథాపి ఆకాసే. పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోతి, సేయ్యథాపి ఉదకే. ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛతి సేయ్యథాపి పథవియం. ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమతి సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో. ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవం మహిద్ధికే ఏవం మహానుభావే పాణినా పరామసతి పరిమజ్జతి. యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి.

“సేయ్యథాపి , మాణవ, దక్ఖో కుమ్భకారో వా కుమ్భకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతాయ మత్తికాయ యఞ్ఞదేవ భాజనవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య, తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య. సేయ్యథా వా పన, మాణవ, దక్ఖో దన్తకారో వా దన్తకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతస్మిం దన్తస్మిం యఞ్ఞదేవ దన్తవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య, తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య. సేయ్యథా వా పన, మాణవ, దక్ఖో సువణ్ణకారో వా సువణ్ణకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతస్మిం సువణ్ణస్మిం యఞ్ఞదేవ సువణ్ణవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య, తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు …పే… యమ్పి మాణవ భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఇద్ధివిధాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి. ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి …పే… యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౨౫. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే…పే…. ఆనేఞ్జప్పత్తే దిబ్బాయ సోతధాతుయా చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణాతి దిబ్బే చ మానుసే చ యే దూరే సన్తికే చ. సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నో. సో సుణేయ్య భేరిసద్దమ్పి ముదిఙ్గసద్దమ్పి సఙ్ఖపణవదిన్దిమసద్దమ్పి. తస్స ఏవమస్స – ‘భేరిసద్దో ఇతిపి ముదిఙ్గసద్దో ఇతిపి సఙ్ఖపణవదిన్దిమసద్దో ఇతి’పి [ఇతిపీతి (క.)]. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు…పే…. యమ్పి మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే…పే… ఆనేఞ్జప్పత్తే దిబ్బాయ

సోతధాతుయా చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణాతి దిబ్బే చ మానుసే చ యే దూరే సన్తికే చ. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౭౯. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే చేతోపరియఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతి, 'సరాగం వా చిత్తం సరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'వీతరాగం వా చిత్తం వీతరాగం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'సదోసం వా చిత్తం సదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'వీతదోసం వా చిత్తం వీతదోసం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'సమోహం వా చిత్తం సమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'వీతమోహం వా చిత్తం వీతమోహం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'సఙ్ఖిత్తం వా చిత్తం సఙ్ఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'విక్ఖిత్తం వా చిత్తం విక్ఖిత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'మహగ్గతం వా చిత్తం మహగ్గతం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'అమహగ్గతం వా చిత్తం అమహగ్గతం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'సఉత్తరం వా చిత్తం సఉత్తరం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'అనుత్తరం వా చిత్తం అనుత్తరం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'సమాహితం వా చిత్తం సమాహితం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'అసమాహితం వా చిత్తం అసమాహితం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'విముత్తం వా చిత్తం విముత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి, 'అవిముత్తం వా చిత్తం అవిముత్తం చిత్త'న్తి పజానాతి.

"సేయ్యథాపి, మాణవ, ఇత్థీ వా పురిసో వా దహరో యువా మణ్డనజాతికో ఆదాసే వా పరిసుద్ధే పరియోదాతే అచ్ఛే వా ఉదకపత్తే సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో సకణికం వా సకణికన్తి జానేయ్య, అకణికం వా అకణికన్తి జానేయ్య. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు...పే॰... యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే...పే॰... ఆనేఞ్జప్పత్తే చేతోపరియఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో పరసత్తానం పురపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతి, సరాగం వా చిత్తం సరాగం చిత్తన్తి పజానాతి...పే॰... అవిముత్తం వా చిత్తం అవిముత్తం చిత్తన్తి పజానాతి. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౨౭. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే...పే॰... ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. సేయ్యథిదం, ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – 'అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో. సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో; సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

"సేయ్యథాపి, మాణవ, పురిసో సకమ్హా గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య; తమ్హాపి గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య; సో తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగచ్ఛేయ్య . తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో సకమ్హా గామా అముం గామం అగచ్ఛిం, తత్ర ఏవం అట్ఠాసిం ఏవం నిసీదిం ఏవం అభాసిం ఏవం తుణ్హీ అహోసిం. సో తమ్హాపి గామా అముం గామం గచ్ఛిం, తత్రాపి ఏవం అట్ఠాసిం ఏవం నిసీదిం ఏవం అభాసిం ఏవం తుణ్హీ అహోసిం. సోమ్హి తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగతో'తి. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు...పే॰... యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే...పే॰... ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి . సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౭౮. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే...పే.... ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా'తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి.

"సేయ్యథాపి, మాణవ, మజ్ఝేసిఙ్ఘాటకే పాసాదో, తత్థ చక్ఖుమా పురిసో ఠితో పస్సేయ్య మనుస్సే గేహం పవిసన్తేపి నిక్ఖమన్తేపి రథికాయపి వీథిం సఞ్చరన్తే మజ్ఝేసిఙ్ఘాటకే నిసిన్నేపి. తస్స ఏవమస్స – 'ఏతే మనుస్సా గేహం పవిసన్తి, ఏతే నిక్ఖమన్తి, ఏతే రథికాయ వీథిం సఞ్చరన్తి, ఏతే మజ్ఝేసిఙ్ఘాటకే నిసిన్నా'తి. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు...పే.... యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే...పే.... ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౭౯. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఇదం దుక్ఖన్తి యథాభూతం పజానాతి, అయం దుక్ఖసముదయోతి యథాభూతం పజానాతి, అయం దుక్ఖనిరోధోతి యథాభూతం పజానాతి, అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదాతి యథాభూతం పజానాతి; ఇమే ఆసవాతి యథాభూతం పజానాతి, అయం ఆసవసముదయోతి యథాభూతం పజానాతి, అయం ఆసవనిరోధోతి యథాభూతం పజానాతి , అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదాతి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి.

"సేయ్యథాపి, మాణవ, పబ్బతసఙ్ఖేపే ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో తీరే ఠితో పస్సేయ్య సిప్పికసమ్బుకమ్పి సక్ఖరకథలమ్పి మచ్ఛగుమ్బమ్పి చరన్తమ్పి తిట్ఠన్తమ్పి. తస్స ఏవమస్స – 'అయం ఖో ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో. తత్రిమే సిప్పికసమ్బుకాపి సక్ఖరకథలాపి మచ్ఛగుమ్బాపి చరన్తిపి తిట్ఠన్తిపీ'తి. ఏవమేవ ఖో, మాణవ, భిక్ఖు...పే.... యమ్పి, మాణవ, భిక్ఖు ఏవం సమాహితే చిత్తే...పే.... ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి. సో ఇదం దుక్ఖన్తి యథాభూతం పజానాతి...పే.... ఆసవనిరోధగామినీ

పటిపదాతి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి, 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి . ఇదమ్పిస్స హోతి పఞ్ఞాయ.

౪౮౦. "అయం ఖో, సో మాణవ, అరియో పఞ్ఞాక్ఖన్ధో యస్స సో భగవా వణ్ణవాదీ అహోసి, యత్థ చ ఇమం జనతం సమాదపేసి నివేసేసి పతిట్ఠాపేసి. నత్థి చేవేత్థ ఉత్తరికరణీయ"న్తి.

"అచ్ఛరియం , భో ఆనన్ద, అబ్భుతం, భో ఆనన్ద! సో చాయం, భో ఆనన్ద, అరియో పఞ్ఞాక్ఖన్ధో పరిపుణ్ణో, నో అపరిపుణ్ణో. ఏవం పరిపుణ్ణం చాహం, భో ఆనన్ద, అరియం పఞ్ఞాక్ఖన్ధం ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞేసు సమణబ్రాహ్మణేసు న సమనుపస్సామి. నత్థి చేవేత్థ [న సమనుపస్సామి...పే.... నత్థి నో కిఞ్చి (స్యా. క.)] ఉత్తరికరణీయం [ఉత్తరిం కరణీయన్తి (సీ. స్యా. పీ.) ఉత్తరికరణీయన్తి (క.)]. అభిక్కన్తం, భో ఆనన్ద, అభిక్కన్తం, భో ఆనన్ద! సేయ్యథాపి, భో ఆనన్ద, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య 'చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ'తి. ఏవమేవం భోతా ఆనన్దేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భో ఆనన్ద, తం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం ఆనన్దో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

సుభసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

౧౧. కేవట్టసుత్తం

కేవట్టగహపతిపుత్తవత్థు

౪౮౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా నాళన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే. అథ ఖో కేవట్టో గహపతిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో కేవట్టో గహపతిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అయం, భన్తే, నాళన్దా ఇద్ధా చేవ ఫీతా చ బహుజనా ఆకిణ్ణమనుస్సా భగవతి అభిప్పసన్నా. సాధు, భన్తే, భగవా ఏకం భిక్ఖుం సమాదిసతు, యో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా, ఇద్ధిపాటిహారియం కరిస్సతి; ఏవాయం నాళన్దా భియ్యోసో మత్తాయ భగవతి అభిప్పసీదిస్సతీ"తి. ఏవం వుత్తే, భగవా కేవట్టం గహపతిపుత్తం ఏతదవోచ – "న ఖో అహం, కేవట్ట, భిక్ఖూనం ఏవం ధమ్మం దేసేమి – ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, గిహీనం ఓదాతవసనానం ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా ఇద్ధిపాటిహారియం కరోథా"తి.

౪౮౨. దుతియమ్పి ఖో కేవట్టో గహపతిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "నాహం, భన్తే, భగవన్తం ధంసేమి; అపి చ, ఏవం వదామి – 'అయం, భన్తే, నాళన్దా ఇద్ధా చేవ ఫీతా చ బహుజనా ఆకిణ్ణమనుస్సా భగవతి అభిప్పసన్నా. సాధు, భన్తే, భగవా ఏకం భిక్ఖుం సమాదిసతు, యో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా ఇద్ధిపాటిహారియం కరిస్సతి; ఏవాయం నాళన్దా భియ్యోసో మత్తాయ భగవతి అభిప్పసీదిస్సతీ'"తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా కేవట్టం గహపతిపుత్తం ఏతదవోచ – "న ఖో అహం, కేవట్ట, భిక్ఖూనం ఏవం ధమ్మం దేసేమి – ఏథ తుమ్హే, భిక్ఖవే, గిహీనం ఓదాతవసనానం ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా ఇద్ధిపాటిహారియం కరోథా'"తి.

తతియమ్పి ఖో కేవట్టో గహపతిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "నాహం, భన్తే, భగవన్తం ధంసేమి; అపి చ, ఏవం వదామి – 'అయం, భన్తే, నాళన్దా ఇద్ధా చేవ ఫీతా చ బహుజనా ఆకిణ్ణమనుస్సా భగవతి అభిప్పసన్నా. సాధు, భన్తే, భగవా ఏకం భిక్ఖుం సమాదిసతు, యో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా ఇద్ధిపాటిహారియం కరిస్సతి. ఏవాయం నాళన్దా భియ్యోసో మత్తాయ భగవతి అభిప్పసీదిస్సతీ'తి.

ఇద్ధిపాటిహారియం

౪౮౩. "తీణి ఖో ఇమాని, కేవట్ట, పాటిహారియాని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితాని. కతమాని తీణి? ఇద్ధిపాటిహారియం, ఆదేసనాపాటిహారియం , అనుసాసనీపాటిహారియం.

౪౮౪. "కతమఞ్చ, కేవట్ట, ఇద్ధిపాటిహారియం? ఇధ, కేవట్ట, భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి. ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి; ఆవిభావం తిరోభావం తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో గచ్ఛతి సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోతి సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛతి సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమతి సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవం మహిద్ధికే ఏవం మహానుభావే పాణినా పరామసతి పరిమజ్జతి; యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతి.

"తమేనం అఞ్ఞతరో సద్ధో పసన్నో పస్సతి తం భిక్ఖుం అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోన్తం – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోన్తం, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోన్తం; ఆవిభావం తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం

అసజ్జమానం గచ్ఛన్తం సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోన్తం సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛన్తం సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమన్తం సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవం మహిద్ధికే ఏవం మహానుభావే పాణినా పరామసన్తం పరిమజ్జన్తం యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేన్తం.

“తమేనం సో సద్ధో పసన్నో అఞ్ఞతరస్స అస్సద్ధస్స అప్పసన్నస్స ఆరోచేతి – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, సమణస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా. అమాహం భిక్ఖుం అద్దసం అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోన్తం – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోన్తం, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోన్తం...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేన్త’న్తి.

“తమేనం సో అస్సద్ధో అప్పసన్నో తం సద్ధం పసన్నం ఏవం వదేయ్య – ‘అత్థి ఖో, భో, గన్ధారీ నామ విజ్జా. తాయ సో భిక్ఖు అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి...పే.... యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతీ’తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, కేవట్ట, అపి ను సో అస్సద్ధో అప్పసన్నో తం సద్ధం పసన్నం ఏవం వదేయ్యా”తి? “వదేయ్య, భన్తే”తి. “ఇమం ఖో అహం, కేవట్ట, ఇద్ధిపాటిహారియే ఆదీనవం సమ్పస్సమానో ఇద్ధిపాటిహారియేన అట్టీయామి హరాయామి జిగుచ్ఛామి”.

ఆదేసనాపాటిహారియం

౪౮౫. “కతమఞ్చ, కేవట్ట, ఆదేసనాపాటిహారియం? ఇధ, కేవట్ట, భిక్ఖు పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చిత్తమ్పి ఆదిసతి, చేతసికమ్పి ఆదిసతి, వితక్కితమ్పి ఆదిసతి, విచారితమ్పి ఆదిసతి – ‘ఏవమ్పి తే మనో, ఇత్థమ్పి తే మనో, ఇతిపి తే చిత్త’న్తి.

“తమేనం అఞ్ఞతరో సద్ధో పసన్నో పస్సతి తం భిక్ఖుం పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చిత్తమ్పి ఆదిసన్తం, చేతసికమ్పి ఆదిసన్తం, వితక్కితమ్పి ఆదిసన్తం, విచారితమ్పి ఆదిసన్తం – ‘ఏవమ్పి తే మనో, ఇత్థమ్పి తే మనో, ఇతిపి తే చిత్త’న్తి. తమేనం సో సద్ధో పసన్నో అఞ్ఞతరస్స అస్సద్ధస్స అప్పసన్నస్స ఆరోచేతి – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, సమణస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా. అమాహం భిక్ఖుం అద్దసం పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చిత్తమ్పి ఆదిసన్తం, చేతసికమ్పి ఆదిసన్తం, వితక్కితమ్పి ఆదిసన్తం, విచారితమ్పి ఆదిసన్తం – “ఏవమ్పి తే మనో, ఇత్థమ్పి తే మనో, ఇతిపి తే చిత్త”’న్తి.

“తమేనం సో అస్సద్ధో అప్పసన్నో తం సద్ధం పసన్నం ఏవం వదేయ్య – ‘అత్థి ఖో, భో, మణికా నామ విజ్జా; తాయ సో భిక్ఖు పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చిత్తమ్పి ఆదిసతి, చేతసికమ్పి ఆదిసతి, వితక్కితమ్పి ఆదిసతి, విచారితమ్పి ఆదిసతి – ‘ఏవమ్పి తే మనో, ఇత్థమ్పి తే మనో, ఇతిపి తే చిత్త”’న్తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, కేవట్ట, అపి ను సో అస్సద్ధో అప్పసన్నో తం సద్ధం పసన్నం ఏవం వదేయ్యా”తి ? “వదేయ్య, భన్తే”తి. “ఇమం ఖో అహం, కేవట్ట, ఆదేసనాపాటిహారియే ఆదీనవం సమ్పస్సమానో ఆదేసనాపాటిహారియేన అట్టీయామి హరాయామి జిగుచ్ఛామి”.

అనుసాసనీపాటిహారియం

౪౮౬. "కతమఞ్చ, కేవట్ట, అనుసాసనీపాటిహారియం? ఇధ, కేవట్ట, భిక్ఖు ఏవమనుసాసతి – 'ఏవం వితక్కేథ, మా ఏవం వితక్కయిత్థ, ఏవం మనసికరోథ, మా ఏవం మనసాకత్థ, ఇదం పజహథ, ఇదం ఉపసమ్పజ్జ విహరథా'తి. ఇదం వుచ్చతి, కేవట్ట, అనుసాసనీపాటిహారియం.

"పున చపరం, కేవట్ట, ఇధ తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ...పే.... (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు ఏవం విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, కేవట్ట, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, కేవట్ట, అనుసాసనీపాటిహారియం...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, కేవట్ట, అనుసాసనీపాటిహారియం...పే.... ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి...పే.... ఇదమ్పి వుచ్చతి, కేవట్ట, అనుసాసనీపాటిహారియం...పే.... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి...పే.... ఇదమ్పి వుచ్చతి, కేవట్ట, అనుసాసనీపాటిహారియం.

"ఇమాని ఖో, కేవట్ట, తీణి పాటిహారియాని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితాని".

భూతనిరోధేసకభిక్ఖువత్థు

౪౮౭. "భూతపుబ్బం, కేవట్ట, ఇమస్మిఞ్ఞేవ భిక్ఖుసఙ్ఘే అఞ్ఞతరస్స భిక్ఖునో ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'కత్థ ను ఖో ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ'తి?

౪౮౮. "అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు తథారూపం సమాధిం సమాపజ్జి, యథాసమాహితే చిత్తే దేవయానియో మగ్గో పాతురహోసి. అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు యేన చాతుమహారాజికా దేవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా చాతుమహారాజికే దేవే ఏతదవోచ – 'కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ'తి?

"ఏవం వుత్తే, కేవట్ట, చాతుమహారాజికా దేవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచుం – 'మయమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామ, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూతి [వాయోధాతు. అత్థి ఖో (పీ. ఏవముపరిపి)]. అత్థి ఖో [వాయోధాతు. అత్థి ఖో (పీ. ఏవముపరిపి)], భిక్ఖు, చత్తారో మహారాజానో అమ్హేహి అభిక్కన్తతరా చ పణీతతరా చ. తే ఖో ఏతం జానేయ్యుం, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ'తి.

౪౮౯. "అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు యేన చత్తారో మహారాజానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా చత్తారో మహారాజే ఏతదవోచ – 'కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ'తి? ఏవం వుత్తే, కేవట్ట, చత్తారో మహారాజానో తం భిక్ఖుం ఏతదవోచుం – 'మయమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామ, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు, ఆపోధాతు తేజోధాతు

వాయోధాతూతి. అత్థి ఖో, భిక్ఖు, తావతింసా నామ దేవా అమ్హేహి అభిక్కన్తతరా చ పణీతతరా చ. తే ఖో ఏతం జానేయ్యుం, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి.

౪౯౦. “అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు యేన తావతింసా దేవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తావతింసే దేవే ఏతదవోచ – ‘కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి? ఏవం వుత్తే, కేవట్ట, తావతింసా దేవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచుం – ‘మయమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామ, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూతి. అత్థి ఖో, భిక్ఖు, సక్కో నామ దేవానమిన్దో అమ్హేహి అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చ. సో ఖో ఏతం జానేయ్య, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి.

౪౯౧. “అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు యేన సక్కో దేవానమిన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – ‘కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి? ఏవం వుత్తే, కేవట్ట, సక్కో దేవానమిన్దో తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – ‘అహమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామి, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూతి. అత్థి ఖో, భిక్ఖు, యామా నామ దేవా...పే.... సుయామో నామ దేవపుత్తో... తుసితా నామ దేవా... సన్తుస్సితో నామ దేవపుత్తో... నిమ్మానరతీ నామ దేవా ... సునిమ్మితో నామ దేవపుత్తో... పరనిమ్మితవసవత్తీ నామ దేవా... వసవత్తీ నామ దేవపుత్తో అమ్హేహి అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చ. సో ఖో ఏతం జానేయ్య, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి.

౪౯౨. “అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు యేన వసవత్తీ దేవపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా వసవత్తిం దేవపుత్తం ఏతదవోచ – ‘కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి? ఏవం వుత్తే , కేవట్ట, వసవత్తీ దేవపుత్తో తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – ‘అహమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామి యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూతి. అత్థి ఖో, భిక్ఖు, బ్రహ్మకాయికా నామ దేవా అమ్హేహి అభిక్కన్తతరా చ పణీతతరా చ. తే ఖో ఏతం జానేయ్యుం, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి.

౪౯౩. “అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు తథారూపం సమాధిం సమాపజ్జి, యథాసమాహితే చిత్తే బ్రహ్మయానియో మగ్గో పాతురహోసి. అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు యేన బ్రహ్మకాయికా దేవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా బ్రహ్మకాయికే దేవే ఏతదవోచ – ‘కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి? ఏవం వుత్తే, కేవట్ట, బ్రహ్మకాయికా దేవా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచుం – ‘మయమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామ, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూతి. అత్థి ఖో, భిక్ఖు, బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా వసీ పితా భూతభబ్యానం అమ్హేహి అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చ. సో ఖో ఏతం జానేయ్య, యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ”తి.

"'కహం పనావుసో, ఏతరహి సో మహాబ్రహ్మా'తి? 'మయమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామ, యత్థ వా బ్రహ్మా యేన వా బ్రహ్మా యహిం వా బ్రహ్మా; అపి చ, భిక్ఖు, యథా నిమిత్తా దిస్సన్తి, ఆలోకో సఞ్జాయతి, ఓభాసో పాతుభవతి, బ్రహ్మా పాతుభవిస్సతి, బ్రహ్మునో హేతం పుబ్బనిమిత్తం పాతుభావాయ, యదిదం ఆలోకో సఞ్జాయతి, ఓభాసో పాతుభవతీ'తి. అథ ఖో సో, కేవట్ట, మహాబ్రహ్మా నచిరస్సేవ పాతురహోసి .

౪౮౪. "అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు యేన సో మహాబ్రహ్మా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం మహాబ్రహ్మానం ఏతదవోచ – 'కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ"తి? ఏవం వుత్తే, కేవట్ట, సో మహాబ్రహ్మా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – 'అహమస్మి, భిక్ఖు, బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా వసీ పితా భూతభబ్యాన'న్తి.

"దుతియమ్పి ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు తం మహాబ్రహ్మానం ఏతదవోచ – 'న ఖోహం తం, ఆవుసో, ఏవం పుచ్ఛామి – "త్వమసి బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా వసీ పితా భూతభబ్యాన"న్తి. ఏవఞ్చ ఖో అహం తం, ఆవుసో, పుచ్ఛామి – "కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ"'తి?

"దుతియమ్పి ఖో సో, కేవట్ట, మహాబ్రహ్మా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – 'అహమస్మి, భిక్ఖు, బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా వసీ పితా భూతభబ్యాన'న్తి. తతియమ్పి ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు తం మహాబ్రహ్మానం ఏతదవోచ – 'న ఖోహం తం, ఆవుసో, ఏవం పుచ్ఛామి – "త్వమసి బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా వసీ పితా భూతభబ్యాన"న్తి. ఏవఞ్చ ఖో అహం తం, ఆవుసో, పుచ్ఛామి – "కత్థ ను ఖో, ఆవుసో, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ"'తి?

౪౮౫. "అథ ఖో సో, కేవట్ట, మహాబ్రహ్మా తం భిక్ఖుం బాహాయం గహేత్వా ఏకమన్తం అపనేత్వా తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – 'ఇమే ఖో మం, భిక్ఖు, బ్రహ్మకాయికా దేవా ఏవం జానన్తి, "నత్థి కిఞ్చి బ్రహ్మునో అఞ్ఞాతం, నత్థి కిఞ్చి బ్రహ్మునో అదిట్ఠం, నత్థి కిఞ్చి బ్రహ్మునో అవిదితం, నత్థి కిఞ్చి బ్రహ్మునో అసచ్ఛికత"న్తి. తస్మాహం తేసం సమ్ముఖా న బ్యాకాసిం. అహమ్పి ఖో, భిక్ఖు, న జానామి యత్థిమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూతి. తస్మాతిహ, భిక్ఖు, తుయ్హేవేతం దుక్కటం, తుయ్హేవేతం అపరద్ధం, యం త్వం తం భగవన్తం అతిధావిత్వా బహిద్ధా పరియేట్ఠిం ఆపజ్జసి ఇమస్స పఞ్హస్స వేయ్యాకరణాయ. గచ్ఛ త్వం, భిక్ఖు, తమేవ భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఇమం పఞ్హం పుచ్ఛ, యథా చ తే భగవా బ్యాకరోతి, తథా నం ధారేయ్యాసీ'తి.

౪౮౬. "అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో మమ పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో సో, కేవట్ట, భిక్ఖు మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది, ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో, కేవట్ట, సో భిక్ఖు మం ఏతదవోచ – 'కత్థ ను ఖో, భన్తే, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ'తి?

తీరదస్సిసకుణుపమా

౪౯౭. “ఏవం వుత్తే, అహం, కేవట్ట, తం భిక్ఖుం ఏతదవోచం – ‘భూతపుబ్బం, భిక్ఖు, సాముద్దికా వాణిజా తీరదస్సిం సకుణం గహేత్వా నావాయ సముద్దం అజ్ఝోగాహన్తి. తే అతీరదక్ఖినియా నావాయ తీరదస్సిం సకుణం ముఞ్చన్తి. సో గచ్ఛతేవ పురత్థిమం దిసం, గచ్ఛతి దక్ఖిణం దిసం, గచ్ఛతి పచ్ఛిమం దిసం, గచ్ఛతి ఉత్తరం దిసం, గచ్ఛతి ఉద్ధం దిసం, గచ్ఛతి అనుదిసం. సచే సో సమన్తా తీరం పస్సతి, తథాగతకోవ [తథాపక్కన్తోవ (స్యా॰)] హోతి. సచే పన సో సమన్తా తీరం న పస్సతి, తమేవ నావం పచ్చాగచ్ఛతి. ఏవమేవ ఖో త్వం, భిక్ఖు, యతో యావ బ్రహ్మలోకా పరియేసమానో ఇమస్స పఞ్హస్స వేయ్యాకరణం నాజ్ఝగా, అథ మమఞ్ఞేవ సన్తికే పచ్చాగతో. న ఖో ఏసో, భిక్ఖు, పఞ్హో ఏవం పుచ్ఛితబ్బో – ‘కత్థ ను ఖో, భన్తే, ఇమే చత్తారో మహాభూతా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి, సేయ్యథిదం – పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ’తి?

౪౯౮. “ఏవఞ్చ ఖో ఏసో, భిక్ఖు, పఞ్హో పుచ్ఛితబ్బో –

‘కత్థ ఆపో చ పథవీ, తేజో వాయో న గాధతి;
కత్థ దీఘఞ్చ రస్సఞ్చ, అణుం థూలం సుభాసుభం;
కత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతీ’తి.

౪౯౯. “తత్ర వేయ్యాకరణం భవతి –

‘విఞ్ఞాణం అనిదస్సనం, అనన్తం సబ్బతోపభం;
ఏత్థ ఆపో చ పథవీ, తేజో వాయో న గాధతి.

ఏత్థ దీఘఞ్చ రస్సఞ్చ, అణుం థూలం సుభాసుభం;
ఏత్థ నామఞ్చ రూపఞ్చ, అసేసం ఉపరుజ్ఝతి;
విఞ్ఞాణస్స నిరోధేన, ఏత్థేతం ఉపరుజ్ఝతీ’తి.

౫౦౦. ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో కేవట్టో గహపతిపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

కేవట్టసుత్తం నిట్ఠితం ఏకాదసమం.

౧౨. లోహిచ్చసుత్తం

లోహిచ్చబ్రాహ్మణవత్థు

౫౦౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి యేన సాలవతికా తదవసరి. తేన ఖో పన సమయేన లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో సాలవతికం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన దిన్నం రాజదాయం, బ్రహ్మదేయ్యం.

౫౦౨. తేన ఖో పన సమయేన లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి – "ఇధ సమణో వా బ్రాహ్మణో వా కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్య, కుసలం ధమ్మం అధిగన్త్వా న పరస్స ఆరోచేయ్య, కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతి. సేయ్యథాపి నామ పురాణం బన్ధనం ఛిన్దిత్వా అఞ్ఞం నవం బన్ధనం కరేయ్య, ఏవంసమ్పదమిదం పాపకం లోభధమ్మం వదామి, కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతీ"తి.

౫౦౩. అస్సోసి ఖో లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో – "సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి సాలవతికం అనుప్పత్తో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ"తి.

౫౦౪. అథ ఖో లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో రోసికం [భేసికం (సీ. పీ.)] న్హాపితం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, సమ్మ రోసికే, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన సమణం గోతమం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – లోహిచ్చో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో భవన్తం గోతమం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ"తి. ఏవఞ్చ వదేహి – "అధివాసేతు కిర భవం గోతమో లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా"తి.

౫౦౫. "ఏవం, భో"తి [ఏవం భన్తేతి (సీ. పీ.)] ఖో రోసికా న్హాపితో లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రోసికా న్హాపితో భగవన్తం ఏతదవోచ – "లోహిచ్చో, భన్తే, బ్రాహ్మణో భగవన్తం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి; ఏవఞ్చ వదేతి – అధివాసేతు కిర, భన్తే, భగవా లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

౫౦౬. అథ ఖో రోసికా న్హాపితో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా లోహిచ్చం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "అవోచుమ్హా ఖో మయం

భోతో [మయం భన్తే తవ (సీ. పీ.)] వచనేన తం భగవన్తం – ‘లోహిచ్చో, భన్తే, బ్రాహ్మణో భగవన్తం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి; ఏవఞ్చ వదేతి – అధివాసేతు కిర, భన్తే, భగవా లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా’తి. అధివుత్థఞ్చ పన తేన భగవతా”తి.

౫౦౭. అథ ఖో లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా రోసికం న్హాపితం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, సమ్మ రోసికే, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా సమణస్స గోతమస్స కాలం ఆరోచేహి – కాలో భో, గోతమ, నిట్ఠితం భత్త”న్తి. “ఏవం, భో”తి ఖో రోసికా న్హాపితో లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి . ఏకమన్తం ఠితో ఖో రోసికా న్హాపితో భగవతో కాలం ఆరోచేసి – “కాలో, భన్తే, నిట్ఠితం భత్త”న్తి.

౫౦౮. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన సాలవతికా తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన రోసికా న్హాపితో భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధో హోతి. అథ ఖో రోసికా న్హాపితో భగవన్తం ఏతదవోచ – “లోహిచ్చస్స, భన్తే, బ్రాహ్మణస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘ఇధ సమణో వా బ్రాహ్మణో వా కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్య, కుసలం ధమ్మం అధిగన్త్వా న పరస్స ఆరోచేయ్య – కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతి. సేయ్యథాపి నామ పురాణం బన్ధనం ఛిన్దిత్వా అఞ్ఞం నవం బన్ధనం కరేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం పాపకం లోభధమ్మం వదామి – కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతీ’తి. సాధు, భన్తే, భగవా లోహిచ్చం బ్రాహ్మణం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతూ”తి. “అప్పేవ నామ సియా రోసికే, అప్పేవ నామ సియా రోసికే”తి.

అథ ఖో భగవా యేన లోహిచ్చస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది . అథ ఖో లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి.

లోహిచ్చబ్రాహ్మణానుయోగో

౫౦౯. అథ ఖో లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో లోహిచ్చం బ్రాహ్మణం భగవా ఏతదవోచ – “సచ్చం కిర తే, లోహిచ్చ, ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘ఇధ సమణో వా బ్రాహ్మణో వా కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్య, కుసలం ధమ్మం అధిగన్త్వా న పరస్స ఆరోచేయ్య – కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతి. సేయ్యథాపి నామ పురాణం బన్ధనం ఛిన్దిత్వా అఞ్ఞం నవం బన్ధనం కరేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం పాపకం లోభధమ్మం వదామి, కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతీ’” తి? “ఏవం, భో గోతమ”. “తం కిం మఞ్ఞసి లోహిచ్చ నను త్వం సాలవతికం అజ్ఝావససీ”తి? “ఏవం, భో గోతమ”. “యో ను ఖో, లోహిచ్చ, ఏవం వదేయ్య – ‘లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో సాలవతికం అజ్ఝావసతి. యా సాలవతికాయ సముదయసఞ్జాతి లోహిచ్చోవ తం బ్రాహ్మణో ఏకకో పరిభుఞ్జేయ్య, న అఞ్ఞేసం దదేయ్యా’తి. ఏవం వాదీ సో యే తం ఉపజీవన్తి, తేసం అన్తరాయకరో వా హోతి, నో వా”తి?

“అన్తరాయకరో, భో గోతమ”. “అన్తరాయకరో సమానో హితానుకమ్పీ వా తేసం హోతి అహితానుకమ్పీ వా”తి? “అహితానుకమ్పీ, భో గోతమ”. “అహితానుకమ్పిస్స మేత్తం వా తేసు చిత్తం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సపత్తకం వా”తి?

“సపత్తకం, భో గోతమ”. “సపత్తకే చిత్తే పచ్చుపట్ఠితే మిచ్ఛాదిట్ఠి వా హోతి సమ్మాదిట్ఠి వా”తి? “మిచ్ఛాదిట్ఠి, భో గోతమ”. “మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స ఖో అహం, లోహిచ్చ, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా”.

౨౯౦. “తం కిం మఞ్ఞసి, లోహిచ్చ, నను రాజా పసేనది కోసలో కాసికోసలం అజ్ఝావసతీ”తి? “ఏవం, భో గోతమ”. “యో ను ఖో, లోహిచ్చ, ఏవం వదేయ్య – ‘రాజా పసేనది కోసలో కాసికోసలం అజ్ఝావసతి; యా కాసికోసలే సముదయసఞ్జాతి, రాజావ తం పసేనది కోసలో ఏకకో పరిభుఞ్జేయ్య, న అఞ్ఞేసం దదేయ్యా’తి. ఏవం వాదీ సో యే రాజానం పసేనదిం కోసలం ఉపజీవన్తి తుమ్హే చేవ అఞ్ఞే చ, తేసం అన్తరాయకరో వా హోతి, నో వా”తి?

“అన్తరాయకరో, భో గోతమ”. “అన్తరాయకరో సమానో హితానుకమ్పీ వా తేసం హోతి అహితానుకమ్పీ వా”తి? “అహితానుకమ్పీ, భో గోతమ”. “అహితానుకమ్పిస్స మేత్తం వా తేసు చిత్తం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సపత్తకం వా”తి? “సపత్తకం, భో గోతమ”. “సపత్తకే చిత్తే పచ్చుపట్ఠితే మిచ్ఛాదిట్ఠి వా హోతి సమ్మాదిట్ఠి వా”తి? “మిచ్ఛాదిట్ఠి, భో గోతమ”. “మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స ఖో అహం, లోహిచ్చ, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా”.

౨౯౧. “ఇతి కిర, లోహిచ్చ, యో ఏవం వదేయ్య – “లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో సాలవతికం అజ్ఝావసతి; యా సాలవతికాయ సముదయసఞ్జాతి, లోహిచ్చోవ తం బ్రాహ్మణో ఏకకో పరిభుఞ్జేయ్య, న అఞ్ఞేసం దదేయ్యా”తి. ఏవంవాదీ సో యే తం ఉపజీవన్తి, తేసం అన్తరాయకరో హోతి. అన్తరాయకరో సమానో అహితానుకమ్పీ హోతి, అహితానుకమ్పిస్స సపత్తకం చిత్తం పచ్చుపట్ఠితం హోతి, సపత్తకే చిత్తే పచ్చుపట్ఠితే మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి. ఏవమేవ ఖో, లోహిచ్చ, యో ఏవం వదేయ్య – “ఇధ సమణో వా బ్రాహ్మణో వా కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్య, కుసలం ధమ్మం అధిగన్త్వా న పరస్స ఆరోచేయ్య, కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతి. సేయ్యథాపి నామ పురాణం బన్ధనం ఛిన్దిత్వా అఞ్ఞం నవం బన్ధనం కరేయ్య…పే॰… కరిస్సతీ”తి. ఏవంవాదీ సో యే తే కులపుత్తా తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ ఏవరూపం ఉళారం విసేసం అధిగచ్ఛన్తి, సోతాపత్తిఫలమ్పి సచ్ఛికరోన్తి, సకదాగామిఫలమ్పి సచ్ఛికరోన్తి, అనాగామిఫలమ్పి సచ్ఛికరోన్తి, అరహత్తమ్పి సచ్ఛికరోన్తి, యే చిమే దిబ్బా గబ్భా పరిపాచేన్తి దిబ్బానం భవానం అభినిబ్బత్తియా, తేసం అన్తరాయకరో హోతి, అన్తరాయకరో సమానో అహితానుకమ్పీ హోతి , అహితానుకమ్పిస్స సపత్తకం చిత్తం పచ్చుపట్ఠితం హోతి, సపత్తకే చిత్తే పచ్చుపట్ఠితే మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి. మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స ఖో అహం, లోహిచ్చ, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా.

౨౯౨. “ఇతి కిర, లోహిచ్చ, యో ఏవం వదేయ్య – “రాజా పసేనది కోసలో కాసికోసలం అజ్ఝావసతి; యా కాసికోసలే సముదయసఞ్జాతి, రాజావ తం పసేనది కోసలో ఏకకో పరిభుఞ్జేయ్య, న అఞ్ఞేసం దదేయ్యా”తి. ఏవంవాదీ సో యే రాజానం పసేనదిం కోసలం ఉపజీవన్తి తుమ్హే చేవ అఞ్ఞే చ, తేసం అన్తరాయకరో హోతి. అన్తరాయకరో సమానో అహితానుకమ్పీ హోతి, అహితానుకమ్పిస్స సపత్తకం చిత్తం పచ్చుపట్ఠితం హోతి, సపత్తకే చిత్తే పచ్చుపట్ఠితే మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి. ఏవమేవ ఖో, లోహిచ్చ, యో ఏవం వదేయ్య – “ఇధ సమణో వా బ్రాహ్మణో వా కుసలం ధమ్మం అధిగచ్ఛేయ్య, కుసలం ధమ్మం అధిగన్త్వా న పరస్స ఆరోచేయ్య, కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతి. సేయ్యథాపి నామ…పే॰… కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతీ”తి, ఏవం వాదీ సో యే తే కులపుత్తా తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ ఏవరూపం ఉళారం విసేసం అధిగచ్ఛన్తి, సోతాపత్తిఫలమ్పి సచ్ఛికరోన్తి, సకదాగామిఫలమ్పి సచ్ఛికరోన్తి, అనాగామిఫలమ్పి సచ్ఛికరోన్తి, అరహత్తమ్పి సచ్ఛికరోన్తి. యే చిమే దిబ్బా గబ్భా పరిపాచేన్తి దిబ్బానం భవానం అభినిబ్బత్తియా, తేసం అన్తరాయకరో హోతి, అన్తరాయకరో సమానో

అహితానుకమ్పీ హోతి, అహితానుకమ్పిస్స సపత్తకం చిత్తం పచ్చుపట్ఠితం హోతి, సపత్తకే చిత్తే పచ్చుపట్ఠితే మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి. మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స ఖో అహం, లోహిచ్చ, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా.

తయో చోదనారహా

౨౮౩. "తయో ఖోమే, లోహిచ్చ, సత్థారో, యే లోకే చోదనారహా; యో చ పనేవరూపే సత్థారో చోదేతి, సా చోదనా భూతా తచ్ఛా ధమ్మికా అనవజ్జా . కతమే తయో? ఇధ, లోహిచ్చ, ఏకచ్చో సత్థా యస్సత్థాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, స్వాస్స సామఞ్ఞత్థో అననుప్పత్తో హోతి. సో తం సామఞ్ఞత్థం అననుపాపుణిత్వా సావకానం ధమ్మం దేసేతి – "ఇదం వో హితాయ ఇదం వో సుఖాయా"తి. తస్స సావకా న సుస్సూసన్తి, న సోతం ఓదహన్తి, న అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, వోక్కమ్మ చ సత్థుసాసనా వత్తన్తి. సో ఏవమస్స చోదేతబ్బో – "ఆయస్మా ఖో యస్సత్థాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, సో తే సామఞ్ఞత్థో అననుప్పత్తో, తం త్వం సామఞ్ఞత్థం అననుపాపుణిత్వా సావకానం ధమ్మం దేసేసి – 'ఇదం వో హితాయ ఇదం వో సుఖాయా'తి . తస్స తే సావకా న సుస్సూసన్తి, న సోతం ఓదహన్తి, న అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, వోక్కమ్మ చ సత్థుసాసనా వత్తన్తి. సేయ్యథాపి నామ ఓసక్కన్తియా వా ఉస్సక్కేయ్య, పరమ్ముఖిం వా ఆలిఙ్గేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం పాపకం లోభధమ్మం వదామి – కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతీ"తి. అయం ఖో, లోహిచ్చ, పఠమో సత్థా, యో లోకే చోదనారహో; యో చ పనేవరూపం సత్థారం చోదేతి, సా చోదనా భూతా తచ్ఛా ధమ్మికా అనవజ్జా.

౨౮౪. "పున చపరం, లోహిచ్చ, ఇధేకచ్చో సత్థా యస్సత్థాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, స్వాస్స సామఞ్ఞత్థో అననుప్పత్తో హోతి. సో తం సామఞ్ఞత్థం అననుపాపుణిత్వా సావకానం ధమ్మం దేసేతి – "ఇదం వో హితాయ, ఇదం వో సుఖాయా"తి. తస్స సావకా సుస్సూసన్తి, సోతం ఓదహన్తి, అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, న చ వోక్కమ్మ సత్థుసాసనా వత్తన్తి. సో ఏవమస్స చోదేతబ్బో – "ఆయస్మా ఖో యస్సత్థాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, సో తే సామఞ్ఞత్థో అననుప్పత్తో. తం త్వం సామఞ్ఞత్థం అననుపాపుణిత్వా సావకానం ధమ్మం దేసేసి – 'ఇదం వో హితాయ ఇదం వో సుఖాయా'తి. తస్స తే సావకా సుస్సూసన్తి, సోతం ఓదహన్తి , అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, న చ వోక్కమ్మ సత్థుసాసనా వత్తన్తి. సేయ్యథాపి నామ సకం ఖేత్తం ఓహాయ పరం ఖేత్తం నిద్దాయితబ్బం మఞ్ఞేయ్య , ఏవం సమ్పదమిదం పాపకం లోభధమ్మం వదామి – కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతీ"తి. అయం ఖో, లోహిచ్చ, దుతియో సత్థా, యో, లోకే చోదనారహో; యో చ పనేవరూపం సత్థారం చోదేతి, సా చోదనా భూతా తచ్ఛా ధమ్మికా అనవజ్జా.

౨౮౫. "పున చపరం, లోహిచ్చ, ఇధేకచ్చో సత్థా యస్సత్థాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, స్వాస్స సామఞ్ఞత్థో అనుప్పత్తో హోతి. సో తం సామఞ్ఞత్థం అనుపాపుణిత్వా సావకానం ధమ్మం దేసేతి – "ఇదం వో హితాయ ఇదం వో సుఖాయా"తి. తస్స సావకా న సుస్సూసన్తి, న సోతం ఓదహన్తి, న అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, వోక్కమ్మ చ సత్థుసాసనా వత్తన్తి. సో ఏవమస్స చోదేతబ్బో – "ఆయస్మా ఖో యస్సత్థాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, సో తే సామఞ్ఞత్థో అనుప్పత్తో. తం త్వం సామఞ్ఞత్థం అనుపాపుణిత్వా సావకానం ధమ్మం దేసేసి – 'ఇదం వో హితాయ ఇదం వో సుఖాయా'తి. తస్స తే సావకా న సుస్సూసన్తి, న సోతం ఓదహన్తి, న అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి , వోక్కమ్మ చ సత్థుసాసనా వత్తన్తి. సేయ్యథాపి నామ పురాణం బన్ధనం ఛిన్దిత్వా అఞ్ఞం నవం బన్ధనం కరేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం పాపకం లోభధమ్మం వదామి, కిఞ్హి పరో పరస్స కరిస్సతీ"తి. అయం ఖో, లోహిచ్చ, తతియో సత్థా, యో లోకే చోదనారహో; యో చ పనేవరూపం

సత్థారం చోదేతి, సా చోదనా భూతా తచ్ఛా ధమ్మికా అనవజ్జా. ఇమే ఖో, లోహిచ్చ, తయో సత్థారో, యే లోకే చోదనారహా, యో చ పనేవరూపే సత్థారో చోదేతి, సా చోదనా భూతా తచ్ఛా ధమ్మికా అనవజ్జాతి.

నచోదనారహసత్థు

౩౧౯. ఏవం వుత్తే, లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అత్థి పన, భో గోతమ, కోచి సత్థా, యో లోకే నచోదనారహో"తి? "అత్థి ఖో, లోహిచ్చ, సత్థా, యో లోకే నచోదనారహో"తి. "కతమో పన సో, భో గోతమ, సత్థా, యో లోకే నచోదనారహో"తి?

"ఇధ, లోహిచ్చ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం, సమ్మాసమ్బుద్ధో...పే.... (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు ఏవం విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, లోహిచ్చ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి... యస్మిం ఖో, లోహిచ్చ, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారం విసేసం అధిగచ్ఛతి, అయమ్పి ఖో, లోహిచ్చ, సత్థా, యో లోకే నచోదనారహో . యో చ పనేవరూపం సత్థారం చోదేతి, సా చోదనా అభూతా అతచ్ఛా అధమ్మికా సావజ్జా...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యస్మిం ఖో, లోహిచ్చ, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారం విసేసం అధిగచ్ఛతి, అయమ్పి ఖో, లోహిచ్చ, సత్థా, యో లోకే నచోదనారహో, యో చ పనేవరూపం సత్థారం చోదేతి, సా చోదనా అభూతా అతచ్ఛా అధమ్మికా సావజ్జా... ఞాణదస్సనాయ చిత్తం అభినీహరతి అభినిన్నామేతి... పే.... యస్మిం ఖో, లోహిచ్చ, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారం విసేసం అధిగచ్ఛతి, అయమ్పి ఖో, లోహిచ్చ, సత్థా, యో లోకే నచోదనారహో, యో చ పనేవరూపం సత్థారం చోదేతి, సా చోదనా అభూతా అతచ్ఛా అధమ్మికా సావజ్జా... నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి. యస్మిం ఖో, లోహిచ్చ, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారం విసేసం అధిగచ్ఛతి, అయమ్పి ఖో, లోహిచ్చ, సత్థా, యో లోకే నచోదనారహో, యో చ పనేవరూపం సత్థారం చోదేతి, సా చోదనా అభూతా అతచ్ఛా అధమ్మికా సావజ్జా"తి.

౩౨౦. ఏవం వుత్తే, లోహిచ్చో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సేయ్యథాపి, భో గోతమ, పురిసో పురిసం నరకపపాతం పతన్తం కేసేసు గహేత్వా ఉద్ధరిత్వా థలే పతిట్ఠపేయ్య, ఏవమేవాహం భోతా గోతమేన నరకపపాతం పపతన్తో ఉద్ధరిత్వా థలే పతిట్ఠాపితో. అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ, సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, 'చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ'తి. ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో . ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

లోహిచ్చసుత్తం నిట్ఠితం ద్వాదసమం.

౧౩. తేవిజ్జసుత్తం

౫౧౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి యేన మనసాకటం నామ కోసలానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా మనసాకటే విహరతి ఉత్తరేన మనసాకటస్స అచిరవతియా నదియా తీరే అమ్బవనే.

౫౧౯. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా బ్రాహ్మణమహాసాలా మనసాకటే పటివసన్తి, సేయ్యథిదం – చఙ్కీ బ్రాహ్మణో తారుక్ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి బ్రాహ్మణో జాణుసోణి బ్రాహ్మణో తోదేయ్యో బ్రాహ్మణో అఞ్ఞే చ అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా బ్రాహ్మణమహాసాలా.

౫౨౦. అథ ఖో వాసేట్ఠభారద్వాజానం మాణవానం జఙ్ఘవిహారం అనుచఙ్కమన్తానం అనువిచరన్తానం మగ్గామగ్గే కథా ఉదపాది. అథ ఖో వాసేట్ఠో మాణవో ఏవమాహ – "అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయ, య్వాయం అక్ఖాతో బ్రాహ్మణేన పోక్ఖరసాతినా"తి. భారద్వాజోపి మాణవో ఏవమాహ – "అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో, నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయ, య్వాయం అక్ఖాతో బ్రాహ్మణేన తారుక్ఖేనా"తి. నేవ ఖో అసక్ఖి వాసేట్ఠో మాణవో భారద్వాజం మాణవం సఞ్ఞాపేతుం, న పన అసక్ఖి భారద్వాజో మాణవోపి వాసేట్ఠం మాణవం సఞ్ఞాపేతుం.

౫౨౧. అథ ఖో వాసేట్ఠో మాణవో భారద్వాజం మాణవం ఆమన్తేసి – "అయం ఖో, భారద్వాజ, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో మనసాకటే విహరతి ఉత్తరేన మనసాకటస్స అచిరవతియా నదియా తీరే అమ్బవనే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి . ఆయామ, భో భారద్వాజ, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమిస్సామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం సమణం గోతమం పుచ్ఛిస్సామ. యథా నో సమణో గోతమో బ్యాకరిస్సతి, తథా నం ధారేస్సామా"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో భారద్వాజో మాణవో వాసేట్ఠస్స మాణవస్స పచ్చస్సోసి.

మగ్గామగ్గకథా

౫౨౨. అథ ఖో వాసేట్ఠభారద్వాజా మాణవా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వాసేట్ఠో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధ, భో గోతమ, అమ్హాకం జఙ్ఘవిహారం అనుచఙ్కమన్తానం అనువిచరన్తానం మగ్గామగ్గే కథా ఉదపాది. అహం ఏవం వదామి – 'అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయ, య్వాయం అక్ఖాతో బ్రాహ్మణేన పోక్ఖరసాతినా'తి. భారద్వాజో మాణవో ఏవమాహ – 'అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయ, య్వాయం అక్ఖాతో బ్రాహ్మణేన తారుక్ఖేనా'తి. ఏత్థ, భో గోతమ, అత్థేవ విగ్గహో, అత్థి వివాదో, అత్థి నానావాదో"తి.

౨౫౩. “ఇతి కిర , వాసేట్ఠ, త్వం ఏవం వదేసి – “అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయ, య్వాయం అక్ఖాతో బ్రాహ్మణేన పోక్ఖరసాతినా”తి. భారద్వాజో మాణవో ఏవమాహ – “అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయ, య్వాయం అక్ఖాతో బ్రాహ్మణేన తారుక్ఖేనా”తి. అథ కిస్మిం పన వో, వాసేట్ఠ, విగ్గహో, కిస్మిం వివాదో, కిస్మిం నానావాదో”తి?

౨౫౪. “మగ్గామగ్గే, భో గోతమ. కిఞ్చాపి, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా నానామగ్గే పఞ్ఞపేన్తి, అద్ధరియా బ్రాహ్మణా తిత్తిరియా బ్రాహ్మణా ఛన్దోకా బ్రాహ్మణా బవ్హారిజ్ఝా బ్రాహ్మణా, అథ ఖో సబ్బాని తాని నియ్యానికా నియ్యన్తి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయ.

“సేయ్యథాపి , భో గోతమ, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే బహూని చేపి నానామగ్గాని భవన్తి, అథ ఖో సబ్బాని తాని గామసమోసరణాని భవన్తి; ఏవమేవ ఖో, భో గోతమ, కిఞ్చాపి బ్రాహ్మణా నానామగ్గే పఞ్ఞపేన్తి, అద్ధరియా బ్రాహ్మణా తిత్తిరియా బ్రాహ్మణా ఛన్దోకా బ్రాహ్మణా బవ్హారిజ్ఝా బ్రాహ్మణా, అథ ఖో సబ్బాని తాని నియ్యానికా నియ్యన్తి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయా”తి.

వాసేట్ఠమాణవానుయోగో

౨౫౫. “నియ్యన్తీతి వాసేట్ఠ వదేసి”? “నియ్యన్తీతి, భో గోతమ, వదామి”. “నియ్యన్తీతి, వాసేట్ఠ, వదేసి”? “నియ్యన్తీతి, భో గోతమ, వదామి”. “నియ్యన్తీతి, వాసేట్ఠ, వదేసి”? “నియ్యన్తీ”తి, భో గోతమ, వదామి”.

“కిం పన, వాసేట్ఠ, అత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఏకబ్రాహ్మణోపి, యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ” .

“కిం పన, వాసేట్ఠ, అత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియోపి, యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“కిం పన, వాసేట్ఠ, అత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియపాచరియోపి, యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“కిం పన, వాసేట్ఠ, అత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం యావ సత్తమా ఆచరియామహయుగా [సత్తమాచరియమహయుగా (స్యా.)] యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

౨౫౬. “కిం పన, వాసేట్ఠ, యేపి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం [సమీహితం (స్యా.)], తదనుగాయన్తి, తదనుభాసన్తి, భాసితమనుభాసన్తి, వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు. తేపి ఏవమాహంసు – ‘మయమేతం జానామ, మయమేతం పస్సామ, యత్థ వా బ్రహ్మా, యేన వా బ్రహ్మా, యహిం వా బ్రహ్మా’”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

౫౨౭. “ఇతి కిర, వాసేట్ఠ, నత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఏకబ్రాహ్మణోపి, యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. నత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియోపి, యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో . నత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియపాచరియోపి, యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. నత్థి కోచి తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం యావ సత్తమా ఆచరియామహయుగా యేన బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. యేపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం, తదనుగాయన్తి, తదనుభాసన్తి, భాసితమనుభాసన్తి, వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, తేపి న ఏవమాహంసు – ‘మయమేతం జానామ, మయమేతం పస్సామ, యత్థ వా బ్రహ్మా, యేన వా బ్రహ్మా, యహిం వా బ్రహ్మా’తి. తేవ తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – ‘యం న జానామ, యం న పస్సామ, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేమ. అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో, నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయా’”తి.

౫౨౮. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, నను ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో గోతమ, ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

“సాధు, వాసేట్ఠ, తే వత [తేవ (క.)], వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యం న జానన్తి, యం న పస్సన్తి, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేస్సన్తి. ‘అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో, నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయా’తి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

౫౨౯. “సేయ్యథాపి, వాసేట్ఠ, అన్ధవేణి పరమ్పరసంసత్తా పురిమోపి న పస్సతి, మజ్ఝిమోపి న పస్సతి, పచ్ఛిమోపి న పస్సతి. ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, అన్ధవేణూపమం మఞ్ఞే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం భాసితం, పురిమోపి న పస్సతి, మజ్ఝిమోపి న పస్సతి, పచ్ఛిమోపి న పస్సతి. తేసమిదం తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం భాసితం హస్సకఞ్ఞేవ సమ్పజ్జతి, నామకఞ్ఞేవ సమ్పజ్జతి, రిత్తకఞ్ఞేవ సమ్పజ్జతి, తుచ్ఛకఞ్ఞేవ సమ్పజ్జతి.

౫౩౦. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, పస్సన్తి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా చన్దిమసూరియే, అఞ్ఞే చాపి బహుజనా, యతో చ చన్దిమసూరియా ఉగ్గచ్ఛన్తి, యత్థ చ ఓగచ్ఛన్తి, ఆయాచన్తి థోమయన్తి పఞ్జలికా నమస్సమానా అనుపరివత్తన్తీ”తి?

“ఏవం, భో గోతమ, పస్సన్తి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా చన్దిమసూరియే, అఞ్ఞే చాపి బహుజనా, యతో చ చన్దిమసూరియా ఉగ్గచ్ఛన్తి, యత్థ చ ఓగచ్ఛన్తి, ఆయాచన్తి థోమయన్తి పఞ్జలికా నమస్సమానా అనుపరివత్తన్తీ”తి.

౫౩౧. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, యం పస్సన్తి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా చన్దిమసూరియే, అఞ్ఞే చాపి బహుజనా, యతో చ చన్దిమసూరియా ఉగ్గచ్ఛన్తి, యత్థ చ ఓగచ్ఛన్తి, ఆయాచన్తి థోమయన్తి పఞ్జలికా నమస్సమానా అనుపరివత్తన్తి, పహోన్తి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా చన్దిమసూరియానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేతుం – “అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో, నియ్యాతి తక్కరస్స చన్దిమసూరియానం సహబ్యతాయా”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“ఇతి కిర, వాసేట్ఠ, యం పస్సన్తి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా చన్దిమసూరియే, అఞ్ఞే చాపి బహుజనా, యతో చ చన్దిమసూరియా ఉగ్గచ్ఛన్తి, యత్థ చ ఓగచ్ఛన్తి, ఆయాచన్తి థోమయన్తి పఞ్జలికా నమస్సమానా అనుపరివత్తన్తి, తేసమ్పి నప్పహోన్తి

చన్దిమసూరియానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేతుం – “అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో, నియ్యాతి తక్కరస్స చన్దిమసూరియానం సహబ్యతాయా”తి.

౫౩౨. “ఇతి పన [కిం పన (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] న కిర తేవిజ్జేహి బ్రాహ్మణేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఆచరియేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఆచరియపాచరియేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం యావ సత్తమా [సత్తమేహి (?)] ఆచరియామహయుగేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. యేపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం, తదనుగాయన్తి, తదనుభాసన్తి, భాసితమనుభాసన్తి, వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, తేపి న ఏవమాహంసు – “మయమేతం జానామ, మయమేతం పస్సామ, యత్థ వా బ్రహ్మా, యేన వా బ్రహ్మా, యహిం వా బ్రహ్మా”తి. తేవ తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “యం న జానామ, యం న పస్సామ, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేమ – అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయా”తి.

౫౩౩. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, నను ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో గోతమ , ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

“సాధు, వాసేట్ఠ, తే వత, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యం న జానన్తి, యం న పస్సన్తి, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేస్సన్తి – “అయమేవ ఉజుమగ్గో, అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో, నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయా”తి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

జనపదకల్యాణీఉపమా

౫౩౪. “సేయ్యథాపి, వాసేట్ఠ, పురిసో ఏవం వదేయ్య – “అహం యా ఇమస్మిం జనపదే జనపదకల్యాణీ, తం ఇచ్ఛామి, తం కామేమీ”తి. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – “అమ్భో పురిస, యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం – ఖత్తియీ వా బ్రాహ్మణీ వా వేస్సీ వా సుద్దీ వా”తి? ఇతి పుట్ఠో “నో”తి వదేయ్య.

“తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – “అమ్భో పురిస, యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం – ఏవంనామా ఏవంగోత్తాతి వా, దీఘా వా రస్సా వా మజ్ఝిమా వా కాళీ వా సామా వా మఙ్గురచ్ఛవీ వాతి, అముకస్మిం గామే వా నిగమే వా నగరే వా”తి? ఇతి పుట్ఠో ‘నో’తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – “అమ్భో పురిస, యం త్వం న జానాసి న పస్ససి, తం త్వం ఇచ్ఛసి కామేసీ”తి? ఇతి పుట్ఠో “ఆమా”తి వదేయ్య.

౫౩౫. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, నను ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో గోతమ, ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

౫౩౬. “ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, న కిర తేవిజ్జేహి బ్రాహ్మణేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో, నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఆచరియేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో, నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఆచరియపాచరియేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. నపి కిర తేవిజ్జానం

బ్రాహ్మణానం యావ సత్తమా ఆచరియామహయుగేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. యేపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం, తదనుగాయన్తి, తదనుభాసన్తి, భాసితమనుభాసన్తి, వాచితమనువాచేన్తి , సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, తేపి న ఏవమాహంసు – “మయమేతం జానామ, మయమేతం పస్సామ, యత్థ వా బ్రహ్మా, యేన వా బ్రహ్మా, యహిం వా బ్రహ్మా”తి. తేవ తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – “యం న జానామ, యం న పస్సామ, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేమ – అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయా”తి.

౨౩౭. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, నను ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో గోతమ, ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

“సాధు, వాసేట్ఠ, తే వత, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యం న జానన్తి, యం న పస్సన్తి, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేస్సన్తి – అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయాతి నేతం ఠానం విజ్జతి.

నిస్సేణీఉపమా

౨౩౮. “సేయ్యథాపి , వాసేట్ఠ, పురిసో చాతుమహాపథే నిస్సేణిం కరేయ్య – పాసాదస్స ఆరోహణాయ. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – “అమ్భో పురిస, యస్స త్వం [యం త్వం (స్యా.)] పాసాదస్స ఆరోహణాయ నిస్సేణిం కరోసి, జానాసి తం పాసాదం – పురత్థిమాయ వా దిసాయ దక్ఖిణాయ వా దిసాయ పచ్ఛిమాయ వా దిసాయ ఉత్తరాయ వా దిసాయ ఉచ్చో వా నీచో వా మజ్ఝిమో వా”తి? ఇతి పుట్ఠో “నో”తి వదేయ్య.

“తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – “అమ్భో పురిస, యం త్వం న జానాసి, న పస్ససి, తస్స త్వం పాసాదస్స ఆరోహణాయ నిస్సేణిం కరోసీ”తి? ఇతి పుట్ఠో “ఆమా”తి వదేయ్య.

౨౩౯. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, నను ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో గోతమ, ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

౨౪౦. “ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, న కిర తేవిజ్జేహి బ్రాహ్మణేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో, నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఆచరియేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో, నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం ఆచరియపాచరియేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో, నపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం యావ సత్తమా ఆచరియామహయుగేహి బ్రహ్మా సక్ఖిదిట్ఠో. యేపి కిర తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం, తదనుగాయన్తి, తదనుభాసన్తి, భాసితమనుభాసన్తి, వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, తేపి న ఏవమాహంసు – మయమేతం జానామ , మయమేతం పస్సామ, యత్థ వా బ్రహ్మా, యేన వా బ్రహ్మా, యహిం వా బ్రహ్మాతి. తేవ తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా

ఏవమాహంసు – “యం న జానామ, యం న పస్సామ, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేమ, అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసహబ్యతాయా”తి.

౫౪౧. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, నను ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో గోతమ, ఏవం సన్తే తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

“సాధు, వాసేట్ఠ. తే వత, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యం న జానన్తి, యం న పస్సన్తి, తస్స సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేస్సన్తి. అయమేవ ఉజుమగ్గో అయమఞ్జసాయనో నియ్యానికో నియ్యాతి తక్కరస్స బ్రహ్మసబ్యతాయాతి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

అచిరవతీనదీఉపమా

౫౪౨. “సేయ్యథాపి, వాసేట్ఠ, అయం అచిరవతీ నదీ పూరా ఉదకస్స సమతిత్తికా కాకపేయ్యా. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పారత్థికో పారగవేసీ పారగామీ పారం తరితుకామో. సో ఓరిమే తీరే ఠితో పారిమం తీరం అవ్హేయ్య – “ఏహి పారాపారం, ఏహి పారాపార”న్తి.

౫౪౩. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, అపి ను తస్స పురిసస్స అవ్హాయనహేతు వా ఆయాచనహేతు వా పత్థనహేతు వా అభినన్దనహేతు వా అచిరవతియా నదియా పారిమం తీరం ఓరిమం తీరం ఆగచ్ఛేయ్యా”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

౫౪౪. “ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యే ధమ్మా బ్రాహ్మణకారకా తే ధమ్మే పహాయ వత్తమానా, యే ధమ్మా అబ్రాహ్మణకారకా తే ధమ్మే సమాదాయ వత్తమానా ఏవమాహంసు – “ఇన్దమవ్హయామ, సోమమవ్హయామ, వరుణమవ్హయామ, ఈసానమవ్హయామ, పజాపతిమవ్హయామ, బ్రహ్మమవ్హయామ, మహిద్ధిమవ్హయామ, యమమవ్హయామా”తి.

“తే వత, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యే ధమ్మా బ్రాహ్మణకారకా తే ధమ్మే పహాయ వత్తమానా, యే ధమ్మా అబ్రాహ్మణకారకా తే ధమ్మే సమాదాయ వత్తమానా అవ్హాయనహేతు వా ఆయాచనహేతు వా పత్థనహేతు వా అభినన్దనహేతు వా కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మానం సహబ్యూపగా భవిస్సన్తీ”తి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

౫౪౫. “సేయ్యథాపి, వాసేట్ఠ, అయం అచిరవతీ నదీ పూరా ఉదకస్స సమతిత్తికా కాకపేయ్యా. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పారత్థికో పారగవేసీ పారగామీ పారం తరితుకామో. సో ఓరిమే తీరే దళ్హాయ అన్దుయా పచ్ఛాబాహం గాళ్హబన్ధనం బద్ధో.

“తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, అపి ను సో పురిసో అచిరవతియా నదియా ఓరిమా తీరా పారిమం తీరం గచ్ఛేయ్యా”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

౫౪౬. “ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, పఞ్చిమే కామగుణా అరియస్స వినయే అన్దూతిపి వుచ్చన్తి, బన్ధనన్తిపి వుచ్చన్తి. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…

పే... ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా... కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా.

"ఇమే ఖో, వాసేట్ఠ, పఞ్చ కామగుణా అరియస్స వినయే అన్దూతిపి వుచ్చన్తి, బన్ధనన్తిపి వుచ్చన్తి . ఇమే ఖో వాసేట్ఠ పఞ్చ కామగుణే తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా గధితా ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా అనాదీనవదస్సావినో అనిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తి. తే వత, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యే ధమ్మా బ్రాహ్మణకారకా, తే ధమ్మే పహాయ వత్తమానా, యే ధమ్మా అబ్రాహ్మణకారకా, తే ధమ్మే సమాదాయ వత్తమానా పఞ్చ కామగుణే గధితా ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా అనాదీనవదస్సావినో అనిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తా కామన్దుబన్ధనబద్ధా కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మానం సహబ్యూపగా భవిస్సన్తీ"తి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

౨౮౭. "సేయ్యథాపి , వాసేట్ఠ, అయం అచిరవతీ నదీ పూరా ఉదకస్స సమతిత్తికా కాకపేయ్యా. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పారత్థికో పారగవేసీ పారగామీ పారం తరితుకామో. సో ఓరిమే తీరే ససీసం పారుపిత్వా నిపజ్జేయ్య.

"తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, అపి ను సో పురిసో అచిరవతియా నదియా ఓరిమా తీరా పారిమం తీరం గచ్ఛేయ్యా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

౨౮౮. "ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, పఞ్చిమే నీవరణా అరియస్స వినయే ఆవరణాతిపి వుచ్చన్తి, నీవరణాతిపి వుచ్చన్తి, ఓనాహనాతిపి వుచ్చన్తి, పరియోనాహనాతిపి వుచ్చన్తి. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దనీవరణం, బ్యాపాదనీవరణం, థినమిద్ధనీవరణం, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం, విచికిచ్ఛానీవరణం. ఇమే ఖో, వాసేట్ఠ, పఞ్చ నీవరణా అరియస్స వినయే ఆవరణాతిపి వుచ్చన్తి, నీవరణాతిపి వుచ్చన్తి, ఓనాహనాతిపి వుచ్చన్తి, పరియోనాహనాతిపి వుచ్చన్తి.

౨౮౯. "ఇమేహి ఖో, వాసేట్ఠ, పఞ్చహి నీవరణేహి తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా ఆవుటా నివుటా ఓనద్ధా [ఓఫుటా (సీ. క.), ఓఫుతా (స్యా.)] పరియోనద్ధా. తే వత, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా యే ధమ్మా బ్రాహ్మణకారకా తే ధమ్మే పహాయ వత్తమానా, యే ధమ్మా అబ్రాహ్మణకారకా తే ధమ్మే సమాదాయ వత్తమానా పఞ్చహి నీవరణేహి ఆవుటా నివుటా ఓనద్ధా పరియోనద్ధా [పరియోనద్ధా, తే (స్యా. క.)] కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మానం సహబ్యూపగా భవిస్సన్తీ"తి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

సంసన్దనకథా

౨౯౦. "తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, కిన్తి తే సుతం బ్రాహ్మణానం వుద్ధానం మహల్లకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం, సపరిగ్గహో వా బ్రహ్మా అపరిగ్గహో వా"తి? "అపరిగ్గహో, భో గోతమ". "సవేరచిత్తో వా అవేరచిత్తో వా"తి? "అవేరచిత్తో, భో గోతమ". "సబ్యాపజ్జచిత్తో వా అబ్యాపజ్జచిత్తో వా"తి? "అబ్యాపజ్జచిత్తో, భో గోతమ". "సంకిలిట్ఠచిత్తో వా అసంకిలిట్ఠచిత్తో వా"తి? "అసంకిలిట్ఠచిత్తో, భో గోతమ". "వసవత్తీ వా అవసవత్తీ వా"తి? "వసవత్తీ, భో గోతమ".

"తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, సపరిగ్గహా వా తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా అపరిగ్గహా వా"తి? "సపరిగ్గహా, భో గోతమ". "సవేరచిత్తా వా అవేరచిత్తా వా"తి? "సవేరచిత్తా, భో గోతమ" . "సబ్యాపజ్జచిత్తా వా అబ్యాపజ్జచిత్తా వా"తి? "సబ్యాపజ్జచిత్తా, భో గోతమ".

“సంకిలిట్ఠచిత్తా వా అసంకిలిట్ఠచిత్తా వా”తి? “సంకిలిట్ఠచిత్తా, భో గోతమ”. “వసవత్తీ వా అవసవత్తీ వా”తి? “అవసవత్తీ, భో గోతమ”.

౫౫౧. “ఇతి కిర, వాసేట్ఠ, సపరిగ్గహా తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా అపరిగ్గహో బ్రహ్మా. అపి ను ఖో సపరిగ్గహానం తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం అపరిగ్గహేన బ్రహ్మునా సద్ధిం సంసన్దతి సమేతీ”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “సాధు, వాసేట్ఠ, తే వత, వాసేట్ఠ, సపరిగ్గహా తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపరిగ్గహస్స బ్రహ్మునో సహబ్యూపగా భవిస్సన్తీ”తి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

“ఇతి కిర, వాసేట్ఠ, సవేరచిత్తా తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా, అవేరచిత్తో బ్రహ్మా…పే.… సబ్యాపజ్జచిత్తా తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా అబ్యాపజ్జచిత్తో బ్రహ్మా… సంకిలిట్ఠచిత్తా తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా అసంకిలిట్ఠచిత్తో బ్రహ్మా… అవసవత్తీ తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా వసవత్తీ బ్రహ్మా, అపి ను ఖో అవసవత్తీనం తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం వసవత్తినా బ్రహ్మునా సద్ధిం సంసన్దతి సమేతీ”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “సాధు, వాసేట్ఠ, తే వత, వాసేట్ఠ, అవసవత్తీ తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా కాయస్స భేదా పరం మరణా వసవత్తిస్స బ్రహ్మునో సహబ్యూపగా భవిస్సన్తీ”తి, నేతం ఠానం విజ్జతి.

౫౫౨. “ఇధ ఖో పన తే, వాసేట్ఠ, తేవిజ్జా బ్రాహ్మణా ఆసీదిత్వా [ఆదిసిత్వా (క.)] సంసీదన్తి, సంసీదిత్వా విసారం [విసాదం (సీ. పీ.), విసత్తం (స్యా.)] పాపుణన్తి, సుక్ఖతరం [సుక్ఖతరణం (క.)] మఞ్ఞే తరన్తి. తస్మా ఇదం తేవిజ్జానం బ్రాహ్మణానం తేవిజ్జాఇరిణన్తిపి వుచ్చతి, తేవిజ్జావివనన్తిపి వుచ్చతి, తేవిజ్జాబ్యసనన్తిపి వుచ్చతీ”తి.

౫౫౩. ఏవం వుత్తే, వాసేట్ఠో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భో గోతమ, సమణో గోతమో బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం జానాతీ”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ. ఆసన్నే ఇతో మనసాకటం, న ఇతో దూరే మనసాకట”న్తి? “ఏవం, భో గోతమ, ఆసన్నే ఇతో మనసాకటం, న ఇతో దూరే మనసాకట”న్తి.

౫౫౪. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, ఇధస్స పురిసో మనసాకటే జాతసంవద్ధో. తమేనం మనసాకటతో తావదేవ అవసటం మనసాకటస్స మగ్గం పుచ్ఛేయ్యుం. సియా ను ఖో, వాసేట్ఠ, తస్స పురిసస్స మనసాకటే జాతసంవద్ధస్స మనసాకటస్స మగ్గం పుట్ఠస్స దన్ధాయితత్తం వా విత్థాయితత్తం వా”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “తం కిస్స హేతు”? “అము హి, భో గోతమ, పురిసో మనసాకటే జాతసంవద్ధో, తస్స సబ్బానేవ మనసాకటస్స మగ్గాని సువిదితానీ”తి.

“సియా ఖో, వాసేట్ఠ, తస్స పురిసస్స మనసాకటే జాతసంవద్ధస్స మనసాకటస్స మగ్గం పుట్ఠస్స దన్ధాయితత్తం వా విత్థాయితత్తం వా, న త్వేవ తథాగతస్స బ్రహ్మలోకే వా బ్రహ్మలోకగామినియా వా పటిపదాయ పుట్ఠస్స దన్ధాయితత్తం వా విత్థాయితత్తం వా. బ్రహ్మానం చాహం, వాసేట్ఠ, పజానామి బ్రహ్మలోకఞ్చ బ్రహ్మలోకగామినిఞ్చ పటిపదం, యథా పటిపన్నో చ బ్రహ్మలోకం ఉపపన్నో, తఞ్చ పజానామీ”తి.

౫౫౫. ఏవం వుత్తే, వాసేట్ఠో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భో గోతమ, సమణో గోతమో బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేతీ”తి. “సాధు నో భవం గోతమో బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేతు ఉల్లుమ్పతు భవం గోతమో బ్రాహ్మణిం పజ”న్తి. “తేన హి, వాసేట్ఠ, సుణాహి; సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం భో”తి ఖో వాసేట్ఠో మాణవో భగవతో పచ్చస్సోసి.

బ్రహ్మలోకమగ్గదేసనా

౫౫౬. భగవా ఏతదవోచ – “ఇధ, వాసేట్ఠ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం, సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే॰… (యథా ౧౯౦-౨౧౨ అనుచ్ఛేదేసు ఏవం విత్థారేతబ్బం). ఏవం ఖో, వాసేట్ఠ, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో హోతి…పే॰… తస్సిమే పఞ్చ నీవరణే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతో పామోజ్జం జాయతి, పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి.

“సో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి . తథా దుతియం. తథా తతియం. తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి.

“సేయ్యథాపి, వాసేట్ఠ, బలవా సఙ్ఖధమో అప్పకసిరేనేవ చతుద్దిసా విఞ్ఞాపేయ్య; ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, ఏవం భావితాయ మేత్తాయ చేతోవిముత్తియా యం పమాణకతం కమ్మం న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతి. అయమ్పి ఖో, వాసేట్ఠ, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో.

“పున చపరం, వాసేట్ఠ, భిక్ఖు కరుణాసహగతేన చేతసా…పే॰… ముదితాసహగతేన చేతసా…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి. తథా దుతియం. తథా తతియం. తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి.

“సేయ్యథాపి , వాసేట్ఠ, బలవా సఙ్ఖధమో అప్పకసిరేనేవ చతుద్దిసా విఞ్ఞాపేయ్య. ఏవమేవ ఖో, వాసేట్ఠ, ఏవం భావితాయ ఉపేక్ఖాయ చేతోవిముత్తియా యం పమాణకతం కమ్మం న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతి. అయం ఖో, వాసేట్ఠ, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో.

౫౫౭. “తం కిం మఞ్ఞసి, వాసేట్ఠ, ఏవంవిహారీ భిక్ఖు సపరిగ్గహో వా అపరిగ్గహో వా”తి? “అపరిగ్గహో, భో గోతమ”. “సవేరచిత్తో వా అవేరచిత్తో వా”తి? “అవేరచిత్తో, భో గోతమ”. “సబ్యాపజ్జచిత్తో వా అబ్యాపజ్జచిత్తో వా”తి? “అబ్యాపజ్జచిత్తో, భో గోతమ”. “సంకిలిట్ఠచిత్తో వా అసంకిలిట్ఠచిత్తో వా”తి? “అసంకిలిట్ఠచిత్తో, భో గోతమ”. “వసవత్తీ వా అవసవత్తీ వా”తి? “వసవత్తీ, భో గోతమ”.

“ఇతి కిర, వాసేట్ఠ, అపరిగ్గహో భిక్ఖు, అపరిగ్గహో బ్రహ్మా. అపి ను ఖో అపరిగ్గహస్స భిక్ఖునో అపరిగ్గహేన బ్రహ్మునా సద్ధిం సంసన్దతి సమేతీ”తి? “ఏవం, భో గోతమ”. “సాధు, వాసేట్ఠ, సో వత వాసేట్ఠ అపరిగ్గహో భిక్ఖు కాయస్స భేదా పరం మరణా అపరిగ్గహస్స బ్రహ్మునో సహబ్యూపగో భవిస్సతీ”తి, ఠానమేతం విజ్జతి.

౫౫౮. “ఇతి కిర, వాసేట్ఠ, అవేరచిత్తో భిక్ఖు, అవేరచిత్తో బ్రహ్మా…పే॰… అబ్యాపజ్జచిత్తో భిక్ఖు, అబ్యాపజ్జచిత్తో బ్రహ్మా… అసంకిలిట్ఠచిత్తో భిక్ఖు, అసంకిలిట్ఠచిత్తో బ్రహ్మా… వసవత్తీ భిక్ఖు, వసవత్తీ బ్రహ్మా, అపి ను ఖో వసవత్తిస్స భిక్ఖునో వసవత్తినా

బ్రహ్మునా సద్ధిం సంసన్దతి సమేతీ”తి ? “ఏవం, భో గోతమ”. “సాధు, వాసేట్ఠ, సో వత, వాసేట్ఠ, వసవత్తీ భిక్ఖు కాయస్స భేదా పరం మరణా వసవత్తిస్స బ్రహ్మునో సహబ్యూపగో భవిస్సతీతి, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి.

౫౫౯. ఏవం వుత్తే, వాసేట్ఠభారద్వాజా మాణవా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి. ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో . ఏతే మయం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ, ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకే నో భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతే సరణం గతే”తి.

తేవిజ్జసుత్తం నిట్ఠితం తేరసమం.

సీలక్ఖన్ధవగ్గో నిట్ఠితో.

తస్సుద్దానం –

బ్రహ్మసామఞ్ఞఅమ్బట్ఠ ,
సోణకూటమహాలిజాలినీ;
సీహపోట్ఠపాదసుభో కేవట్టో,
లోహిచ్చతేవిజ్జా తేరసాతి.

సీలక్ఖన్ధవగ్గపాళి నిట్ఠితా.